

De secretis mulierum. Item de virtutibus herbarum lapidum et animalium / [Albertus].

Contributors

Albertus, Magnus, Saint, 1193?-1280.

Publication/Creation

Amsterdam : J. Janssonius, 1648.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/jtr7fykj>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

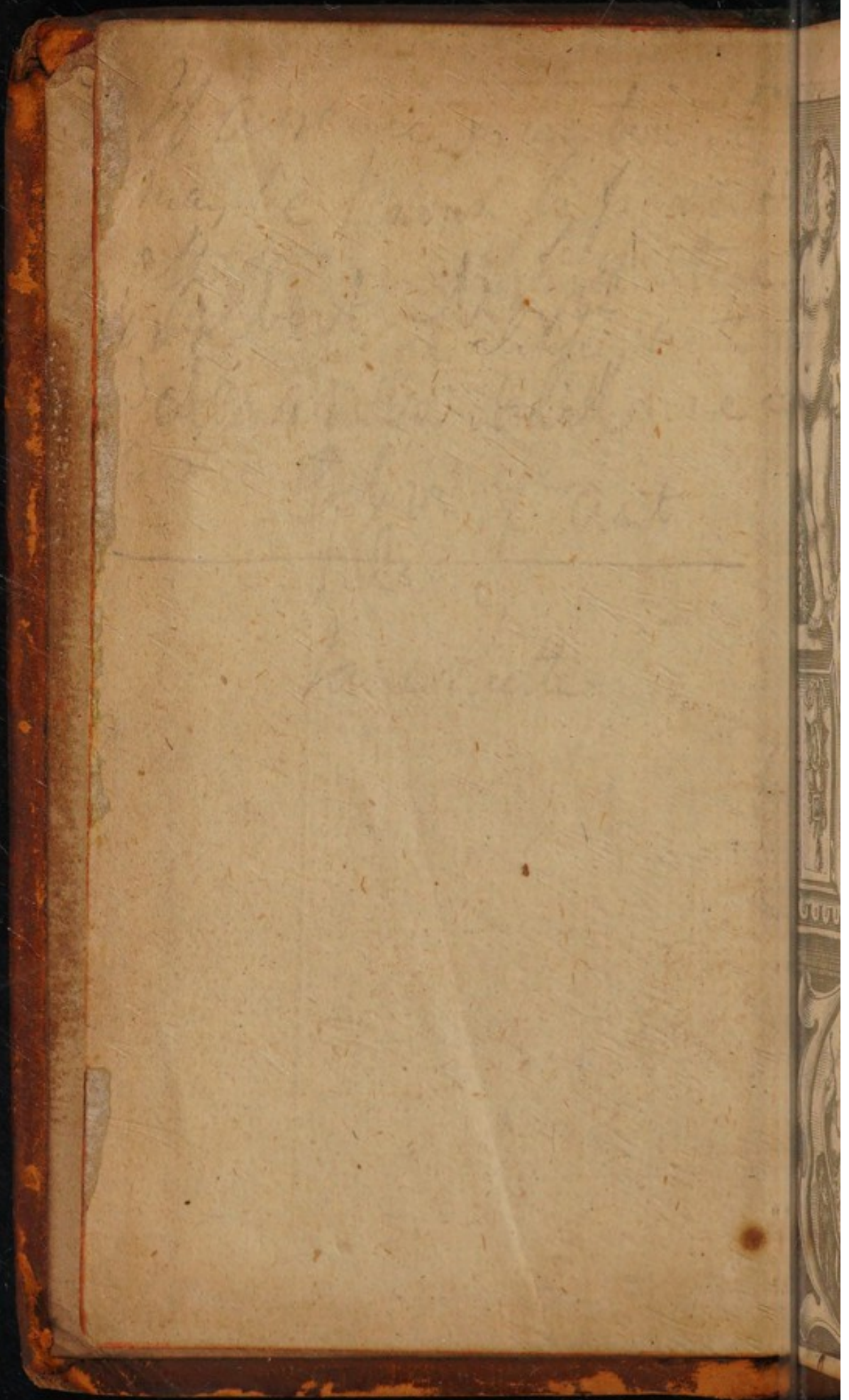

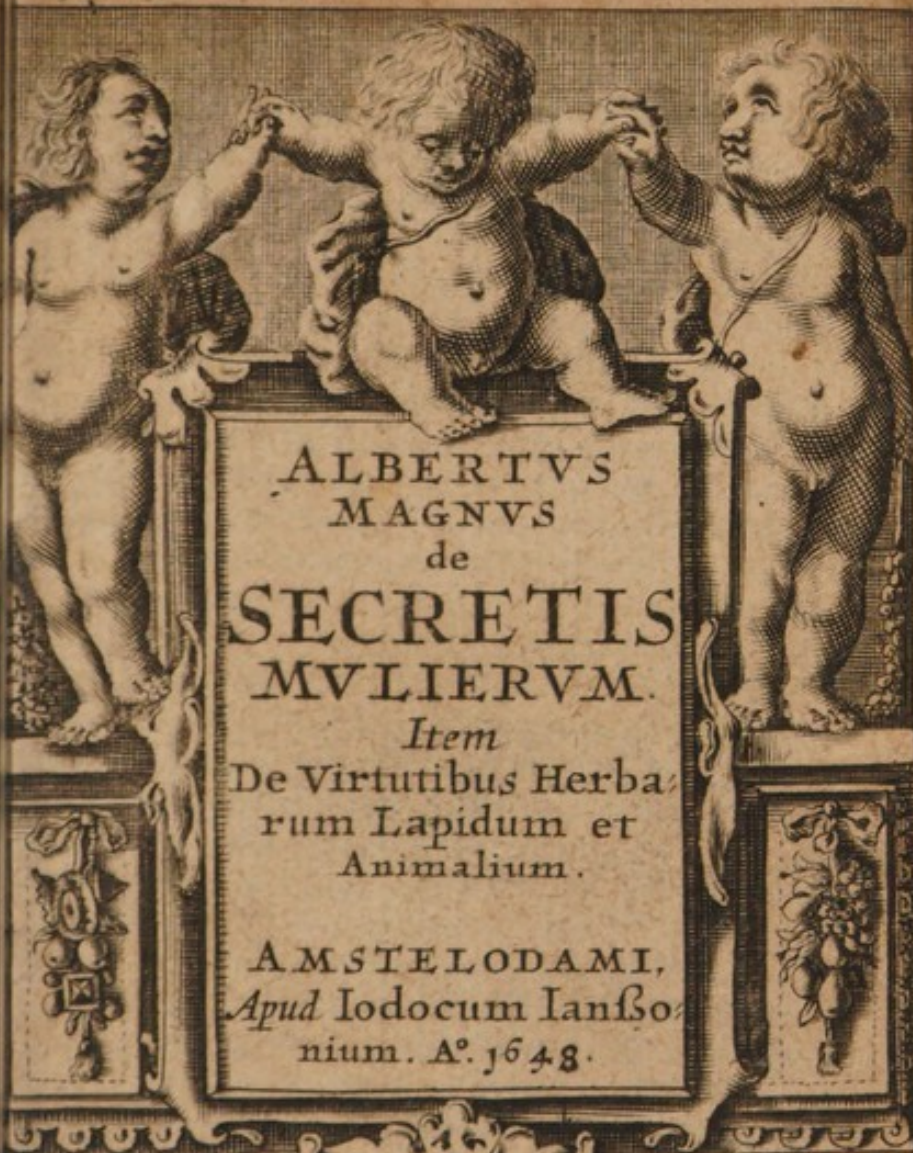
10493/A

J III AIB :

29937

Page 127/128

ALBERTVS
MAGNVS
de
SECRETIS
MVLIERVM.

Item
De Virtutibus Herbarum
Lapidum et
Animalium.

AMSTELODAMI,
Apud Iodocum Ianssonium.
A. 1648.

H
U-17

...ho pra
...o p...
...a: fel
...er, opa
...M...
...na homi
...stroom
...bo in...
...gular
...rals por
...ria, & se
...se habet
...artifici
...gestioni
...u. dicit
...redacit
...pax quo
...de urer
...bunt, il
...affirmit
...j...
...sequit
...affirmit
...zodiaci
...cer. Aries
...membra
...cili. In
...Virgo: &
...disph...
...Aqueus
...bunt, &

3

P R O O E M I U M.

Cribit Philosophus philosophorum princeps: Homo est optimum eorum, quæ sunt in mundo: & mundus sumiter hic pro omnibus contentis in sphaera activorum & passivorum, scilicet pro elementis & elementatis, isto præsupposito probatur propositio. Illud est optimum cujus generationis causæ sunt nobilissimæ: sed sic est de homine, ergo, &c. Major patet, quia effectus sortitur nobilitatem ex causis. Minor probatur de materia hominis. Unde materia hominis secundum medicos ponitur esse menstruum mulieris cum spermate viri, quia illa ambo intrant compositionem hominis, sicut lac coagulatur sub materia casei. Sed Philosophi materiales ponunt, quod menstruum mulieris sit materia, & semen viri sit effectus, ita quod semen viri se habet ad menstruum mulieris, sicut artifex ad artificium, ut attestatur Averroes 7. metaph. Digressionibus de Idæis. Item phys. 5. Metaph. cap. 10. dicit, quod sperma viri ad causam effectivam reducitur: & quocunque modo dicatur, semper patet quod materia hominis est excellentissima, & inter omnia semina nobilissima. Secundo probatur, illud est optimum, quod in suis partibus assimilatur corpori nobilissimo, sed homo est huiusmodi, ergo, &c. Major patet, quia assimilatio sequitur naturam rei. Minor probatur, quia homo assimilatur cælo, quantum ad duodecim signa zodiaci, quorum tria sunt calida virtualiter, scilicet Aries, Gemini, Leo: illis correspondent tria membra in homine, scilicet cor, hepar, & testiculi. Item tria frigida, scilicet Cancer, Taurus, & Virgo: & illis correspondent intestina, vesica & diaphragma. Item tria sunt humida, scil. Scorpio, Aquarius & Pisces: quibus correspondent cerebrum, stomachus & pulmo. Item tria sunt sicca,

scilicet Capricornus, Sagittarius & Libra: quibus correspondent splen, fel & renes. Unde dicit. 12. Metaphys. quod totum cœlum est sicut unum compositum contiguum, igitur debemus esse inclinati ad notitiam præsentis libri, qui tractat de generatione humana. Cujus causa efficiens dicitur fuisse Albert. Mag. desumptis plerisque ex Aristotele, qui fuit sufficienter tritus sive literatus in experimentis, & à mulieribus informatus. Et maximè in libro de animalibus, qui postquam totum mundum cum Alexandro circumvit, librum de animalibus composuit. Et supponitur philosophiæ naturali, quia est unus liber de parvis naturalibus, & non purè naturalis, sed partim medicinalis.

P R O O E M I U M.

Dilecto sibi in Christo socio & amico, N. clerico de tali loco: veræ sapientiæ, & augmentum continuum vitæ præsentis.

Istius libri subjectum est ens mobile, contractum ad naturam secretorum mulierum, ut ipsis infirmantibus. possimus dare remedia: & ipsis confitentibus, scire dare pœnitentias debitas ad delictum. Et dividitur primo in duas partes, scilicet proœmialem & executivam. Pars executiva ibi, Sicut scribitur, &c. Primo auctor salutatur personam cui scribit, dicens. Ego Albertus morans Parisiis. Delecto sibi in Christo socio & amico. Ibi tangitur causa efficiens, movens, & mota. Movens fuit quidam Sacerdos, qui rogavit dominum Albertum, ut sibi scriberet librum de secretis mulierum. Et hoc ideo, quia mulieres sunt tempore menstrui venenosa, ita quod intoxicant animalia per visum inficiunt pueros in cunis, maculant speculum benè tersum, & quandoque faciunt coeuntem cum ipsi leprosum fieri, quandoque cancrosum. Et quia ma

lum non evitatur nisi cognitum: ideo necesse est
volentibus abstinere, cognoscere immunditiam coi-
tus, & multa alia quæ in hoc libro docentur, & sic
Albertus videns quod juste peteret, consensit ei, &
sic tangitur causa efficiens: mota, cum dicitur,
scribo, &c. Sapientia est cognitio Dei & perpetuo-
rum effectuum. Et ideo dicit philosophus in proœ-
mio Metaphysico. De Deo proprie non est scientia.
Ista nihil melius est in hac vita, quia mediante
ista sumus felices, teste Averroë in prologo quarti
Phys. Ideo auctor scribit augmentum vitæ præsen-
tis, & benè scribit sibi ista, quia homo mediante
sapientia, redditur laudabilis Deo, & hominibus.

Cum vestra favorabilis & gratuita me rogavit
societas, ut quædam à nobis, quæ apud mulierum
naturam & conditionem sunt occulta & secreta,
lucidius manifestarem, visa petitione vestra, nul-
la pigritia à compilatione brevis & compendiosi
tractatuli impetrata materia me retraxit. Sed pu-
silla & juveniles mens, quæ secundum ejus possibi-
litate[m] & temporis oportunitatem ad aliena attra-
hitur, nihilominus vestro cupiens satisfacere appe-
titui, hanc præsentem epistolam, in qua plurima
de impetratis invenietis, scribo vobis in parte stylo
philosophico, & in parte medicinali, prout mate-
riæ competere videtur. Quam conscripsi rogans
vestram constantiam, ut in hoc opere ac negotio
constans ac celans sitis, ne aliquem puerum, tam
in ætate quàm in moribus ad præsentiam perveni-
re permittatis, & si feceritis, promitto vobis plura
de his & aliis manifestare: & cum præsentem opere
& arte causa medicinali transmittere, quæ pro-
lixius dabo, domino concedente.

Hic ostendit causam qua posset ipsum excusare
à labore hujus facti, & patet sententia ex textu.
Nota, quod auctor dicit, quod mens juvenilis &
pusilla ipsum retraxit, ubi evitat arrogantiam,

quia mens dicitur parva, quæ parvis conditionibus cognitionis est imbuta. Vnde intellectus propriè non est parvus per se, nec per accidens, quia intellectus non extenditur extensione nec minoratione. Nota, quod appetitus est duplex, scilicet naturalis & intellectualis. Ad propositum dicit litera appetitui, gloss. 1. naturali intellectui. Vnde ille sacerdos appetitu naturali appetivit cognoscere naturas mulierum. Vnde homines natura scire desiderant, 1. metaph. Item appetivit appetitu intellectuali, quia vidit utilitatem cogitationis earum.

Sicut scribitur secundo de generatione animalium generabilium, generatio sempiterna est circuitu. Causam autem sempiternitatis in generatione animalium ostendit philosophus 2. de anima, dicens. Naturalissimum operum est unumquodque sibi simile generare: quatenus divino esse & immortali participant, quod omnia appetunt ut ipsa permaneant, non idem in numero, sed idem in specie, Propter quod dicit Commentator. 2. de anima, quod sollicitudo divina non potuit ipsum hominem facere permanere idem in numero, miserta est ei in dando virtutem quæ potuit in specie permanere. Et subdit: Hoc enim non est dubium quin melius est habere hanc virtutem, quam non habere vel non esse.

Hæc est pars executiva qua auctor prosequitur intentum suum, ponendo duas propositiones valentes sibi ad propositum. Et dividitur in tot capitula & partes quot patebunt per ordinem. Nota, generatio animalium perfectorum sempiterna est, quia talia sunt de perfectione universali, 1. Ethicorum. Sed dubium videtur, quia quædam animalia sunt quandoque penitus corrupta, sicut quidam vermes, & musca in hyeme. Dicendum est quod si corrumpantur in uno climate, tunc generantur in alio secundum Albertum & in commento super primo

primo poster. Vel dicendum est, quod generatio animalium, quia sunt de perfectione universali, illa est sempiterna; sed stante prima solutione dubium est, an illa animalia sint de perfectione universali, quia melius esset multa animalia non esse quam esse, scilicet serpentes, & animalia qua intoxicant. Dicitur quod bonum est ea esse, ut absorbeant immundicias terræ, quia si non absorberent, inficerent aerem, & per consequens hominem. Vnde eam nihil sustentat sine causa rationabili. Ex textu illo patet, quod castitas est peccatum natura, licet hominum sit via mortis ex precepto legis, quia per castitatem animal non generat sibi simile. Nota, per sollicitudinem divinam non potest intelligi Deus, quia ipse non curat particularia, secundum Aver. 12. Metaph. ergo per sollicitudinem divinam intelligitur corpus cœleste; quod de sui natura appetitu naturali appetit conservare ista inferiora, tamen mediante regimine intelligentiarum. Vnde Comment. 12. Metaph. Opus naturæ est intelligentia, non errantis. Vtrum generatio animalium posset animalia conservare in esse specifico semper? & dicitur, quod non, quia si sic, ergo species esset generabilis, quod est falsum: falsitas patet, quia species est perpetua. Dico, quando generatur individuum hoc vel illud, tunc generatur natura specifica sub esse hoc signato, & secundum partem, licet non generetur secundum totum ambitum. Vnde nota, quod natura occultè operatur in universalibus, ut dicit Gilbertus Porretanus in suis sex principiis in cap. 1. sc. cap. de forma. Et quia producere intendit naturam virilem, scilicet hominem in communi, vel equum, & tamen producit particularem, ut fortem, quod provenit ex eo, quia invenit materiam quandam,

& signatam hoc loco determinato, & ideo si inveniret totam naturam simul, produceret omnem hominem simul, sed quia invenit unam portionem menstrui hujus vel hujus mulieris, ideo producit hunc vel hunc hominem particularem.

Causa autem quare ista animalia & præcipuè homines, secundum eandem naturam & secundum materiam, & secundum numerum non durant, dicitur secundo de generatione & corruptione. Quorum substantia corporalis non durat, sed est corruptibilis, non posset reiterare eadem in numero, sed substantia hominis secundum principia individui accepta est corruptibilis, ideo generatio hominis abjicitur, quare generatio hominum sempiterna non erit secundum numerum, nihilominus tamen generatio hominum est perfectissima, quod probatur sic, quia homo est nobilissima creatura, quod patet ex intentione Phil. in multis locis. Phil. & præcipuè in secundo de anima, quia quanto plures operationes res habet, tanto nobilior est. Homo autem per rationem intellectivam separatur à numero viventium, ut patet ibidem. Hoc etiam est de intentione omnium philosophorum, præcipuè Boëtii in secundo de consol. phil. ubi dicit, quod homines Deo sunt similes mente. Hoc enim patet in iis, phil. quia motus capit naturam & speciem à termino ad quem, & ideo cum inesse naturam humanam in Socrate vel Platone, vel in alio particulari homine existente, sit motus qui dicitur generatio perfectissima, erit ipsa inter omnium animalium generationem. Item generatio est motus de non esse ad esse. Esse autem maximè appetitur: & præcipuè ab hominibus quia hic inter omnes motus excellens est in mobilitate. Et intellige de motu variante aliquid super quod movetur, per hæc excluditur primus motus, qui est causa aliorum.

Hic probat quod animalia non possint permanere eadem

re eadem in numero, sed bene eadem in specie, & præcipuè homines. Dubitatur utrum individuum corruptum numero possit regenerari. Et videtur, quod sic, quia post triginta septem mille annos, constellatio cæli erit eadem per totum, sicut jam secundum Platonem, & Astronomos. Et ideo tunc nos erimus iidem in numero, & sedebimus in hac, vel in hac schola vel lectorio, sicut nunc, scilicet, in magno anno. Vnde Plato dixit, quod post magnum annum debet redire Athenas, & debet ibi legere: ratio est, quia tota constellatio veniet ita. Ideo redeunte eadem constellatione, iidem affectus redibunt. Dicitur est stante sententia Averr. & Arist. 5. Phys. & in lib. de generatione: non est possibile ex quo generationes illius non possint esse tunc immediate & corruptiones, ideo tempus mediaret. Et ideo unum numero, una mutatione perditur, numero quinto Physicorum. Sed ad dubium primum est dicendum, quod post annum magnum possibile est redire homines multum similes, sic quod vix possunt cognosci distinctè, cum non sunt idem in numero. Sed diceres, stante eadem causa materia, effectus idem erit in numero. Respondetur, quod verum est stante eadem mensura & materia aque disposita, sed sic non est, quia tempus raptim transit, & non revertitur idem numero, sed bene idem in specie. Et potest dici, quod resolutio hodierna non sit eadem numero cum resolutione qua venit post mille vel quadringentos annos, quia motus est ens successivum. Dubitatur secundo, utrum unum animal possit perpetuari semper. Et videtur quod sic, quia possibile est invenire aliquod complexionatum, in qua elementa sunt reducta ad medium sive proportionem mediam, quia omnis corruptio est à contrario, & illa contraria sunt

proportionata in summo, ideo non corrumpuntur.
 Sed quod illud sit possibile, probatur sic, Quia ubi
 est majus æquale, & minus æquale, ibi est æquale
 simpliciter. Dico quod non est possibile illud dare,
 quod est mixtum, movetur per naturam elementi
 predominantis, id est, cœli. Sed ad rationem ubi
 est majus æquale & minus, &c. Responde, quod
 verum est, prout æquale sufficit, & prout est pos-
 sibile. Vnde mixtum æquale in humore secundum
 justitiam est ponendum, sed non est dare æquale se-
 cundum quantitatem mobil. quia terra semper
 predominatur pluribus mixtis. Aliter dictū, sup-
 posito quod tale mixtum secundum omnem quali-
 tatem elementorum sic ponderes, adhuc esset cor-
 ruptibile ab extrinseco, scilicet à virtute cœlesti :
 quia posset mediante aqua frigida infrigidari, &
 sic redire ad hoc scilicet ab æqualitate humorum,
 & hoc modo corrumpi. Nota, quod litera dicit,
 homines sunt similes Deo mente, illud patet, quia
 homo per scientiam fit divinus, Seneca, vir specu-
 lativus est Deo similis & amantissimus, patet il-
 lud. 2. Metaph. ubi dicit Aristot. in hominibus est
 delectatio paucò tempore, qua intelligentia toto
 interno perficiunt. Et intelligit per hoc cognitio-
 nem Dei, in qua est maxima delectatio. Nota, quod
 omnis delectatio sit per quandam assimilitudinem
 sive assimilationem cognoscentis ad cognitum, me-
 diante forma exemplari cognoscentis : ergo quanto
 plus homo cognoscit de Deo, tanto plus vel magis
 assimilatur. Litera dicit, inter omnes motus ge-
 neratio est nobilior, sumendo de educatione animæ
 sive formatione fœtus in utero, quomodo sit mo-
 tus, videbitur. Pro quo nota, quod motus est du-
 plex, quidam est motus qui abjicit aliquid à sub-
 stantia sicut calefactio aqua adjicit frigiditatem,
 & mo-

& movetur de albo in nigredinem. Alius est motus qui non abjicit aliquam perfectionem à substantia motus, sicut motus cœli, qui non facit aliquid corrumpi à substantia cœli, Modo generatio est motus abjiciens aliquid à substantia rei, quia membrum quod movetur ad formationem hominis, transmutatur. Vnde Averr. primo Physicorum dicit: In generatione hominis pars spermatis non cessat corrumpi, & pars hominis generatur, donec tota forma compleatur.

DE GENERATIONE

Embryonis.

C A P U T . I.

Postquam sermo noster præmissus est de his quæ intentionem auditoris ad styli materiam inclinant, opportunum est ad materiam operis descendere, & primo de embryonis generatione videre. Iuxta quod notandum est diligenter, & memoriæ commendandum, quod omnis homo qui generatur naturaliter, ex semine patris & menstruo matris generatur, secundum intentionem omnium philosophorum & medicorum. Et dico medicorum, quia Aristot. non posuit semen patris in substantiam fœtus cedere, sed dicit fœtum tantum procedere

dere ex menstruo, & postea ponit ipsum vaporabiliter exhalare. Medici autem dicunt totum semen, tam ex parte patris (quod sperma dicitur) quam matris (quod menstruum dicitur) cedere in substantiam fœtus.

Cap. primæ partis executivæ, in quo vult aggredi materiam, scilicet ad ostendendam generationem embryonis sive fœtus. Non est controversia inter Medicos & Philosophos. Nam philosophi dicunt, quod semen viri conjunctum menstruo muliebri, habet se ad menstruum mulieris, ranquam artifex ad artificium. Vnde sicut carpentarius solum est efficiens, & domus effectus, ita quod materiam domus alterat ac dispenit, sic etiam sperma viri alterat menstruum mulieris ad formam hominis. Et hoc ponunt ideo, quia vident quod patre corrupto, fit generatio hominis, & transmutatio seminis mulieris ergo est ponere efficiens quod patre corrupto, menstruum mulieris transmutetur, Et quia finis & effectus non coincidunt, ideo sperma viri non intrat materiam. Sed medici dicunt oppositum, videlicet quod homo fit ex nobilissima materia, ideo semen intrare sub materiam fœtus mulieris, superfluum est secundæ digestionis, sed sperma viri est melius coctum & digestum, ideo oportet ipsum subintrare materiam fœtus & substantiam, quia videtur, quod fœtus aliquando assimilatur patri, in genitalibus & in multis aliis hoc non esset, nisi intraret substantiam fœtus.

fœtus. Item medici dicunt, quod in semine viri sit quidam spiritus gignens, qui penetrat totam materiam seminum conjunctorum, & ille spiritus est formativus omnium membrorum, tanquam faber ferrum cum malleo disponit, sic ille spiritus disponit & mollit omnia membra, & per ipsum spiritum salvatur principium efficiens. Sed Philosophi ponunt sperma viri exhalari vaporaliter, quia matrix est membrum valde porosum, & sic post formationem fœtus, calor solis facit sperma viri exhalare & recedere ex matrice per poros sumit nutrimentum. Etiam patet, quia est pellis, & quaelibet pellis est porosa in animali, quia aliter sudor non posset exire sine pœna. quod est falsum: quia in calore pori aperiuntur, & tunc sudor exit, & tunc etiam exeunt pili per poros. Nota, embryo est quædam massa carnea, ex istis seminibus congregata, & ista massa carnea alteratur ad formationem fœtus.

His visis & accepta una parte opinionis Aristot. vel medicorum videndum est per quem modum, & quomodo illa semina recipiuntur in muliere. Vnde mulier cum in coitu fuit cum viro, similiter in eodem tempore emittit menstruum in quo vir sperma, ita quod ista duo semina in vulva mulieres concurrunt simul, & unum alteri incipit commisceri, & tunc concipit mulier. Concipere autem vocatur, quando ista duo semina in matrice, & in tali loco deputato à

natura ad foetum recipiuntur. Postquam
verò illa duo semina recepta sunt, matrix
mulieris clauditur tanquam bursa, ex ejuas
omni parte, ita quod nihil de semine re-
cepto potest perdere. Et cum matrix sic
undique fuerit clausa, fit detentio men-
struorum in muliere.

Hic auctor exequitur formationem foetus, &
primo facit hoc, secundo ponit notabile, ibi: jux-
ta quod notandum, si vir primus emittit sperma
quam mulier menstruum, tunc non fit conceptio.
Item si ambo simul emittunt, & si semina non
sint benè conformia, & benè disposita, iterum
non fiet conceptio, ut si semen viri non sufficienter
fuerit calidum. Et ideo qui rarò coeunt, cito ge-
nerant, quia sunt calidi valde. Nota, quod vulva
dicitur quasi valva, quia est janua ventris, &
ejus ultima pars dicitur membrana, quia mem-
brum ani aut est finis vulvo, & ita matrix clau-
ditur sicut una bursa, ita quod secundum Avicen-
nam una acus intrare non posset, quia gaudet ex
calido recepto nolens perdere. Nota, quod mulier
emittit menstruum & etiam recipit & sic magis
delectatur in coitu ipso viro. Sed oritur dubium,
utrum abscisis testiculis posset aliquis generare:
& videtur, quod non, quia deficiunt vasa semi-
nalia per quæ vasa semen deferri debet. Ad oppo-
situm expertum est, quia taurus abscisis testiculis
generat. Dico quod imo adhuc generare posset:
quia potest emitte materiam spermaticam, licet

non æquè benè. Vnde si semen emissum ad terram
poneretur ad matricem, possibile esset quod conciperet.
Vnde sæpius contingit, quod in balneo ubi vir spermatisat muliere præsentem, quod sine coitu ipsa concipit, quia vulva est maxime attractiva, & quia semen adhuc est vigorosum, & non exhaustum, ideo producere posset fætum, & hoc experimentum est. Nam si spermatisaret cattus super salvia, & aliquis comederet de salvia, tunc ex illa spermate generarentur catti in ventre viri, qui catti per vomitum essent expellendi.

Iuxta quod notandum, quod menstruum in muliere nihil aliud est quam superfluum alimentum, quod in substantiam rei aliunde non recedit, sicut est in viris sperma. Et vocatur menstruum in muliere ideo, quia fluit in quolibet mense ad minus semel, cum mulier tantæ ætatis fuerit, hoc est, 12. 13. vel 14. annorum, & ut frequenter accidit in decimoquarto. Et incipit fluxus menstruorum esse in quolibet mense, propter naturæ purgationem. Quibusdam vero accidit iste fluxus in novilunio, quibusdam postea: ita non omnes mulieres in eodem tempore patiuntur istum dolorem, quia in illo fluxu omnes differenter patiuntur, quædam plus quædam minus, quibusdam vero transit diutius, & hoc secundum exigentiam, & complexionem mulierum.

*Hic auctor ponit unum notabile, ut patet in
textu.*

textu. Dubitetur, quare fluxus spermatis non fit
 menstruofus, sicut menstruum. Respondetur
 quod sperma sive semen viri, est magis decoctum
 & subtile, ideo natura non libenter rejicit, immo
 conservat ad generationem, sive ad nutritionem
 indigeret fœtus. Dubitatur, quare urina & stercorizatio
 & sudor non sequatur motum lunæ sicut
 menstruum? Respondetur, quod urina & immunditiæ
 fiunt omni die ex superfluitate cibi secundum
 eundem magnam graffitudinem & maiorem
 quantitatem, ideo opus est, quod quotidie debeant
 expelli. Nota, juvenes mulieres sunt multum
 humidæ, ideo libenter menstruant in principio
 mensis, & seniores in fine, quia minus humidæ
 sunt. Nota, quod mulieres nigræ minus habent de
 menstruo quam mulieres albæ, quia omnes mulie-
 res sunt phlegmaticæ complexionis, tamen una
 magis alia. Et quanto magis mulieres utentur ci-
 bariis delicatis & benè piperatis, tanto magis sub-
 tile emittunt menstruum. Et oppositum est de
 pauperibus mulieribus, grossis cibariis utentibus.
 Nota, auctor ponit quod in 12. 13. vel 14. anno
 mulier incipit menstruire. Ratio est, quia tunc
 calor ætatis pueritiæ deficit, gratia cujus non po-
 test bene consumere humidum nutrimentale. Unde
 versus. Ad decem ternis sic mulierum menstrua
 cernis. Ad quinquaginta durat purgatio tanta.
 Nota, quod mulier mediante menstruofitate pur-
 gatur, quia humidum superfluum recedit, à quo
 grossi humores resolverentur si maneret. Ideo
 mulier

Mulier non est apta ad disciplinam propter grossi-
 em spirituum cerebri, oppilantium & hebetan-
 tium. Et nota quod coitus mulieribus protanto est
 proficiuus, quia superfluum frigidum emittitur,
 & calorem recipiunt, qui temperat earum frigidi-
 tatem, oppositum est in viris. Vnde mulieres
 multum coeuntes non sunt breviores vitæ adeo
 cut viri, hoc attestatur natura passeris, qui pro-
 ter sæpe coire moritur.

Sed ex his, quæ dicta sunt, oriuntur plu-
 ra dubia. Primum est, utrum ille fluxus fiat
 per calorem sanguineum vel per aliquem
 humorum. Iuxta quod notandum, quod in om-
 nibus mulieribus, præterquam in corruptis,
 color menstruorum est sanguineus, ut in
 viris. Et dico in corruptis, malis &
 infectis humoribus. In his enim sunt sæpe
 menstrua lividi, id est, plumbei coloris. Et
 non loquor de corruptione castitatis, qui
 indifferenter siue virgines fuerint, siue cor-
 ruptæ, si tantæ ætatis fuerint, fluxum pa-
 untur, & signa ad hanc partem, scilicet
 quod menstrua fluunt, sunt plura, de qui-
 bus postea dicetur.

His auctor movet quatuor quæstiones secun-
 dum ordinem, ut patet in textu. Nota, quod fluxus
 menstruorum est sanguinei coloris. Causa hu-
 jus est, quia menstruum est superfluum secundæ di-
 stionis scilicet hepatis, sed hepar est organum ru-
 dum summe calidum, & ideo assimilatur sibi id
 ipsum

ipsum in colore, & in forma in quantum potest
 Sed contra videtur quod menstruum debeat esse
 album, quia est summe frigidum & frigiditas est
 mater albedinis. Respondeo secundum Albertum
 quantum esset de natura menstrui esset album, sed
 quia ejus producens est rubrum, scilicet hepar, id
 sibi assimilatur. Tunc est dubium, quare sperma
 viri non est rubrum, cum tamen sit calidum &
 bene digestum. Dicitur quod sperma viri de se
 rubrum, quia est sanguis tertie digestionis, sed
 testiculis dealbatur propter frigiditatem testicul
 rum, ideo non spermatur; nisi per motum tes
 culorum calefiat. Nota, calor rubeus generatur
 ex eo quia in humido terrestri humiditas per ad
 stionem humidi consumitur, ut patet in late
 rubeo. Nam later ante combustionem non est r
 beus, sed efficitur rubeus per consumptionem h
 mididi a calido, ita quod terrestre siccum predom
 natur. Sic est de menstruo mulieris, eo quod
 hepate humidum calore hepatis non consumitur
 sicco terrestri, de eo quodammodo fit rubeum. Sed
 in mulieribus valde grossis & terrestribus, tan
 tum est de humido in consumpto, & de terrestri
 quod earum menstruum est lividum, id est, nig
 rum. Terra enim nigra est, & quia earum men
 struum est summe terrestre, ideo sequitur colore
 terre. Quia color est qualitas secunda, derelicta
 primis qualitatibus. Exemplum, sicut videntur
 quando calidum agit in humidum, & non cons
 mit sufficienter humidum, relinquitur color vi
 ca

is sicut in pyris & in pomis. Et si frigidum prædominatur, color est albus, sed si calidum prædominatur, relinquitur color niger, ut patet in piperis, & sic de aliis similibus.

Secundum dubium potest esse, utrum menstruum fluat per anum, & hoc more secessus: aut per vulvam, modo ejectionis urinæ. Ad hoc breviter est dicendum, quod per vulvam fluit in specie crudi sanguinis tenuis.

Hic auctor ponit secundum dubium, ut patet in textu. Et respondetur ad dubium, mulieribus multum corruptis, quarum anus & vulva sunt unum foramen, tamen menstrua fluere per anum, ad stante sanitate & bona digestionem, tunc non fluunt per anum, sed per vulvam.

Tertio dubitatur, quare in mulieribus fluunt menstrua, quæ sunt superflua alimenti, & non in viris sperma, quod etiam est superfluum alimenti. Ad hoc dubium dicendum est, quod mulier est frigida, & humida à natura: vir autem est calidus & siccus: modo de natura humidum est fluere metaph. & maximè humidum, quod est in mulieribus, est aqueum. Sed in viris humidum est aëreum, & ideo cum calor semper agat in humidum, & calor est naturalis. Sed tamen natura nihil facit frustra, ut dicitur primo de cælo & mundo: & quia calor in mulieribus semper est debilis, respectu illius

illius qui est in viris, & cum totum alimen-
tum in mulieribus non potest convenire
carnem, ideo natura facit quod melius effit
providet naturæ de necessariis, & re-
quum dimittit in locum quendam, in quo
servantur in muliere menstrua. De illi-
quidem in tantum dictum est, quia maj-
ris inquisitionis est, quam præsens exposco
negotium.

Hic movet tertium dubium, & per se solv-
ut patet in litera. Nota, quod frigidissimus vir
vorum est calidior calidissima mulierum, stant
eadem regione, digestionem, & cibali nutritione, e-
sic de aliis. Hoc dico notanter, quia mulier
Aethiopia vivens delicate, esset calidior pauper
culo viro in occidente semper utente cibariis frigidis
dissimis. Sed contra videtur, quod mulier calidior
fit viro, quia calor fundatur in sanguine, sed
muliere plus est de sanguine, quam in viro, ali-
sanguis non flueret quotidie & continuè in muliere
liere, sed sic non est in viro, ergo, &c. Respondetur
tur, quod ubi plus est de sanguine bene digesto e-
decocto, ibi est & major calor, sed sic non est in mulieribus,
lieribus, ergo, &c. Nota, litera dicit, quod natura
facit quod melius est. Ratio, quia natura regitur
ab intelligentia non errante, expellit humidum
grossum mulieris mediante fluxu. Et videtur
experimentum, quando fuerit in corpore animalium
aliquis humor grossus, nocivus corpori, illum natura
tura vertit in partes officiales corporis, facien-
scabiosa

abiosos pedes & manus, ne illud humidum edas
membra principalia, scilicet, cor, hepar & alia.

Quarto dubitaret aliquis, unde veniret
menstruum in muliere, quando est in coitu
cum viro, quia dictum est supra, quando
mulier concipit, retenta sunt menstrua: er-
go si retenta fuerint, mirum est unde tunc
eruant in coitu. Ad hoc dicendum est, quod
quando mulier concipit, retenta sunt men-
strua propter hanc causam finalem, ut de
menstruo retento, foetus in utero mulieris
existens, possit nutriri. Quando autem
mulier est in coitu cum viro, tunc propter
magnam delectationem, quam habet, quia
per virgam virilem existentem in vulva,
nervi & venæ existentes in vulva, confri-
antur & moventur, & sic vulva dilatan-
do emittit, & hoc est naturale respectu
coitus, quia ille coitus est naturalis. Est
tamen quasi violentus respectu fluxus
naturalis menstruorum. Item omni die
de nutrimento sumpto fit materia, quæ
apta nata est ad expellendum in coitu.
Et illo solvitur dubitatio, quare mulieres
inprægnatæ maxime appetunt coitum:
quia appetitus coitus est propter abundan-
tiam materiæ superfluæ ab alimento. Et
ideo cum menstrua sunt retenta, & omni
die aliquid aliud generatur, mulier maxi-
mè appetit coitum, quia ex ejus materiæ
abun-

abundantia vulva mulieris calefcit. & fuit
coitum appetit.

Hic movet quartum dubium, & sic solvitur
per se, sed dubium est circa dicta, & circa dicenda
da, à quibus membris in viris sperma abscindatur
tur, & similiter menstruum in mulieribus, sum
mendo menstruum pro semine quod emittitur in
coitu. Et videtur, quod ab omnibus membris
quia fœtus assimilatur parentibus in omnibus
membris. Sed contra, si sic, sequeretur quod in
perfectus in membris generaret in membris im
perfectum, quod est falsum. Falsitas patet per ex
perientiam, si pater esset cæcus, claudus, vel mutus
zilatus in digito non semper generaret simile sibi
Consequentia patet de se. Dicendum quod in coitu
illa semina discinduntur à quatuor membris prin
cipalibus, scilicet à cerebro, corde, hepate & ma
trice in mulieribus, & à testiculis in viris, & ee
consequenti ex aliis membris, sed non ab aliis
partibus corporis principaliter, & per hoc ad in
stantiam dicitur, quod fœtus assimilatur parenti
bus. Dico quod sufficit principalibus, prout isti
influunt aliis membris, & maxime à cerebro da
scinduntur & distinguntur. Vnde videmus mul
tum coeuntes caput dolere, & maxime exsiccat
in membris & maxime debilitari in visu.

De foetus formatione.

C A P. II.

Isis istis, ad formationem foetus in matrice est redeundum. Prima materia recepta in matrice habet naturam lactis & primis diebus. Ad hunc colorem lactis operatur calor naturalis in spermate viri missus, & calor matricis, ita quod ista materia dealbatur sicut lac. Deinde illa materia transmutatur ad naturam seu colorem sanguinis spissi, & aliquantulum benè cocti, & hoc per novem dies, postea tunc ab isto tempore fit consolidatio in membris foetus, & duodecim diebus.

Istud est capitulum secundum partis executionem, in quo revertitur ad formationem foetus. Circa hoc est dubium, utrum calor spermatis sit ignis elementalis, vel sit calor caelestis similiter de calore matricis, &c. Hic sunt diversae opiniones, sicut cum Aristotele 2. de animalibus dicendum, quod iste calor sit animalis, sive caelestis. Ratio est, quia calor elementalis est destructivus, sed calor caelestis est salvativus animalium secundum Averroem. 12. Metaphys. 12. commento. Sed tamen dicendum, quod iste calor sit partim igneus, & partim animalis sive caelestis. Unde calor igneus convertitur simpliciter in se, sicut in con-

cretum. Sed calor animalis sive caelestis est per-

MIXTUS.

mixtus cum humiditate & temperatus, & in
 conservat mixtum. Vnde quodlibet animatum
 vivum vivit in calido radicali & humido temperato.
 Dubium est, quæ membra primo formantur
 & generantur in fœtu. Hic dicunt quædam
 quod hepar, quia in hepate fit nutritio prima,
 & vegetatio spirituum, & quia ab hepate
 discinditur prius semen quàm in corde, ideo videtur
 tur hepar primo generari. Sed cum Aristot. dicimus,
 quod primo cor generatur, quia est primum
 vivens & ultimum moriens, postea hepar, postea
 cerebrum, postea testiculi, sic de aliis. Sed
 quando dicitur, quod in hepate fit prima nutritio,
 dicitur quod est verum ex consequente, sed in
 corde habet fieri, &c.

Iuxta quod notandum, quod secundum
 Phil. unum quodque universum consurgit
 ex quatuor elementis, ideo quia in tali materia
 terrea, quæ cedit in substantiam organicam
 suam: similiter aquea cedit in suam similem
 & sic de aliis. Postea vero solet facies formari
 mari à natura, & dispositio corporis secundum
 trinam dimensionem, scilicet longum, latum & profundum,
 & hoc fit per octiduum, & hoc fit per octiduum
 18. dies. Ab isto verò tempore incipit natura
 fœtus confortari usque ad egressum.
 Nota, quod fœtus mulieris conficitur in
 14. diebus. Et illud quod per sermonem
 longum dictum est, solet dici per quatuordecim
 hos versus:

Conceptum semen , sex primis crude diebus ,

Et quasi lac , reliquisque novem fit sanguis, ab inde

Consolidat duodena dies, bis nona deinceps.

Effigiat , reliquum tempus producit ad ortum.

Hic auctor ponit unum notabile , ut patet in extu. Nota, litera dicit, quod quodlibet vivendum est ex quatuor elementis. Hoc probatur, quia ex quibus aliquis nutritur, ex illis est constitutus, 1. de Anima, sed ex iisdem nutrimur sumus, ergo, &c. Minor patet, quia nutritur fit per calidum & humidum, siccum & frigidum principaliter per calidum & humidum. Sed contra, quaedam animalia vivunt ex puris elementis, igitur solum vivum elementum est in his. Antecedens patet per hunc versum.

Quatuor ex puris vitam ducunt elementis.

Dicendum, quod simpliciter est impossibile secundum Aristotelem. Vnde haec est mixtum ex quatuor elementis, & nutritur ex aqua mixta, mediante calore solis. Vnde haec in aqua pure vivere non potest, quia illa non est nutrimenta-

Et ideo videmus pisces panem comedere in terra. Item in quolibet mixto vivente requiritur terra, quae facit mixtum constare & durum esse, alias cito dissolveretur. Item requiritur

B

ignis,

ignis, ut calorem habeat in quo vita salvatur. Etiam requiritur humidum, in quo agat calidum. Et requiritur humidum aëris, quia spiritus generatur ex sanguine aëreo. Item ossa sunt ex menstruo, quantum ad grossiores partes menstrui, quia ossa materiam hominis in esse conservant. Si enim non essent ossa, homo cito dissolveretur. Postea de parte menstrui magis aquea generatur cerebrum & medulla. De partibus magis aëreis generatur spiritus, & de partibus magis igneis hepar, ita quod quaelibet membra in homine sunt in sua structione ex adjunctione aliquis elementis. Nota fœtus sic formatur, quod quantitas materie præexistentis condensatur, & rarefcit ad quantitatem sive extensionem debitam formæ, in longum, latum & profundum. Et quando res generabilis major erit in quantitate corrumpenda, tunc fit rarefactio materie. Quando verò erit minor, tunc fit condensatio. Sic est quando ex semine mulieris fit homo, quia tunc materia seminis est major recipiente formam hominis, tunc primo calor naturalis & virtus formativa materiam condensat, & facit indurescere, donec apta sit formæ, & tunc homine generato, materiam augmentat interim cum elementis, usque ad quantitatem competentem sibi. Et omnes illæ diversificationes quæ præcedunt animam in instanti generatam, debent esse indeterminatæ ante illud instans: quamvis omnes sint determinatæ non per formam corrumpendam.

ed per formam menstrui, tamen adhuc expectant
 aliam terminationem à forma generanda. secun-
 dum hoc glossatur litera, quæ dicit, Postea verò
 olet facies formari secundum trinam dimensio-
 nem, scilicet determinabile.

Sunt autem quidem, qui penes quodli-
 bet tempus signatum, ponunt regnare ali-
 quem planetarum. Et quia scire hoc mul-
 tum confert ad ea quæ hic scribuntur, ideo
 de ignorantia meâ illud neglectum adscri-
 bitur, ex his aliqua declarabo. Notandum
 est primò, ut dicit Avicenna, accidentia sunt
 tria triplici genere: quædam enim materiam
 consequuntur in composito, & ei attribuun-
 tur: quædam formæ: quædam compositi-
 onem ex materia & forma consequuntur. Et
 quum hoc fit naturale compositum ex mate-
 ria & forma, tripliciter denominabuntur
 accidentia in ipso. Ex parte autem animæ
 sunt quædam accidentia, virtus eundi &
 movendi, & quia secundum intentionem
 quorundam, qui digne locuti sunt de natu-
 ra, omnes virtutes quas anima in corpore
 complectitur, illas contrahit à superis &
 corporibus cœlestibus.

Hic auctor incipit determinare de successiva
 formatione, secundum influentiam plane-
 tarum. Et primo promittit quædam, secundo
 sequitur intentum suum ibi: Ab ultimo enim.
 Tota, illa conclusio formatur ex litera. Fœtus

formatur successive per planetas. Idem probatur sic extra literam. Penes illud formatur fœtus, quod diversimode influit fœtui esse & vivere, sed planetæ sunt huiusmodi, ergo, &c. Minor patet, quia huic influit vivere longo tempore, huic parvo tempore, ut patet per Ptolomæum in Centiloquio suo, & per ejus Commentatorem Haly.

Nota, tunc planeta dicitur regnare, quando est in majore vigore, scilicet quando est in domo sua, hoc est, in signo sibi conformi, & quæ sint domus planetarum, infra patebit. Nota, anima movet corpus, per hunc modum anima primo movetur ab alio, scilicet appetibili, & sic mota movet spiritus, quibus motis, ipsi movent musculos, qui moti movent membra. Et sic patet quod appetibile est principale movens. Sed dubium est, utrum aliquid accidens possit esse principium alicujus substantiæ principale. Respondet Galde-
rus Burbalii super quarto Sententiarum, quod sic, probamus sic, quia illud est agens, quod corrumpit unum, & generat aliud. Talis autem est humoris indispositio, sive disproportiono elementorum, quæ corrumpit formam hominis, & generatur forma cadaveris, quod est substantia, igitur, &c. Respondetur, quod humor notificans est quedam substantia. Non enim sumitur humor pro accidente, sed capitur pro materia humiditate peccante: ita quod accidens non corrumpit hominem, nisi virtute sui subjecti. Sed quando dicitur: Substantiæ nihil est contrarium, dicitur quod

verum

*erum est, de contrarietate perfecta, tamen bene
contrarietate diminuta: quæ sufficit ad corruptio-
em unius, & ad alterius generationem.*

Ab ultimo enim orbe, qui motu diurno omnes sphæras inferiores recipit, influuntur materiæ principaliter & radicaliter virtutes efficiendi & movendi ab orbe stellarum fixarum, fœtus recipit virtutem, quæ distinguitur in se secundum diversas figuras & accidentia. Et illud convenit ei, quantum est forma, sed etiam contrahit aliam virtutem ab hoc orbe quæ dicitur esse, & secundum diversas naturas hujus orbis, post sphæram stellatam ponitur sphæra Saturni secundum Astronomos, & ab illa influuntur animæ virtutes discernendi & ratiocinandi. Et postea sphæra Jovis & ab illa influitur animæ magnanimitas, & plures animæ passiones. Et à sphæra Martis influitur animæ animositas & virtus irascibilis, & alia desideria animæ. Et à Sole influitur virtus sciendi & memorandi: à Venere motus concupiscentiæ & desiderii: à Mercurio virtus studendi & delectandi: à Luna quæ est radix omnium virtutum naturalium, virtus vegetandi: quamvis hæc & plura alia, ab æthere procedunt, & cum ista sequuntur à diversis partibus corporum cœlestium, tamen hæc omnia animæ attribuuntur,

& non solum animæ sed toti composito, quod simplex non potest sustentare accidens.

Hic ostendit quomodo animæ influuntur diversa accidentia à corporibus super cælestibus: Nota, ab ultimo orbe, anima capit esse in omnibus, quantum est ex parte sui, sed sphaera cæli stellati dat esse distinctum animæ ab aliis entibus, quæ propter multitudinem stellarum influit distinctum esse, & distinctionem. Vnde secundum hoc quod stella specialis respicit unam animam plus quam aliam, ideo distinctum esse influit cuilibet animæ humane, cui correspondet distincta stella.

Nota, Saturnus est prima stella erratica, & gratia suæ influentiæ dat animæ virtutem discernendi & ratiocinandi. Et dicitur Saturnus quasi satur in arvis, per contrarium. Vnde cum fit frigidissimus & siccus, influit caritatem ipso regnante. Sed Iupiter influit magnanimitatem. Vnde Iupiter fuit quidam vir, qui expulit patrem suum à regno suo. Et dicitur quasi iuvans patrem per contrarium. Et illud attributum est uni planetæ, qui magnanimus est per influentiam, ita quod puer natus eo regnante fit magnanimus. Et in Venere nascuntur luxuriosi. Sed Mars est malignissimus planetarum, & dat virtutem irascibilem. Sol est optimus planetarum, influens scientiam & memoriam. Vnde sub sole nati sunt felices & amabiles. Sed Mercurius dicitur quasi mercatorum kyrios, id est, dominus: sicut enim

mercator dicitur esse gaudiosus & affabilis, sic & ille planeta est benevolus gaudium & delectationem infundens, sed Luna influit virtutem vegetandi & nutriendi, quia est infimus planetarum, ideo immediatius agit.

Item litera dicit, accidens in simplici essentia non sustentatur, causa est, quia accidens egreditur de natura subjecti, non solum magnitudinem subjecti, sive causæ materialis sed etiam magnitudinem causæ efficientis. Ideo compositum secundum unam partem est causa materialis, & secundum aliam partem est causa effectiva, & quia in simplici non est exponere, ideo simplex non est subiectum accidentium, & maxime accidentium realium, quamvis tamen essentia simplex posset esse subiectum suorum modorum essendi, sicut materia prima est subiectum sua potentia, qua est suus modus essendi proprius & formalis. Ex quo patet, quod accidentia potentia non sunt accidentia solius animæ, sed sunt accidentia totius compositi. Sed dicuntur animæ sic, quia insunt corpori per animam principaliter.

Nunc vero ex parte corporis consimiliter est notandum, in primo de creatione vel formatione corporis, quod ex embryone creatur & formatur per effectus & operationes stellarum, quæ planetæ dicuntur. Primo enim materia embryonis vel hominis generandi, compressa & coagulata per frigiditatem & siccitatem Saturni disponi-

tur, huic materiae à Saturno virtus influitur vegetativa, & motus naturalis adscribitur, & tunc patebit in tali materia operatio aliquo modo debita: Et ideo Medici dicunt, quod post lapsum spermatis in matrice primi mensis in generatione, & in temporis successione, secundum exigentiam naturae feminis, Saturno adscribitur, quia sua frigiditate & siccitate semen constringit & consolidat.

Postquam auctor posuit accidentia propria animae, mediantibus corporibus caelestibus, consequenter exequitur de accidentibus corporis. Nota, frigidum est stringere & condensare, ut patet in experimento. Ut si accipitur olla plena aquae, & ponatur ad locum frigidum, aqua minoratur, si quod comprimitur. Sed calidum est extendere, ut calor ferri facit ferrum extendere. Item calor in aqua bulliente ipsam extendit & rarefacit in dimensionibus, sed quia Saturnus est frigidus & siccus: ideo assimilatur terrae, ideo materiam condensat, & comprimit. Versus.

Est frigidus summe Saturnus siccus & asper.

Nota dubium, utrum aliquis planetarum possit influere frigiditatem, & videtur quod non, quia 2. de caelo dicitur, Stella influit motum & lumen, sed tam motus quam lumen calefaciunt, ergo, &c. Respondeo quod omnis planeta influit calorem sed unus plus, alter minus. Vnde Saturnus & Luna minimè influunt calorem, respectu aliorum planetarum.

Sed

Sed ex isto statim oritur dubitatio, quia alicui potest esse dubium, utrum Saturnus regnet, in cujuslibet embryonis conceptione. Et si non, tunc mirabile est, quod dictum est.

Hic movet dubium & est illud, si dictum esset verum, sequeretur quod Saturnus semper regnaret, & hoc esset mirabile. Consequentia non probatur in litera, sed de se patet, quia omni die fiunt conceptiones puerorum.

Circa quod notandum est, quod materia prima subjecta est corporibus supercœlestibus & eorum motibus. Et hoc est, quod dicit Phil. 1. meteor. quod omnia inferiora causata sunt à superioribus & ab ipsorum motibus gubernantur. Et ideo necesse est quod ista inferiora particulariter & universaliter respiciantur à superioribus intelligendo de virilitate corporis totius supercœlestis: universaliter enim ista inferiora respiciuntur à superioribus, quia nihil fit de materia elementalī: nisi ex virtute corporum superiorum: ideo dicit Commentator. 2. meta. quod natura non agit nisi gubernetur à corporibus supercœlestibus, hoc est, ab intelligentiis. Particulariter enim aliquid fit in istis inferioribus à causatione superiorum, quia unapars cœli, apta nata est introducere talem formam determinatam & spe-

cialem, alia verò aliam formam, & illud totum videtur esse de intentione Commentatoris in primo de generatione & corrupt. ubi vult quod generatio elementorum & partium ipsarum ad invicem ordinantur & conservantur per motus corporum super cœlestium, & per motus elementorum qui concurrunt generaliter ad generationem mixtorum. Addit autem Commentator, quod individua animantium & planetarum sunt determinatarum causarum, & sunt determinata ad esse. Et ita tam esse universaliter quam particulariter inferiora à superioribus respiciuntur.

Hic auctor solvit questionem motam & primo ponit solutionem quandam secundo applicat eam ad propositum, ibi. Et ideo cum natura &c. Nota, materia cœlestis respicit determinatè elementum, quia in una parte generat ignem, & in alia corrumpit aquam sicut videmus, quia signa hyemalia faciunt generare aquam plus in septentrione, sed signa æstivalia plus faciunt generare aërem vel ignem in æstate. Nota, litera dicit corpora similium partium, unde illæ partes dicuntur similes, quarum quælibet suscipit prædicationem totius, hoc intelligendo de partibus quantitatis: sicut quælibet pars ignis, & etiam ignis habet partes diversarum rationum sicut materia ignis & forma. Modo generatio partium similium corporum, quod sunt in elementatis & elementis

mentis reguntur, & determinata sunt per motus
corporum cælestium. Idem est dicendum de pla-
netis & individuis animantium. Et ideo contin-
get quod in una parte terræ homines moriuntur
et si essent in alia, ibi possent revivere vitam eo-
rum. Quia si aliquod mixtum fuerit nimis cali-
dum in regione nimis calida, illud debet poni ad
regionem frigidam ut ejus calor attemperetur,
& tunc illud sanitati restituatur.

Et ideo cum materia primo sit subjecta
corporibus supercælestibus, necesse est,
quod capiat formam alicujus speciei deter-
minatam ab aliqua parte speciali cœli, ita
ut non possit eam recipere à corpore cœ-
lesti communi, eo quod tale corpus respi-
cit istam materiam vel istam formam indif-
ferenter: nam qua ratione daret illam for-
mam, eadem daret & alias, quia omnes
formæ, quæ sunt in potentia in materia
prima, & in primo motore, sunt in actu, ut
dicit Commentator 12. Metaph. ergo cum
materia sufficienter disposita est, necesse est
esse aliquam determinatam partem in pri-
mo motore, primo specialiter respicientem
materiam ad hujus determinate susceptio-
nem, & ideo non sufficit agens particulare
physicum stante communi influentia, &
communi actione corporum cælestium.
Et illud patet ex eo, quia postquam semen
est decisum, gerit in se vim illius, à quo est

decisum. Et illa virtus non gubernatur à corporibus super cœlestibus uniformiter, ita quod non magis gubernatur ab una parte cœli quam ab alia, imo hoc modo destitueretur in sua propria actione, & per consequens à fine. Et illud est de intentione Aristot. secundo de generatione & corrupto ubi dicit, quod adveniente Sole redibunt animalia, & recedente Sole animalia peribunt. Illud autem apparet ex intentione Commentatoris secundo Metaph. ubi vult quod materia prima primò non recipit omnem formam indifferenter, sed primò formas elementares, & mediantibus istis omnes formas mixtorum. Ille autem ordo formarum non potest esse nisi ab aliquo specialiter materiam gubernantium, ad receptionem formarum.

Hic auctor applicat ad propositum istam solutionem & primo in generali secundo, in speciali, ibi, Et per hunc modum. Nota, motor primus est duplex. Quidam est motor primus, ut ipse Deus gloriosus, & præter illum motorem est ponere alium motorem primo cunctum. Vnde Philosophi ponunt octo sphaeras, & novem motores, ideo quia quælibet sphaera habet suum proprium motorem. Et præter illos motores est dare unum motorem simpliciter immobilem, qui non movetur immediate, sed mediantibus aliis motoribus conjunctis. Modo litera auctoris sic intelligitur,

tur, Omnes formæ in materia composita sunt de primo motore semper simpliciter, & in actu. Unde Licomen super primo Posteriorum dicit, quod effectus primo habet esse in suis causis maximè effectivis, sed in se habet esse virtualiter. Nota, particulariter agens sub influentia communi potest educere formam determinatam, quia omnes causa prima determinata respiciens aliquam formam plus influit, quam pater vel mater. Et ideo agens particulare non producit sine determinato agente. Ita litera dicit, semen decisum habet virtutem à quo est decisum. Ex quo dubitaret aliquis, an semen decisum esset animatum: & videtur quod sic, quia semen in quantum est in patre, tunc est vivum vitam patris habens, & si habet eandem naturam in matrice, ibi erit vivum. Hic respondeo, quod semen fufum in matrice non est vivum formaliter, quia nec est planta, nec animal, sed est vivum naturaliter, quia mediante spiritu sibi interveniente operatur vitam. Sed diceres, cum sit inanimatum, quomodo producit animam Dicendum quod mediante matrice, quæ est animata & mediantibus virtutibus propriis animæ, penes stellas & planetas spiritualiter representantes spirituales influentiam, diversificantur imagines hominum secundum Albertum, & ideo quandoque contingit, quod homo cum capite unius porci generatur, quia aliqua stella tunc dominatur, quæ influit talem dispositionem, & sic est expertum quod in lapide

aliquo est facta imago scorpionis vel serpentis, quia aliqua stella vel constellatio respexit ipsum, & sibi impressu illam figuram, & ex hoc contingit quod imaginis aliquorum signorum sculptæ in lapidibus habent curare quasdam infirmitates, sicut recitat Hali, in centiloquio Ptolomei, & vidit quod imago scorpionis sculpta curavit lesionem factum in satellico à scorpione animali, & sic videmus quod quandoque aliqua corpora mortua sepulta, scilicet homines centum annis vel amplius jacent sine incineratione, & hoc fit per naturam stellarum respicientium illud cadaver, quod conservatur sine incineratione & combustione, præterea ex hoc patet quod quandoque optimi amici fiunt inimici una causa agente particulari, & hoc accidit per influentiam planetarum repugnantium, quibus ipsi sunt subiecti.

Et per hunc modum manifestatur esse de Saturno propositum, scilicet quod habet disponere materiam & introducere talem formam: sed quod Saturnus sic semper dicitur regnare in embryonis conceptione, sic intelligitur, quod suum regnare in hoc loco non sumitur pro alio quam influere talem dispositionem quæ ab alia parte cœli non est nata influi. Et ideo si in tali hora noctis vel diei non dicatur regnare Saturnus, hoc ex eo quod cessat virtus sua, sed aliquis alius planetarum, vel stella apta nata est influere talem dispositionem in materia, quam

quam Saturnus influere non potuit, quia
 actus activorum sunt in patiente bene præ-
 disposito. Et si aliquis quæreret, cur ita fit
 quod omnia tali cursu currant. Respondeo
 quod sic sunt ordinata apud Deum, qui
 primo originaliter omnia disponit secun-
 dum ordinationem sublimem, & cuilibet
 virtutem propriam secundum exigentiam
 suæ naturæ ministrat.

*Hic applicat solutionem ad propositum suum
 in speciali Nota, per textum solvitur dubitatio
 directe in forma, quando arguebatur, Si primus
 mensis attribueretur Saturno, ita ille regnaret in
 principio conceptionis, tunc semper regnaret Sa-
 turnus. Dico Saturnum regnare intelligo duplici-
 ter, uno influentia generali, alio modo influentia
 spirituali. Modo dicit quod Saturnus regnat
 omni die influentia generali sed regimen spirituale
 Saturni est, quando fuerit in domo sua, & tunc
 habet majorem influentiam. Nota, Saturnus est
 frigidus & siccus, ideo habet influere semini hu-
 midum & calidum, quia sibi contrariantur vir-
 tualiter, unde omnis actio fit gratia contrarieta-
 tus, quia simile additum alteri non agit ipsum,
 unde agens & patiens in principio actionis sunt
 dissimilia, sed in fine sunt similia, quia omne
 agens assimilatur suo passo in quantum potest
 mediante sua virtute, quia omne agens naturale
 agit in suum contrarium, secundum ultimum sua
 potentia, ut patet 2. de Cælo. Nota litera dicit
 actus*

actus activorum, &c. Hoc patet ex signis manifestis, est enim quidam piscis generalis qui vocatur Scorpio, ille inficit manus piscatoris per rete, & non inficit rete, quia rete non est dispositum ad hoc &c. Item sol calefacit aerem, & non orbem ipsos scilicet inferiores se, quamvis sint sibi propinquiores, hoc est, propter indispositionem materiae, & ideo peccaverunt dicentes, Quod licet fieri ex quolibet hoc non, videlicet, quia primus actus proprius habet fieri in propria materia sibi disposita, Item nota quod propriae dispositiones non corrumpuntur in adventu formae. Et ex hoc destruitur opinio quae ponit, quod postquam materia menstrui est disposita, & quando hominis forma introducitur, tunc dispositiones primae corrumpuntur, hoc non valet, quia tunc dispositiones frustra praecesserunt. Unde dispositiones sunt medium recipiendi illud quod fit de potentia materiae. Nota, quod auctor in litera, ostendit se esse catholicum, in hoc quod ponit. Deum primordialiter omnia disposuisse. Unde Philosophi merè naturaliter loquentes sic habent dicere, quod ab aeterno sic Deus disposuit planetas, & stellas, & non de novo: & ideo Commentant secundo de Caelo, totum caelum periret propter illam inordinationem quae fieret per illam stellam, & oporteret quod caelum non moveretur.

Posthæc quae dicta sunt, Iupiter advenit, qui sua gratia & virtute materiam disponit ad susceptionem formae membrorum: & calidi-

validitate sua virtuali & causali materiam
 ætus confortat, & sua humiditate replet
 quæ fuerunt deficcata à virtute Saturni in
 primo mense, & sic Iovi attribuitur secun-
 dus mensis.

Hic auctor exequitur de aliis planetis quan-
 tum ad formationem fœtus, videtur quod plane-
 te non formant sic materiam fœtus, quia inter
 causam & effectum dicitur esse proportio: & si
 sic, sequeretur quod embryo generatus esset per-
 petuus, cum ipsi planeta sint perpetui. Dicendum
 tunc cause propinquæ sunt corruptibiles, ideo cor-
 rumpitur fœtus.

Tertio advenit Mars, qui sua caliditate,
 & siccitate format materiam, dividens à
 lateribus brachia, & dividit collum à bra-
 chiis, & caput format, & huic operationi
 attribuitur tertius mensis.

Nota. Mars est calidus & siccus, & ideo
 se habet formare crura & brachia, quæ sunt
 sicca. Oportet enim quod calor sufficiens congre-
 get partes terrestres siccas, si debent fieri crura
 & brachia. Nota, quod ex litera habemus quod
 caput formatur prius à Marte quam cor à Sole.
 Huius causa est secundum medicos, quia in capi-
 sunt omnia principia vitæ, ergo primo forma-
 tur. Sed Aristoteles ponit quod cor primo forma-
 tur, quia cor fluit ex omnibus membris.

Quarto mense virtus Solis advenit, for-
 mas imprimat, cor creat, & animæ sensiti-
 væ

væ motum dat. Et hoc est verum secundum intentionem medicorum & quorundam astronomorum, tamen secundum intentionem Arist. cor inter omnes partes generandas generatur primo, & virtute ejus omnia membra nascuntur, addunt enim quidam ad istam partem dicentes, quod Sol est radix totius virtutis vitalis, & tali operationi quartus mensis adscribitur.

Item Phil. propter illum textum adscribunt generationem hominis Soli, dicentes homo generat hominem & sol, ut dicitur 2. Phisic. quia à sole virtus radicalis dependet. Contra si sic, sequeretur quod homo deberet dici solaris & cœlestis creatura, quia effectus ab eodem denominationem sumit à quo habet entitatem. Dicendum quod sol est causa remota, ideo non sumit denominationem effectus à sole.

Quinto tempore quædam exteriorum membrorum Venus sua virtute perficit, & quædam exteriora format, aures, nares, os & virgam virilem in masculis, & pudibunda, scilicet vuluam, mamillam, & alia membra in fœmellis: manuum & pedum separationem facit & digitorum, & isti quintus mensis assignatur.

Nota, Venus est benevolus planeta, & est virtualiter calidus, ideo perficit membra, exteriora scil. os, & aures, & testiculos, sed videtur quod testiculi debeant primo generari, quia
sunt

unt principalia membra, sicut cor & caput, median-
 tantibus quibus se natura continue salvat. Di-
 citur. quod testiculi non sunt ita principalia mem-
 bra, sicut cor & caput, quia videmus testiculis
 ablatis adhuc vivere hominem, sed capite abscisso
 & corde ablato, ulterius ibi vitam non videmus.

Sexto tempore influenza & regnatio
 Mercurii instrumenta vocis format, super-
 vilia componit, oculos fabricat, capillos
 rescere facit, & ungues producit. Et isti
 operationi sextus mensis attribuitur, unde
 versus.

Instrumenta novem sunt guttur, lingua,
 palatum,

Quatuor & dentes & duo labra simul.

Septimo tempore Luna operationi finem
 imponit: replet enim sua humiditate angu-
 stias carnis, & aurigenas carnes in super-
 ficie complet. Venus vero & Mercurius
 humiditatem tribuentes toti corpori, nu-
 trimentum dant. Et isti operationi datus
 est septimus mensis.

Item nota, Luna replet poros carnis, & facit
 fatum esse plenum superficie, scilicet in cute.
 Item si aliquis puer nasceretur in septimo mense,
 ille moreretur, quia non est adhuc debite forma-
 tus & consolidatus, ergo, &c.

Postea influenza Saturni, cui octavus
 Mensis adscribitur. Et ille Saturnus mul-
 tum infrigidat & siccatur, & per consequens
 strin-

stringit foetum, & ideo aliqui Astronomi ponunt foetum generatum in octavo mense moribundum vel mortuum esse, ut in sequentibus manifestabitur. Deinde in nono mense dominatur Iupiter, qui sua caliditate & humiditate foetum laetificat: & foetus qui generatur in isto mense, est fortis & bene dispositus, & longae vitae, & est fortis gratia caloris, & longae vitae gratia humiditatis.

Hic auctor perit in quo mense Saturnus habet suum dominium, & dicit quod Saturnus in octavo mense habet influere. Et nota, quod si in aliquo membro deficientes pueri nascuntur vel generantur cum quatuor digitis in manu, vel cum tribus, hoc est propter defectum materiae. Similiter si generaretur cum sex vel cum septem digitis, hoc esset ex abuntia materiae.

Est autem adhuc notandum, quod membra corporis organici duodecim signis Zodiaci attribuuntur. Primum ergo signum totius sphaerae coelestis est Aries, in quo quidem signo Sole existente temperato, fit calidum & humidum, & tunc est motus ad generationem, ideo motus solis in arietem dicitur principium vitae, & radix virtutis vitalis: propterea arietem attribuitur caput in homine & eius conditiones. Nam aries in caelo est dignior pars caeli, quia principium divisionis sphaerae per duodecim signa, sicut caput in homine vocatur dignior

ignior pars corporis, & ideo merito arieti
 est assignandum, & quia Sol currens in hoc
 signo calidum & humidum naturæ movet,
 caput in homine dicitur principium spi-
 ritus vitalis.

Postquam auctor ostendit influentiam plane-
 tarum & stellarum respectu fœtus, nunc conse-
 quenter prosequitur de effectu signorum. Nota.
 Aries est calidus, & humidus & correspondet
 veri. Ver enim est calidus & humidus, & tunc
 animalia maximè appetunt coitum, quia tunc
 augmentatur calidum & humidum gratia Solis
 existentis in ariete, & maximè in viris tunc est
 appetitus. Propter hoc etiam mater ecclesia statu-
 jejunium magis in illo tempore quam in alio
 tempore, propter luxuriam illo tempore restrin-
 dendam, quia tunc homines constricti hyeme re-
 vertuntur ad vigorem.

Vnde Versus.

Marte mares, Februoque canes, Majo mu-
 lieres.

Nota, Aries habet dominari super caput in
 quo vigent omnes potentiæ animæ, pro tanto quia
 se Aries est principium vitalis operationis, &
 hoc caput in quo vigent omnes potentiæ animæ
 & ideo medici dicunt quod virtus vegetativa
 corporis est in capite principaliter, determinate,
 & in corde originaliter. Sed dubium est utrum
 vita magis consistat in corde quam in capite? Et
 videtur quod in capite, patet per Aviciennam,
 qui

qui dicit quod vidit arietem ambulans corde extincto, hoc esse non posset, nisi vita haberet principium de capite. Sed contra hoc est. Averrois in sexto physic. qui ipsum deridet, dicens se vidisse arietem currere hinc inde abscisso capite. Unde Averro, vult, quod vita principaliter & originaliter sit in corde, sed ex consequenti in capite. Sed medici sunt multum sensuales, & hoc ideo, quia vident in capite esse sensus virtutum, ideo dicunt vitam consistere in capite principaliter, sed non est ita, immo in corde. Sed quid dicemus ad auctorem in litera, qui dicit quod caput est nobilior pars corporis. Dicendum quod hoc verum est secundum apparentiam & maiorem operationem spirituum vitalium, quia in eo apparent magis operationes vite quam in corde. Unde non dubito quin natura nobiliorem & meliorem partem corporis collocavit in medio corporis, nam cor est primum vivens & ultimum moriens, hoc non esset nisi cor esset principalissimum membrorum corporis.

Tauro quidem collum: humeri & scapulæ Geminis attribuuntur, Cancro manus & brachia, & Leoni quidem pectus & cor & diaphragma. Virgine stomachus & intestina, & costæ & lacerti attribuuntur. Et hoc videtur esse medietas corporis secundum cursum medietatis cœli, videlicet ut à parte septentrionali est annotata. Libra vero secundam partem corporis respicit scili-

ilicet renes, & est principium cæterorum membrorum. Scorpio vero loca libidinis respicit, tam ex parte viri, quam ex parte mulieris. Sagittarius nates, & ea per quæ natura secessum demittit, & posteriora respicit. Capricornus vero genua & alia interiora respicit. Aquarius vero tibias respicit. Piscis vero quod est ultimum, formationes pedum respicit & plantas, & sic breviter habitum est iudicium ex parte quoddecim signorum.

Hic auctor ostendit de aliis signis dicens, patet in textu. Nota, litera vult in tantum quod Luna existente in talibus signis quæ respiciunt illa membra, ut patet in litera in illis membris, non debet fieri minutio sanguinis Luna existente in aliquo signorum.

Et non opinetur aliquis illa ficta fore. Nam fides hujus in multis experimentis valet inveniri. Noscat ergo experimentum quivis, quod malum & venenosum est tantum esse aliquod membrum Luna existente in tali signo illius membri: & causa istius est, quia natura Luna auget humiditatem, quod experimur ad sensum, quod si carnes recentes ponantur de nocte ad radios Lunæ, ibi generantur vermes in carnibus, & illud non semper apparet eodem modo, sed recipiè in speciali statu Lunæ.

Hic auctor confirmat dicta sua per experimenta.

menta. Nota, si carnes in plenitudine Lunæ ponerentur ad radios Lunæ, tunc converterentur in vermes, & tunc magis quam in alio tempore, quia tunc Luna est multum humida. Et ideo dicit auctor in speciali statu Lunæ, & hoc patet si aliquis vulneratus poneretur ad radios Lunæ, hoc noceret sibi, quia omnes humiditates convenirent in locum vulneris & Luna augmentat humiditates, & sic humiditas minus fiet intensa: sed si ponatur ad radios Solis, non est nocivum, quia radii Solis faciunt humiditatem exhalare, & sic ex istis patet quod semper in plenilunio mensis majoratur humiditas, scilicet cerebrum, medulla & menstruum, & ideo tunc difficile est studere propter humiditatem cerebri nimis intensam.

Vt illud sanè intelligatur, est advertendum, quod quatuor sunt status Lunæ secundum Albertum in tractatu de statu Solis & Lunæ, Luna vero in prima ejus intentione est calida & humida usquequo est semiplena, post hoc nunc dicitur calida, & sicca, quousque sit plena. Deinde est frigida usque est semiplena in decremento, ultimo vero est frigida usque soli adjungitur, & in hoc statu maximè humectat humida putrefaciendo, ideoque cum Luna augeat in omnibus membris humiditatem tunc lædere membrum ferro est idem quod graviter vulnerare, quia malum est humidita-

tema

em addere humiditati, & sic per consequens augmentatur nocumentum.

Hinc confirmat dictum suum. Nota quod prima quadra correspondet aeri, qui est calidus & humidus & qui generantur in ista quadra, fiunt sanguinei. Secunda quadra est similis igni calido & sicco, & tunc illo signo generantur cholericici. Tertia quadra correspondet terræ quæ est frigida & sicca, & tunc nascuntur melancholici. Quarta quadra correspondet aquæ quæ est humida & frigida, & tunc nascuntur phlegmatici. Et secundum hoc dicunt aliqui, quod si carnes ponentur ad radios Lunæ cum fuerit in quarta quadra, tunc citius converterentur in vermes quam plenitudine Lunæ, quia maxime est Lunæ humiditas vigorosa.

Nota, si aliqua doluerit in quarta quadra, tunc non debet trahere sanguinem, nec vulnerari & maximè in cerebro. Ratio est, quia tunc per illam vulnerationem humiditas augmentatur nimis, & ideo fieret nocivum in membris.

Sciatis autem socii mei, quamvis quædam mulieres causam rei hujus occultam ignorant, tamen quædam mulieres bene effectum cognoscunt, & plura mala ex isto operantur, ut cum vir est in coitu cum eis, accidit quandoque viris magna læsio & gravis infectio ex infectione membri virilis præ ferrum appositum per eas, prout quæ-

dam mulieres vel meretrices Doctæ sunt in illa nequitia & in aliis. Et si fas esset dicere, hoc quidem describerem, sed quia proprium meum creatorem timeo, ideo de illis occultis ad præsens nihil manifestabo.

Hic ponit quædam notabilia, ut patet in littera. Nota quod quædam mulieres sunt ita cautæ & astutæ, & accipiunt ferrum, & apponunt vulvæ, & istud ferrum lædit virgam, sed vir non percipit propter nimiam delectationem & dulcedinem vulvæ, postea tamen sentit: ideo maxime cavendum est ne fiat coitus cum menstruosis mulieribus quia exinde homo posset incidere in lepram, & quandoque in magnam infirmitatem, quia venæ transeunt à singulis membris ad testiculos. ideo testiculis læsis cito potest lædi totum corpus. Vnde dicit Dia, si mulierem menstruosam scienter accesseris totum corpus tuum infectum erit & multum debilitatum, quod vix infra mensem & verum colorem & fortitudinem rehabebis, & sicut liquidum vestimentis tuis adhæret, sic ille fœtor omnia interiora hominis corrumpit. Dicit venerabilis Hypocrates de naturis hominum: Mulierem menstruosam non accedas, quia ex isto fœtore aër corrumpitur, & omnia interiora hominis confunduntur. Nota, auctor timet Deum scribendo secreta usque ad ultimum, ne aliquis expertus forte malum operaretur per illa secreta.

Item de quarto statu Lunæ præcipuè possumus

sumus effectum declarare prædictum alio experimento, quod sumitur, quod radii Lunæ de nocte subintrantes & pervenientes ad caput dormientis, faciant dolorem capitis & fluxum rheumatis. Et causa hujus dicta est prius.

Hic ponit aliud experimentum de quarto statu, nota Lunæ, quod causa hujus est, quia tunc Luna est multum humida, & quia rheuma cavetur ex superfluitate humiditatis, ideo facit catharrum, unde versus, Iejunes vigiles, faciens sic rheumata cures. Et quia humiditas Lunæ perturbat humiditatem cerebri, & augmentat ipsam, gratia hujus augmentationis fit fluxus per nares & si tunc illi radii invenirent vulnereatum usque ad mortem lederent ipsum: ideo vulnerati præservandi sunt à radiis Lunæ.

De Influentiis Planetarum.

CAP. III.

Est hoc verò ad influentias planetarum (quos antiqui vocaverunt deos naturæ per hominem ex parte corporis & animæ) nunc revertamur, &c.

Postquã vero auctor ostendit quomodo per planetas habet formari fœtus, hic ostendit quomodo planetæ se habent ad fœtum ex parte animæ, & corporis, vel simul. Nota quod planetæ bene dicuntur dii naturæ. Ratio quia natura regitur ab

ipsis, sicut regnum à rege. Vnde totus ille mundus sensibilis contiguus est à superioribus latioribus, ut tota virtus ejus inde gubernetur. Sed dices, si planetæ sunt Dii naturæ, quid tunc facit cælum stellatum? Dicitur quod hoc est causa universalis naturæ & uniformis, sed planetæ diversificant effectum secundum eorum motum. Vnde planetæ dicuntur à planos Græcè, quod est planum, sive error. Latine, non quod in se errent sed quia ex eorum motibus fiunt diversi errores in mundo & in effectibus.

Saturnus qui est superior, obscurior & gravior & tardior aliis planetis cælestibus, facit natum qui sub eo nascitur, fuscum in colore ex parte corporis, & planum in capillis nigris & duris, & caput turbidum & bene barbatum, & talis homo continet subtile pectus, & habet scissuras in calcaneis figuratiter, & hoc est secundum dispositionem figuralem. Secundum vero animam malus est multum perfidus & malitiosus, iratus, tristis, & malignæ vitæ, foetida diligens & turpia vestimenta semper induens, & non est luxuriosus, & in pluribus Venerem minime diligens, imo naturaliter abhorret: unde breviter notandum; quod secundum intentionem magistri mei in illa scientia experti, quicumque natus fuerit sub Saturno, habet omnes malas dispositiones corporis.

Hic auctor prosequitur intentum suum. Et dividitur in septem partes, secundum quod septem sunt planetae. Nota quod Saturnus est supremus planeta & complet cursum suum in 30 annis: ita quod redit ad eundem punctum Zodiaci, à quo incipit. Et secundum Ptolomæam, & magistrum Rabi Moysen Saturnus est planeta supremus, & maximè distat à terra, ita quod ad illam partem ubi tangit spheram Iovis, homo veniret à terra in quinque millibus annorum in septingentis & triginta quatuor annis, & in septuaginta septem septimanis, & in tribus diebus, supposito quod dieta hominis esset decem miliaria. Et secundum Astronomos, Saturnus est tantæ magnitudinis, quia est nonagesies major quam tota terra. Item dictum est in littera quod Saturnus est multū tardum in motu suo, hoc debet sic intelligi quod in tempore longiori complet cursum suum. Vnde Saturnus est bene trigesies major Sole, quantum ad suum orbem & sicut Sol pertransit suum orbem motu proprio per Zodiaci signa in uno, sic Saturnus in 30. annis & sic movetur vita velociter sicut Sol. Verbi gratia, Si duo homines ambularent, unum per triginta dies perambularet triginta miliaria, alter unum miliare, tunc alter qui ambulat unum miliare, ambulat citius, non tamen velocior est in motu, eo quod in æquali tempore pertransit de spatio secundum Philosophum sexto Physicorum. Item nota quod littera dicit, Saturnus facit natum suum fuscum in colore. Ratio est,

quia Saturnus est similis terræ quia est frigidus & siccus, obscurus niger, & virtualiter facit natum obscurum. Item facit natum pilis duris, quia est terrestris complexionis, & ideo fætu humores multos causat & grossos, à quibus generantur grossi pili. Item natus ejus est tristis, quia melancholicæ complexionis virtualiter, & melancholici sunt tristes, quia semper inclinant se ad terram. Item natus ejus est piger incessu, quia ipse est gravis sicut terra, & ideo difficulter nobilis. Item ipse non appetit coitum, quia est siccus, & si vult appetere posset uti calidis, bene conditis, & humidis cibariis. Item ille natus semper est invidus & perfidus, quia nullum habet gaudium, sed semper melancholizat & ejus somnia ut plurimum fiunt vera: sicut videmus fatuos, qui prædicunt sepe futura per phantasias & melancholias, & ipse semper cupit sedere in angulo solitariè. Item nota, litera dicit quod ipse habet scissuram in calcaneis, id est, divisione in pedibus circa anteriorem partem, sicuti equi: & calcaneus est una pars pedis in anteriori parte, qua primo terram calcamus, &c.

Iupiter verò stella regalis existens, pia, dulcis & lucida, temperata & prospera, facit natum optimum, quia nato sub eo dat faciem pulchram, oculos claros, & barbam rotundam. Et figurat duos dentes superiores magnos, & æqualiter divisos. Et dat homini colorem album rubeo permixtum

in facie, & facit longos Capillos. Secundum animam vero facit natum bonum & honestum ac modestum, & erit longæ vitæ, diligens honestatem, diligensque vestimenta pulchra, & ornata, & delectabiles fapores & odores ei placent, & erit misericors, largus, jucundus, virtuosus & verax in sermonibus incendens honestè, & multum prospicit terram.

Ponit de secundo planetari, qui dicitur Iupiter, unde secundum Astronomos complet cursum suum in 12. annis, ita quod sub quolibet signo moratur ad unum annum unde secundum Astronomos, Iupiter multum distat à terra, quia ad illam partem, ubi est propinquior terræ, homo veniret de terra in duobus millibus annorum & in 526. annis, & 4. septimanis & 5. diebus supposito quod dieta esset 10. milliaria: & magnitudo ejus est talis, quod quinquagesies est major terra. Item Iupiter dicitur fuisse ille, quia expulit patrem regno, sic Iupiter expellit operationem Saturni, quia sibi contrarius est per totum, ut patet in litera: quia secundum Astronomos qui nascitur sub Iove perveniet ad multos honores: facit faciem pulchram, & facies est nobilior pars corporis. Vnde Iupiter plus laborat in facie quam in aliis membris, & facit hominem album rube-dine permixtum: quia ille color est pulchrior inter alios, quia est sanguineus, Item facit barbam rotundam, quia rotunda figura est nobilissima

figura: ex secundo de celo. Et ideo caput pueri rotundum est deligendum, ideo nutrices solent comprimere & rotundare facies, & capita puerorum. Item facit capillos longos, quia facit natum calidum & humidum: humiditas enim cum calore est causa longitudinis pilorum, unde pilus est superfluum & residuum humiditatis quod exit per poros. Et qui cito barbescunt sunt bonæ complexionis: Item natus sub Iove est bonus secundum animam, fidelis & addiscens, & coitum appetens, & bene appetens, gratia caloris, potens in opere gratia humiditatis sufficientis, & bene capit singula quæ audit, quia habet spiritus habiles & satis humidos, quia humidus bene recipit, quia calidus bene delectatur. Et non piger ideo spiritus sensuum exteriorum deserunt species sensibiles & virtutes interiores animæ scilicet ad virtutem imaginativam & ratiocinativam.

Mars cum sit intemperatus in caliditate & siccitate, secundum hoc facit natum suum rubei coloris cum quadam adustione & obscuritate, sicut videtur in his qui passi sunt à Sole, & habet parvos capillos, parvos oculos, totum corpus habet curvum & grossum aliquialiter, Secundum animam vero fallax, inconstans, inverecundus, irascibilis, proditor, discordias & bella seminans, & superbus erit.

Hic exequitur de tertio Planeta qui dicitur Mars. Nota, quod Mars movetur taliter sub Zodi-

Zodiaco, quod complet cursum suum in duobus annis, & distat à terra sic, quod ad illam partem ubi propinquior est terræ, homo veniret 400. & 90 annis, & 11. septimanis, & quatuor diebus, supposito quod dieta ejus esset novem miliaria. Item nota, caliditas & siccitas sunt causæ adustionis & crispitudinis crinium, unde nota quod nati sub Marte habent paucos crines: causa siccitatis: & habent curvos seu crispas crines gratiâ adustionis. Ista apparent, quia videmus cum calamistro summè calefacto crines crispantur, patet etiam quod crispitudo crinium arguit iracundiam.

Item natus sub Marte est rubei coloris, cum quadam obscuritate, quia color rubeus causatur ex eo quia calidum agit in humidum, & consumendo humidum relinquit siccum, sicut videmus quando debent cumburi lateres, quod ante combustionem non sunt rubei, sed postea consumpto humido efficiuntur rubei. Et isti nati habent parvos oculos, quia oculus est membrum in quo figet humiditas, quia oculus est aqueæ naturæ ab extrinseco, secundo de anima quod patet, si læditur, exit aqua, & Mars est calidus & siccus, ideo non potest formare magnos & pulchros oculos. Item Mars inducit bella, quia exsiccat cerebrum, & cor incendit, & sic ira generatur circa cor. Unde ira est accensio sanguinis circa cor, & ideo Mars secundum antiquos vocabatur Deus belli. Item est fallax. Ratio, quia est siccus & calidus, & sic semper est iracundus, & cogitat de malo, ut fallat

homines & prodat. Item satis appetit coitum, quia calidus, & modicum potest, quia caret humiditate.

Sol quidem regalis stella existens lumen mundi & oculus vocatus, natum sub eo facit carnosum & faciem pulchram, & oculos magnos, colorem album cum quadam rubedine, bene barbatum, & longos capillos. Secundum animam vero, ut quidam scribunt, facit hypocritam & malum iustum in exteriori parte apparentem, & facit homines multum scientes secundum aliquos. Sed inveni aliquos dicentes quod natus sub illo planeta est regularis religiosus, profundæ devotionis, sapiens, dives, diligens bonos, deprimens malos.

Sequitur de quarto planeta qui dicitur Sol. Vnde Sol de sua natura est planeta calidus & ideo influit nato sub eo calorem, & est siccus, sed temperate. Sed dices, si Sol est siccus sicut Mars quare non influit eundem effectum? dicendum quod propter caliditatem & siccitatem, Sol virtualiter est humidus, & non siccus, nisi temperate. Item, Sol secundum antiquos dicebatur pater Deorum: quia Sol est principium vite, id est, influens esse omni rei ita quod Sol per ejus accessum ad hemispherium nostrum influit fertilitatem, & generationem: & post ejus recessum videmus flores arefcere, & terram fieri aridam, & in quolibet signo manet quadraginta dies

dies & cursum suum perficit in uno anno, motu proprio & naturali. Et secundum Astronomos tantum distat à terra, quod ad illam partem qua propinquior est terra, homo veniret in 400. & 30. annis. & 26. septimanis, & duobus diebus, ita quod dieta eius esset. 10. miliaria. Item natus sub sole est hypocrita: & dicitur ab hypo, quod est sub, & crisis, aurum, quia habens malum sub auro, id est, sub bona apparentia versus,

Omnis hypocrita facie tenus est hemerita.
Mente licet tacita latens sanguis aconita.

Item Sol calefacit temperate & ideo facit natum sub eo magnæ sapientiæ, quia calor saltem moderatus est instrumentum operandi virtutes animæ, quia calor facit spiritus agiles & promptos. Item dicunt quidam, Natus sub sole libenter vult mitti in exilium quia amabilis est & jucundus: ideo Deus providebit sibi de omni bono: Item Sol secundum Ptolomæum in Centiloquio suo dicitur esse octies major quam tota terra.

Venus est stella benevola & facit natum pulchrum, & maxime oculis & supercillis carnosum, mediocris staturæ, secundum animam verò blandum; facetem, eloquentem, musicalia diligentem, voluptatem, gaudium & choream desiderantem, ornatu corporis diligentem & suaviter intercedentem.

Prosequitur de quinto planeta qui dicitur Venus. Vnde Venus habet plura nomina. Primo

dicitur Venus à venerando, quia antiqui venerabantur eam causa amoris. Etiam dicitur Lucifer, quia de mane lucem indicat, quando Solem precedit. Secundo vespere dicitur Hesperus, quia vespere de nocte indicat, solem tamen sequendo, & habet calorem candentem & fulgentem inter sydera, & complet cursum suum in 300. & triginta octo diebus & Venus est in magnitudine sicuti una pars de viginti octo partibus terre & secundum Astronomos distat à terra, quod ad illam partem ubi propinquior est terræ, homo veniret in sexaginta quinque annis, & 19. septimanis, & uno die: supposito quod dieta hominis esset decem milliaria. Nota, Venus est planeta calidus & humidus virtualiter & facit natum luxuriosum & pulchrum, quia gratia humiditatis facit ipsum posse in opere. Item facit natum diligere musicalia, quia musica est utilis pro cantantibus, & amatoribus, quia carmina confortant amorem. Item nota, supposito quod Venus & Saturnus venirent, secundum appositum, tunc natus illo tempore non esset omnino malus, nec bonus sed medio se haberet modo: quia bonitas Veneris retardat malitiam Saturni quantum potest, & sic facit medium.

Mercurius quem Astronomi solent assequi, asserunt & ejus radios contrahi, facit natum corpore gracilem, satis parvæ personæ, barbæ pulchræ & raræ. Secundum animam verò erit sapiens & subtilis, philosophiam

sophiam diligens & studium, & erit bonorum morum & perfecti sermonis, & ille multos acquirit amicos, & tamen non multum fortunatus. In eo bona consilia vigent, verax & nullius perfidiæ, expers infidelitatis & inscius, & non conscius, id est, socius in malo.

Hic exequitur de sexto planeta qui dicitur Mercurius. Nota, quod Mercurius semper graditur cum Sole, & nunquam ab eo distat amplius quam triginta gradibus. Calorem habet radiantem, raro propter vicinitatem solis videtur, sed tamen in meridie mediante speculo videtur. Et dicitur Mercurius, quasi Mercatorum Kyrios, id est, dominus, quia mercatores indigent eloquentia. Unde Mercurius dicitur Deus eloquentiæ, & complet cursum suum in trecentis & triginta tribus diebus, ita quod modicum minus quam per annum, & quantitas Mercurii est sicut una pars de viginti duobus millibus partibus terræ, ideo stella est parva.

Litera dicit quod Mercurius contrahitur à radiis Solis. Ratio est, quia continuè movetur sub Sole, & propter radios Solis videri non potest quia majus lumen offuscat minus. Item natus sub eo diligit philosophiam, quia facit natum subtilem secundum animam, ideo diliget subtilia. Item Mercurius facit hominem loquacem, multas patitur infirmitates, estque ipse boni consilii.

Luna cum sit volocioris motus, facit na-

tum vagabundum, sermone verum, nullius servitii, jucundum: & mediocris stature & habet inæquales oculos, scilicet unum altero majorem.

Exequitur de ultimo planeta qui Luna dicitur. Septimo nota quod Luna est velocissimi motus, ideo natus ejus est vagus, nec potest durare in aliquo officio vel servitio. Et quod Luna est velocissimi motus patet, quia quanto Planeta est inferior, tanto citius movetur, quia Luna complet cursum suum in viginti septem diebus & septem horis. Secundum Astronomos tantum distat à terra, quod ad eam partem ubi propinquior est terræ ad concavum orbis lunæ homo veniret in 12 annis, & 58. septimanis & tribus diebus, supposito quod dieta ejus esset decem miliaria cum dimidio. Nota quod Luna habet lumen à sole, & quando currit cum sole habet majorem vigorem & vim ut in novilunio, & in quolibet mense anni complet cursum suum per 12. signa. In Luna videmus maculum, & causa hujus est per Comment. secundo de Cælo, quia Luna est corpus rotundum & rarum & densum ex nubibus, & ideo in medio propter raritatem non potest reverberare lumen solis, & penetrat ipsum in medio & per hoc patet obscuritas.

Et sciendum quod omnes stellæ & aliæ partes corporis supercœlestis illa officia divinitus exequentur, & semper sic agunt, & sic nunquam expediuntur quantum ex par-

eorum, & ideo fas est dicere secundum
 a quæ dicta sunt, omnia inferiora à supe-
 rioribus reguntur, & ideo illa quæ divino
 sacrificio & bestiali immolatione & alia
 quæ in mundo sunt non possunt, remove-
 re actionem corporum supercœlestium dan-
 tum vitam & mortem.

Hic auctor ponit unum notabile quod prius
 dictum est, quod natus sub diversis planetis diver-
 simode regitur & producitur. Diceret aliquis,
 quomodo, quare, vel per quem sunt stella sic or-
 dinata? Respondetur, quod per divinam natu-
 ram talis ordinatio facta est. Deus enim sic or-
 dinavit dominia planetarum, & illud patet 12.
 Metaphys. Et auctor vult quod per jejunium &
 sacrificium bestiarum non potest removeri pla-
 netarum cursus. Illud probatur quia motus cœli
 semper est uniformis & regularis 7. Physicor. &
 semper invariabilis. Sicut ergo Deus instituit ab
 æterno, sic ab æterno, vel in æternum permane-
 bit. Sed contra sapiens dominabitur astris, se-
 cundum Ptolomæum & Theologos, & hoc non
 esset, nisi cursus planetarum & affectus impediri
 possent. Respondetur quod sapiens sic dominatur
 astris quando videret aliquem effectum Saturni
 de necessitate ut frigiditas, tunc potest se cavere à
 nocumento, sed non potest impedire eorum effe-
 ctum simpliciter, quando ita semper agant. Et
 auctor loquitur naturaliter, cum dicit per sacri-
 ficia non potest removeri effectus planetarum,
 quia

quia Theologus tenet ibi oppositam partem, quia omnia sunt in potentia Dei, & Deus agit libere, & saepe exaudit orationes fidelium.

Ex istis verbis sic forte aliquis crederet me sic cadere in duplici peccato. Primo quidem quia statim visa superficie verborum concluderet ex eis verbaliter, omnia de necessitate venire. Secundo quod me occultorem Christianæ fidei vellet dicere: sed quia declaratio amplior est in hac parte, idoneam omittimus. Et de illis planetis & utiliter de superioribus corporibus cœlestibus quoad influentiam respectu inferiorum, in tantum dictum est. Est autem notandum, quod aliquando plures fœtus nascuntur in matrice, hoc autem est per disgregationem feminis in ipsa matrice, quia matrix habet cellulas in se: cum autem in qualibet cellula recipitur materia fœtus, ibi fiunt multi.

Hic respondet cuidam quæstioni, quia aliquis posset contradicere auctori. Ex dictis namque patet, quod omnia necessitate veniunt, quia eveniunt juxta cursum planetarum, & ille non potest impediri, secundum auctorem. Unde omnia bene eveniunt ex necessitate conditionata, sed non absoluta, hoc declarat, quia quilibet effectus de necessitate evenit, stantibus suis causis necessariis & infallibilibus, ut dicit Aristoteles secundo Posteriorum: sed quia major quandoque est, in-
dispo-

disposita, ideo eorum effectus impediuntur per acci-
dens : & sic supposito quo virtus planetarum
tali signo inducat mortem, tamen adhuc homo
per remedia potest conservari : & sic materia non
est disposita seu apta ad talem effectum. Ex illo
patet error illorum, qui dicunt omnia evenire de
necessitate constellationis.

*De generatione animalium
imperfectorum.*

C A P. I V.

IT autem ea, quæ dicta sunt, lucidiori
lumine cognoscantur, & quomodo ali-
quando plures fœtus fiunt in matrice, &
plures pueri nascuntur, sicut duo gemelli,
opportunitatem est modicum transgredi ab
ordinis generatione, & videndum est de
generatione animalium imperfectorum,
quæ non ex femine, sed putrefactione gene-
rantur. Iuxta quod notandum, quod anima
imperfecta, sicut muscæ & similia, non
semper eodem modo generantur, sicut per-
fecta animalia, quia per decisionem semi-
nis non generantur, sed ex putrefactis, ut
patet. 4. Metaphys.

Caput quartum, in quo auctor agit de forma-
tione fœtus in utero, & primo facit digressum à
proposito. Secundo regreditur ad propositum, ubi
respondeamus, quod muscæ & araneæ sunt anima-
lia

lia imperfecta, non sunt de perfectione universi, non tamen sunt omnino frustra, quia natura ipsa ordinavit, ut malos humores absorbeant, ut eò melius homines à malis humoribus præservarentur.

Utrum autem animalia eadem ex femine vel sine femine generantur, dubitatio est apud plures. Opinio enim Avicen. lib. de diluviis, est, quod eadem animalia ex femine & sine femine generantur: & hoc declarat, quia diluvium fieri potest adhuc universale, & in tali diluvio corrumpentur omnes viventes: corruptis autem omnibus viventibus fierent influentiæ in cadavera mortuorum quæ putrefacta sunt, & tunc ex virtute cœli generabuntur eadem quæ prius fuerunt. Ita quod unum generabitur ex putrefactis, & aliud per decisionem feminis sibi simile generabitur in specie: igitur eadem ex femine & sine femine generabuntur. Et declarat possibilitatem hujus ad sensum dicens: Capiantur capilli mulieris menstruosæ, & ponantur sub terra pingui ubi jacuit fimus tempore hyemali, tunc in vere sive æstate quando calefcet calore Solis, generabitur serpens longus & fortis, ille ultra generabitur sibi similem in specie per decisionem feminis. Et illud idem declaratur in mure, quia tempore suo quidam mus erat factus ex putrefactione, & ille ultra sibi generavit similem in specie ex femine, plures possent

possent adduci rationes, sed prædicta suffi-
ciunt, quia longum esset omnia accidentia
ad illam materiam enarrare.

Hic auctor movet dubium. Primo ponit opi-
nionem Avicennæ & rationes ejus. Secundo re-
probat illam ibi breviter. Ad illam opinionem
nota, quod Avicenna posuit datorem formarum,
ut per Commentatorem 12. Metaphysicorum &
& ideo ipse ultra posuit quod virtus divina
mediante motu planetarum possit infundere for-
mas, & dare esse: tunc ultra ex putrefactione
in his generatis illa utraque generans sibi similia:
sicut posuit, si virtus solis in terra producit plan-
tam, quod illa mediante fructu & semine possit
producere aliam plantam. Nota quod crines
mulierum menstruosarum sunt multum humidum
grossi & venenosi, & ideo si ponantur sub pingui
terra in hyeme generabuntur humiditates, &
venenositas per solis virtutem, & possunt verti in
serpentes. Sic dicitur basiliscus fieri artificialiter
ex fimo ex ovo. Unde fimus est terra pinguis, ar-
rigata, humiditate repleta, ideo facit aliquid fru-
tificare, unde in terra arida & sicca illud non ha-
bet veritatem, in hyeme fimus ab intra est humi-
dus & calidus sufficienter, quia frigus circum-
dans non permittit calorem innatum exhalare &
recedere. Nota quod mus qui generatur ex putre-
scente terra, est grossior alio mure generato per de-
fensionem seminis, & ille habet caudam majorem
& est multum venenosus, quia materia fuit putri-
da

da valde, ex qua productus est. Item Avicenna posuit quendam vitulum cecidisse de cælo quem dixit generatum fuisse in aëre ex putrefactione.

Sed breviter ad illam opinionem dicendum est, quod ipsa non est vera. Et ratio est, quia secundum philosophum 8. Physic. sicut aliquis habet propriam materiam, sic proprium habet agens, quia tali materiæ est talis forma, quia alius est actus materiæ, & alius est actus formæ, ut dicitur 8. Metaph. & cum illa animalia habent diversas formas, ergo & materias, & per consequens diversa agentia & generantia habebunt. Intentio enim Phil. 8. Physic. est, quod eadem animalia saltem secundum speciem possent fieri ex semine & sine semine sicut sanitas quandoque fit ab arte, quandoque à natura. Sed in hoc differt ab Avicenna, qui ait, quod nunquam animalia perfecta sine semine fiant: secundum autem Philos. hoc non est verum: differt etiam ab eo, quia secundum doctrinam Phil. 1. Meteo. Diluvium universale est impossibile apud naturam tam per ignem quam per aquam. Et hanc rationem ponit Albertus, quod diluvium fit ex constellatione humectante, ideo si constellatio humectans respicit unam partem terræ, tunc alia opposita terræ respicit aliam partem, scilicet constellatio desiccans. Et quantum

qua humectat in una parte, tantum alia
 aridificat in alia parte, ideo impossibile est
 quod dicit Avicenna.

Hic improbat opinionem Avicennæ. Et non
 rationem Commentatoris, probando quod genera:
 una ex semine, & sine semine, differunt specie,
 quod agens est diversum: & recipiens diver-
 sum, sed à propagatis, & putredine generatis,
 est quod materia est alia scilicet semen, &
 putredo igitur, &c. Item agentia sunt dupli-
 ca sicut virtus Solis & stellarum cum calore in-
 corporata in putresfactis ab una parte, & agen-
 tia à quibus semina deciduntur ab alia parte sci-
 licet in propagatis: sic illi duo mures differunt
 specie, & si serpens generatur à crinibus, & ul-
 tra aliis generatur per decisionem seminis,
 si differunt specie. Nota quod impossibile
 est fieri diluvium universale, quia planeta non
 possunt sic concurrere, sed bene fit diluvium par-
 ticulare. Ut si omnes planetae frigidi concur-
 rent in frigido signo piscium, quia illud signum
 est summe frigidum, ideo contingere posset, quod
 diluvium tunc generaretur in una regione, quam
 illud signum respicit, & sic non posset fieri, nisi
 miraculose universale diluvium. Legitur enim
 quod factum est diluvium universale propter ma-
 litiā hominum, de illo nihil hic ad propositum,
 sed naturaliter loquamur. Ex dictis nota, per ex-
 perientiam videmus, quod tempore hyemali in u-
 traque regione plus generatur de aqua, & in regione
 oppo-

opposita, ubi est æstas, plus generatur de aëre & igne, secundum cursum planetarum.

Respondeamus & dicamus, quod quædam sine femine generantur, & causam hujus generationis reddit Philosoph. 4. Meteororum dicens: Calor disgregans corpus mixtum, facit per hoc quod subtile extrahit, & relinquit grossum: & non est absolute calor, sed est virtus constellationis cœlestis. Et Philosophi intentio est, quod materia ex qua animal sine femine nascitur, est aliqua humiditas subtilis, in qua quidem calor naturalis sæpe agit ex parte cœli, quidam proportionatus est materiæ, in quam quidem materiam forma talis animalis debet introduci, quam humiditatem calor cœlestis jam dictus, segregat à qualibet parte grossi terrestris. Et secundum intentionem Philosophi 7. Meteororum, hæc generatio est univoca, saltem virtualiter, non autem formaliter. Per hoc solvitur dubitatio, quam quidem faciunt dicentes: Omne quod generatur univocè, ex sibi simili generatur in specie. Verum est, aut formaliter aut virtualiter, ut jam dictum est. Circa hoc nota, quod ex eadem materia plura animalia imperfecta nascuntur, ut ex equi stercore nascuntur muscæ, vespæ & plura alia, & diversi coloris & figuræ, & similiter scarabæi.

Hic

Hic solvit dubitationem & respondet secundum intentionem suam. Nota, quod secundum Albertum talis est modus generationis animalium a putredine, quia calor Solis quando protenditur ad materiam putridam, tunc extrahit humidum subtile ab illa materia, & generantur quedam pellicule, ita quod calor interior non permittitur exire, & tunc virtute Solis ille calor qui in materia putrida petit exitum, & impeditur, & ex tali motu sursum & deorsum generatur quidam spiritus pulsans: mediante quo spiritus ista producitur in tali materia. Et si queratur an istum ille spiritus pulsans sit substantia vel accidentis. Dicendum quod est substantia, quia mediante virtute formativa ille spiritus agit, & quia agens non nisi mediante spiritu substantiam producit, ideo necesse est illum spiritum esse substantiam, & ille spiritus est corpus subtile, generatum a subtiliori parte materie mediante putredine. Sed dubitatur utrum ille spiritus sit animatus vel inanimatus. Dicendum est quod ille spiritus non formaliter animatus, sed virtualiter, quia vivificat animam viventis effective de illa materia putredinali. Et ideo Avicenna in duodecimo Metaphysicorum in illa digressionem, ubi improbat Averroem, Platonem & Themisthium, quod ex putredine generantur rane. Sed auctor dicit calor Solis attrahit humidum a putredine. Probo per experientiam. Accipio unum murem putredinali, & ponam in locum ubi sunt radii solares in vigore,

vigore, invenio quod calor solis facit exhalare totam materiam muris, ita quod nihil remanet ibi nisi pellis. Nota quod generatio sexto Metaphysicorum dividitur, & quedam univoca, quedam equivoca, *A* Equivoca est quando formaliter generans & genitum differunt specie, ut si generatur mus de terra, &c. *U*nivoca est, quando generans & genitum conveniunt in specie, ut homo generat hominem, vel equus equum. Et ex illo solvitur dictum Philosophi. 6. Metaphysic. quando dicit: Omne quod fit à simili sub specie fit: Verum est de generatione univoca sed non equivoca. Nota quod animalia generata ex putredine, non habent semper eundem colorem, speciem, vel figuram, Ratio est, quia ista animalia differunt specie, modo quaecunque differunt specie etiam dicuntur differre figura, & in colore naturali, quia ista consequuntur formam.

Causa autem diversitatis illorum animalium est divisio seminis in matrice, & illud est verum principaliter in animalibus perfectis. Et est notandum, quod in matrice mulieres plures sunt cellulæ, quando tunc semen decisum à parte sic colligitur, quod in unaquaque cellula matrices pars seminis sic recipitur, tunc est modus generationis plurimi fœtuum, & ille modus generationis respectu animalium imperfectorum accipit simile, ita quod ibi inest aliquid loco matricis, & aliquid seminis, Et ideo talis
humi-

humiditas dividitur per loca eductionis
fœtus in putrefactis, & ideo multiplican-
tur talia animalia. Et causa similitudinis ta-
lium animalium, similitudo humidi educti
de corpore in partes homogeneas & diver-
sas species talium animalium sumitur per
oppositum, scilicet per humidum eductum
in partes heterogeneas.

Hic auctor infert causam, quare aliquando
plures pueri nascuntur. Vnde plures sunt cause
plurium fœtuum particularium. Prima est divisio
seminis in cellulas, & non sufficiens: quia exper-
tum est per obstetrices, quod semel una domina
repperit massam carneam, continentem septua-
ginta figuras hominum: modo certum est quod non
sunt cellule matricis. Secunda causa est abundan-
tia seminis, & tunc dividitur & spargitur, &
fiunt plures fœtus. Tertia causa est, quia quando
mulieres in coitu nimis movent se, & tunc cir-
cum dispergitur semen, & fiunt plures fœtus.

Quod autem quædam animali generata
sunt longa & stricta, & quædam brevia,
hoc est ex diversitate complexionis humi-
li, quia ex cholericis calido & sicco genera-
tur corpus longum, strictum & gracile, eò
quod calor in eo multum extenditur. Ex
phlegmatico frigido & humido generatur
animal breve & latum, quia humor aqueus
est multum dilatabilis, & frigiditas non
multum extendit ipsum. Sed ex sanguineo
D calido

calido & humido generatur animal medium inter longum & breve, propter calidum & humidum temperatum. Sed ex melancholico generatur animal strictum & breve, quia frigiditas non permittit ipsum extendi, & siccitas non permittit ipsum dilatari. Ex cholericum autem accidentali & adusto, generatur animal longum & valde gracile, quia fervor caloris eius multum extenditur, & siccitas mediata & moderata attenuatur. Et est notandum, quod cholericus est crocei coloris, ut frequentius, & sanguineus rubei coloris, melancholicus nigri coloris, & phlegmaticus albi coloris. Et quorum natura permixta fuerit, horum & qualitas color necessario permixtus erit. Sic ergo in hoc capitulo habemus modum generationis animalium imperfectorum ad similitudinem perfectorum, & quomodo plures foetus simul fiunt, tam in perfectis quam imperfectis, & quare aliquod animal est longum & aliquod breve, aut quare talis coloris ut frequentius.

Hic auctor ostendit causam, quare quedam animalia generata sunt longa, & quedam breviora, ut satis patet in textu. Nota, quod nullus homo sit purus cholericus, phlegmaticus, sanguineus, vel melancholicus, sed omnes sunt mixti, sed unus bene plus habet de sanguine quam alter, quia nullum est animal, in quo elementa equaliter

domi-

dominantur, ut probat Averrois I. de Cælo, quia si hoc esset verum, homo ubicunque poneretur quiesceret, quod est impossibile. Et tantum de generatione animalium imperfectorum.

De exitu fœtus de utero.

C A P. V.

Nunc autem ad superius dicta de generatione & formatione embryonis in utero materno, sermonem nostrum convertamus, & de modo exitus dicamus. Et primo videndum est, quomodo istæ tres potentia animæ, scilicet vegetativa & intellectiva, veniunt ad materiam fœtus, sive quo ordine. Iuxta quod est notandum, quod illud est alterius negotii quam præfens materia requirit, quia respicit scientiam lib. de Animalibus: tamen in quantum de ipso breviter tangamus.

Primo præmittit quedam necessaria. Litera dicit quo ordine, quia inter istas potentias est ordo perfectionis communitatis, ideo dicit Comment. I. metaphys. in de erroribus, quia primo recipiuntur, & accipiunt formas universales, & postea minus virilesque ad determinatas, ergo semper est ordo.

Sperma verò collectum in matrice mulieris augmentatur statim quando infusum est ei, & quando matrix est bene clausa, sed

alimentum sive augmentum] est à potentia animæ vegetativæ, quia spermate deciso à patre vel generante demissa est ista potentia vegetabilis: & hoc patet 2. de Anima, Ubi dicitur quod potentia vegetativæ sunt duo opera, scilicet generare & alimento uti, quia planta generat plantam, animal verò animal. Unde videtur quod ab illa anima fluat virtus generativa proficiens, seu competens generationi embryonis, postea vero tempore subsequenti secundum exigentiam naturæ superadditur materiæ anima sensibilis, & postea anima illius speciei vel illius. Et illæ virtutes scilicet vegetativa & sensitiva, distinguuntur per operationes, quæ ultra differunt per objecta, & non differunt illæ duæ potentia, scilicet vegetativa & sensitiva, ita quod sunt duæ potentia distinctæ secundum essentiam, est enim una & eadem essentia vegetabilis, quamvis non eodem modo, & hoc dicit Phil. 16. de anima. Embryo primo vivit vita plantæ, secundo vita animalis, tertio vita hujus speciei vel hujus. Etiam additur in homine virtus intellectiva, quæ non generatur à materia, sed à cælo, & de formis infusa, unde est finis & perfectio omnium formarum existentium inferius. Iam consuevit apud medicos dici, quod prima vita est latens & occulta, media apparens & manifesta, ultima vero excellens

lens & gloriosa. A prima est sensus naturalis, secunda sensus animalis, à qua est sensus, visus, auditus, & etiam motus voluntarius: à tertia vero est sensus spiritualis, à quo importatur discretio & persecutio, & sic de aliis.

Hic auctor ostendit intentum suum, ostendendo, quomodo istae tres potentiae veniunt ad materiam. Nota quod spiritus & semen viri est quodammodo vitalis, quia vivit vita hominis, Et quando istud recipitur in matricem vivam, & calidam, tunc operatur in semine mulieris, & virtus vegetativa & formativa primò generat pelliculam secundinam, cui semen involvitur, & sic continua se movet ad semen mulieris, & penetrat in materiam longam latam, & profundam. Et incipit ibi virtus formativa, & generat spiritus pulsantes, & pulsatiles, & in eo generat illos spiritus pulsantes, facit materiam vivam, & format venas & nervos, in quibus currunt illi spiritus. Vnde spiritus venae pulsatiles, vel saltem proportionabiles ejus, inveniuntur in arboribus & in plantis, & tunc materia sic vivente vita spirituum qui vegetant illam materiam sensitiva recipitur in illa materia. Et tunc in homine materia stante sub anima cognitiva, quae est ultima forma naturalis, per virtutem Dei & caeli intellectus infunditur & introducitur. Vnde loquendo tam Physice quam Theologice intellectus non educitur de potentia materiae, quia intellectus

non est corpus nec virtus in corpore, per commentatorem tertio de anima, commento quinto & quarto. Sed Theologice loquendo, tunc anima est forma substantialis corporis humani dans sibi esse substantiale. Sed Averroes ponit quod intellectus copulantur nobis solum à generatione, & per copulationem phantasmaticam, sicut nauta navi per navigationem, & ponit quod sit unus in omnibus hominibus, & ille articulus est ab ecclesia condemnatus, qui enim hoc credunt, salvari non possunt. Et per hoc tenent potissimum Aristotelem esse damnatum, quia in illa opinione videtur mortuus fuisse. Item quod ad minus dubitavit sic, quod non firme credidit quemlibet hominem habere distinctum intellectum à Deo creatum, sicut videtur in 2. de Anima. Nota quod illa forma dicitur educi de materia quæ extenditur extensione materiae, ita quod tota est in toto, & pars in parte extensive, ut anima sensitiva in corpore pedali est pedalis, & in semipedali semipedalis, licet sit tota in toto virtualiter. Nota, quod auctor videtur ponere illud quod potentia vegetativa sit pro aliquo tempore in materia pro quo non est sensitiva. Illud est verum manifestative, ita quod prius manifestantur opera hujus potentiae & prius apparet foetus nutriri & augmentari antequam sentiat & se movet.

Tempus verò egressionis foetus ab utero materno, ut frequentius est in nono mense, quibusdam tamen in octavo, quibusdam in

κ. & in xi. & etiam non ultra. Quædam vero mulieres solent parere in vi. mense & abortive, ideo naturam hominis non producant, sed aliquam materiam carneam & lacteam. Illud autem accidit eis propter plura, ut patet: quia materia menstruorum corrupta est vel per nimium motum per quem rumpitur matrix, vel propter alia mala. Et ideo meretrices & doctæ mulieres vel lenæ in hac arte, quando sentiunt se imprægnatas, movent se de loco ad locum, de villa ad villam ducunt choreas, & multa alia mala, & frequentius multum coeunt, & luctantur cum viris, ut per motum liberentur à conceptione, & cupiunt coitum ut per delectationem obliviscentur dolorem qui generatur ex destructione fœtus.

Hic auctor exequitur intentum suum de regressu fœtus. Nota quod omnis fœtus qui egreditur in nono mense, ut sepius vivit, quia ille fœtus est bene maturus & satis fortis, quia nonus mensis correspondet Iovi, Iupiter verò est benevolus planeta, scilicet calidus & humidus, Ideo est minister & nuncius vitæ, vita autem consistit in calido & humido. Auctor dicit, quandoque in xi. mense fit egressus, & illud non est verum, sed mulieres decipiuntur in computatione quandoque concipiunt unam massam seminis, & post aliam quindenam imprægnantur, & tunc putat se concepisse prius unde illa massa prius concepta eji-

citur, & emittitur tempore conceptionis. Nota quod quando puer primo egreditur, tunc ponit digitum ad os ex sue naturæ exigentia, Ratio quia puer exit de matrice tanquam de balneo calido, & tunc veniens ad aërem sentit frigus, ideo ponit digitum ad os calidum, ut calefaciat ipsum. Item quando nascitur tunc sonat quia patitur ab aëre frigido. Et si facit clamorem in ventre signum est quod non erit vivus, quia aliunde non faceret clamorem, nisi à quadam lestone vel pressura.

Est autem notandum quod juvenes ex timore, & ex ictu tonitruï sæpe disponuntur: quod fœtus vitam habens moritur, & si vitam non habuerit, possibile esset quod semen motu naturali forma hominis destrueretur. Causa autem hujus primo accidit ex parte timoris à quo totum corpus immutatur & disponitur ad ægritudinem, & per ejus adventum fœtus lætitur & extinguitur. Secundo ex patre fulminis, quod penetrat usque ad interiora, & ea destruit, & combustionem facit: tamen nullum signum adustionis extra apparet, propter vaporis illius subtilitatem. Et est etiam vapor ille fortissimus, qui etiam quandoque interficit hominem, eò quod penetrat ad membra vitalia interiora, & propter subtilitatem non apparet adustio, eò quod magis lædit ictu quam calore. Et tunc frequentius secundum dispositionem naturalem interiorem; ubi fœtus

tus

tus invenitur dispositus, tunc consumit totum humidum radicale & complexionale ipsius foetus, & tunc foetus extinguatur. Et sciendum quod illa non sunt ficta, quia recitat Albert. de operatione & effectu fulminis, quod in ictu tonitru, quandoque videtur comburi calceum pede illaeso, & e converso. Et quandoque pili juxta loca libidinis membris illaesis, quod ictus fulminis pertingit ad interiora per hunc modum quem dixi, Fides hujus est, quia venenosus serpens percussus a fulmine, per paucos dies vermiculat & putrescit: Et est serpens a quo tollitur venenum per hujusmodi impressionem. Item signum fidei est dolium pertusum, cujus vinum stetit per aliquod tempus non exeundo. De his autem & de eorum causis superfluum est hic determinare.

Hic author ponit quaedam notabilia. Et primo nota quod tonitru quandoque ex calore fit, scilicet quando exhalationes calidae recipiuntur inter nubes, & ibi per frigus nubium exagitantur, & tunc scindunt nubem, & ex tali forti motu fit tunc incensio illarum exhalationum, & sic per consequens fit coruscatio. Et ideo omnes illi graviter peccant, qui dicunt quod fiat in tertia regione aeris, quia fit intra nubes. Et duo sunt motus tonitru, scilicet ictus & fulmen, modo ictus ille quandoque scindit arbores, & ille sonus & ictus non scindit, sed fulmen: quia est valde subtile, quia

generantur ex exhalatione subtili & calida, & illud fulmen sæpe comburit calceum pede illæso. Quia quandoque fulmen ita cito recedit, quod pedem non tangit, & quandoque comburit pedem, calceo manente illæso. Ratio, quia calceus est substantia porosa, sicut omnis pellis, ideo fulmen transit per omnes poros calcei, & invenit pedem resistentem, ideo illum comburit.

Sed de his quæ dicta sunt in textu quædam dubia moveri possent, quorum solutiones & determinationes vobis committo. Primum est, utrum possibile sit in illo tempore, quando vir est in coitu cum muliere, si effectus fulminis per tempus illius motus fuerit, an semen receptum hora ejectionis possit recipere aliquam novam impressionem, per quam disponatur ad aliquid aliud, quam sua natura particularis intendit.

Hic auctor movet quædam dubia, quæ non solvit, sed remittit ea nobis solvenda, & primum dubium solvitur sic, & dicitur quod fulmen in hora ejectionis seminis posset impediri semen à forma quam agens particulare intendit. Quia possibile est quod fulmen faciat materiam venenosam, & sic facit ipsam ineptam ad generationem hominis, ita quod ex illa materia generantur bufones, & alii vermes, & sic patet solutio primi dubii.

Secundum dubium, utrum in hora ejectionis seminis, id quod influitur à planetis
posset

posset prohiberi ab ipso fulmine & tetegisse materiam feminis ex parte patris & matris.

Hic movet secundum dubium, & potest sic solvi, quod virtutes planetarum possunt impedire fulmen, ideo quia planetae quidem influunt vitam, & esse tale hoc fulmen destruit. Tunc ultra dubitatur, quare hoc potius fit in principio ejectionis seminis quam tempore sequenti? Dicendum quod tempore ejectionis tunc semen est adhuc tenue, & cito potest impediri. Secundo dubitatur, quia dictum est, quod superiora non possunt impediri, quia semper agunt naturaliter. Dicitur quod bene possunt impediri in illis, quæ sequuntur opera breviora illorum.

Tertium dubium, utrum per ictum fulminis tangentem materiam ex utraque parte posset influi semini virtus, per quam procedit, ad formam masculi, ita tamen quod materia prius disposita fuerit ad foemellæ formam vel dispositionem, & è converso.

Movet tertium dubium, & solvitur sic, si materia esset disposita ad formam foemellæ, tunc per ictum fulminis in masculum disponi posset, & è converso. Quia possibile esset quod per ictum fulminis inferretur aliqua virtus, per quam semen fieri esset vigorosius semine mulieris, & è converso. Et idem contingere hoc posset & illæ solutiones sunt probabiles. Et vult auctor dicendo quod illa dubia sunt multum occulta, ideo in litera non solvit ea.

Quia foetus in septimo mense, ut frequentius bene habet, ita quod motus naturalis est. Si autem permanserit usque ad octavum mensem, tunc naturaliter tendit ad ortum; & incipit aborare ad egressum; ideo in septimo mense habet bene, ita quod motus ejus naturalis est, ita quod in octavo mense exit libenter, & subito morietur. Quia multum in septimo mense laboravit, & sic debilitatus est. Si vero nono mense exeat, est sanus, quia requievit per octavum mensem à laboribus habitis in septimo mense.

Hic auctor exequitur de exitu foetus in speciali. Nota quod foetus in octavo mense male se habet. Hoc probatur extra textum ratione, quia Saturnus tunc dominatur, & ille est contrarius vite animalis, quia est frigidus & siccus. Alia ratio patet ex textu. Tamen si foetus esset valde fortis, & haberet amplum foramen per quod exiret, sic posset evadere & sanus exire, sed hoc raro contingit. Sed quod in nono mense sanus exeat, patet, quia nonus mensis correspondet Iovi qui est calidus & humidus, & est principium vite.

Ubi sciendum quod in quibusdam mulieribus est major dolor quam in aliis, quia in quibusdam accidit quod foetus quandoque prætendit manum, & quandoque pedem, quæ omnia sunt nociva. Tunc obstetrices foetum

foetum diligenter retrudunt, & ex illo generatur magnus dolor, ita quod plures mulieres, nisi fuerint valde fortes, debilitantur usque ad mortem. Accidit quandoque etiam in partu mulieris, quod rumpitur vulva usque ad anum, ita quod illa duo foramina unum fiunt. Et tunc obstetrices discretæ utuntur quodam unguento, ungentes vulvulam, & diligenter retrudunt matricem: quia matrix sæpe læditur & vulneratur in vulva. Et ideo necessarium est, ut in partu mulierum habeantur discretæ mulieres, & in hoc opere expertes. Hoc autem didici à quibusdam mulieribus, quod quando foetus præterendit caput in exitu, tunc bene valet negotium, quia tunc alia membra faciliter sequuntur, & fit partus levis.

Hic auctor ponit unum notabile, & est satis notum ex textu. Sed notandum, quod quando foetus præponit pedem vel manum, non potest bene exire, quia tunc jacet oblique in uno latere, & maxime stimulat, & tunc mulieres retrudunt, & retrudendo fit maximus dolor. Et quando vulva mulieris est arcta, & foetus est magnus, tunc potest fieri ruptura usque ad anum, & istud maxime contingit in mulieribus pinguibus, quia pinguedo earum facit strictum & arctum meatum.

Sed circa ea quæ dicta sunt, dubitatio miratur omnibus mirabilior, scilicet unde veniat puero jacenti in matrice nutrimentum,

cum matrix sit undique clausa? juxta quod notandum, quod fœtus est clausus in matrice mulieris, virtute naturali in tali comple-xione occulta. Primo inter omnia nascitur quædam vena vel nervus quæ perforat ma-tricem, & à matrice procedit uno tramite usque ad mammillas: modo quando fœtus est in utero mulieris, tunc in durantur mam-millæ mulieris, quia tunc substantia mem-strui fluit ad mammillas propter clausuram matricis, & ideo substantia menstruosa for-tiori de coctione coquitur usque ad calo-rem albedinis, & appellant flos mulierum ideo usque ad colorem lactis dealbatur, & illud lac mulieris dicitur. Et sic illo modo decoctum mittitur per talem venam ad ma-tricem, & ex hoc fœtus nutritur tanquam de proprio & naturali nutrimento. Et hæc est vena quæ in exitu fœtus ab obstetrici-bus abscinditur in umbilico, & ideo videtur in puero noviter nato, quod umbilicus ejus sit ligatus cum aliquo ferro, ne aliquid exe-at de corpore ejus per hanc venam quæ ab-scissa est matrice in utero mulieris, quæ vo-catur umbilicus, & pendet in utero materno cum pellicula ex parte matricis annexa.

Hic auctor movet unum dubium, ut patet in textu. Nota quod secundum Aristotelem in quinto Metaph. tunc ista vena & umbilicus de-bent esse adnascencia, vel connascencia, quia ma-

trix

ex mulieris, & umbilicus pueri conjunguntur, mediante illa vena, ita quod cibus transit à mammillis mulieris ad umbilicum, mediante illa vena. Nota, quod umbilicus directe est in medio corporis, in homine bene formato, & mediante ipso cibus equaliter inflatur omnibus membris à mammillis mulieris. Et dicitur umbilicus ab umbo, quod est media pars clypei, & ycos custos, quasi custos umbonis medii in corpore.

Item dubium est, quare in mulieribus mammillæ sunt supra, & in aliis animalibus infra. Dicendum quod duplex est causa. Prima si mammillæ mulierum essent infra: impedirent transitum, ideo natura sagax sic ordinavit. Sed vacca, capra & alia animalia habent quatuor pedes, ideo mammillæ non impediunt transitum. Secunda causa, quia in mulieribus à corde dependet calor, & ille calor extendit se usque ad mammillas, ideo habent eas in pectore juxta cor. Sed in brutis maxime dependet calor ab hepate, & ideo confluitur calor ad mammillas, ideo sunt infra, & ideo sic etiam melius mulgentur & lactantur à matre. Sed dices, quare viri non habent mammillas? Ratio est, quia viri non patiuntur menstrua, & non nutriunt pueros, ideo non est necessarium. Sed habent summe parvas, sicut mulieres habent testiculos valde parvos. Sed dices, utrum melius valerent parvæ mammillæ quam magnæ? Dicendum est quod mediocres sunt melius valentes, unde magnæ non sunt utiles, quia in ipsis est calor diffu-

diffusus hinc inde, & non habent multum, de calore & ibi mala est digestio. Etiam parvæ non valent, quia ibi est modicum nutrimentum.

Item nota quod factus in utero materno secundum nutrimentum disponitur, & ideo mulieres imprægnatæ prohibentur, ut caveant se à fortissimo potu, sicut forte vinum quia non possunt bene digerere illum fortem potum, & potus fortis non competit fœtui, cum adhuc ipse fit multum tener & debilis.

De monstro in natura.

C A P. V I.

Sicut dicit Aristoteles secundo Physicorum quod sicut peccatum est in natura, sic etiam in arte. Cujus declaratio ad præsens negotium multum valet & ad manifestationem intenti, in quantum nunc expedit. Unde sciendum quod monstra sive peccata in natura vocantur illa individua alicujus speciei, quæ in aliqua parte corporis cursum communem illius speciei excedunt, sicut contingit videri in hominibus habentibus nisi unum pedem, vel tantum unam manum, & sic de aliis. Notandum est autem quod istud miraculum, quod Philosophi monstrum naturæ appellant, accidit multis modis, aut enim ex diminutione materiæ, aut ex superabundantia. Ex diminutio-

vero contingit pluribus modis. Primo
 modo diminutione attribuitur materiæ in
 , & tunc cum membra principalia primo
 numero debent formari & ordinari, natura
 sagax & ingeniosa facit ut completius po-
 tuit, & ea quæ sunt principalia format, &
 satis formatis & dispositis, ad formationem
 cæterorum membrorum studet, & ibi ex
 materia quam habet facit quod potest, &
 format partem diminutam quando diminu-
 tio est in materia, & ideo contingit error,
 & ideo contingit caput aliquando esse ma-
 ius vel minus quam natura requirat illius
 individui particularis sit generati, quia si
 diminutio in materia parti præjacenti for-
 matione non obfuisse, caput sic forma-
 tum sub diminutione materiæ esset pro-
 portionabile naturæ individuæ in se & in
 omnibus aliis membris, & illud etiam de
 aliis principalibus concludi potest, cum istis
 principalibus debetur ordo, ut Philosophi
 naturales, & medici testantur. Alio quidem
 modo diminutio materiæ attribuitur parti
 cui generandæ specialiter.

*Hic auctor exequitur intentum suum de modo
 generandi monstra in natura, & adducit simili-
 tudinem, & vult quod natura assimilatur arti,
 sicut aliquis artifex primo format & edifi-
 cat bonum fundamentum, postea studet edifica-
 re super illud fundamentum. Sic similiter natura
 prius*

prius membra principalia & magis necessaria
 format, scilicet cor, hepar, cerebrum & testi-
 culos, & postea minus principalia, scilicet ma-
 nus, pedes & brachia, & sic si defectus est, in
 materia tunc melius esse magis principalia quam
 minus principalia. Nota, quod duplex est natu-
 ra, quedam intendens, alia producens. Modo
 natura intendens non errat, quia quod melius est
 semper intendit. Sed producens quandoque errat,
 quia quod melius est non semper intendit. Sed
 producens quandoque errat, sed hoc ex parte ma-
 terie abundantis vel deficientis, ita quod mon-
 stra fiant secundum defectum materie. Et hoc
 dupliciter, aut secundum quantitatem discre-
 tam sic quandoque unus generatur cum uno pe-
 de, vel cum quatuor digitis in una manu. Aut
 secundum quantitatem continuam, sic generatur
 aliquis cum nimis magno capite vel cum nimis
 magna manu. Si vero per abundantiam fuerit
 hoc etiam dupliciter aut secundum quantitatem
 discretam, sic quandoque generantur homines
 habentes duo capita: vel sex digitos in una ma-
 nu, & sic de aliis: aut secundum quantitatem
 continuam, sic generatur aliquis cum maximo
 capite, præter cursum communem illius speciei.
 Nota quod monstrum dicitur eo quod monstrat se
 videntibus, quia omnes diligimus videre monstra,
 propter admirari. Vnde monstra sunt sic intentã
 à natura per accidens & non per se. Vnde si na-
 tura non posset producere quinque digitos in ma-
 nu,

producit quatuor vel tres, secundum exigen-
 tiam materiæ illius. Sed dices, quare tunc fiunt
 monstra? Ad hoc dicunt Philosophi, quod fiunt
 exornationem universi. Nam dicunt, sicut di-
 versi colores in pariete existentes decorant ipsum
 parietem, sic etiam diversa monstra ipsum univer-
 sum exornat mundum. Item monstra etiam maxi-
 me fiunt per influentias cælestes, quia quandoque
 emanat specialis constellatio, & ab illa diversæ fi-
 guræ influuntur. Vnde expertum est, quod gene-
 rati sunt duo gemelli tam vicini vel ramifici in
 utero, habentes distincta capita vel membra, &
 distinctas manus, & non pedes, &c.

Iuxta quod notandum quia secundum
 mentionem Philosophi, omne mixtum
 insurgit ex quatuor elementis: & ideo
 quod est naturæ igneæ, cadit in suum si-
 mile, & quod est de natura terræ cadit in
 suam simile, & sic de aliis. Ex isto aliquis
 videret & opinaretur me velle dicere
 quod elementa formaliter essent in mixtis,
 hoc est enim contra intentionem philoso-
 phi 1. de Generatione, ubi vult quod for-
 mæ virtualiter sint in mixtis: modo ex istis
 impossibile est aliquando semen habere pro-
 ductionem diminutam ex parte alicujus
 impedimenti specialis, & si ex parte terræ
 fuerit, contingit diminutionem fieri in of-
 fus, eo quod ex terra radicaliter forma-
 tur: & sic de aliis. Contingit etiam aliquan-
 do

do diminutio corporis individui generi cū uno pede, aliquando sine brachiis, aliquando unius digiti, & sic de similibus. Si vero ex altera parte miscibiliter est, tunc possibile est in simili parte generari, monstruositatem apparere, ut frequentius contingit in his, qui habent octo digitos in manibus, vel in pedibus, vel duo capita, vel aliquid aliud.

Hic auctor declarat dictum suum secundum intentum Philosophi 1. de generatione. Notandum quod auctor est istius opinionis, quod elementa maneat in mixtis virtualiter ita quod ex elementis corruptis generatur forma mixti, in qua reservantur qualitates elementorum, sicut videmus in mellicrato, quod est mel, & virtualiter sed non formaliter. Illud probatur, elementa sunt contraria: illa autem quæ sunt contraria, in eodem fundari non possunt, ut est mens Aristot. in 4. Physic. & auctoris sex principiorum scilicet Gilberti Porretani, & Arist. in postprædicam. & Petri Hispani, & Boëti in libro de divisionibus. Item elementa sunt corpora distincta non compatiuntur se in qualibet parte mixti, ideo virtutes earum manent.

Et igitur notandum, quod monstruositas non solum ex parte diminutionis materiæ accipitur, vel contingit, sicut iam dictum est, sed etiam aliquando ex malitia matricis, quæ si fuerit lubrica & vitiosa, vel malitiosa, totum semen non retinebit,

sed

dispergit aliquando antequam totum
 in massam colligitur, tunc vi occu-
 ritur, matrix clauditur, & sic modi cum
 femininis recipitur à quo debet formari fæ-
 & illud habet speciales modos sub se,
 & plures sunt. Sed de his narrare longum
 est & ideo hæc omittantur, & quando isti
 modi contingunt, tunc & diminutio effe-
 ctu à matrice procedit. Quidam verò pro-
 cedunt ex parte coitu, cum fœmella sic
 modo ad monstruositatem multum opera-
 tur inordinatus coitus, ex eo quod aliquan-
 do masculus est in coitu cum fœmella, si
 sic masculus tempore coitus inordinate
 coit cum fœmella, monstrum facit in na-
 tura. Narratur enim de quodam, qui late-
 ter jacuit super fœmellam tempore coi-
 tus, & fœmella generavit puerum in uno
 pede curvum, & in pede claudum, & causa
 huius ex inordinatione coitus processit.

*Hic auctor ostendit alium modum monstro-
 sitatis sive monstruositatis. Vnde matrix quanquam
 causa monstruositatis, ut si fuerit lubrica. Vnde
 dicitur illud, quod vix potest retineri,
 ut anguilla vel aliud tale. Item coitus inordi-
 natus & vebemens maximè est cavendus propter
 idcirco debite producendum ne semen perverse
 capiatur in matrice. Et nota pro tanto, coitus
 modo est irregularis in natura, quamvis rudes
 curant, quia semen ita debite recipi non potest
 sicut*

sicut debet. Ex illo patet quod multa sint peccata, quæ non solum peccant in lege, sed etiam in natura, quia natura debite & regulariter intendit producere.

Peccatum vero naturæ aliquando committitur, quando contingit ex superabundantia materiæ quæ deest ad perfectionem, & illud habet in se multos casus sive modos speciales. Quando enim superabundantia materiæ est in omni parte ejus, vel secundum exigentiam naturæ & secundum ejus formam, & sic multa & tortuositates & tumores apparent in membris & hujus est ratio, quia si natura abundet in parte seminis deputati ad corpus vel ad caput, tunc neutra facit illud quod naturaliter potest, scilicet aliquando duo capita, aliquando duos pedes, quorum unus multo major est alio: & secundum communem cursum, & aliquando facit gibbosum in pectore, aliquando in dorso.

Hic auctor ostendit, quomodo ex superabundantia materiæ fiunt monstra. Vbi valet pro sententia, si semen nimium in abundantia sit in summo, & quia matrix est clausa, & quia tunc eadem tota materia transmutatur in materiam fœtus, & si tunc pars ex qua debet fieri caput fœtus nimis abundans, tunc fiunt duo capita vel tria, sic de aliis partibus aliis membris deputatis.

Sed in omnibus istis mirabilior est effectus quem Albertus recitat,

no, cui nata fuerunt duo membra libidinosa, unum ex parte viri, aliud ex parte mulieris, ita quod potuit succumbere, id est, subjacere, & incumbere, id est, active coire. Hæc causa hujus originaliter trahitur ex supererabundantia materiæ, quia materia fuit principium sufficiens generandi utrumque membrum. Ex superflua autem parte femininis ex qua talia membra solent generari, recitant Avicenna & Albertus, ut patebit a textu inferius.

Hic ponit mirabilem eventum de hermaphroditis & dicit Albertus de Hermaphrodito, qui utrumque membrum habuit, & potuit agere & pati, non quodammodo in seipsum sed respectu aliorum virius: & hoc provenit ex eo, quod materia fuit tanta, quod virile membrum fieri potuit. Et membrum virile est semper superius, & femineum inferius. Sed dicis quare natura non producit duo membra virilia, & duo feminea? Ratio est, quia natura de contingentibus facit quod melius est, sed melius est sic ordinari, quia alterum semper superflueret si faceret duo virilia, quia quicquid unum faceret, hoc etiam alterum. Præterea sæpe accidit, quod generatur gallina, quæ habet membrum indispositum ad coitum, ita parvum sicut gallus, & illud provenit ex defectu materiæ. Item si contingat quod generatur semel sine apparentia membri muliebris, tunc pellicula est supraposita, quam oportet removeri. Nota quod

quod si hermaphrodita magis apparet in specie viri, sic tenebit in tali specie. Si autem in specie foemellæ, tunc iterum se sic tenebit. Et non licet sibi ambo opera exercere secundum præcepta legis.

Et nota secundum Avicennam, si semen cadit in latere sinistro matricis, generatur foemella, si in dextro, generatur masculus: sed in medio Hermaphrodita, participans naturam utriusque scilicet masculis & foemellæ. Et à virò tanquam digniori recipit speciem secundum naturam, licet hæ naturæ fiant in ipso. Recitat enim Albertus quod sicut quædam talia monstruosa corpora contingunt, sic etiam spiritualia. Dicit enim de duobus gemellis, quorum unus habuit in dextro latere virtutem, ut ubicunque portabatur à parte illius lateris, aperiebantur omnes seræ & clausæ. Et alius habuit virtutem in sinistro, quod ubicunque portabatur, erant clausæ quæ prius fuerant apertæ. Et loquor de apertione & clausura serarum in ostiis domorum. Et causa hujus non provenit ex materia, sed ex speciali constellatione cœli, non solum ex constellatione speciali, sed etiam ex speciali materiæ dispositione ad talem effectum, quia actus activorum sunt in materia bene prædisposita, vel in patiente disposito, ut dicitur secundo de anima.

Hic auctor ponit unum notabile, ut satis pateat

z textu. Nota, in latere dextro est major calor
 quam in sinistro. Cor enim jacet in sinistro, &
 effluit calorem in dextrum. Et ideo in dextra
 generantur masculi, gratia caloris, & ideo dextra
 pars corporis est fortior & vigorosior quam sini-
 stra. Unde à dextro fit motus, secundo de cælo.
 Unde dexter pes est modice major sinistro. Simi-
 liter de manu dextra, & sic de aliis. Alio modo
 patet, quomodo fiat generatio duorum ramificato-
 rem in dorso. Quia quandoque contingit semen,
 incipit in duabus cellulis matricis, & tunc potest
 contingere quod pellicula dividens cellulas, cor-
 rumpatur, & tunc conjungunt illa duo semina se-
 vicem dorso, & habent distincta capita, &
 distinctas manus, & distinctas animas, & de-
 bent baptizari pro duobus hominibus. Nota,
 quod virtus cælestis mirabiliter operatur, & oc-
 curre in inferioribus. Unde possibile est de duobus
 gemellis, quod virtus cælestis respicit gemellum in
 latere dextro, secundum talem virtutem secun-
 dam quam influit sibi virtus aperiendi seras sine
 tactu, quia ista pars dextri lateris forte alte-
 rat aërem, & ille ultra seram, usque ad apertio-
 nem. Et qui sic se habent, sæpe sunt fures, quia
 seras possunt aperire. Nota, diversitatis est hæc
 causa, quia secundum quod virtus cælestis invenit
 materiam dispositam, sic operatur illam.

Et nullus credat, quod quædam dicta
 sunt fictu, quia in simili contingit videri in
 epidibus quibusdam, in quos specialis con-

stellatio agens imprimit speciem & formam hominis vel alterius speciei, secundum exigentiam agentis, sicut visum est sæpe quando lapides dividuntur, quod fit ex constellatione speciali. Et non est mirum in gemellis, cum etiam in quibusdam aliis accidat, ubi est possibile invenire: & omnes modi speciales in monstris possunt reduci ad duos modos principales, scilicet propter inobedientiam vel insufficientiam materiæ, secundum Avicennam in secundo Metaphysicorum, & Aristotelem tertio Meteorum, & per inobedientiam intelligo indispositionem, quando materia non est bene disposita, ideo non obedit agenti, & per insufficientiam intelligo diminutionem vel impedimentum ex parte matricis.

Hic auctor respondet tacite questioni dicens: Diceret ergo aliquis, hæc sunt ficta quæ ponuntur hic, & ideo non credantur.

Nota quod hæc possunt fieri, mediante enim virtute cælesti in lapidibus multiplex est virtus: unde Albertus recitat, quod in Colonia in quadam fenestra vidit quendam lapidem habentem speciem regis, & tunc debet nasci magnus rex: unde in multis lapidibus vultus humanus figuratur, & per illos lapides fiunt diversæ medicinæ. Unde si quis Sole exeunte in piscibus insculpere speciem piscis in lapide, ille posset convocare omnes pisces in aqua, hoc est, tempore determi-

ato. Vnde Hali in Centiloquio Ptolemæi recitat diversa signa & miracula, de inscriptione, seu sculptione lapidum.

Et si quis diceret & argueret sic, Si monstra possent fieri, & sequeretur quod natura esset privari fine, quia semper intendit agere regulariter. Dico secundum Avicennam, quod non semper possibile est ex parte particularis naturæ, omnem materiam ad unum finem amoveri, nec est concedendum, quod privationes suarum actionum habeant fines, & ideo de ægritudine & morte non est instantia, quia hæc non sunt intenta à natura particulari, sed ab eo qui illam regit, & illa appellata est intelligentia, secundum manifestationem philosophorum, qui digne locuti sunt de natura. Et tantum de his dictum est.

Hic auctor ponit objectionem seu instantiam, & solvit in textu. Pro quo nota, quod regulariter intendens producere, potest impediri per naturam particularem, & ideo patet quod monstra non sunt intenta à natura, nisi vel per accidens. Item nota, natura particularis non intendit fines privationum, quia videt melius esse quam non esse, sed Deus & natura cælestis sciunt omnia recte disponere, & vocatur intelligentia non errans. Vnde ex primo de cælo, omnis mors, corruptio, ægritudo infirmitas sunt præter naturam.

De signis conceptionis.

CAP. VII.

FInito sermone nostro, in quantum sufficit de generatione & formatione fœtus, & penes quem modum & pluribus aliis materiæ incidentibus. Ut tamen præsens doctrina magis complere habeatur, notanda sunt signa conceptionis in muliere quæ sunt plura, Primum est ex parte coitus. Si enim mulier quando fuerit in coitu cum viro, post coitum sentit frigus, & dolorem in cruribus, signum est quod concepit. Secundum signum si mulier paucum semen emittit vel nullum, signum est quod concepit.

Hic auctor determinat de signis conceptionis, Ratio primi signi est, quia quando mulier concipit, tunc calor naturalis concurrit ab ipsa pro formatione fœtus, ideo relinquitur frigus in membris. Et hoc videmus in simili, quia quando homo comedit, post hoc patitur frigus, quia calor naturalis transit ad stomachum alterando cibum: ideo non est studendum post prandium, sed prius modicum labora, ut calefias, & sic digestionem confortata studeas, quia tempore studii spiritus vitales concurrunt ad cerebrum, ipsum iuvando. Illud enim patet in febricitantibus, qui habent in stomacho humores grossos, quos calor naturalis intendit digerere, & vadit ad stomachum, ideo

patiuntur

patiuntur frigus febricitantes, & calore recedente
 à stomacho, patiuntur magnum calorem. Et istius
 secundi signi doctor assignat rationem, quia ma-
 trix clauditur, & non permittit semen transire :
 & recedere. Nota, quod iuvenes mulieres, quæ
 maxime delectantur in ipso coitu, possunt semen
 mittere & concipere, sed hoc non est de seniori-
 bus. Item tempore coitus conceptionis natura re-
 tinet semen ab intra, ut non egrediatur, & hoc
 propter fœtum.

Aliud signum, si vir in coitu sentiat vir-
 gam suam attrahi & fugi quadam clausura
 ex parte vulvæ mulieris.

Ratio istius signi est, quia quando mulier con-
 cipit, tunc vulva fugit quasi virgam virilem, &
 propter delectationem matrix comprimitur &
 quasi claudit virgam virilem.

Aliud signum, si mulier post coitum ap-
 petit continue coitum, hoc est verum in
 quibusdam, quia quædam mulieres sunt,
 quæ magis concupiscunt, quando non con-
 cipiunt, ut visum est in una quæstione.

Circa quintum nota, quod post imprægnatio-
 nem menstrua infligant ad coitum, & maximè
 delectationis memoria, quam prius babuerunt in
 coitu.

Aliud signum, si menstrua non currunt
 post coitum, secundum modum solitum, &
 titillatio in ore matricis, signum est quod
 mulier concepit.

Ratio istius signi est, quia quando mulier concepit, tunc menstrua convertuntur in nutrimentum fœtus, scilicet in lac, & fit titillatio in ore matricis propter calorem, & tunc dolor in cruribus, quia spiritus sunt clausi in matrice, qui transeunt ad crura, & vegetant crura.

Item aliud signum, si color faciei ultra modum solitum est mutatus. Vnde libenter solent esse rubeæ post conceptionem gratia caloris. Item si aliena cibaria concupiscunt, nunc terram, nunc carbones, nunc poma, nunc mora seu cerasa, signum est conceptionis.

Causa hujus signi est, quia post conceptionem multi humores grossi indigesti ascendunt cerebrum, & illi movent appetitum aliquorum similium, quia si sint calidi humores, tunc appetunt carbones, si sint valde frigidi & humidi illi humores tunc appetunt pira aut poma non matura, aut similia, quia omne simile plaudit suo simili, &c.

*De signis, an vir vel fœmina
sit in utero.*

C A P. V I I I.

Videnda sunt nunc signa, utrum masculus vel fœmella sit in utero, Et hæc sunt signa vera quæ sequuntur. Tempore conceptionis masculi, color faciei est rubeus & levis motus.

Hic

Hic auctor ponit sex signa in numero, utrum
in utero masculus sit conceptus vel fœmella. Ra-
tio illius primi signi est, quia color rubeus est si-
gnum magni caloris, & si est calor magnus in
matrice, tunc virtus est sufficiens ad masculum,
& tunc mulier leviter movetur, quia calor est
principium motus.

Aliud signum, si venter tumescit in dexte-
ra parte, & rotundatur, signum est masculi.

Ratio illius secundi signi est, quia in dextera
parte jacet masculus, tanquam in parte fortiori
& calidiori, & tunc venter rotundatur, quia ex-
tenditur & ampliatur.

Aliud si lac fluens de mammillis & spif-
sum & bene digestum, ita quod si ponatur
super aliquod corpus bene tersum, non di-
vidatur, sed partes constabunt, & non
fluunt: signum est masculi.

Causa hujus signi est, quia illud lac calor indu-
xit & compressit in spissando. Unde calor habet
multa opera, facit enim rem duriolem & subtilio-
lem, & corrumpit humanum, & inducit siccum.

Aliud si tale lac mulieris imprægnatæ,
vel gutta sanguinis ipsius à dextro latere ex-
tracta ponatur ad fontem clarum, vel ad uri-
nam ejus, si petit fundum directè, hoc est,
perpendiculariter, signum est masculi. Si
vero supernataverit, signum fœmellæ erit.
Similiter si dexteram mammillam habet
rossiorem, signum est masculi. Si verò fini-
stram, signum est fœmellæ. Causa

Causa huius quarti est, si petit fundum directe, hoc est signum quod bene est induratum & inspissatum à calore naturali. Vnde perpendicularis est linea latomorum recta cum aqua perpendicularis, & considerant longitudinem rei, & constituunt duos angulos rectos super basim, super quam cadunt.

Item sal positum super caput mammillarum, non liquefscens signum est masculi.

Causa huius quarti signi est, quia si mammillae sunt calidae, tunc ille calor facit constare sal. Vnde sal gratia caloris constat in partibus. Vnde sal generatur ex aqua grossa & multum bullita, ita quod specialis aqua est ad sal. Vnde calor ignis extrahit de aqua subtiliores partes, & illas partes facit exhalare, & tunc ibi remanent partes terrestres humidiores & grossiores, & ille per calorem constat. Et huius signum est, quod tempore pluviiali sal liquefscit in scutella, Vnde 4. Metaphys. dicitur, Si sal debet resolvi in materiam & formam primam, resolvitur in aquam, & sic dissolvitur. Ideo si sal ponatur ad ignem, incipit corrumpi, & salire, quia contrarium invenit.

Signum aliud, si mulier prius movet pedem dextrum, signum est masculi. Et contrario modo se habet, si foemella est concepta, tunc mulier est gravis & pallida, & venter est oblongus, & in sinistra rotundus, mammilla in sinistra parte nigrescit, & lac ejus nigrum erit, indigestum, lividum, & aqueum, & fusum supra corpus positum,

divi-

dividitur pars ejus aperte, & positum supra fontem, vel urinam, natat, & sic de aliis. Item si dolor est in sinistra parte, semper est foemella, si vero in dextra masculus est. Item aliud experimentum quod scio esse verum & expertum, si aliquis scire velit utrum mulier sit praegnata vel non, det ei bibere mellicratum, si tunc senserit punctiones circa umbilicum, concepit, si autem non senserit, minimè concepit. Mellicratum autem vocatur potio, quæ fit ex aqua & melle, & fit per hunc modum, quia accipi debent duo cochlearia de aqua, & unum de melle tali proportione, & misceantur in simul, & detur mulieri ad potandum in introitu lecti, vel statim post. Et fortè mulieres astutæ dicerent oppositum, & ergo quando aliquis vult experiri, non debet dicere de imprægnatione. Et si ipsa conquereretur dolorem capitis, vel alterius partis, ut sæpe solent facere, tunc homo semper debet dicere, illud valet contra talem vel talem dolorem, & sibi illum potum dare, & tunc de mane debet dicere num doluisti in aliqua parte? & si circa umbilicum dicunt esse, judicium conceptionis in isto judicatur: si vero non, tunc non concepit. Sed quædam mulieres sunt astutæ & considerantes illud sophisma, nolunt dicere veritatem, sed semper alio modo quam se habent in veritate.

Hic auctor ponit bonum signum simplicis conceptionis, & experientiam veram, quæ patet in textu. Vnde nota, quod ratio istius experimenti est, quia mel obstruit nervos & venas, & ex isto generatur dolor circa umbilicum.

Item illud dulce non est sanum, quia omnis pinguedo dulcis est mala, & piscium est pessima propter viscositates. Vnde dulce supernatat in stomacho: sed quia tunc calor stomachi propter fœtum est debilis, ideo sumpto mellicrato mulier dolet circa umbilicum.

De signis corruptionis virginitatis.

C A P. I X.

POst hoc notanda sunt signa corruptionis castitatis. Iuxta quod notandum, quod aliquando virgines graviter corrumpuntur, ita quod earum vulva multum ampliatur, quia membrum virile est nimis magnum & ineptum, sic quod mulier tam amplam acquirit vulvam, ita quod vir sine dolore sui membri coit, & tunc prius est corrupta, & hæc causa est, quare juvenes mulieres cum primo corrumpuntur, dolent pro tempore in vulva, quia ampliata est ad coitum disposita. Alia autem causa coadjuvans: quia est quædam pellicula in vulva & vesica quæ corrumpitur. Et quanto plus coeunt, tanto plus in tali ludo fortificantur.

Hic

Hic auctor prosequitur de signis corruptæ castitatis, & satis patet in textu. Sed extra textum aliud est signum, quod vulva virginis semper est clausa, sed mulieris semper aperte stat, ideo virgo altius mingit quam mulier. Nota si vis experiri, utrum virgo sit corrupta, pulverisa fortiter flores lilii crocei, qui sunt inter flores, & da ei comedere de illo pulvere: si est corrupta, statim mingit. Item fac eam mingere super quandam herbam quæ vulgo dicitur malve papel de mane, si fit sicca tunc est corrupta. Vel accipe fructum lactucæ & pone ante nares ejus, si tunc est corrupta, statim mingit.

De signis castitatis.

C A P. X.

Signa castitatis sunt hæc, pudor veracundia, timor, cum casto incessu & loquela, cum respectu applicans se viris & virorum affectibus, sed quædam ita astutæ inveniuntur, quod omnibus istis obviare sciunt, & tunc homo convertat se ad urinam, quia urina virginum est clara & lucida quandoque alba, quandoque glauca. Si vero fuerit aurei coloris, clara & ponderosa, continet animi jucundi signum, id est, appetitum, & hoc est verum in non corruptis. Corruptæ enim mulieres habent urinam turbidam, perfracturam pelliculæ præcedentem, & sperma viri apparet in fundo urinæ talis

mulieris : sed in menstrosis urina est sanguinea , & in tali mense quando patitur , habet oculos aqueos & est alterius coloris in facie , & abominationem patitur in cibo . Et ideo sibi quisquis caveat , ne coëat tunc cum eis , quia nocivum est . Unde prudentes mulieres sciunt tunc custodire se , & separantur à viris per tempus fluxus menstrosorum .

Hic auctor exequitur de signis castitatis . Nota , quod urina virginum est clara , quia ipse sunt calide , & bene digerunt , & ideo urina pertransiens per loca digestionis sumit ibi colorem , unde coloratur in renibus . Sed debet capi urina post somnum primum , quia tunc facta est digestio & debet videre quod urina per accidens non sit variata scilicet morbo & nutrimento grosso . Nota quod in urina sunt tres regiones , scilicet superior , ubi considerantur membra superiora , scilicet cerebrum , & caput . Secundo in medio , ubi considerantur membra media , scilicet renes & cor . Sed tertia est inferior : ubi considerantur testiculi , lumbi , & matrix . Idem dicit litera , sperma semper apparet in fundo , propter suam gravitatem . Nota , quod quando mulier est menstrosa , tunc humores ascendant ad oculos , quia oculus est pars porosa corporis , & citò passibilis , & tunc mulier pallet in facie , & ipsa patitur abominationem cibi , quia non cupit propter infectionem cerebri & olfactionem . Et tunc est nocivum cum eis coire , quia pueri qui tunc

concipiuntur, inclinantur ad morbum caducum, & ad lepram, quia talis materia est valde venenosa.

Est autem notandum, quod mulieres antiquæ, in quibus menstrua fluunt, & quædam in quibus menstrua sunt retenta, si inspiciunt pueros in cunis jacentes, intoxicant & noculos eorum visu, ut ait Albertus in libro de Menstruo. Causa hujus in mulieribus apparet quibus menstrua fluunt, quia ipse fluxus seu humores qui moventur per totum corpus, primo inficiunt oculos, & oculis infectis aer inficitur & tunc, aer ille inficit puerum. Et illud est de intentione Philosophi in libro de somno & vigilia. Causa autem quare antiquæ mulieres, quibus non fluunt menstrua, inficiunt pueros, est quod retentio menstruorum facit abundantiam malorum humorum, & quia antiquæ mulieres sunt deficientes in calore naturali, maturante & digerente talem materiam, & præcipuè pauperes, sic quod nutriuntur à cibo & nutrimento grosso, quod operatur ad talem materiam infectam. Et illæ mulieres plus inficiuntur, quia menstruum hoc cedit ad purgationem naturæ ipsarum.

Hic auctor ponit quoddam notabile, & patet manifeste in textu. Nota quod humores mali exeunt per oculos potius quam per aliud membrum, quia oculus est aquens, ex secundo de Anima,

quod patet, si comprimitur, lachrymatur, & ideo mulieres multum lachrymantur, quia habent multum de humido, quod petit exitum. Et quando oculus est infectus, tunc inficit aërem tangentem oculum, & ille ultra inficit aërem propinquum, ille aër iterum altum aërem, donec pervenit ad objectum, & ibi fit reverberatio mali humoris, & ibi primo operatur, quia omnis actus fit cum resistantia aliqua, quia illa infectio fit circularitur, quia si non, tunc solum mulier inficeretur secundum unam differentiam loci passionis, & non secundum omnem. Nam pueri sunt debiles & teneræ naturæ, ideo facile intoxicantur. Toxicum est venenum quod fit de taxo, de tali arbore amarissima; ex cuius succo gustato, aves moriuntur.

Nota quod oculus mulieris vaticinantis projecit camelum in foveam, ita quod illa pessima mulier tantum cogitavit de malis, quod quidam humores, mali generabantur in spiritibus ejus, & illi exiverunt per oculum, & illos volens camelus effugere, cecidit in foveam. Et illo modo basiliscus inficit videntem ipsum, quia venenum emit. Et si poneretur speculum ad quod reverberarentur humores ad locum basilisci, tunc ipsemet moreretur vel inficeretur. Nota quod si aliquis quæreret, si mulieres sunt venenosæ, quare non intoxicant seipsas? Dicendum, quod venenum non agit in se, sed in aliud cui objicitur. Cum ergo mulieres naturaliter sunt intopicate, ergo non intoplicant seipsas. Alia causa est quia sunt

consuetæ. Vnde Averroes in prologo tertii *Physicorum*: *Quædam erant consuetæ comedere venenum, ita quod erat eorum cibus.*

De defectu matricis.

CAP. XI.

AT quia dictum est de menstruo, igitur ad menstruorum locum procedamus, quod accidentia sunt circa ipsam matricem. Matrix enim mulieris sæpe patitur suffocationem, Suffocatio enim apud medicos vocatur compressio spirituum vitalium, ex vitio matricis egressa. Et per hoc impeditur anhelitus in muliere. Et illud evenit, quando matrix de proprio loco tollitur, tunc ex frigidityate cordis superveniente, tales mulieres quandoque patiuntur syncopen, id est, cordis debilitatem. Aliquando vero aliquæ vertiginem in capite patiuntur. Galenus enim magnus in medicina narrat de quadam muliere, suffocationem matricis patiente, quod illa causa patiebatur tantum quod non potuit loqui, & cecidit ac si mortua esset, quia nullum signum vitæ habuit, & vocati sunt medici plures, qui videntes ipsam & causam ignorantem, dixerunt eam veraciter esse mortuam. Galenus autem superveniens, causam consideravit, & mulierem à passione illa liberavit. Hæc enim ægri-

ægritudo contingit in mulieribus ex eo quod abundat in eis menstruum corruptum & venenosum. Et ideo bonum est quod tales mulieres, quæcunque fuerint, sive juvenes, sive antiquæ, sæpe viris utantur ut materia talis expellatur. Et expedit juvenibus, quia in eis abundat humidum. Et hæc est causa quare juvenes mulieres, quando incipiunt coire, multum impinguantur antequam concipiant, & curam de pueris minimè habent, quia cura (ut dicit Philosophus in secretis secretorum) facit senescere, quod non videtur in illis. Illæ enim juvenes mulieres, quando multum abundant in tali materia, multum appetunt coitum, propter materiæ abundantiam. Ideo peccatum est in natura illas retrahere, & coitum prohibere ad illum quem diligunt, quamvis sit peccatum in moribus, de quo nihil ad propositum. Audi vi in confessione societatis ab uno inquirere causam à me, quare hoc esset, quando ipse dormiret cum sua dilecta juvencula, quod tunc ipse coitu finito, inveniret ventrem suum usque ad umbilicum sanguine profusum & timuit multum & causam ignoravit, & non fuit ausus se retrahere à juvencula, propter amorem magnum inter eos. Et ideo quandoque fluxus menstrui prodest mulieri & quandoque nocet, secundum quod materia magis vel minus

minus abundat. Et ille fluxus non fluit
menstruorum, sed feminis in coitu propter
abundantiam materiæ.

*Hic auctor exequitur de expeditis conce-
ptionis. Nota quod suffocatio matricis provenit
ex eo, quod matrix tollitur adversus cor, & tunc
magna frigiditas se extendit ad cor, sic quod cor
atitur syncopen. Et dicitur à syn, quod est con,
& copos incisio, quasi cum incisione sive debili-
tate cordis, & alio nomine dicitur ectasis, & illa
passio maximè accidit viduis, quæ prius habue-
runt viros, & jam non habent, unde menstrua
earum corrumpuntur in matrice, & generantur
grossi humores, qui in corde debilitates generant,
& ideo ipsis multum valet coitus.*

De impedimentis conceptionis.

C A P. X I I.

DE impedimentis autem conceptionis
nunc aliqua tangamus, quæ plura sunt,
quia impedimentum quandoque contingit
ex nimia humiditate matricis, quandoque
ex nimia frigiditate, quandoque ex siccita-
te, quandoque propter nimiam pinguedi-
nem corporis, quia pinguedo circumvo-
luta orificio matricis ipsam constringit,
& non permittit semen viri intrare. Unde
cognitio hujus est de muliere, cujus renes
sunt sepulti & occulti in pinguedine ex
omni

omni parte. Illæ enim mulieres, si in coitu semen recipiunt, non potest intrare matricem, & sic ejiciunt ipsum cum ejectione urinæ. Et ideo breviter, si post coitum urina talis mulieris videatur, manifestum erit, si semen viri in matrice ejus sit collectum, vel non. Si sic, tunc urina ejus est immunda propter commixtionem viri. Si vero tunc iterum apparebit, & quandoque apparebit, quod urina non totaliter ejecit illud semen, quia sunt calidæ, tunc sua caliditate exhalant. Sunt etiam quædam mulieres, quæ ita teneras & lubricas habent matricem, quod semen intus, non potest retineri. Ex multis aliis causis illud evenit, de quibus ad præsens nulla fit mentio.

Hic auctor ponit quædam notabilia, ut patet in textu. Nota quod si semen viri & mulieris non sunt proportionata in qualitatibus, id est, in calido & humido, tunc talis conceptio impedit principaliter, quia agens, & patiens debent esse proportionata, ex secundo de Anima, sub certa harmonia, id est, sub certa & determinata combinatione, unde quodlibet non agit in quodlibet, vel quodlibet non fit ex quodlibet, id est, de generatione.

Est etiam notandum, quod sæpe conceptio ex parte viri impeditur, ita quod semen ejus quod emittit est nimis tenue, sicut aqua, ita quod si matrici infunditur, tunc liquiditate sua elabitur, & quandoque accidit

illud ex frigiditate testiculorum vel siccitate illud semen secundum doctrinam medicinae ad generationem est in conveniens. Sed dubium est cuius sit causa, an ex defectu viri, vel mulieris, juxta quod notandum, quod isto modo scitur, accipiantur viri in unam ollam, & mulieris in aliam, ponatur in utraque furfur tritici, & talis experimentator diligenter obstruat ollas per novem dies, vel parum amplius, & si contingit ex vitio viri defectus, inveniet quosdam vermes in olla, & cacabus debet supra poni, & invenitur rana foetida, vel mantabra foetida. Si vero ex vitio mulieris, invenitur in olla sua menstruum. Si ex utriusque vitio, in utraque olla aliquid praedictorum invenitur.

Hic auctor ponit unum notabile, ut patet in textu. Nota, si vis bene examinare, accipias aliquid de spermate viri, & ponas in aquam, si tendit ad fundum, signum est quod semen viri non est in defectu conceptionis. Quia est bene digestum & spissum, ideo petit fundum. Nota quod mulieres quae saepe coeunt propter delectationem, illae generant fetus debiles, debent ergo abstinere a coitu, tunc generabunt fortes pueros & homines, quia semen est satis forte, & unus frater potest convenienter esse fortior alio. Vnde nota causam experimenti, si semen viri est minus tenue, tunc

cito

cito convertitur in vermes, & non habet virtutem resistentem actioni corporis cœlestis. Vnde ista humiditas quæ in fundo non est densa & bene indurata, cito alteratur. Nota, quod si mulier biberit salviã coctam per tres dies, tunc non concipiet in uno anno, glo. quia salvia est frigida. Item comedat apem, & nunquam incipiet. Est, ergo ex illis concludo, quod mulieres sæpè coeunt, similiter viri, propter magnam delectationem quam habent ad invicem, quia vulva in se continet magnam dulcedinem viro, sed tamen de illis non multum dico ad præsens.

Si quis igitur velit mulierem juvare, ut imprægnetur, & masculum concipiat, accipiet matricem leporis & intestina ejusdem, & faciat desiccari, & in pulverem redigat, & illud mulier bibat temperatum cum vino, & similiter faciat cum testiculo leporis, & hoc in fine menstruorum, & cum viro suo coeat, & concipiet masculum. Item accipiat mulier succinctam, & stringat in lacte asinæ lanam caprinam, & liget super umbilicum ejus, donec coeat cum viro suo, & concipiet. Et hoc dico remotis intercissis causis vel impedimentis aliis, quibus per ignorantiam hominis effectus ille prohibetur. Et si quærat aliquis, quæ sunt illa impedimenta? inspiciat diligenter omnia, quæ usque ad istum locum dicta sunt. Item accipiat aliquis hepar parvi porci, & testiculos, & desiccet

accet & etiam redigat in pulverem, & det
 a potum masculo & mulieri, & masculus
 prius impotens fuit ad generandum, ge-
 nerabit & mulier quæ non potuit concipe-
 re, tunc concipiet.

*Capitulum aliud quomodo mulier debet juva-
 ut concipiat, maxime ut concipiat masculum.*

*Lota quod matrix leporis & intestina si desic-
 cantur & pulverisantur, fiunt multum calida,
 similiter & hepar porci in se est calidum, & sic
 generabunt calorem sufficientem ad conceptionem.*

*Lota quod illud debet fieri in fine menstruorum,
 quia tunc matrix est sicca, & quodammodo cali-
 dior per recessum menstruorum frigidorum. Item
 sunt alia experimenta. Mulier accipiat campho-
 ram herbam pulverisatam, & bibat eam cum
 vino, & concipiet. Item urina viri bibita, im-
 mediat concepcionem. Item si accipiat vulvam le-
 poris, & pulveriset cum melle liquido, & acci-
 piat cor tauri, & illa pariter accipiant ebullitio-
 nem, & sic mulier accipiat in una septimana,
 ita quod uno tempore plus quam alio tempore
 concipiet. Item mulier debet uti calidis & bonis
 cibariis, & debet quodammodo inebriari & bene
 fricari, & dedet cavere, ne crura elevata semen
 impediunt, ita quod debet se cito labori applicare
 & retinendum & statim postea dormitet, & sine
 dubio concipiet.*

Est etiam documentum observandum,
 scilicet quando aliquis sentit mulierem

concepisse, non nominet in præsentia mulieris aliquid esse de variis cibariis ad quod appetitus mulieris posset inclamari, nisi ei possit libidum prosequi, quia si mulier tale postulare, sed nullo modo posset haberi, haberet occasionem abortiendi propter contrariam dispositionem appetitus, Fœtus enim sic conceptus debilis redditur & extinguitur. Ideo consultum est, quando mulieres petunt carbones vel aliquid consimile, quod eis ministretur. Vidi enim de quadam muliere, quæ cum imprægnata fuisset, petit poma recentia quæ cum habere non potuit, cecidit ad lectum, & infra diem & noctem nihil gustavit, nec panem nec potum, & fuerunt circa eam juvenes mulieres & ancillæ, quæ prius non conceperant, quibus illa fuerunt occulta: & quando imprægnata petit poma recentia, & ancillæ astantes dixerunt, non inveniuntur, loquentes inter se, quod venenosum est dare mulieri poma, quia viderant in febricitantibus consimile: & in parte illa deceptæ sunt: tunc autem illa imprægnata, ex carentia pomorum multum fuit debilitata, in tantum quod fœtus antequam ad debitum tempus pervenit, mortuus exivit, in cuius egressu illa laboravit tribus diebus & noctibus & ante egressum mulier emisit sanguinem per nares duobus diebus, & una nocte: ille vero fan-

anguis fuit menſtruofus, & ſignum cor-
 aptionis fœtus fuit illud. Juxta illud Hip-
 ocratis, menſtris fluentibus impoſſibile
 eſt fœtum eſſe ſanum. Ideo ut omnia illa
 ericula evitentur apud omnes impræгна-
 tas, bonum eſt quod mulier in cuſtodia ha-
 eat, & modicè moveatur, & ut ei ciba-
 a mollia & lenia miniſtrentur, & omnia
 iuxta appetitum proſequantur.

*In toto hoc textu recitato ponit autor duo docu-
 menta, & ſatis manifeſte patent ex textu.*

Sed antequam noſtrum ſermonem ad alia
 convertamus, notandum eſt unum notabi-
 ſignum, quod fit ad cognitionem maſculi
 in utero matris exiſtentis, & eſt illud. Ac-
 cipiat aquam mundam de fonte claro &
 puro, & procuret ſibi unam guttam ſangui-
 nis vel lactis de dextro latere mulieris, &
 fundat guttam illam aquæ. Si tunc gutta
 detrit fundum, ſignum eſt maſculi, ſi vero
 ſupernataverit, ſignum eſt fœmellæ. Item
 ſi dextera mammilla fuerit major ſiniſtra,
 imprægnata eſt maſculo, ſi vero ſiniſtra,
 major fuerit, fœminam portat.

*Hic auctor ponit ſecundum documentum. Et
 nota quod quando mulier concepit, tunc debilita-
 tur & variatur gratia fœtus concepti in ipſa: &
 ſi ſibi dedit quicquid cupit, ſibi detur, & ſi non, tunc
 venit dolor eo quod appetitus non procedit, quia
 voluntas delectatur in proſequendo quod diligit.*

Vnde

Vnde nihil appetit nisi fuerit animatum, ex tertio de anima. Et per comment. 3. Ethic. patet, quia voluntas est appetitus intellectus & semper est bona simpliciter, vel apparet. Vnde omnia bonum appetunt, ut patet per diffinitionem boni quam dat Aristot. in principio primi Ethicorum dicens. Bonum est quod omnia appetunt. Nota quod post conceptionem, quando menstruum fluit? hoc est signum destructionis fœtus, quia fœtus debet nutriri de menstruo fluente, sed si modicum fluit, hoc fit ad purgationem naturæ, ne fœtus suffocetur, hoc est commodum.

De spermatis natura & digestionem.

C A P. U L T I M U M.

PRIUSquam vero finem dictis imponamus (ut nostra doctrina subtiliter & magis completè habeatur) cum de materia menstruorum aliquantulum dictum est, transeundum est ad materiam spermatis in viro. Sperma vero ut supra dictum est, nihil aliud est quam superfluum alimenti, quod in substantiam rei alendæ non cedit, juxta quod notandum, quod medici quatuor ponunt in homine digestionem. Et dicunt quod talis est modus nutritionis, quod primo cibus masticatus in ore dirigitur ab ore ad ipsum stomachum, & ibi fit digestio prima, & ibi separatur purum terrestre ab impuro terrestri,

estri, & illud impurum dirigitur ad viscera, & ulterius emittitur per secessum, Sed purum hoc ulterius dirigitur ad hepar, & ibi fit 2. digestio. Et tunc iterum ibi separatur purum aquaticum ab impuro aquatico. Impurum aquaticum dirigitur ad vesicam, & ulterius per micturam emittitur, sed purum dirigitur ad cor, & fit ibi 3. digestio, & separatur purum ab impuro. Impurum dirigitur ad vasa seminalia, & ex illo fit sperma in viro & in muliere menstruum: quod purum est sanguis, & illud dirigitur à corde per magnas venas, quæ dicuntur capillares, per quas venas dirigitur sanguis ad angula membra, & in illis membris fit ultima digestio, & iterum separatur purum ab impuro, & impurum emittitur per sudores, & per ungues, & consimilia. Hoc autem purum convertitur & congelatur in substantiam alimenti, ita quod tales pori qui sunt vacuati per calorem naturalem; ibi è conorso repleantur, & si plus venerit quam est perditum, tunc dicitur augmentatio, sed hoc requiruntur quatuor. Primo materia efficiens est panis & consimilia. Secundo vas recipiens illam quartam digestionem. Tertio natura distribuens. Quarto calor naturalis convertens alimentum in alitum.

Hic auctor exequitur de ultimo motivo libri, & ostendit modum generationis spermatis. Nota,

F

quod

quod homo est optime digestionis & subtilioris, quia est magni caloris, & propter multos labores digerit & consumit humidum, quia calor agit in humidum sicut in subiectum, & calor facit exhalare humidum radicale, ideo oportet esse restauramentum caloris, ne consumat humidum radicale, & sic mors sequeretur, quia consumpto humido radicali in quo consistit, vita nullæ prosunt medicine, sed tamen notandum, quod unicum individuum per aliquam medicinam potest vivere per annum vel amplius, sine nutrimento sicut expertum est, sed hoc non potest fieri, nisi cursu communi. Nota quod masticatio est quædam contritio cibi facta per dentes, & sic natura ordinavit in anteriori parte dentes acutos ut bene dividant cibum, sed in fine latos ordinavit propter masticationem. Versus:

Sunt hominis dentes triginta duo comedentes.

Sed de his quæ dicta sunt, consurgit dubitatio quædam, utrum calor agat in ipsum humidum consuetudo, sicut operatio caloris in eo quod calor naturalis. Pro quo sciendum, quod secundum Aristotelem 4. Meteor. cap. de operatione, quod triplex est operatio quæ ex parte caloris accipitur in capite de operatione qualitatum activorum. Prima operatio caloris in quantum calor habet dissolvere & exhalare & congregare homogenea, & disgregare heterogenea. Secundum patet, quia si accipitur

una massa de auro & argento, & ponatur in
ignem, calor facit fluere aurum ab argento
& e converso. Et sic locutus est philosophus. 2. de
generatione, ubi dicit, quod calor deter-
minatus agit tanquam organum, scilicet se-
uris vel bipennis semper dissolvit con-
iuncta. Sed calor in eo quod naturalis calor,
habet in se virtutem formativam uniuscu-
iusque rei vel naturæ, cuius calor dicitur
esse naturalis, & sic in eo est virtus cœli,
vel virtus motorum cœlestium, & vis se-
minis, complexionis, vel formæ illius natu-
ræ quam format. Sicut contingit videre in
calore seminis plantæ & animalis, ubi est
forma quæ vocatur forma plantæ. Et eodem
modo credo quod si in naturalibus quan-
tum calor naturalis habet dirigere humi-
dum, vel proportionetur sibi subiectum se-
cundum exigentiam cuius libet speciei. Sic
calor educit humidum ipsum consumendo,
non in quantum calor, sed in quantum ca-
lor naturalis, qui in digestionem accipitur,
quia in digestionem accipitur illud humi-
dum, & illa digestio terminatur ad speciem
cuius est humidum, sicut ad speciem
partis plantæ, vel animalis, vel hominis,
hoc nullo modo faceret in quantum est
calor, sed potius resolveret totum humi-
dum, ita quod in siccum terminaretur. Illis
his & intellectus breviter ad propositum

redeamus, & dicamus quod sperma nihil aliud est quam superfluum alimenti, quod in substantiam rei alendæ non cedit. Et sic ex his quæ dicta sunt, manifestè apparet, quæ sit definitio spermatis secundum illa quæ aliquantulum prius fuerunt ignota. Cum ergo tantum digeritur in utero præcipuè juxta tertiam digestionem, quia tunc non totum cedit ad deperditum, sed per restorationem mittitur, vel mutatur in cruorem sanguinis subtilis, & datur ad vasa seminalia, ubi virtute testiculorum illud etiam dealbatur & fermentatur, ideo sperma viri est albi coloris propter ultimam decoctionem quam habet ex parte ex parte testiculorum. Illud idem sperma amplius emissum à viro, nimium desiccatur corpus, quia in virtutem humectandi & calefaciendi habet. Calore autem extracto & humido, fit debilitatio vitæ, & per consequens mors. Et hoc est causa quare illi qui multum coeunt & frequenter, non sunt longæ vitæ, quia corpora à naturali humido exsiccantur, & desiccatio est causa mortis. Causa ergo sufficiente posita ponitur effectus ejus. Et huic consonat quod dicit Aristot. i. de longitate & brevitate vitæ, quia sperma amplius emissum desiccatur corpus. Et subdit: Propter hoc enim mulus longioris vitæ est quam asinus vel equus, ex quo genitus est, ut foemella masculi

masculi, si masculi coitivi sunt. Et subdit, quod propter has passiones masculi brevioris vitæ sunt fœmellis. Est enim generaliter verum, quod masculi longioris vitæ sunt fœmellis, si coitivi non fuerint. Sic ergo ex intentione philosophi patet, quod vita hominis consistit in calido & humido radicaliter, quamvis in aliis instrumentaliter, & ministerialiter, & sic patet quod coitus exsiccat. Etiam patet, quod posita causa conservante effectum, ponitur & ipse effectus. Si vero causa destrueretur, & effectus destrueretur. Ergo à primo ad ultimum, coitus qui amplius fit, est causa brevitatis vitæ, &c.

Sequitur de materia spermatis, per venerabilem Avicennam conscriptum.

Circa materiam spermatis sunt quædam notanda adhuc, scilicet quod sperma vitæ aliquando est durum, & bene decoctum decoctione testiculorum, ita quod quælibet pars inest parti, in modum lactis coagulati, & illud sperma album est velut lac coagulatum forti coagulatione: habet tamen naturam confirmandæ influxibilitatis, non in partibus suis, sed de genitalibus vasis testiculorum. Aliter enim non expelleretur de vasis genitalibus in vulvam mulieris. Et de coito spermate generatur robustus & fortis

foetus. Et aliud semen tenue & in suis partibus fluxibile, & illud non est bene decoctum, si illud expellitur, & in matricem recipiatur, fit ex eo foetus tenuis & fragilis naturæ, & illud habet naturam lactis liquidi & tenuis. Contingit enim aliquando debilitatio naturæ apud foetum, quod caput debilitatur, & hoc quando mulieres imprægnatæ alium puerum prius genitum, cum alio nutriunt. Causa vero hujus deliberationis est, quia ista materia de qua puer existens in utero debet pasci, & nutriri, cedit in alimentum pueri prius geniti, quem lactat mater, & iste casus contingit hodierna die propter inexperientiam mulierum, causam illius defectus nescientes: ideo mulieris imprægnatæ nunquam deberet lactare pueros post conceptionem vel imprægnationem alterius pueri vel foetus, propter causas superius enumeratas.

Hic auctor ponit dubium, & sat patet in textu. Nota quod calor in animali non facit digestionem, in quantum calor, sed in quantum est bene regulatum ab anima. Et ideo peccaverunt aliqui antiqui dicentes, quod in plantis esset nutritio, & in superiori parte esset ab igne, & in inferiori esset à terra, hoc non valet, quia dicit Aristot. 2. de anima, quod si sic esset, tunc mixtum cito dissolveretur. Quid enim continent elementa in mixto nisi animam? unde anima est principium

pium omnis actionis, sed calor sive spiritus sunt instrumenta, quia sunt in virtute animæ, & non in virtute sui ipsius.

C O N C L U S I O.

His visis finem dictis imponamus, & gratias Deo reddamus, qui nostrum in hoc opere & in aliis illuminet intellectum. Et de omissis peto veniam & auxilium divinæ gratiæ, à qua omnis sapientia orta est & vita æterna. Ad quam nos Deus omnipotens & gloriosus, cuncta gubernans atque regens, perducatur. Qui cum patre & spiritu sancto vivit & regnat, & in quo est summa securitas, tranquillitas, jucunditas, & sine fine æternitas sanctorum existat omnium per infinita seculorum secula, Amen.

Liber aggregationis seu Liber secretorum Alberti Magni de virtutibus Herbarum, Lapidum, & Animalium quorundam.

L I B E R P R I M U S.

De virtutibus quarundam Herbarum.

Sicut vult Philosophus in pluribus locis, omnis scientia de genere bonorum est. Veruntamen enim operatur aliquando bona,

aliquando mala, prout scientia mutatur ad bonum & ad malum finem, ad quem operatur. Ex quo concluduntur duo. Quorum unum & primum est, quod scientia magicalis non est mala. Namque per ejus cognitionem potest evitari malum & prosequi bonum. Concluditur etiam secundum eum quod effectus laudatur propter finem. Atque vituperatur etiam finis scientiæ aliquando non ordinatus ad bonum vel ad virtutem. Ex hoc sequitur, quod scientia vel operatio aliquando bona vel mala. Quia igitur magicalis, seu cognitio bona est, ut præsuppositum est, & mala aliquantulum existit in speculatione naturalium, secundum quod ex antiquis autoribus examinavi & percepi: imò & egomet Albertus, ut in pluribus veritatem inveni, & veritatem suppono, quo ab aliquo ex Chyrandis libro Alchorat. Primo narrabo de quibusdam herbis. Post de quibusdam lapidibus. Tertio de quibusdam animalibus & de virtutibus eorundem.

Elitropia.

Urtica.

Virga pastoris.

Chelidonia.

Provincia.

Lingua canis.

Iusquiamus.

Lilium.

Viscus quercinus.

Centaurea.

Salvia.

Nepta, Verbena.

Melisophylos.

Rosa serpentina.

Prima

Prima herba apud Chaldæos vocatur Ireos : apud Græcos Mutuchiol : apud Latinos Elitropia. Cujus interpretatio dicitur ab Elyos, quod est Sol : & tropos conversio, quia conversa est ad solem. Hujus autem virtus mirabilis est, quia si ista colligatur sole existente in Leone in Augusto, & involvatur in laurifolio, & simul addatur dens lupi, & feratur : nullus contra furentem poterit habere vocem loquendi, nisi verba pacifica. Etsi enim aliquis furetur, & in nocte sub capite suo ponat, videbit furem & omnes ejus conditiones. Et iterum : si prædicta ponatur in aliquo templo ubi sint mulieres, quarum connubium parte sui frangatur, nunquam poterunt exire de templo, nisi deponatur. Et hoc ultimum probatum est & verissimum.

Secunda herba vocatur à Chaldæis Roybra, à Græcis Olieribus, à Latinis vel Gallicis Urtica nuncupatur. Hanc herbam tenens in manu cum millefolio : securus est ab omni metu & ab omni phantasmate. Et si id ponatur cum succo Sempervivæ, & unguatur manus, & residuum ponatur in aqua, & aquam intret ubi sunt pisces, ad manus ejus congregabuntur, & etiam ad piscellum. Et si extrahatur, statim resiliunt ad loca propria ubi erant prius.

Tertia herba à Chaldæis Loromborot

dicitur, à Græcis Allomot, à Latinis Virga pastoris. Herbam hanc accipe & cum succo mandragoræ distempera, & da cani vel alteri animali, & impregnabitur in suo genere, & habebit foetum in suo genere. De quo foetu si accipiatur dens maxillaris, & intinguatur in cibo vel potu, omnes qui inde potabunt, mox incipient bellum, & cum vo- lueris delere, da eis succum amantile, id est, valeriæ, & fiet statim pax inter eos. Quarta herba à Chaldæis Aquilaris dicitur, quia nascitur tempore quo aquile faciunt nidos suos, à Græcis dicitur Valis, à Latinis Chelidonia. Ista herba tempore quo hirundines faciunt nidos, nascitur: quo etiam aquilæ. Hanc herbam si quis cum corde talpæ habuerit, devincet omnes hostes, omnes causas, & omnes lites removebit. Et si prædicta ponatur super caput infirmi, si debet mori, statim cantabit alta voce: Si non, lacrymabit.

Quinta herba à Chaldæis Iterisi dicitur, à Græcis Vorax, à Latinis Proventalis vel Provinfa. Illa enim pulverisata cum vermibus terræ circumvolutis, & cum semper- viva, amorem inducit inter virum & uxorem si utatur illa in cibariis. Et si compositio istorum cum aliquantulo sulphuris ponatur in stagno, ubi sunt pisces, omnes morientur. Et si ad os bubali ponatur, statim

cre-

crepabit per medium : & hoc experimen-
tum est à modernis. Si iterum dicta con-
fectio ponatur in igne , statim convertetur
in lividum colorem.

Sexta herba à Chaldæis vocatur Bieith ,
à Græcis Retus , à Latinis Nepta. Hanc
herbam accipe, & misce cum lapide inven-
to in nido upupæ avis , & frices ventrem
alicujus animalis, & imprægnabitur, & ha-
bebit foetum in suo genere nigerrimum; Et
si eis ponatur ad nares , statim ad terram
cadunt velut mortua. Post modicum vero
spatium curabuntur : & si prædictum com-
positum in vase apum ponatur nunquam
fugient, sed ibi congregabuntur apes Et si
apes submergantur , & quasi moriantur &
in confectione prædicta ponantur post mo-
dicum temporis, & per spatium unius horæ
recuperabunt vitam. Nam & illud propor-
tionatur qualitati deperditæ , & signum ab
hoc est quod si muscæ submersæ in cineri-
bus tepidis ponantur , post modicum spa-
tium vitam recuperabunt.

Septima herba à Chaldæis Algeil , à
Græcis Orum, à Latinis lingua canis nun-
cupatur. Herbam hanc cum corde raniculæ,
& ejus matrice pone ubi vis, & post modi-
cum temporis congregabuntur omnes ca-
nes villæ. Et si prædictam sub pollice pedis
manabueris , omnes canes obmutescant, nec

poterunt latrare, & si prædictam in collo alicujus canis posueris, ita quod non possit ore attingere, semper verteretur in circuitu admodum volubilis rotæ, donec cadet in terram velut mortuus, de hoc est expertum nostro tempore.

Octava herba à Chaldæis Mansesa, à Græcis Ventosin, à Latinis vel Gallis Iusquamus dicitur. Hanc herbam accipe & misce cum Realgalis, & Hermodactalis, & pone in cibo canis rabidi, & statim peribit: & si succum ejus cum supradictis posueris in scypho argenteo minutissimè frangetur, & si supradictum cum sanguine leporis juvenis commiscueris, & in pelle leporis conserves, omnes lepores congregabuntur ibidem, donec remotum fuerit.

Nona herba à Chaldæis Augo, à Græcis Amala, à Latinis Liliū. Si hanc herbam sole existente in Leonis signo collegeris, & cum lauri succo commiscueris: deinde sub fimo tempore aliquo succum illud posueris, fient vermes. De quibus si fiat pulvis, & ponatur circa collum alicujus, vel in vestimentis suis, nunquam dormiet, vel dormire poterit, quousque depositum fuerit. Et si prædictum sub fimo posueris & de vermibus in de nascentibus aliquem unxeris, statim inducetur ad febrem. Et si prædictum ponatur in vase ali-

quo,

quo, ubi sit lac vaccæ & cooperiatur de pelle alicujus vaccæ unius coloris, omnes vaccæ amittent lac suum, & hoc maximè expertum est tempore nostro à quibusdam sortilatoribus.

Decima herba à Chaldæis dicitur Lupe-
rax, à Græcis Esifena, à Latinis Viscus
querci, & crescit in arboribus transforata
in arbore. Hæc herba cum quadam alia herba
quæ dicitur Martegon, id est, sylvium, ut
describitur lingua Theutonica, omnes feras
aperit, & si prædictum compositum in ore
alicujus ponatur, & cogitetur de aliquo, si
debet accidere, corde infigitur, si autem
non corde resilit. Sed si prædictum ad ar-
borem suspendatur cum ala hirundinis, ibi
congregabuntur aves bene per quinque
milliaria, & hoc ultimum tempore meo est
expertum.

Undecima herba à Chaldæis Isiphilon
dicitur, à Græcis Orlegonia, à Latinis Cen-
taurea vocatur. Hanc autem herbam dicunt
Magi habere mirabilem virtutem. Si enim
adjungatur cum sanguine upupæ fœmellæ
& ponatur cum oleo in lucerna, omnes cir-
cunstantes credent se esse Magos, ita quod
manus altero credet suum caput sit in terra,
& pedes in cælo, & si prædictum ponatur
in igne stellis lucentibus videbitur quod
stellæ currant ad invicem & debellent: & si

iterum prædictum cataplasma ponatur ad nares alicujus, præ timore quem habebit fugiet vehementer, & hoc expertum est.

Duodecima herba à Chaldæis Colorio, vel Coloricon à Græcis Clamor, à Latinis Salvia communiter est nuncupata. Hæc autem herba putrefacta sub fimo in vase vitreo procreat quendam vermen vel avem habentem caudam in modum merulæ, de cujus sanguine si tangatur aliquis in pectore amittet sensum, per quindenam & plus. Et si prædictus serpens comburatur, & ponatur cinis in igne, statim fiet yfisis tonitruï horribilis. Et si prædictus pulvis ponatur in lampade & accendatur, videbitur quod tota domus serpentibus repleatur. Et hoc est expertum à modernis.

Tertiadecima herba à Chaldæis Olphanas, à Græcis Hiliorion, à Latinis Verbena dicitur. Hæc autem herba ut referunt Magi collecta sole existente in signo Arietis, & conjecta cum grano Pæoniæ unius anni caducos à malo morbo curat. Et si ponatur in terra pingui, post octo septimanas generabuntur vermes, qui si aliquem tetigerunt, statim morietur. Et si prædictum ponatur in columbario, omnes columbæ congregabuntur ibi. Et si pulvis illorum in sole ponatur, videbitur quod sol sit lividus. Si autem pulvis ponatur in loco ubi homines
habi-

habitabit, vel jacet inter duos amantes, statim fit lis vel malitia inter eos.

Quartadecima herba à Chaldæis Celeyos dicitur, à Græcis Casini, à Latinis Melissos, de qua Macer facit mentionem. Hæc autem herba collecta viridis, & comjecta cum succo cypressi unius anni posita in pulmento, facit pulmentum videri plenum vermibus, & deferentem facit esse benignum & gratiosum & adversarios devincere. Et si prædicta herba ligetur collo bovis, sequetur te, quocunque jeris, & si prædicto succo corrigiam miscueris, & de tertia parte sudoris hominis ruffi, & te sub ascellis statim cingens crepabit per medium.

Quintadecima herba à Chaldæis Eglestisa, à Græcis Ysaphinus, à Latinis Rosa dicitur, & est herba cujus flos est notissimus. Accipe granum ejus & granum sinapis, & pedem mustelæ, hæc suspende in arbore, & de cætero non fructificabit. Et si prædictum ponatur circa rete, congregabuntur tibi pisces. Et si magaris mortuum fuerit, & in commixtione prædicta ponatur per dimidium diem: licet tamen non acquiratur, recuperabit vitam. Et si pulvis prædictus ponatur in lampade, postea accendatur, omnes videbuntur nigri ad modum satanæ, & pulvis prædictus admisceatur cum oleo oliyæ & cum sulphure vivo, & de hoc ungu-

ungatur domus sole lucente, ipsa totum videbitur flamma.

Sextadecima herba à Chaldæis Cartulin, à Græcis Quinquefolium, à Latinis Serpentina vocatur. Hæc herba apud nos satis est nota. Hæc autem herba cum folio trifolii inhumata generat serpentes rubeos & virides, de quibus si fiat pulvis, & ponatur in lampade ardente, videbitur ibi copia serpentum, & si sub capite alicujus ponatur, de cætero non somniabitur sibi.

Modus autem operandi omnium prædictorum est, ut effectus bonus sit in planeta bono, & malus in malo, id est, in horis & diebus eorum.

Virtutes herbarum 7. secundum Alexandrum Imperatorem, & has quidem virtutes habuerunt ipsæ ab influentia planetarum. Contingit autem unamquamque percipere virtutem suam à superioribus naturalibus.

Prima autem herba Saturni quæ Affodilius dicitur. Succus ejus valet ad dolorem renum & tibiaram. Et datur patientibus dolorem vesicæ, radix ejus cocta parum. Et dæmoniacy vel melancholici ipsam deferunt in linteo mundo & liberantur, nec in domo patitur esse, & si ibidem fuerint. Producentes dentes pueri & eam ferent, sine dolore eos producent, & est bonum ut homo deferat secunda nocte radicem, quia non timebit, neque lædetur ab aliis. Her-

Herba secunda Solis dicitur Poligonia
vel Corrigiola. Hæc enim herba nomen
suscepit à Sole : nam est multum generans.
Sic enim & hæc herba est multos faciens
modos. Hanc quidem herbam alii appella-
verunt Alchone. quæ est domus Solis, hæc
enim herba , sanat passiones cordis & sto-
machi. Qui attingit hanc herbam habet vir-
tutem à signo suo vel planeta. Si quis autem
succum bibit , facit eum multum coire. Et
si quis deferat radicem ejus, curat passiones
oculorum. Et si antiquam aliam habuerit
passionem potaverit succum, non superve-
nit ei passio oculorum. Iuvat etiam phrene-
ticos, si eam secum deferunt in locis, id est,
pectore. Iuvat etiam periplomoticos, & fa-
cit eis bonum anhelitum & facit etiam ad
fluxum sanguinis Melancholici.

Herba tertia Lunæ Chrynostates dicitur
succus ejus purgat exacerbationes stoma-
chi , thoracis & castorem , quia ostendit se
esse herbam Lunæ. Flos autem hujus her-
bæ purgat splenes magnos & curat ipsos ,
quia ipse crescit & decrescit sicut Luna.
Valet ad ophthalmiam , & facit acutum vi-
sum , & valet contra sanguinem oculo-
rum. Si radicem ejus tritam ponis super
oculum , mirabiliter visum clarificat , quia
numen oculorum propinquatum mysticum
substantiæ Lunæ. Etiam confert malum
sto-

stomachum habentibus, qui non possunt cibum digerere, bibendo succum ejus: amplius valet habentibus scrophulas.

Herba quarta, arnoglossa dicitur. Radix hujus herbæ valet contra dolorem capitis mirifice, quoniã opinatur esse domus Martis aries, quæ est caput totius mundi. Valet etiam contra malas consuetudines testiculorum, & ulcera putrida & sordida, quia domus est scorpio: quia pars ejus retinet sperma, id est semen quod venit contra testiculos. Valet etiam succus ejus dysentericis & hemoptoices, & ad vitia hemorrhoidarum & stomachi, dum quis eum biberit.

Herba quinta Mercurii dicitur Pentaphillon, à quibusdam Petadactylus, ab aliis Sepedeclinans, à quibusdam Calipendalo. Radix hujus herbæ sanat plagas & duriciem, trita & emplastrata. Amplius scrophulas diluit velociter, si succus ejus bibatur cum aqua. Sanat etiam farigos & passionem pectoris seu dolores si succus ejus bibatur. Solvit etiam dentium dolores, & si succus ejus ore teneatur, omnes oris curat passionem. Et si quis secum deferat, opus dat & auxilium. Amplius si quis vult à rege vel à principe petere aliquid, copiam dat eloquentiæ, si secum eam habeat & obtinebit quod voluerit. Valet etiam in ilithasi & disuria succus ejus habitus.

Herba

Herba sexta Iovis dicitur Achaton à quibusdam Iusquiamus. Radix eius posita super bubones, eos dispergit: & observat locum à phlegmone. Si quis eam portaverit antequam ei passio superveniat: nunquam bubonem habebit. Confert etiam Radix eius podagræ, dum ponitur trita super locum patientis, & hæc quidem operatur ut virtute signorum habentium pedes, vel habentium aspectum super pedes & succus huius si bibatur cum melle cum mellicrato, confert doloribus hepatis, & omnibus eius passionibus, quoniam Iupiter tenet hepar. Similiter confert volentibus multum coire. Est & utilis ut eam deferant secum volentes diligi à mulieribus. Facit enim delectabiles lætos & delectabiles.

Septima herba Veneris dicitur Pisterionia, quibusdam Hierobota dicitur, id est, herba columbaria & verbena. Radix huius herbæ posita super collum sanat scrophulas & parocidas & bubones colli & staphylionem id est, urinæ distillationem & ysinon ponatur emplastrum & est comparatum passionibus istius loci. Sanat etiam scissuras & condylomata, id est durities, quæ nascuntur in ano & hemorrhoidas. Si succus eius cum melle in aqua cocta bibatur, subtilitat quæ sunt in pulmone, & facit bonum anhelitum, nam detinet pulmonem. Valet etiam

etiam multum in aphrodisa, id est, coitu, quia succus ejus auget multum sperma, cum quis vult coire addit ad desiderium ejus, & major virtus ipsius herbæ, est quia si quis eam portaverit, erit multum potens in coitu. Verum tamen teneat aliquid aliud, nisi istam herbam tantum. Si quis ponat eam in domo, vel vinea, vel in terris, abundanter habebit reditus. Amplius radix ipsius valet omnibus illis qui volunt plantare vineas vel arbores, & infantes portantes ipsam erunt bene disciplinati, & amantes doctrinam, & erunt læti & gaudiosi. Confert etiam posita in purgationibus & repellit dæmones omnes.

Prædictas tamen herbas à 23. die Lunæ usque ad triginta incipiendo collectionem ipsam levare à Mercurio per totam horam dierum evellendo fac mentionem passionis, ut rei scilicet nomina passionem vel rem propter quam ipsam colligis, & ipsam accipe herbam. Loca tamen ipsam super frumentum, vel hordeum, & ea utere ad opus tuum postea.

Explicit liber primus.

LIBER SECUNDUS.

*Alberti Magni, & est de virtutibus
lapidum quorundam.*

Am cum dictum sit de virtuti-
bus herbarum quarundam, & de
modo agendi, nunc in præsentī
capitulo dicendum est de Lapi-
dibus quibusdam, & eorum affectibus, &
qualiter possunt accipi magna mirabilia
opera.

Magnes.	Feripendanus.	Medo.
Obtarmius.	Silonites.	Mephytes.
Onyx.	Topazion.	Abaston.
Adamas.	Lipercol.	Amatistus.
Agathe.	Urices.	Berillur.
Corallus.	Lazuli.	Celonites.
Chrystallus.	Smaragdus.	Chrysolites.
Chryfolytus.	Iris.	Beatiden.
Eldotropin.	Balesia.	Nicomai.
Epistrites,	Galeriates.	Quiriti.
Calcedonius.	Draconites.	Rodianus.
Chelidonium.	Echites.	Orites.
Gagates.	Terpistretes.	Saphyrus.
Bena.	Iacinthus.	Saunus.
Isthmos.	Alectorius.	
Cabices.	Esmundus.	

Si vis scire utrum mulier tua sit casta, ac-
cipe lapidem qui Magnes vocatur. Est au-
tena

tem ferruginei coloris, & invenitur in mari indico, & aliquando in partibus Theutoniarum, in illa provincia quæ Francia orientalis vocatur. Suppone ergo lapidem hunc capiti mulieris, & si casta est, ipsa maritum amplexabitur, si autem non, statim cadet è lecto. Ad hoc autem si lapis iste ponatur super carbones in quatuor angulis domus, dico tritus, & super carbones sparsus, dormientes fugient ædes & relinquent totum, & tunc possunt fures respicere totum quod volunt. Si vis fieri invisibilis, accipe lapidem qui dicitur Ophthalmius, & involve in folio lauri. Et dicitur lapis Ophthalmius, cujus color non nominatur, nam multorum colorum: & est hic talis virtutis, quod visus circumstantium excæcat vel abortat. Constantinus autem pugno clauso reddebatur per eum invisibilis.

Si vis incitare tristitias, timores, & fantasias terribiles atque lites, accipe lapidem qui vocatur Onyx, qui est nigri coloris, & invenitur melius genus ejus repletum albis venis, & venit de India in Arabiam, & si collo vel digito suspendatur, excitat statim tristitias in homine & terrores: & etiam in somno excitat fantasias terribiles, & etiam lites, & hoc apud modernos est expertum.

Si vis comburere manus alicujus sine igne adhuc & fugare areticam: Accipe lapidem
qui

qui vocatur Feripendanus, qui est flavi coloris, qui si suspendatur collo alicujus, curat ureticam: & iterum si iste lapis fortius stringatur, statim adurit manum, & ideo leviter & suaviter vult palpari.

Si vis accendere animum alicujus ad gaudia & ejus ingenium acuere. Accipe lapidem qui Silonites vocatur, & nascitur in gremio testudinis Indici & esse varium dicitur, albo, rubeo purpureoque colore.

Alii dicunt hunc esse viridem, & in Persiæ partibus inveniri. Et dicunt etiam hunc crescentem Luna crescente, & econverso.

Et addunt philosophi antiqui quod si gestetur, confert præsentiam quorundam futurorum. Si sub lingua ponatur præcipuè prima Luna una hora tantum habet virtutem.

deo autem Luna existente decima habet hunc virtutem: in prima hora vel decima.

Motus autem ordinis quod est sub lingua si cogitetur de aliquo negotio utrum debeat

ferri an non. Si fieri debet cordi tenaciter infigitur ita quod avelli non potest: si autem non, cor ab ipso resilit. Fecerunt etiam

philosophi quod curat pthysicos & debiles.

Si vis ut aqua bulliens statim exeat manu commissa, accipe lapidem qui Topasion vocatur, à Topasi insula, vel quia auri similitudinem protendit, & sunt duæ species.

Una est omnino similis auro & pretiosior est,

est,

est. Alia species est crocea magis sensibilis coloris quam si aurum & hæc est vilior. Expertum autem est in nostro tempore, quod si in aqua bulliente mittatur, defluere facit, quod statim manu immissa extrahitur, & hoc fecit unus de fratribus nostris Parisiis, Valet etiam contra emorrhœicam & stigmaticam vel lunaticam possessionem.

Si vis excoriare cutim manuum tuarum vel alterius, accipe lapidem qui vocatur Medor à Medorum regione, & sunt duæ species, niger & viridis, Dicitur ab antiquis philosophis & modernis quod si lapis qui niger est frangatur & in aqua calida resolutus fuerit, & aliquis manus suas laverit statim excoriabuntur: & si ex ea biberit, perit vomendo statim omni cura remota & auxilio. Dicunt etiam philosophi quod valet contra podagram & oculorum cæcitatem, & quod oculos læsos & debiles fovet.

Si vis ut aliquis non sentiat dolorum nec cruciatum. Accipe lapidem qui dicitur Memphites à civitate quæ dicitur Memphis: & est hic lapis talis virtutis, ut dicit Aaron & Hermes, quod si teratur & aqua misceatur & detur portari illi qui deberet uri vel aliquos cruciatus pati, tantum inducit ille potus insensibilitatem, quod non sentiat patiens pœnam neque cruciatum.

Si vis ignem perpetuum inextinguibilem
facere.

facere. Accipe lapidem qui abaston dicitur, & est coloris ferri & quam plurimum in Arabia reperitur. Si enim lapis ille accendatur nunquam poterit extinguere, eo quod habet naturam lanuginis, quæ pluma salamandris vocatur, cum modico humidi unctuosi pinguis, inseparabilis est ab ipso, & nihil fovet ignem accensum in eo.

Si vis devincere hostes: Accipe lapidem qui nuncupatur Adamas, & est coloris fulgentis, durissimus, ita quod non potest frangi nisi sanguinis hirci, & nascitur in Arabia vel Cypro, Et si sinistro latere alligetur, valet contra hostes, & insaniam & inclementias bestias, & venenosas, & feros homines, & contra jurgia & rixas, & contra venena & incursum fantasmatum, & quidem vocant eum Diamantem.

Si vis cuncta pericula evitare, & vincere cuncta terrena & habere vires cordis. Accipe lapidem qui Agathas dicitur. Et est niger habens venas albas. Est alius ejusdem speciei similis colori albo. Et tertius nascitur in certa insula habens venas nigras. Et is facit vincere pericula, & confert vires cordibus, & facit hominem potentem, placentem, jucundum, acceptabilem, & juvat contra omnia adversa.

Si vis impetrare aliquid ab aliquo. Accipe lapidem, qui Alectorius dicitur, & est

lapis gallinacei vel galli, & est albus ut Chrystallus, & extrahitur de ventriculo gallinacei, postquam fuerit castratus ultra annum quartum. Et ut quidam dicunt post annum extrahitur de gallo decrepito. Et ad quantitatem fabæ extat, ventrem gratum reddit & constantem: & sub lingua acceptum sitim extinguit: & hoc ultimum tempore nostro expertum est, & subtiliter percepti.

Si vis devincere bestias & omnia somnia interpretari, & de futuris prophetizare, Accipe lapidem qui Esmundus dicitur vel Asmadus, varii coloris est, omne venenum extinguit & facit vincere adversarios & prophetizationem dat, interpretationem omnium somniorum & ænigmata intelligere facit.

Si vis habere bonum intellectum sensibilis, & non posse fieri ebrius: Accipe lapidem qui Amethystus dicitur, & est purpurei coloris, & melior nascitur in India, & valet contra ebrietatem, & bonum in scibilibus confert intellectum.

Si vis devincere hostes, & fugere lites: Accipe lapidem qui vocatur Beryllus, est pallidi coloris, lucis transparentis, ut lymphæ, Fer tecum & vinces omnes lites, & hostes fugabis, reddetque inimicum mitem. In minoribus efficaciam reddit potestatem, sicut

sicut dicit Aaron, etiam dat bonum intellectum in scibilibus.

Si vis divinare de furtis. Accipe lapidem, qui vocatur Celonites, & est purpurei, varique coloris, & invenitur in corpore testudinis. Si quis autem hunc lapidem sub lingua gestaverit, divinabit & prædicet futura. Veruntamen non habet virtutem nisi lucens prima cum fuerit accensa, & crescens monoytes in ultima descendente. Sic vult Aaron de virtutibus lapidum & herbarum.

Si vis pacificare tempestates & flumina pertransire. Accipe lapidem qui vocatur Corallus, & est rubeus, aliusque albus. Et expertum est quod statim restringit sanguinem, & portantis pellit stultitiam, & perhibet sapientiam, & hoc à quibusdam tempore nostro expertum est, & valet contra tempestates, & pericula fluviorum.

Si vis incendere ignem. Accipe Christallum, & pone sub juxta circulum solis, id est, contra solem, & appone juxta aliquid combustibile, & statim lucente sole calido eliciet ignem, & si cum melle ponatur lac dabit.

Si vis acquirere sapientiam & fugere stultitiam. Accipe lapidem qui vocatur Chrysolitus, & est lucidæ viriditatis, positus in auro, pellit stultitiam & sapientiam confert.

Si vis ut sol appareat sanguineus. Accipe lapidem qui Elitropia dicitur, & est viridis

similis quasi Smaragdo, & est respersus sanguineis guttis. Hanc elitropiam appellant necromantici proprio nomine gemmam Babyloniam, quod si ungetur succo herbæ ejusdem nominis, & in vas plenum aqua mittatur, facit videri solem sanguineum, sicut si videretur eclipsis. Cujus causa est quod totam aquam ebullire facit in nebulam, quæ in spissando aerem impedit solem, inde nisi quia rubeum in spisso colore, post modicum recedit illa nebula rotando quasi per guttas pluviae. Oportet autem ad hoc ut fiat quod sit quoddam carmen sacrum cum quibusdam characteribus & sicut accepi, principes si divinando quaedam prædicant, propter quod templorum pontifices isto lapide maxime utebantur in festis idolorum. Et jam gestatum hoc reddit hominem bonæ famæ, & incolumen, & longæ vitæ. Dicitur autem à philosophis antiquis quod unctus herba sui nominis, ut prædiximus, pollet virtute, & inveniuntur plures in Aethiopia, Cypro & India.

Si vis refrigerare aquam bullientem quæ stat super ignem. Accipe lapidem qui Epistrites dicitur, qui in aqua oppositus oculo solis radios solis igneos emittit: & dicitur ab antiquis Philosophis & à modernis, quod si ponatur in aqua bulliente, statim cessabit ebullitio & post modicum re-

fri-

frigescet, & est lapis rutilans & rubicundus.

Si vis effugere illusiones omnesque fantasias, & omnes causas vincere. Accipe lapidem qui Chalcedonius dicitur, & est pallidus, fuscus & aliquantulum obscurus. Si hic perforatur, & cum virtute lapidis qui Seneribus dicitur collo suspendatur, valet contra omnes fantasticas illusiones. Et facit vincere omnes causas contra adversarios viresque corporis conservat, & hoc ultimum expertum est moderno tempore.

Si vis esse gratus & placens. Accipe lapidem qui Chelidonium dicitur, Et est niger & rufus, & de ventre hirundinum extrahitur. Rufus involutus panno lineo vel corio vituli sub sinistra ascella portatus valet contra insaniam & antiquos morbos & languores, contra lethergicam passionem & contra epidimiam. Evax refert quod iste lapis hominem facit facundum & gratum, & placentem eum reddit. Niger autem valet contra feras, & iras & ad finem incepti perducit negotii. Et si involvitur in foliis chelidoniae dicitur obfuscare visum, & debent extrahi mense Augusti, & frequenter duo in una hirundine inveniuntur lapides.

Si vis esse victoriosus contra adversarios. Accipe lapidem qui dicitur Gagates, & est diversi coloris, & dicunt antiqui philosophi fore expertum in Alcide principe, qui

quamdiu eum portavit, semper habuit victoriam, & est lapis diversi coloris sicut pellis capreolæ.

Si vis præscire futurum aliquod. Accipe lapidem qui vocatur Bena, qui est sicut dens à bestia, & pone sub lingua tua, & sicut Aaron & antiqui philosophi dicunt, quamdiu sic tenueris, semper divinando prædices futura, nec aliquo modo errabis divinando.

Si vis ut fiat vestis incombustibilis. Accipe lapidem qui Isthmos appellatur, qui ut dicit Isidorus similis est croco, & in partibus Hispaniæ invenitur, & iste lapis stabilis est propter ventositatem in ipso rarefactam juxta Gades Herculis, & si de eo fiat vestis, nullo modo potest uri, sed de igne nitet. Et hujus speciei dicunt quidam Carbunculum album.

Si vis gratiam habere & honorem, Accipe lapidem qui Tabrices vocatur, & est similis crystallo. De hoc referunt antiqui philosophi, ut Evax & Aaron, quod eloquentiam, gratiam præstet & honorem, & cum hoc dicitur quod curat omnem hydropisim.

Si vis fugare fantasmata & stultitiam. Accipe lapidem qui vocatur Chrysolitus, & est idem in virtute cum aretico, ut dicit Aaron & Evax in lib. de naturis herbarum & lapidum. In auro positus & gestatus fugat stultitiam, & fantasmata expellit. Sapien-

pietiam conferre perhibetur, valet contra
timorem.

Si vis iudicare opiniones & cogitationes
aliorum. Accipe lapidem qui vocatur Be-
ratides, & est nigri coloris, & teneatur in
ore. Facie etiam gestantem hilarem & gra-
tiosum apud omnes.

Si vis habere victoriam & amicitiam. Ac-
cipe lapidem qui vocatur Nichomar, & est
idem quod alabastrum, & est de genere,
marmorum, & est albus nitens. Et de hoc
fiunt unguenta ad sepulchra mortuorum.

Si vis ut homo dormiendo tibi dicat quæ
fecit. Accipe lapidem qui vocatur Quirim,
invenitur lapis iste in nido upupæ, & est
lapis proditorum.

Si volueris aliquid ab aliquo impetrare.
Accipe tecum lapidem qui vocatur radia-
nus, & est niger translucens, qui cum caput
Gallorum datur comedere formicis, inve-
nitur post tempora multa in capite galli, &
est idem quod lapis tonatides.

Si vis facere quod canes neque venatores
possunt nocere alicui animali quod venan-
tur. Pone coram ipsis lapidem qui vocatur
Iuperius, & statim id ad lapidem curret;
Hic enim lapis invenitur in Lybia, & om-
nes bestię currunt ad istum lapidem tan-
quam ad suum defensorum, prohibet enim
ne canes vel venatores noceant eis.

Si vis comburere manus alicujus sine igne, accipe lapidem qui vocatur unices, quem prius diximus principem apii, quod est ignis, & est ut ignis. Hunc lapidem si quis stringit fortiter, statim adurit manum, velut comburatur igne materiali: quod est mirabile.

Si vis curare melancholiam vel quartanam in aliquo. Accipe lapidem qui dicitur lapis Lazuli, similatur enim colori cœlesti, & sunt intus corpuscula aurea: & est certum & expertum, quod curat melancholiam & quartanam.

Si vis acuere alicujus ingenium, vel opes augere suas, & etiam futura prædicere. Accipe lapidem qui Smaragdus dicitur, & est mundissimus, translucens, & planus vel flavus est melior, & aufertur de nidis frigonum & confortat & conservat. Et gestatus facit hominem bene intelligere, & memoriam bonam confert. Auget opus deferentis. Et si quis sub lingua sua eum tenuerit, prophetizabit.

Si vis facere irim apparere, Accipe lapidem qui vocatur Iris, & est albus admodum cristalli, quadratus seu cornua habens si iste lapis ponatur in radios solis, statim reflectendo facit apparere iridem in pariete vel muro, & inveniuntur plures in Sicilia, & in AETiopia.

Si

Si vis lapidem unum qui nunquam calefiat, accipe lapidem qui dicitur Gallasia, & est habens grandinis figuram & colorem & duritiem habet adamantis. Si lapis iste in igne ponitur fortissimo nunquam calefiet, & est causa quia habet poros ita constrictos, quia calor ingredi non potest corpus lapidis. Dicit etiam Aaron & Evax quod lapis gestatus mitigat iram, luxuriam & cæteras calidas passiones.

Si vis scire utrum uxor jaceat cum aliquo alio marito. Accipe galerites lapidem sic appellatum, qui est idem cum cantabre, & invenitur in Lybia & Britannia, & est duplici coloris scilicet nigri & crocei, & invenitur glaucus tendens ad palliditatem. Curat hydroposin, & fluxus ventris confirmat. Et dicit Avicenna, quod si iste lapis teratur & lavetur, sive lavandus detur alicui mulieri, si virgo non sit, statim urinabit: si virgo est, non.

Si vis hostes ac inimicos devincere. Accipe lapidem qui dicitur Draconites. à capite draconis. Et si de vivo lapis extrahatur valet contra omnia venena. Et ferens eum in sinistro brachio omnes hostes devincet.

Si vis amorem generare inter aliquos duos. Accipe lapidem qui Echites dicitur & à quibusdam dicitur Aquileus, quia Aquilæ in nidis suis collocant, purpurei coloris

est, & invenitur juxta littora Oceani, & aliquando in Persia, & in se semper continet alium lapidem qui in ipso sonat quando movetur. Fertur ab antiquis Philosophis quod hic lapis sinistro brachio suspensus conciliat amorem inter virum & uxorem. Confert prægnantibus, abortum impedit periculum perterritionis mitigat, & caducis dicitur valere. Et sicut dicunt Chaldæi si in cibo sit venenum: & lapis prædictus ponatur in eo, prohibet ne possit deglutiri cibus ille; & si subtrahatur, statim deglutitur. Et hoc ultimum, à quodam fratrum nostrorum sensibilibus examinari vidi.

Si vis reddere hominem tutum. Accipe lapidem qui Terpistrites nuncupatur, in mari generatur, rutilans est & rubicundus. Et dicitur in libro Alchorat, quod si ante cor gestatur, hominem reddit tutum, & omnes compescit seditiones. Dicitur etiam compescere locustas, volucres, nebulas, grandines, ac tempestatem à fructibus terræ. Et est expertum à modernis Philosophis & à quibusdam fratrum nostrorum, quod oppositus radio solis, radios igneos emittit. Item quod si lapis iste in aquam bullientem ponatur, statim cessabit bullitio, & post modicum refrigerescet.

Si vis ut peregrini pergant tuti. Accipe lapidem qui Iacintus vocatur: multorum est

est colorum. Viridis autem est melior, & habet venas rubeas, & vult in argento collocari, & in lecturis quibusdam dicitur quod ejus sunt duo genera aquaticus & saphyrinus. Aquaticus flavus est albescens, saphyrinus autem flavus perlucens valde, nihil habens aquositatis, & hic est melior, & de hoc scribitur in lecturis philosophorum, quod digito vel collo gestatus reddit peregrinos tutos & gratos hospitibus. Et somnum provocat propter suam frigiditatem, & hoc propriè habet saphyrinus.

Si vis servari à diversis casibus & pestiferis moribus. Accipe lapidem qui Orithes vocatur, cujus tres sunt species, una nigra, alia viridis, tertia cujus altera pars est aspera, altera plana, & color ejus quasi ferri lamina est, sed viridis habet maculas albas. Hic lapis gestatus præservat à diversis casibus & periculis mortis.

Si vis conciliare pacem. Accipe lapidem qui vocatur Saphyrus, qui venit ab oriente in Indiam, & flavus est melior, qui non est tam lucidus, pacem creat & concordiam: purum & devotum ad Deum animum efficit, animum confirmat in bonis, & hominem refrigerare facit interiore ardore.

Si vis curare virginem. Accipe lapidem qui Saunus vocatur à Sauna Insula, mentem deferentis consolidat, alligatus manui par

turientis, impedit partum, & ipsum continet in ventre. Idcirco prohibetur in re tali, ne lapis iste mulierem tangat.

In libro numeralium in Aaron & Evax multa similia alia invenies. Modus autem agendi in his in hoc consistit, ut pro effectu bono deferens sit mundus ab omni corporis pollutione.

Explicat. liber secundus.

V Idetur dicere Isidorus *Lycaniam* habere in capite lapidem nobilissimæ virtutis, & est albi coloris, quemque tritum si dederis bibere stranguriosis, perfecte solvi urinam, & breviter sanat. Item solvit quartanam. Item tollit albuginem oculorum. Item si mulier prægnans eum portaverit super se, non amittet fætum. Item valet pthysicis caro ipsarum cocta & comesta. Item pulvis ipsarum ustrarum corticibus confert ficubus, & cum aliquibus granis piperis, scilicet ficubus & condilomatibus, quæ nascuntur in ano. Similiter ipsæ crudæ eum corticibus pistata, rumpunt apostemata matura.

LIBER TERTIUS.

Alberti Magni, de virtutibus animalium quorundam.

Um superius dictum sit de quibusdam effectibus causatis virtute lapidum quorundam, & de eorum mirabili efficacia sive operatione. Nunc dicendum est isto capitulo de quibusdam effectibus causatis à quibusdam animalibus.

Aquila.	Pellicanus.	Anguilla.
Casso.	Corvus.	Mustella.
Bubo.	Milvus.	Upupa.
Experiolus.	Hircus.	Turtur.
Leo.	Camelus.	Talpa.
Foca.	Lepus.	Merula.

Aquila avis satis nota est Chaldæis Vox rax dicitur, à Gæcis Rimbicus. Refert Aaron & Evax quod mirabilem habet naturam sive virtutem, quia si ejus cerebrum pulverifetur, & cum succo cicutæ misceatur, ex hoc comedentes, statim se capiant per capillos, nec se dimittent, donec acceptum portaverint. Hujus autem effectus ratio est, quia cerebrum illud calidissimum est, ita quod generet virtutem fantastica obturando meatus per fimum.

Casso est animal satis notum à Chaldæis

vocatur rapa, à Græcis verò Orlago dicitur. De hoc dicit Aaron, quod si pedes ejus ab aliquo ferantur, nunquam vexabitur, sed semper progredi appetit. Item gestans pedes ejus, semper vincet, & ab inimicis suis timebitur: & dicit quo dexter ejus oculus in corio lupi involutus, reddit hominem placentem, & gratiosum, & benignum: & si ex prædictis rebus fit cibus vel pulvis in cibo alicui datus, multum diligetur ab eo. Hoc autem ultimum tempore nostro expertum est: & si prædicta confectio ponatur in fimo fiunt vermes venenati, de quibus si aliquis comederit, statim dormiet & non poterit excitari, donec suffumigetur aristologia, & mastiche.

Bubo est avis fatis nota, & Chaldæis magis dicitur, & quæ à Græcis Hissopus, Hujus avis mirabiles sunt virtutes. Si enim cor ejus cum dextro pede ejus super dormientem ponatur, statim tibi dicet quicquid fecerit, & quicquid ab eo interrogaverit, & hoc à nostris fratribus expertum est moderno tempore, & si hoc iterum sibi ponat quis sub ascella, nullus canis ei latrabit sed obmutescet, & si conjunctio prædictorum cum anima sua suspendatur ad arborem, aves congregabuntur ad arborem.

Hircus est bestia fatis nota, à Chaldæis Erbichi, à Græcis Masai appellatur. Si sanguis

guis

guis ejus accipiatur tepidus cum aceto fœ-
nationis succo, & similis cum vitro bulliat,
reddit vitrum molle admodum pastæ, pote-
ritque projici contra murum vel parietem,
nec frangetur: & si prædictum composi-
tum in vase ponatur, & de hoc ungatur fa-
cies, res mirabiles & horribiles apparebunt:
& videbitur ei quod debeat mori, & si præ-
dictum in ignem ponatur, & ibi sit aliquis
caducus apposito lapide Magnete, statim
cadet ad terram sicut mortuus, & si ei detur
aqua anguillarum ad potandum, statim cu-
rabitur.

Camelus est animal satis notum, à Chal-
dæis n. Cyboi, à Græcis Iphim vocatur. Si
ejus sanguis super caput ponatur in pelle
stellionis stellis lucentibus videbitur quod
ille sit Gigas, & quod ejus caput sit in cœlo.
Et hoc dicitur in libro. Alcorath ab Her-
mete. Et similiter si ex hoc alicujus com-
mederit, statim exhibet de sensu. Et si lucer-
na ejus sanguine uncta accendatur, videbi-
tur quod omnes homines circumstantes
habent capita cameli, dum tamen non sit
lumen extrinsecum alterius candelæ.

Lepus est Animal satis notum, à Chal-
dæis Veterellum, à Græcis vero Onolofam
nuncupatur. Hujus virtus mirabilis refer-
tur. Dicit Evax & Aaron quod pedes ejus
juncti cum lapide, alias capite merulæ, mo-
vent

vent hominem ad audaciam, ita quod non timet mortem. Et si sinistro brachio alligatur perget quo voluerit, & tutus redibit absque periculo. Et si cani detur ad comedendum cum corde Mustelæ, de cætero non vociferabit, etiam si interficeretur.

Experiolus est animal satis notum. Unguis ejus si comburatur & consolidetur, & detur in cibo alicui equo, non comedet per triduum, & si prædictum ponatur cum aliquantulo terebentinæ erit lucidum, & secundo fiet quasi nubes & sanguis, si projiciatur in aquam aliquantulum, fiet tonitruum horribile.

Leo est animal satis notum, à Chaldæis Aalamus vocatur, à Græcis Beruhr. Si ex ejus pelle fiant corrigiæ, percinctus ex illis, non timebit hostes: & si de ejus carnibus quis comederit, & de ejus aqua biberit, per tres dies curabitur à febre quartana, & si de ejus oculis sub ascella ponatur vel portetur, omnes bestię inclinato capite versus ima terga fugam dabunt.

Foca est piscis satis notus, à Chaldæis Daulaubur, à Græcis Labor dicitur, hic piscis est diversæ naturæ. Si enim lingua ejus accipiatur, & cum aliquantulo de corde ejus in aqua ponatur pro certo congregabuntur ibi pisces, & si sub ascella portaveris, nullus judicio contra te victoriam
habere

habere poterit, iudicem benignum & suavem habebis.

Anguilla est piscis satis nota. Hujus autem (prout vult Evax & Aaron) mirabiles sunt virtutes. Si enim moriatur defectu aquæ corpore integro remanente, & accipiatur acetum forte, & misceatur sanguini vulturis, & ponatur sub fimo in aliquo loco, omnes quotquot fuerint, recuperabunt vitam, sicut prius habuerunt. Et si vermis ejus anguillæ extrahatur, & in prædicta confectioe ponatur per mensem unum vermis mutabitur in anguillam nigerrimam, de qua si quis comederit, morietur.

Mustela est animal satis notum. Si cor hujus animalis comedatur adhuc eo palpitante facit scire futura, & si de corde cum oculis & lingua canis aliquis comedet statim amittet vocem.

Upupa est avis satis nota à Chaldæis Bori dicta à Græcis Ison. Oculi ejus gestati faciunt hominem grossum, & si oculis ejus ferantur coram pectore, omnes ejus inimici pacificabuntur, & si caput ejus in bursa tua habueris, non poteris decipi ab aliquo mercatore, hoc autem expertum est à fratribus nostris hodie.

Pellicanus est avis satis nota, à Chaldæis Voltri dicitur, à Græcis Iphilari. Hujus virtus mirabilis est. Si ejus pulli interficiantur,

tur, dum tamen eorum cor non frangatur, & de ejus sanguine accipiatur, & tepidus in ore pullorum ponatur, statim sumunt vitam sicut prius. Si suspendatur ad collum alicujus avis, semper volabit donec cadat mortua, & dexter ejus pes sub calido post tres menses ex humore & calore quem avis habet generabitur viva, & movebit se, & hoc testatur Hermes in libro Alchorat. & Plinius.

Corvus est avis satis nota, & est ejus virtus mirabilis, ut recitat Evax & Aaron. Si enim ejus ova coquantur, & iterum in nido ponantur, statim corvus procedit ad mare rubrum in quadam insula, ubi est Alodrius, vel Alodrius sepultus, & affert lapidem quo tangit ova sua, & statim fiunt cruda sicut prius erant. Mirabile est ova cocta suscitare. Si autem lapis iste supponatur in annulo supponendo sibi folium lauri, & tangatur vinctus catenis, vel janua clausa, statim solvetur vinctus, & aperietur janua. Et si lapis iste ponatur in ore, dat intellectum omnium avium. Unus autem lapis est Indicus, quia in India reperitur, secundum sapientes quosdam, & aliquando in mari rubro, varii coloris est, & facit omnes iras oblivisci, sicut supra diximus.

Milyus est avis satis nota à Chaldæis Bificus, à Græcis Melos dicitur, si caput ejus accipiatur, & feratur ante pectus, dat amorem

rem & gratiam omnium hominum & mulierum, si suspendatur ad collum gallinæ, nunquam cessabit decurrere donec deponat illud, & si ex ejus sanguine in unguatur crista galli de cetero non cantabit: in genibus ejus invenitur quidam lapis, si inspiciatur subtiliter, qui si ponatur in cibo duorum inimicorum, fient amici, & erit optima pax inter eos.

Turtur est avis satis nota, & à Chaldæis dicitur Mulona, à Græcis Pilax, Si cor hujus avis feratur in corio lupi, nunquam de cætero habebit ferens appetitum luxuriandi, & si cor ejus comburatus, & supra ova alicujus avis ponatur, nunquam de cætero ex eis poterit generari foetus. Et si pedes ejus suspendantur ad arborem, de cætero non fructificabit, & si ejus sanguine cum aqua talpæ decoctæ unguatur locus pilosus & equus, cadent nigri capilli.

Talpa est animal satis notum, hujus animalis virtus mirabilis est, ut refertur à Philosophis. Si pes ejus involvatur in folio lauri, & ponatur in ore equi, ipse fugiet præ timore, & si in nido alicujus avis ponatur, nunquam ex ovis illis exhibet foetus, & si talpas fugere volueris pone eam in aula, & sulphur vivum accensum, & ibi conveniunt omnes aliæ talpæ, & aqua decoctionis ipsius dealbat equum nigrum.

Merula est avis satis nota, & est ejus virtus

tus mirabilis, quia si pennæ alæ dextræ ejus suspendantur in medio domus cum filo rubro, quod nunquam fuerit in usu, nullus poterit dormire in illa domo donec deponatur. Et si cor ejus ponatur sub capite dormientis, & ab eo quærat, omnia dicet quæ fecerit alta voce; & iterum si in aqua putei ponatur cum sanguine upupæ, & commisceatur, postea ungantur inde tempora alicujus, statim infirmatur usque ad mortem. Modus agendi omnium prædictorum ut effectus bonus sit & utilis est quod fiat sub planeta benevolo, ut Iove & Venere. Et in malo effectu sub planeta malevolo, ut Saturno & Marte. Et hoc est scilicet diebus eorum, & horis suis. Si quis autem hæc recte fecerit, proculdubio veritatem, & utilitatem & maximam efficaciam inveniet in prædictis sicut sæpius una cum nostris fratribus temporibus nostris sum expertus & vidi:

Consideret igitur hic qui prædictorum copiam invenerit, possidere vel dominium efficaciam & virtutem, utrum se habeant in effectu bono seu sui contrario, quod bona sub benevolo planeta experiantur, & mala sub malevolo, & inveniet quod dictum est. Nam si in suis contrariis fierent, ut bonus effectus in signo malevolo, vel è contra, impediretur virtus & effectus ejus propter
suam

suum contrarium, & sic bonus & vera vilipenderent. videmus enim quamplurimos falli in certis ac veris, qui si signorum vel temporum qualitates agnoscerent, & custodirent, in supradictis voluntatem consequerentur ad effectum.

Expliciunt secreta aliqua Alberti Magni de Colonia, super naturis, virtutibus, & efficacia Herbarum, Lapidum & Animalium quorundam.

Videtur dicere Isidorus, quod cinis ranæ magnæ super se portatus à Zona, valde retinet fluxum menstruorum, & improbatione si ligetur ad collum gallinæ, non exhibit sanguis ex ea, vel ex alio animali. Item distemperatus cum aqua, si ea ungetur, non amplius nascentur inde pili.

SI quis cor canis in sinistra parte portaverit omnes canes obmutescant.

Si quis oculum dextrum lupi ligaverit in manica dextra hominis, neque canes ei nocere possunt.

Et ut omnia quæ superius dicta sunt, & etiam dicentur inferius, qui astrorum peritiam non habent, ad effectum sui desiderii facilius possint accommodare. Primo notabis, quod hora sumitur dupliciter, videlicet æqualis, & inæqualis. Hora æqualis, est hora horologii, quæ semper æqualis existit. Inæqualis autem consideratur secundum quod dies majorantur vel minorantur: nam
sem-

semper astrologi considerant tempus quo Sol stat super horizontem suum, & illud vocant diem vel arcum diurnum, & vice versa noctem. Id autem tempus quod diem appellant, in partes devidunt duodecim æquales, quæ sunt horæ ejuscemodi diei & quicquid de die dicitur, de nocte opposito modo intelligas. Et ut clarius percipias, ponamus quod Sol emergat horizontem, hora actava horologii, habemus usque ad occasum 17. horas horologii, quas multiplicemus per 60. prout 60. sunt minuta cujusque horæ horologii, & habebimus non-genta sexaginta minuta, quæ dividamus per 12. prout 12. sunt horæ diei, applicando cuilibet horæ suam portionem, & habebimus 80, minuta hora qualibet: ergo hora talis diei habebit 80. minuta, quæ capiunt horam unam, & unum tertium horæ horologii. Et toto illo tempore considerabitur dominium planetæ illius horæ, quemadmodum infra scripta tabula demonstrabit. Quælibet autem hora suæ noctis non habebit nisi 40. minuta. Quod sic de reliquis suo modo intelligas: secundum videlicet Solis ortum super terram, quia non ea hora quæ media est inter noctem & diem dies dicitur, sed dies propriè intelligitur cum sol videri potest. Cum ergo voles cujusque planetæ dominium considerare, nam una-
quaque

quaque hora quilibet planeta suum habet
dominum, horas ipsas supra scripto modo
considerabis, & sic poteris ad finem propo-
siti pervenire. Consideratur etiam diei ini-
tium à prima hora præcedentis diei post
meridiem, & sic dividatur dies Dominicus
in duas partes æquales, & sic duodecim ho-
rarum divide in duas: erit ergo 18. dimi-
lium diei, & prima hora sequens erit ini-
tium diei Lunæ.

DE astris & planetis rerum scias quod
dies Dominicus habet astrum suum sub
sole.

Dies Lunæ habet astrum suum sub Luna.

Dies Martis habet astrum suum sub
Marte.

Dies Mercurii habet astrum suum sub
Mercurio.

Dies Iovis habet astrum suum sub Iove.

Dies Veneris habet astrum suum sub
Venere.

Dies Sabbathi habet astrum suum sub
Saturno.

Nota quod omnis actus fieri debet sub
suo planeta. Ei melius est, si in proprio die
sui planetæ, & in ipsius hora propria fiat,
ut verbi gratia.

Sub Saturno, vita, ædificium, doctrina,
mutatio,

Sub Iove, honor, optatum, divitiæ in-
strumentum.

Sub

Sub Marte, bellum, carcer, matrimo-
nium, inimicus.

Sub Sole, spes, lucrum, fortuna, hæres.

Sub Venere, amicus, vel societas, via,
amica, peregrinus.

Sub Mercurio, ægritudo, amissio, de-
bitum, timor.

Sub Luna, palatium, somnum, merca-
tum, furtum.

De horis dierum & noctium.

ET primo de horis diei dominicæ horæ
ejus 1. Sol. 2. Venus, 3. Mercurius, 4.
Luna, 5. Saturnus, 6. Iupiter, 7. Mars, 8.
Sol, 9. Venus, 10. Mercurius, 11. Lu-
na, 12. Saturnus.

Noctis vero 1. ejus hora Iupiter, 2.
Mars, 3. Sol, 4. Venus, 5. Mercurius, 6.
Luna, 7. Saturnus, 8. Iupiter, 9. Mars,
10. Sol, 11. Venus, 12. Mercurius.

Diei Lunæ prima ejus hora Luna, 2.
Saturnus, 3. Iupiter, 4. Mars, 5. Sol, 6.
Venus, 7. Mercurius, 8. Luna, 9. Saturnus,
10. Iupiter, 11. Mars, 12. Sol.

Noctis verò prima ejus hora Venus, 2.
Mercurius, 3. Luna, 4. Saturnus, 5. Iu-
piter, 6. Mars, 7. Sol, 8. Venus, 9. Mer-
curius, 10. Luna, 11. Saturnus, 12. Iupiter.

Diei Martis prima ejus hora Mars, 2.
Sol, 3. Venus, 4. Mercurius, 5. Luna,
6. Saturnus.

6. Sa

6. Saturnus, 7. Iupiter, 8. Mars, 9. Sol,
10. Venus, 11. Mercurius, 12. Luna.

Noctis verò diei Martis prima ejus hora
Saturnus, 2. Iupiter, 3. Mars, 4. Sol, 5. Ve-
nus, 6. Mercurius, 7. Luna, 8. Saturnus
9. Iupiter, 10. Mars, 11. Sol, 12. Venus,

Diei Mercurii prima ejus hora Mercu-
rius, 2. Luna, 3. Saturnus, 4. Iupiter,
5. Mars, 6. Sol, 7. Venus, 8. Mercurius,
9. Luna, 10. Saturnus, 11. Iupiter, 12. Mars.

Noctis verò Mercurii prima ejus hora
Sol, 2. Venus, 3. Mercurius, 4. Luna, 5. Sa-
turnus, 6. Iupiter, 7. Mars, 8. Sol, 9. Ve-
nus, 10. Mercurius, 11. Luna, 12. Saturnus.

Diei Iovis prima ejus hora Iupiter, 2. Mars,
3. Sol, 4. Venus, 5. Mercurius, 6. Luna,
7. Saturnus, 8. Iupiter, 9. Mars, 10. Sol,
11. Venus, 12. Mercurius

Noctis verò Iovis prima ejus hora Luna,
2. Saturnus, 3. Iupiter, 4. Mars, 5. Sol,
6. Venus, 7. Mercurius, 8. Luna, 9. Sa-
turnus, 10. Iupiter, 11. Mars, 12. Sol.

Diei Veneris prima ejus hora Venus,
2. Mercurius, 3. Luna, 4. Saturnus, 5. Iu-
piter, 6. Mars, 7. Sol, 8. Venus, 9. Mercu-
rius, 10. Luna, 11. Saturnus, 12. Iupiter.

Noctis verò Veneris prima ejus hora
Mars, 2. Sol, 3. Venus, 4. Mercurius,
5. Luna, 6. Saturnus, 7. Iupiter, 8. Mars,
9. Sol, 10. Venus, 11. Mercurius, 12. Luna.

H

Diei

Diei Sabbathi prima ejus hora Saturnus, 2. Iupiter, 3. Mars, 4. Sol, 5. Venus, 6. Mercurius, 7. Luna, 8. Saturnus, 9. Iupit, 10. Mars, 11. Sol, 12. Venus.

Noctis verò Sabbathi prima ejus hora Mercurius, 2. Luna, 3. Saturnus, 4. Iupiter, 5. Mars, 6. Sol, 7. Venus, 8. Mercurius, 9. Luna, 10. Saturnus, 11. Iupiter, 12. Mars.

Et nota quod Iupiter & Venus boni sunt. Saturnus & Mars mali. Sol vero & Luna mediocres. Mercurius autem cum bonis bonus & cum malis malus.

*Ejusdem Alberti Magni de mirabilibus
Mundi feliciter incipit.*

Postquam scivimus, quod opus sapientis est facere cessare mirabilia rerum, quæ apparent in conspectu hominum, quamvis varia, quamvis diversa & plurimum admiranda, non cessavimus inquirere scripta auctorum, donec sufficienter appareret magna pars operum mirabilium. Tandem autem occurrit nobis res ultimæ mirabilitatis & extraneitatis, apparentis tamen in sensibus omnium hominum ferè & vulgarium, & est ligatio hominum & virtutum ipsorum per incantationes, per characteres, per veneficia, & sermones, & multa valde vilia; quæ penitus non videntur possibilea, nec habentia causam sufficientem, & cum diu

sollicitaverit in animum super hoc, invenimus sermonem probabilem Avicennæ 6. naturalium. Quod hominem animis infuset quædam virtus immutandi res, & quando res aliæ essent obediens ei, quando ipsa fertur in magnum amoris excessum aut odium, alicujus talium. Cum igitur anima alicujus fertur in grandem excessum alicujus passionis, invenitur experimento manifesto quod ipsa ligat res & alterat ad idem, quod desiderat, & diu non credit illud. Sed postquam legi libros necromanticiæ & libros imaginum, & magicos, invenimus, quod affectio animæ hominis est radix maxima omnium harum rerum, seu propter grandem affectionem alteret suum corpus & alia quæ intendit, sive propter dignitatem ejus obediens ei res aliæ viliores, seu cum tali affectione exterminata concurrat hora conveniens, aut ordo cœlestis, aut alia virtus, quæquamvis faciat illud, reputavimus tamen animam facere. Iam publicum & verificatum est, quod ligationes hominum, incarnationes & promotiones ad gloriam, odium, amicitiam, detrimentum, & gaudium, sunt consequentes ad grandis affectiones, & tu vides vulgus quod secundum naturam fertur super res, quod timet hæc omnia, & appetit benedictiones maxime electarum & dignarum personarum, &

abhorret maledictiones & blasphemias vellarum, tanquam in eis sit virtus, aut saltem qualitati mali virtus annexa.

Qui ergo vult scire hujus rei secretum, ut operetur illud & dissolvat: sciat quod ligare potest omnia quæ veniunt in grandem excessum & ultimum illius, in tantum ut superet eos quos ligat, & debet facere hoc in illa hora in qua invadit eam ille excessus, & cum illis rebus quas sibi dicit tunc anima. Ipsa enim anima cum sic est avida rei quam vult operari, accipit ex se super horam majorem & meliorem, quæ est super res magis convenientes. Ad illud ligari autem possunt quicumque minus sunt invicem fervidi in amore qui sit invicem, ligans eos in odio, tunc enim anima ligantis non potest subvincere animum illorum cum fortius trahant in contrarium quam ipsa. Solvunt ergo omnia hæc illi qui sunt fortiores in contrario quam fuerit ligans eos, & hoc in illa hora in qua invadit ipsum appetitus extraneus, ut cum illis rebus quas tunc dicit animus, quia semper major excessus animorum ligat & prohibet alium minorum, aut solvit. Scimus ergo ex hoc quod quidam ligari non possunt, cum sint magis fervidi invicem quam aliquis contra eos. Quidam autem solvi non possunt, cum sit eis ligantis maximus excessus. Quidam autem

ligantur & solvuntur : quia inveniuntur quidam maximi excessus in ligando , quidam vero maximi in dissolvendo , Et universaliter ille ligat qui avidus ardet , & ille solvit qui fortius capitur sive intendit se in illud. Faciunt ergo hoc cum his quæ sibi dicitur animus & tunc illa hora & ad illos, & tu nota illud ad omnia maleficia dissolvenda sive facienda. Nullus autem est aptus in hoc , nisi quem instigat ad hoc faciendum inclinatio naturalis , aut aliquid urgens in eo. Unde sunt magis apti ad hoc quam alii.

Et cum certificatum fuit nobis hoc, scimus & hoc sententia characterum quinque & sermonum efficaciam ad omnem rem quam vult homo, & sunt secundum duos modos, uno scilicet jam dicto , scilicet secundum affectionem animi operantis ipsius horæ in qua fiunt, & ipsius virtutis cælestis quæ tunc est. De necessitate habent efficaciam ad similitudinem animi & movent quod animus desiderat. Sunt ergo character quinque sermonis , & omnia juvantia opus animæ.

Ipsa sunt quæ animus in illa hora, qua fortius illa appetit, dicitur fieri. Quicquid igitur dicitur animus fortissimè amantis in illa hora de loquelis, de characteribus quinque , & habens efficaciam ad illud.

Similiter quicquid instigat animus ferociter audentis in illa hora, sive cum consilio

& deliberatione, est habens efficaciam destructionis & discordiæ, & acquirit illud ab anima facientis, seu ab hora, seu à signo cœlesti illius horæ, quia penitus omnis hora, in qua tractatur alicui malum, est illi mala & nociva, & quod in ea fit contra ipsum offendit eum, & è contra in bonis. Et tu nota istud pro grandi secreto omnium quæ voles agere, & pro te, & pro aliis. Omnia enim super quæ arripit animus inebriatus, destitutio rei sunt acquirendæ ad illud, secundum desideria animæ operantis, & secundum hoc est artificium characterum quinque sermonum virtuosorum mirabilium, & iste modus, in quo inventa est efficacia ipsorum omnium. Mens enim affectat grandi desiderio: sicut arripitur super multiplices sermones, colores, & gestus: sic & super characteres & figuras diversas. Unde nec ad idem inveniuntur similes omnes characteres, secundum diversam effectiorem facientium eas. Et ideo parum aut nihil nisi auctori earum, aut ei qui jam incipit inebriari in illo, ac si esset auctor illorum, profunt, aut saltem nisi scribatur super eis intentio operatoris ipsorum. Secundus verò modus characterum quinque, est intendens secundum viam naturalem & probabilem. Et habet quandam similitudinem cum eo, quod quærit operans, ut si, velit amorem,

facit

facit figuras amplectentes se invicem im-
mixtas, invicem aspicientes, se humiliantes
in se invicem applicatas. Sicut anima desi-
derat res applicare & unire per amorem. Et
si desiderat odium per eas, facit ipsas aver-
tentes se invicem, dispares, dissolutas, in-
contrarium trahentes, quia semper ipse
correspondent intentioni operantis eas, cu-
jus sunt effigies & vestigia animæ, & sic
anima quæ est magis desiderans rem ipsam
facit eas magis efficaces, & magis habentes
similitudinem ejus quod quærit. Nam sci-
entia est factio characteris, sunt enim quin-
que male dearticulatæ, quinque vero sunt
characteres bene complexæ & dearticula-
tæ, unde virtuosiores sunt & magis scienti-
ales atque rationales sunt quinque caracte-
res, similiter est operatio in omnibus quæ
desiderat anima forti desiderio. Omnia
enim quæ tunc agit illud intendens mo-
vent, & efficaciam habent ad id, quod anima
desiderat, & secundum hoc verificantur ex-
perimenta multa auctorum, quæ cum au-
diuntur; reputantur incredibilia omnino.
Cum tamen scientia sit certissima quod nul-
li philosophorum, quorum intentio erat
differenter propria laus, & bona fama fuit
voluntas scribendi etiã tantæ familiaritatis
quantæ essent illud quod invenitur in libris
suis, si veritatem non haberet, quod dicunt,

potius vituperationem viderentur intendere, quam bonam famam. Et manifestè videmus, quod nullus etiam ignorans scribit libenter rem manifestæ familiaritatis: & eum ipsi essent Philosophi, & grandis investigationis, & nulla necessitas cogeret eos, quomodo scripta possunt esse ita manifestè familiaria ut multis videtur, in quorum animam non potest cadere, in his talibus aliquid virtutis non potest existere, quia non potentes videre causam, negant sensibilem effectum cum essent materia ad fiendam, scilicet quia videntes effectam esse inquirendi causa & hoc est quod meditavi in diversis tractatibus. s. characterum & sermonum. Particulares autem characteres s. Sermones ad unum quodque fiendum & destruendum ex libris diversis aggregabo inferius. Tu vero ex his habes viam ad totam hanc excogitationem.

Postquam Philosophis certificatum est, quod universæ species rerum movent & inclinant ad seipsas, quoniam postquam in eis virtus activa rationabilis est quam agant & movent tam ad seipsas quam ad diversas, & ignis movet ad ignem, & aqua ad aquam. Et jam dicit Avicenna, quod dum aliquid stat in sale diu, fit sal, & si quod stat in loco foetido fit foetidum, & sic quod stat cum aliquo audace fit audax, & si cum timido
timi-

timidum, & si quod animal stat cum hominibus fit humanum & domesticum, & generaliter verificatum ex ratione & experimento, quod omnis natura movet ad suam speciem, & fit eorum specificatio nota in qualitatibus primis, & similiter in secundis, & fuit idem in tertiis, & in omnibus dispositionibus nihil quod non moveat ad seipsum secundum totum posse, suum. Et hoc fuit radix & principium secundum operum secretorum, & tu non avertas oculos tuæ mentis.

Postquam fuit insitum mentibus philosophorum istud, & ipsi invenerunt dispositiones entium naturalium, quia certe sciverunt, quod quibusdam entibus est insita grandis frigiditas, quibusdam cum hoc grandis audacia, quibusdam grandis iracundia, quibusdam grandis timor, quibusdam innata sterilitas, quibusdam innatus ardor amoris, quibusdam innata aliqua alia virtus. Aut secundum totam speciem, sicut leoni est audacia innata & victoria. Aut secundum individuum, sicut meretrici inest audacia, non per speciem humanam, sed per individuum. Venerunt ex hoc super grandia mirabilia, & super secreta operabilia. Et qui non intellexerunt mirabilitatem illam, & unde posset in illud neglexerunt, & abjecerunt omnia in quibus fuit labor &

H 5 inge-

ingenium Philosophorum, quorum fuit intentio propria laus in posteris, ut falsidica tam grandia redderent in scriptura.

Non est secretum neque occultum gentibus, quomodo omne simile adjuvet & confirmet suum simile, diligat & moveat & amplectatur illud. Et medici jam dixerunt & verificaverunt illud pro parte sua, & dixerunt quod hepar iuvat ad hepar, & quod libet membrum suum simile. Et Alchimiſtæ ſciverunt illud veritate manifeſta, quomodo natura ſimilis ſubingreditur & gaudet ſuo ſimili, & congaudet illi & condolet & omnis ſcientia jam verificavit illud in ſuis ſimilibus, & tu nota illud diligenter, quoniam ſuper hoc videbitur grandis mirabilitas operum.

Iam eſt verificatum & poſitum in mentibus omnium, & omnis ſpecies naturalis, & quod omnis natura particularis vel generalis habet amicitiam & inimicitiam naturalem ad aliquam aliam. Et omnes ſpecies habet aliquid timendum horribile & inimicum, & deſtructive. Similiter aliquid exultans, lætificans & concordans, & per naturam, ut ovis lupum, & ipſa cognoſcit non ſolum vivum, ſed mortuum, non ſolum per viſum, ſed per guſtum, & lepſus canem, & catta murem, & omnia quadrupedia timent leonem, & omnia volatilia timent aquilam,
& om-

& omnia animalia timent hominem & est insitum naturâ unicuique istud, & quædam habent istud secundum totam speciem, & secundum omne tempus, & quædam habent istud secundum individuum solum, & secundum certum tempus, & omnium est certificatio, quod quæ odiunt se secundum vitam quod partes eorum, imo pili & omnia odiunt se invicem postquam moriuntur. Unde pellis ovis consumitur à pelle lupi, & timpanum de pelle lupi facit obmutescere illud de pelle ovis, & sic est in omnibus aliis. Et tu nota istud propter magnitudinem rerû secretarum quæ ex eodem proveniunt.

Et est apertum omnibus, quod homo est finis omnium naturalium, & quod omnia naturalia sunt per ipsum, & ipse vincit omnia, & naturalia habent insitam naturalem obedientiam ad ipsum hominem, & quod homo est plenus omni mirabilitate, eo quod in ipso sunt omnes conditiones, scilicet distemperantia in caliditate & frigiditate, temperata in omni eo quod vis, & in eo sunt omnes virtutes rerum, & ad humanam naturam favent & obediunt dæmones, & in ipso humano corpore operantur omnes secretæ artes, & omne mirabile exit ex ipso: sed non habet homo omnia secundum idem tempus, sed in diversis temporibus & in diversis individuis, & ideo invenitur efficacia

omnium rerum hypocritarum verborum vegetabilium. Sed quæ sunt partis ad partem, non declarantur ratione, sed experientia. Quantum autem ratio poterit videre & comprehendere notabis, & quantum per tuam experientiam experiri poteris adijunge, & intellige hoc quod contra hominem est.

Non potest aliquis dicere quod omnis res non sit plena mirabilitate & nescis quæ majoris, quando diligenter certificat, sed unusquisque vilipendit rem de qua nihil scit & res nihil meruit in illo. Nam unaquæque res habet de calido & frigido, quod est sibi proprium, & ignis non sunt mirabiliora quam aquæ, sed sunt diversa & alterius modi, & piperis non sunt mirabiliora quam jusquiam, sed alia. Et qui credit quod mirabilitas rerum exit à calido & frigido, non potest dicere quin in omni re sit grandemirabile, cum unaquæque res habeat de calido & frigido quod sibi convenit. Et qui credit quod mirabilitas rerum sit in stellis & aspectibus, à quibus contrahunt res proprietates mirabiles & occultas, scire potest quod omnis res habet propriam figuram cœlestem sibi convenientem, ex qua etiam provenit ei mirabilitas in operando. Nam omne quod incipit sub determinato ascendente, & influenza cœlestis, incipit & contrahit nonnunquam propriam efficaciam

pa-

pariendi & operandi rem mirabilem, & qui credit quod mirabilitas rerum exeat per amicitiam, ut emptio non potest etiam denegare inimicitiam. Et universaliter secundum omnem modum philosophandi res unaquæque est plena mirabilibus. Et postquam sciverunt hoc Philosophi inceperunt experiri & edicere quid in rebus est.

Plato vero dicit in libro Regimenti, quod qui non fuerit opifex Dialecticæ ex qua fit pronus & elevatur intellectu agilis & expeditus, & qui non est eruditus in scientia naturali in qua declarantur mirabilia calida & frigida, in qua aperiuntur proprietates cujuslibet entis in se, & qui non fuerit doctus in scientia Astrologiæ, & in aspectibus & figuris stellarum ex quibus est unicuique eorum quæ sunt sublimia virtus & proprietas, & qui non fuerit doctus in scientia necromantiæ qua manifestantur substantiæ immateriales quæ dispensant & administrant hominem, quod est in rebus ex bono & malo non poterit intelligere, nec verificare omnia quæ Philosophi scripserunt, nec poterit certificare omnia quæ apparebunt sensibus hominum, & evadet cum tristitia animi, quoniam in illis rebus est mirabilitas omnium quæ videntur.

Credit purus astrologus quod tota mirabilitas rerum & radix experimentorum &

omnium quæ extant à rebus quando invicem conferuntur, essent à figura cœlesti, quam contrahit unumquodque hora suæ interemtionis & generationis, & verificabit in omnibus quæ expertus est.

Invenit quod concursus rerum secundum cursum stellarum, & victoria, & gaudium, & tristitia pendat exinde, & judicatur per illud. & ideo jussit omnia fieri in certis diebus & in certis conjunctionibus & separationibus, incertis ascensionibus, sed hypocritos sermones præparationes herbarum non potuit eorum ingenium expandi ad omnes verificationes Philosophorum.

Credidit magna pars Philosophorum & medicorum quæ tota mirabilitas experimentorum & mirabilium exiret à rebus naturalibus, quando in lucem conferunt per calidum & frigidum, siccum & humidum, & significaverunt has quatuor qualitates, & posuerunt ipsas radices omnium mirabilium, & eorum mixtio exigit ad omne mirabile, & verificaverunt illud in suis operibus, & jusserunt sua experimenta incidere & componi per staim & tenere per has res & verificari. Et cum invenerunt multa experimenta Philosophorum non potuerunt ea verificare per calidum & frigidum, imo magis ex hoc erat contrarium, accidit ei, mirari incessanter & tristari, & negant plerunque illud, etsi videant id. Pla-

Plato, Aristoteles, & legitimi & omnes qui intenderunt super ultimum philosophiæ, eam certificarunt quod mirabilitas exit à rebus secundum modos valde diversos. Plerunque per utilitates cœlestes impressas, plerunque per caliditatem & frigiditatem, & plerunque per virtutes dæmonum, & necromanticorum, plerunque per virtutes alias innatas rebus cum suis formis substantialibus, plerunque per relationem, quæ sunt rerum ad invicem. Unde redduntur incomprehensibilia rerum mirabilia, sicut dicit auctor. Plerunque per se faciunt unum, per accidens faciunt contrarium, plerunque directè, plerunque indirectè. Merito ergo Plato dixit, quod qui non fuerit valde solers in Dialectica, & doctus in virtutibus rerum naturalium, similiter in signis stellarum & necromanticarum virtutum, non videbit rationabilitatem mirabilium, nec ipse sciet ea, & non communicabit thesaurum philosophorum.

Scio igitur, quod omnis res habet ex caliditate & frigiditate: quod signum est, ex quo facit rem efficacem aliam per accidens directè & indirectè, & habet unamquamque virtutem ex stellis & figura suæ generationis quam agit in mobilitate, constructione & convenientia cum aliis, & tamen unaquæque res habet virtutes sibi cognatas,
per

per quas unaquæque res est principium mirabilis effectus.

Cum ergo hoc quod omnis natura movet ad suum simile, potest imaginari de mirabilitate effectuum, quod vis ad omne operandum, & verificabis ad omnia quæ audies, & medicinalia, & magica, & neomantica, secundum diversum modum tuæ excogitationis & solertiæ, & intromittam te superficialiter, ut te ipsum adjuves & præpares ad recipienda, quæ dicam aggregata & collecta ex Philosophis & diversis antiquis. Habeto ergo istud in mente tua, & quantum est per se res calida adjuvat in passionibus frigidis, & est experimentum in eis, & non competit calidis nisi per accidens, aut indirectè, quod est per accidens, decipiat te in primis qualitatibus, quia plerunque res calida sanat morbos calidos, scilicet per accidens aut indirectè.

Si vis igitur experimentari. Primo decet te scire de rebus, utrum calidæ aut frigidæ sint: & nota totum illud, & postquam scis istud, nota quæ sit dispositio & proprietas naturalis ejus utrum ne est audacia aut timiditas, aut decor, aut sterilitas, quia qualem habet naturam unumquodque entium, talem assimilat in his quibus associatur, ut leo est animal intimidum, & habens audaciam naturalem, maxime in fronte & corde,

de, & ideo qui associat sibi oculum leonis, aut cor, aut pellem qui est inter duos oculos, vadit audax & intrepidus, & inducit timiditatem omnibus animalibus. Et generaliter in leone est virtus dandi audaciam & magnanimitatem. Similiter in meretrice est audacia exterminata, & ideo dicunt Philosophi, quod si quis induit camisiam meretricis publicæ, aut respexerit speculum, aut secum habuerit in quo ipsa speculatur seipsam, vadit audax & intrepidus. Similiter in gallo est audacia magna, adeo quod dicunt Philosophi, quod & ipso viso stupefcit leo, & ideo dicunt quod si quis gesserit ipsius aliqua, vadit audax. & generaliter omne animal quod habet audaciam exterminatam per naturam aut per casum, si ex eo construeretur huiusmodi, dat ipsi audaciam. Similiter si est animal sterile per naturam aut accidens aliquod, ejus consociatio ad aliquem movet ad sterilitatem. Et ideo scripserunt Philos. quod mulus à proprietate vel quomodocunque sit omnino sterilis, facit viros & mulieres steriles, quando ex eo sociatur aliqua pars mulieribus. Similiter facit abortivus & eunuchus quoniam omnibus his est insita sterilitas, & assimilant sibi in hoc hominem, qui sibi associat ista intrinseca. Similiter qui volunt incitare amorem respiciunt quod anima-

malium maxime diligit, & maxime in illa hora qua magis stimulatur in amore, quia tunc in eo vigor magis in promovendo ad amorem: ex illo animali accipiunt partem in qua magis viget virtus & ille appetitus, sicut sunt cor, testiculi & matrix, & exhibent ea illi quem volunt intendere, masculus ad foeminam exhibet testiculos. Mulier vero ad virum exhibet menstruum aut secundinam.

Et quia hirundo multum diligit, ut dicunt Philosophi, ideo multum eligunt eam ad excitandum amorem.

Similiter in hoc genere turtur, columba & passer maxime quando capiuntur amore & Venere, tunc enim irrefragabiliter provocant & inferunt amorem.

Similiter quando volunt facere loquacem, appropinquant de lingua canis, aut de corde. Cum autem volunt facere foecundum aut delectabilem, associant ei philomenam, & universaliter quamcunque virtutem aut proprietatem naturalem vident in aliquo entium naturalium, secundum excessum suspicantur assimilare aut promovere seu inclinare dispositum ad illud propter quod sciunt firmiter quod potest plus juvare quam nocere, eo quod habet illud insitum à sua natura. Et omnis virtus movet ad tale, quale est secundum posse suum.

Et

Et sic intelligo esse in rebus mirabilibus quas audies. Et hoc dictum sit ad introducendum animum tuum.

Dixit auctor libri regimenti quod quædam sunt, manifesta sensibus, in quibus nullam scimus rationem : & quædam sunt manifesta ratione, in quibus nullum sensum nec sensationem percipimus. Et in primo genere entium nulli credendum est, nisi experientiæ, & non est experienda ratio, nec neganda experientia. Et in secundo genere entium non expectandus sensus, quia sentiri non potest. Quædam igitur sola experientia sunt credenda sine ratione cum lateant homines. Quædam sola ratione cum careant sensibus, nam quamvis manifestam rationem nesciamus, quam Magnes trahit ferrum, ita tamen manifestat illud experientia, quod nullus denegare potest, & quemadmodum istud est mirabile, quod sola experientia certificat, ita in aliis debet homo æstimare, nec debet negare quicquam mirabilium. Quamvis rationem non habet, sed debet experiri, quia causæ mirabilium sunt latentes. Et ex tam diversis præcedentibus quod humanus intellectus secundum Platonem non potest eas imitari. Magnes ergo trahit ferrum, Carabe trahit paleam, & quidam alius lapis trahit vitrum. Sic in entibus sunt mirabilia declarata Philosophis per
expe-

experientiam, quæ nullus denegare debet, nec experitur illud secundum modum Philosophorum, qui illud invenerunt. Nam dicunt Philos. quod palma est arbor, & habet masculum & foeminam, cum ergo foemina appropinquatur masculo, vides foeminam declinatam ad masculum, & mollificantur folia ejus, & rami, & declinant ad masculum. Cum ergo ad palmas vident illud, ligant funus à masculo ad foeminam, redit ergò erecta super seipsam quasi adaptata sit masculo per continuationem funis virtutem masculi. Quare, ergo negas quod in hoc sit reliquarum rerum quæ suis proprietatibus agunt, donec per experientias certificetur tibi certitudo, & destituatur falsitas. Negotium autem tuum supra illud quod narravimus in libris nostris duorum rumor propalatur in regionibus, & quorum vestigium datur apud sapientes absq; experientia ipsius, cujus proprietates sumuntur, est invidia & odium, ex quo semper provenit obliquitas intellectus, & judicii in ore. Multi tamen antiquorum narraverunt res mirabiles, tamen jam receptas apud vulgus & verificatas. Ego narrabo tibi quædam, ut tu firmes mentem tuam super eas, & ut sit parata credulitati eorum, quæ ratio non potest confirmare secundum sensum, quia prædictum in eis ad adjutorium. Ex eis itaque

que est quod filius Mesue dixit in lib. de animalibus. Si induit vestimentum viri mulier foeta, deinde induat ipsum vir priusquam abluat ipsum, recedit ab ipso febris quartana.

Et in libro de animalibus dicitur, quod Leopardus fugit ex cranio hominis: & alibi, quod si cranium hominis antiqui sepeliatur in turri columbarum, aut ponatur in ea, habitant & quiescunt columbae ibi, & multiplicantur donec constringantur in ea.

Et in lib. de theriaca Galeni, quod serpens, qui dicitur regulus, est subalbidus, supra cuius caput sunt tres pili, & quando videt eum aliquis, moritur statim, & quando audit sibilum ejus aliquis, vel aliquid moritur, & omnis bestiae quae comedit ex eo mortuo etiam moritur. Et dicit Aristot. quod ubi sit aestas sex mensibus, similiter hyems, est fluvius in quo inveniuntur viperae, quarum proprietas est ut nunquam videant se, quin moriantur, & faciunt hoc cum vivunt: cum vero sunt mortuae nihil nocent. Et ingeniavit Aristot. cum Alex. ut reciperet speculum magnum, & ambularet cum eo versus eas, & cum respexerint se ipsas in speculo mortuae sunt. Fuit ergo quibusdam incredulus sermo Aristot. Nam Avicenna instans Arist. si aliquis vidit eum, mortuus est. Unde non est veritas in sermone

mone & dixerunt, si aliquis acciperet de lacte mulieris lactantis virginem suam quæ est à bimatu, & ponatur in vitreo vase, & sepeliatur vel suspendatur in turri apud introitum columbarum & exitum, habitant, & multiplicantur columbæ, in ea, donec sint innumerabiles. Et dixerunt quando os hominis mortui suspenditur in aliquo, juvat à quartana, & si suspenditur os hominis mortui super illum, qui conqueritur de ventre suo, sanatur. Et dixerunt, si dentes pueri in primis cum cadunt, suspendantur, antequam veniant ad terram, & ponantur in lamina argenti, & suspendantur super mulieres, eas prohibent imprægnari, & parere. Et in libro Cleopatrarum, quando mulier accipit omni mense de urina mulæ pondera duo, & biberit, ipsa non concipit. Et in lib. decorationis, accipe quantitatem fabæ de alchih, & infunde ipsam in urinam mulæ, & da mulieri ad potandum, non concipiet. Et dixit Alex. quando accipitur aliquid de umbilicu infantis, qui egreditur, si inciditur & ponitur sub lapide annuli de argento aut auro, tunc ei qui nescit eum, non advenit cholica passio penitus, & dictum est quod si legetur semen acetosæ in panno, & suspendatur super tympanum sinistrum, non concipiet donec permanet super ipsum.

Et dicit Galenus, quod quando folia acetosæ

tosæ

acetosæ comeduntur, solvunt ventrem. Et dicitur quod radix acetosæ suspensa super habentem scrophulas juvat ipsum.

Et dicunt philosophi, quando vis, ut redeat bestia ad hospitium suum, line frontem ejus cum sæpo squillæ, & redibit.

Et Arist. dixit in lib. de Animal. Si ponat aliquis ceram contritam super cornua vituli vaccarum, vadit cum eo ubicunque vult sine labore, & si inungat aliquis cornua vaccarum cum cera aut oleo aut pice, recedit dolor pedum earum. Et si quis delinierit caput tauri oleo rosarum, apostematur caput ejus, & si liniatur cum eo caput vaccæ, moritur. Et si aliquis unxerit linguam boum cum sæpo aliquo, non gustant cibum nec comedunt, sed prius moriuntur fame, nisi abstergatur cum sale & aceto. Et si quis inungit manum galli cum oleo: non calcat gallinam, nec potest, & si quis vult non vociferet gallus, caput ejus inungat oleo & frontem.

In libro Archigenis dicitur, quando cavilla leporis suspenditur super eum, qui patitur choliam, confert.

Et dixit Aristoteles, qui sedet super pellem leonis, recedunt ab eo hemorrhoidæ.

Et dixerunt Philosophi, si anularem abortivi suspendit super se mulier, non concipit donec permaneat super ipsam. Et quando bibit mulier urinam arietum, nunquam

quam concipiet: & quando bibit sanguinem leporis, non concipit. Et si stercus leporis suspendatur super mulierem, non concipit donec permaneat super ipsam & origanum modo tantum quando teritur & pulverizatur super locum formicarum, amittunt formicæ locum suum.

Dixerunt Philosophi. Si suspendatur caput capræ super illum qui patitur schrophulas, sanatur per ipsum. Et dicitur in lib. decorationis: Accipe myrtham, & line pollicem pedis dextri tui cum oleo de palestina trita, nam tunc tu concumbes dum illud permanet super pollicem. Et dicitur ibi, quod si tu accipis fel hirci & adipes, & exsicca utraque, deinde tere ea & calefac ambo cum puro oleo, & line cum ea priapum in circuitu hora coitus, & nullum alium expectet præter te.

Dicunt etiam Philosophi. Si accipiatur medium pondus, tres illius, & quinque, & ex duobus testiculis vulpium, & ex felle galli, & permisceat utraque, & portet ea continue tribus diebus in vulva, si in die quarta futuat eam vir, imprægnabitur à masculino.

Si suspendatur cauda adib supra præsepe vaccarum aut pecudum, non appropinquabit lupo donec permanebit illic, & si suspenditur cauda lupi, aut pellis, aut caput supra præsepe, non comedunt boves nec bestia:

bestiæ aliquid. Et mulier quæ se sæpius inungit urina adib, nunquam concipiet.

Si vis ut mulier non corrumpatur, nec quærat viros. Accipe priapum lupi, & pilos palpebrarum ejus, & pilos qui sunt sub barba ejus, & combure illud totum, & da ei in potu ipsa nesciente, nullum alium volet. Et dixerunt, quando mulier non vult virum suum, tunc accipiat vir ejus aliquid de sepo hircorum mediorum inter parvos & magnos, & lineat: cum eo priapum suum, & coeat, ipsa enim amabit eum, nec coibit postea cum aliquibus.

Et dixerunt quod testudo quando venenatur, comedit origanum & sanatur, & ideo scivit quod origanum succubuit cum veneno.

Dicitur etiam quod mustela quando venenatur à serpente, comedit rutam, & scivit ex hoc quod ruta est contrarium veneno serpentum.

Et mus suppositus puncturæ scorpionum liberat, quia contrarius & nihil timens eum.

Dicunt Philosophi, Quod si quis extra-herit calcaneum mulieris mustelæ ipsa existente viva, & suspendatur super mulierem, non concipit donec maneat super eam, & quando removetur, imprægnatur.

Et invenerunt Philosophi, quod si aliqua mulier est sterilis, quando ar-

facientem sterilem, mulier fit non sterilis :
& econverso.

Si accipiantur duo testiculi mustelæ, & stringantur & ligentur in crurem mulieris, & habeat os secum, mulier non concipiet. Et dicitur quod quando spongia projicitur in vino mixto aqua, deinde extrahatur & restringitur & exprimitur, egreditur aqua ex eo & remanet vinum, & si non est mixtum, nihil egreditur.

Dicit Tabariensis, quod si suspenditur lapis spongiæ in collo pueri, qui tussit tussibus vehementi, sedatur tussis ejus : & quando intromittitur in caput asini, aut anuum scarrabeus, syncopizat, & non vertitur donec extrahatur ab eo.

Et si homo comedit lentes & mordeat, non sanatur morsus, & quando intromittitur in anum arietis altis sive alcis cadit lana ejus.

Dicitur etiam, quod si ligetur aliquis cum cauda asini non ruget nec rudet.

Si accipiantur pili asini qui sunt juxta priapum ejus, & dentur alicui in potu triti cum vino cuiusvis, incipit statim pedere.

Similiter si aliquis accipit ova formicarum, & conterit ea & projecerit in aquam, & deorrit eam in potu cuiusvis, statim non cessat pedere. Similiter faciant cum vino.

Et dicitur quod si feceris annulum ex virga myrti recentis, & intromittas in ipsum

annularem digitum, sedat apostema sub
ascellis.

In libro Aristotelis radix Iusquiami albi
quando suspenditur super patientem choli-
cam confert ei: & quando haurit, nitrum
falsum ponitur in vase, & ponitur super
ipsum acetum, bullit fortiter absque igne.

Dicitur etiam in libro Hermetis quando
projicitur semen porri super acetum, redit
acetositas ejus.

Belbinus dicit quando accipis albumen
ovi & alumen, & linis cum eo pannum, &
ipsum abluis cum aqua salis, sicca eum, pro-
hibet ignem comburere.

Dicit alius, quando accipitur arsenicum
rubeum & alumen & teruntur & conficiun-
tur cum succo semper vivæ & felle lauri, &
init cum eo homo manus suas, deinde ac-
cipit ferrum ignitum, non comburit ipsum.
Similiter si accipiatur ex magna & alumine
amenti & talo & aceto forti & altea, &
contriveris ea contritione bona, & linias
cum ea manus, non lædit eas ignis.

Et dixerunt in Carabe, quando multum
eris ipsum & sufflas versus lampadem cum
sufflatorio, inflammatur ex eo ignis ma-
gnus, & ab eo nihil contactum comburitur.
Et quando volueris, quæ sunt in palatio vi-
deantur nigra, accipe de spuma maris, &
calcanto & permisce ea silis, deinde hu-
mecta

meſta cum ea licinium, & illumina cum eo lampadem. Quando vis ut quæ ſunt in palatio, videantur ſine capitibus, accipe ſulphur citrinum cum oleo, & pone ipſum in lampade, & illumina cum eo, & pone illud in medio hominum, & videbis mirum.

Et iterum dicit Belbinus, qui poſuerit portulacam ſuper lectum ſuum, non videbit ſomnium nec viſionem penitus.

Et Ariſtoteles dicit, quod equæ quando odorant fumum lampadis extinctæ abortiunt & indignantur, & ſimiliter hoc accidit quibusdam mulieribus, prægnantibus.

Dicit Ariſtoteles, quod ſi quis inveniat camelum coire cum matre ſua, & ipſe præſentit illud, ipſe proſequitur eum, donec interficit eum, & ſi inveniet equum aſcendere matrem ſuam, & præſentiat illud, interficit ſeipſum & necat intendens ad hoc.

Et dicit Tabarienſis, ſi accipiatur rafam & conficiatur.

Et dicunt Philoſophi, quod ſi ſubmergaſ muscas in aqua videntur mortuæ, & ſi ſepeliuntur in cinere reſurgunt iterum, & quando ſubmergiſ Aombor, moritur, & rotetur ſuper ipſum acetum vivificatur, & quando ſepeliſ ſcarabeum in roſis, moritur, & ſi ſepeliſ in ſtercore, vivificantur.

Dixerunt & philoſophi, quod quando pennæ aquilarum ponuntur cum pennæ

aliam
can
com
ſunt p
philo
pellis
ſum
quam
tus cor
quæ
mus
dener
Et
rone
& ſor
quod
Tæ
ſeſer
reddi
Et
non de
dullam
& null
cio ace
ſtra &
cum e
ſcun
Dix
rit &
nam, e

aliarum avium, comburunt illas & mortificant eas, sicut ipse est vincens in vita sua omnes aves & dominans. Pennæ Aquilarum sunt perniciosæ omnibus pennis. Et dicunt philosophi, quod si ponatur in aliquo loco pellis ovis cum pelle adib, corrodit & consumit: & qui induit pannum ex lana ovis, quam comedit adib, non cessat ab eo pruritus donec exuat eum. Et si acceperis pilum equæ, & extenderis ipsum super ostiam domus, non ingreditur ostium illud cinefex, donec super eo stat pilus.

Et si suffumigas domum aut locum pulmone asini, mundas eam ab omni serpente & scorpione, & sciunt philosophi ex hoc, quod valet contra venenum.

Tabariensis etiam dixit, si lingua upupæ suspendatur super patientem oblivionem, reddit eum memorem & aliæ rationes.

Et in libro Cleopatæ dicitur, si mulier non delectatur cum viro suo, accipe medullam lupi de pede sinistra & porta eam, & nullum diliget nisi te. Et dicitur quando accipitur coxa struthionis masculi sinistra & bullitur cum oleo, deinde liniuntur cum eo origines pilorum, nunquam renascuntur.

Dixit Architas, si accipiatur cor dum vivit & suspendatur super patientem quartanam, eradicat eam.

Et spoliū serpentis, quando stringitur super ancham mulieris accelerat partum: sed cum parit illico removeatur.

Dentes omnium serpentum quando eradicās eos dum vivit serpens, & suspendatur super quartanarium, tollunt ab eo quartanam, & si suspendatur serpens super dolentem dentem prodest, & si serpens occurrit prægñanti abortit, & si occurrit ei dum parit, accelerat partum. Et dicunt si acceperis caninum dentem crocodili ex palato eius superiore sinistro, & suspendis eum super febricitantem, sanat & redibit ad ipsum nunquam: & dixerunt, quod leo terretur ex galbo albo, & leo iterum timet ignem, & qui ungitur cum sevo renū leonis non timet ire inter bestias, & omnes bestię terrentur ex leone: & qui linit corpus suum cum stercore leporis, terrentur ab eo lupi. Et si teritur arsenicum citrinum, & admiscetur lacrisi, cadit super eum musca, quæ non moriatur.

Si acceperis dextrum pedem testudinis, & suspendis eum super dextrum pedem podagrici, confert ei. Similiter si sinistram sinistram, sic manus eius confert manui, & digitus digito. Et si accendatur ignis coram ernioso, ex viridibus lignis ficulnearum, crepitant testiculi eius.

Et in libro Hermetis, oculi ut si ambó cūm

ligana-

ligantur in panno lini super adjutorium sinistrum, removent quartanam. Et dicitur, quod si lupus viderit hominem, & ipse non videt eum, stupefcit homo, timet & raucfcit. Et ideo fi quis gerit oculum lupi, iuvat ad victoriam, ad audaciam & debellationem & timorem adversarii.

Et fi dicitur quod fiat annulus ex albis unguis afini, qui induit ipsum epilepticus, non patitur epilepsiam.

Et dixerunt quando vis ne approximent muscæ domo, tunc pone condifum & opium in albedine calcis, & inde albifica domum cum ea, tunc non egredientur muscæ penitus.

Et quando vis ut narret tibi mulier vel puella tua omnia quæ fecit, accipe cor columbæ & caput ranæ, & exsicca utraque & tere & pulverifa super pectus dormientis, & narrabit omnia quæ fecit. Dum vero evigilaverit, exterge illud à pectore, ne allevetur. Et dicunt, quod fi quis ponit Adamantem capiti mulieris dormientis, manifestat, fi est adultera: quoniam fi sic est, resilit territa de lecto: & fi non, amplectitur virum suum cum grandi dilectione.

Et dicunt, quod pellis afini, quando suspenditur super pueros, prohibet eos terreri.

Et dicit Architas, quod fi accipiatur cerumen auris canis sinistrae, & suspendatur

febricitantibus periodice, confert multum, maximè quartanæ.

Et dicunt Philosophi, quod aliqua species vel individuum, quæ nunquam habuit ægritudinem, confert omni ægritudini: & cum nunquam affuerit dolor aliquis, succurrit & sanat hominem ab illo.

Et si suspenditur spuma maris super coxam mulieris sinistram accelerat partum, & quando suffumigatur domus cum ungula muli sinistra, non remanent in ea muscæ.

Et si suspenditur cor upupæ aut oculus aut cerebrum supra se ad collum suum, confert oblivioni, & subtilitat intellectum hominis.

Si mulier non potest concipere, accipe cornu cervinum pulverizatum, & misceatur cum felle vaccino: teneat mulier super se, coeat & statim concipiet.

Seta de cauda equæ posita super ostio, non permittit intrare zanzalas.

Dens pulli unius anni positus in collo infantis, facit ejus dentes provocari sine dolore.

Dens equæ positus super caput furentis, statim liberat eum.

Si mulier non potest concipere, detur ei nescienti lac jumenti, ea hora coeat, & statim concipiet.

Unguis equis suffumigatus in domo, effugat mures. Idem fit ex ungula muli.

Ut

Ut tota aqua calida exeat è calidario, atrimentum, id est, terra francisca cum pice projice in aquam, & tota exhibit. Ut ignis de aqua extra eat, testam ovi accipe, & sulphur vivum tritum, impone & calcem, & claude foramen, & mitte in aquam, & incenditur.

Et dicitur, quod si ponatur camphora super aquam, accenditur & comburitur in aqua.

Ut aves manibus comprehendas, accipe grana quævis in fæce vini & in succo cicutæ valde imbibita, & objice ad aves, & omnis avis quæ inde gustet, inebriatur, & perdit vires.

Si quæ mulier te ligavit maleficiis ad amorem suum, & vis illud dissolvere: accipe camisiam suam, & per capitium ejus minge fores, & per manicam ejus dextram, & non curabis de ea.

Ut mulier cum aliquo adulterare non possit, incide de capillis ejus & pulverem illorum ibi super feretrum sparge, ante tamen unge feretrum cum melle, & mox coëas cum muliere, & cum volueris solve-re, ex tuis capillis fac similiter.

Et dicunt, si quis inungatur lacte asinæ, congregabuntur in eo omnes pulices domus.

Literas quæ non leguntur nisi de nocte :

cum felle testudinis scribe, aut lacte ficus, si ponatur ad ignem, aut cum aqua vermis lucentis de sero.

Si accipiantur multa albumina ovorum de gallina post mensem, fiunt vitrum & dura ut lapis: & ex hoc tale fit topacius sophilicatus, si pejus cum croco vel terra rubea liniatur.

Similiter spuma quæ invenitur circa testiculos cervi vel equi, vel asini fatigati, admisceatur cum vino: & illud vinum detur alicui potatione, abhorrebit vinum per mensem.

Et si habuerit plures anguillas in vase vini, & dimittantur in illo mori: si quis biberit ex illo, abhorrebit vinum per annum, & forte semper.

Et dicitur, quod accipiatur funis aliqua, cum qua suspenditur fur, vel suspensus est, & aliquantum palea quam turbo venti in aëre suspendit, & ponatur in olla, & misceatur cum aliis ollis, omnes alias frangit. Item accipe aliquantulum prædicti funis, pone in instrumento, cum quo mittitur panis in furno, quoniam ille qui mittere debet in furno, non poterit immittere, sed extra exiliet.

Ut homines videantur sine capitibus, accipe spodium serpentis, & auripigmentum, & picem Græcam, reuponticum & ceram

nova-

novarum apum, & sanguinem asini, & tere omnia, & mitte in rudi olla plena de aqua, & facias bullire ad lentum ignem, & postea dimitte frigescere, & facias cereum, & omnis qui illuminabitur eo, videbitur sine capite.

Ut homines videantur habere quorumlibet animalium capita, accipe sulphur vivum, & lethargirium, & istis simul pulverizatis, sparge in lampade oleo plena, habeantque candelam de cera virginea, quæ si permixta cum fece illius animalis, cujus caput vis, ut videatur habere, tenens candelam accensam de lampadis igne, & da bibere vinum cum valdimonia, & illi qui in de potabunt, videbunt se habere caput animalis.

Ut homines videantur habere vultum canis: accipe adipem de aure canis, unge ex eo parum de bombycino novo, pone in lampade nova de viridi vitro, & pone lucernam inter homines, & cernunt vultum canis.

Ut homines videantur habere tria capita, accipe de pilis asini mortui, & fac funiculum, & sicca; & fume medullam de osse principalis dextri humeri, & misce cum virga virginea, & line funiculum, & pone super liminaria domus: ingredientes domum tria capita habebunt, hi qui in domo sunt, intrantibus asini videbuntur.

Si vis, ut caput hominis caput asini videatur:

deatur : tolle de segmine aselli, & unge hominem in capite.

Si vis, ut pullus aut res alia saltet in disco: accipe argentum vivum & pulverem calamitæ, & mitte in ampullam vitream sigillatam, & illam pone intra rem calidam, quia cum sit argentum vivum calidum, moyet se, & faciet eam saltare.

Si vis videre, quod alii nequeunt, accipe fel de masculo catto, & adipem gallinæ omnino albæ, & misce insimul & oculos tuos inunge & videbis. Si vis intelligere voces avium, associa tecum duos socios in quinto Calendas Novembris, & vade in quoddam nemus cum canibus quasi ad venandum, & illam bestiam quam primo inveneris, defer tecum ad domum, & præpara cum corde vulpis, & statim intelliges voces avium, vel bestiarum, & si vis ut aliquis intelligat, oscula eum, & intelliget similiter.

Si vis solvere vincula, vade in sylvam & prospice ubi pica nidum habuerit cum pulis, & quando eris ibi, ascende ad arborem, & foramen ejus circumliga quocunque vis, quia cum videt te, vadit pro quadam herba quam ponit ad ligaturam, & statim rumpitur, & tunc cadit herba illa in terram super pannum quem debes posuisse sub arbore, & tu sis præsens & accipe.

In nido upupæ est quidam lapis, qui est diver-

diversorum colorum, defer tecum ipsum, & eris invisibilis.

Ut homo semper eunuchus sit, accipe ex vermiculo qui in æstate lucet, & da ei bibere.

Ut muliere confiteatur quæ fecerit: ranam aequalem comprehende vivam, & tolle ejus linguam, & remitte illam in aquam, & pone illam linguam super partem cordis fœminæ dormientis, quæ cum interrogetur, vera dicet.

Si vis aliquem terreri in somno, capiti ejus suppone pellem simiæ.

Si vis capere talpam, pone, in foramine ejus cepe vel porrum aut allium, & statim egredietur sine viribus.

Serpens non accedit ad allium: nec canis gustat aliquid tinctum cum allio.

Suffumigatio quam cum feceris, videbuntur omnes in forma elephantum, qui sunt in domo, & equorum magnorum: Accipe speciem, quæ dicitur Alchachengi, & contere, & confice ipsam cum aliquantulo pinguedinis delphini, & fac ex eo grana sicut citri. Deinde fumiga ex eis super ignem stercoreis vaccæ, quæ mulgetur, & non sit in domo locus, ex quo egreditur fumus nisi porta, & sit larga sub terra deintus. Nam omnes qui sunt in mansione, videbuntur quasi ipsi sint homines magni in formis

equorem, elephantum, & est mirabile valde.

Suffumigatio alia, quam cum facis, vides formas multiformes, & mirabilia infinita, quæ præ multitudine non discernentur: Accipe Timar, id est, vermilium, & lapidem Lazuli, & pulegium montanum, & pulveriza totum, & cribella illud, & confice illud, & cum pinguedine delphini, vel equi, vel elephantis, fac grana in modum ciceris, & sicca in umbram, & suffumiga in eo quando volueris, & fiet quod dictum est.

Suffumigatio ad videndum in somno quod futurum est de bono & malo. Accipe sanguinem asini congelatum, & lupi cervini pinguedinem & storacem, aggrega totum ponderibus æqualibus, & conficiantur, & fiunt grana, & suffumigetur cum eis domus. Tum enim videbis in somno tuo, qui narrabit tibi omnia.

Modus faciendi licinium, quod quando accendens videbis homines, in quacunque forma volueris. Accipe oculos bubonis, oculos piscis, qui dicitur asseres, & oculos piscis, qui dicitur libinitis, & fel luporum. Contrita ergò ea manibus commiscendo, & pone ea in vase vitreo. Cum ergo vis operari eum, accipe adipem cujuscunque vis bestia, quod fiat hoc in forma ejus, liquefac eam & permisce cum illa medicina, & inunge cum eo lichinium quodcunque

vis,

vis, deinde accende ipsum in medio ædis : videbuntur enim homines in forma illius bestię, cujus pinguedinem accepisti.

Lichinium aliud, ut homines appareant in forma angelorum. Accipe oculos piscis & oculos filoe, id est frangentis ossa, & contrita eos manibus malcando, & pone eos in vase vitreo septem diebus, deinde pone in eis aliquid de oleo, & illumina cum eo in lampade viridi, & pone ipsum coram hominibus, qui sunt in æde : ipsi n. videbunt se in forma angelorum ex igne accenso.

Lichinium aliud faciens apparere homines nigratum facierum. Accipe lampadem nigram, & infunde super ipsam oleum sambucinum vel argentum vivum, & funde in illo oleo vel argento vivo ex sanguine phlebotomantium, & pone in illo sanguine sambucinum, vel argentum vivum.

Aliud fit lichinium ex pannis mortui aut ex pannis nigris, & accende in medio ædis. Nam tu videbis ex hominibus mirabilia, quando videbunt se ad invicem cum illis formis.

Lampas mirabilis in qua apparent res quantitatis terribilis habens in manu virgam, & territat hominem. Accipe ranam viridem, & decolla eam supra pannum exequiarum viridem, madefac ipsum cum oleo sambucino, & pone ipsum lichinium, & illumina

lumina cum eo in lampade viridi : nam tu videbis nigrum stantem, inter cuius manus erit lampas, & mirabile.

Lampas etiam cum aliquis tenet in manu, non videt aliquos eorum qui sunt ibi, & qui fuerit post ipsum, videbit tantum. Accipe piscem, qui dicitur delphinis. Deinde accipe pannum lini aut funeris, & sparge super ipsum aliquid extra zimar, deinde funde super illud ex illa pinguetudine liquefacta. Deinde stringe manum super ipsum & involve pannum, & fac ex eo lichinium. Deinde accende ipsum in lampade æris viridis, & fiet quod tibi dixi.

Lampas alia faciens appetere homines in forma fœda & terrentur invicem homines, & faciunt ipsum fingentes dæmonem. Accipe pilos ex cauda canis nigri, in quo non sit albedo, & aliquid ex pinguedine ejus, liquefac pinguedinem. Deinde accipe pannum exequiarum; & fac deinde lichinium: deinde line ipsum cum eo quod fecisti, & illumina ipsum in lampade viridi cum oleo sambucino, & accende ipsum in domo, & non fit ibi lichinium præter ipsum, & videbis mirabile.

Lichinium pulchrum, ut domus videatur tota plena serpentum & imaginum, donec lichinium permanet accensum. Accipe pinguedinem serpentis nigri & spolium serpentis

tis

tis nigri & pannum exequiarum, & fac lichinium ex illo panno, deinde line ipsum cum illa pinguedine & pone spoliū serpentis in concavitate ejus, & illumina cum oleo sambucino in lampade viridi aut nigra.

Aliud lichinium, quod quando est accensum & effunditur super ipsum aqua, invalescit, & quando oleum extinguitur, accipe calcem quem non invenit aqua: & permisce eam cum æquali pondere sibi ex cera, & medietatis ejus ex oleo balsami, & nepta citrina cum æquali sibi ex sulphure: fac lichinium ex ea, & rora super aquam & accendetur, & rora super ipsum oleum, & extinguetur.

Lichinium aliud quod cum accenditur, omnia videntur alba, & argentea: accipe lacertam, & abscinde caudam ejus, & accipe quod exit, quia est simile argenti vivi. Deinde accipe lichinium, & madefac cum oleo, & pone ipsum in lampade nova, & accende: domus ejus videbitur splendida & alba vel deargentata.

Operatio lampadis & mirabilis quam si quis tenuerit, non cessat pedere donec dimiserit eam. Accipe sanguinem testudinis, exsicca ipsum in panno lichinii, & fac ex ipso lichinium & illumina ipsum in lampade, da ipsum cuivis, & dic illumina: nam ipse non cessabit pedere, donec dimiserit illud: & est mirabile.

Lampas

Lampas quæ cum accenditur in loco ranarum nulla sonat: sed omnes silent donec fuerit accensa. Accipe pinguedinem crocodili, & confice ipsam cum cera albificata in sole, & fac ex eo lichinium, & illumina cum eo in loco ubi sunt ranæ: & cum viderint istud, statim tacebunt.

Lampas alia cum accenditur: vident se invicem astantes sicut imagines & lapides. Accipe zimat & tere bene, & accipe pannum funeris, & madefac ipsum cum pinguedine piscis aut cum oleo sisamino puro pone ipsum in lampade viridi, & pone super ipsum ex illo medicamine contrito rem parvam, & fit mirabile. Lichinium quod cum accenditur, non cessant saltare, & gaudere & insanire gaudio, & maximè mulieres, & accipe sanguinem leporis & sanguinem cujusdam avis, quæ dicitur Solon, & assimilatur turturi, & æquale medietatis ejus ex sanguine turturis maris. Infunde ergo in eum lichinium & illumina cum eo in medio domus, in qua sunt cantatrices & puellæ, & est mirabile, & probatum.

Si vis facere quod instrata hominis appareant pediculi scaturientes, ut non possit homo dormire, tunc projice in lecto ejus pondus uncia unius vel mediæ alcakengi, & si acceperis pilos asturis, fiet inde lichinium, quod quando accenditur, vident se
invicem

invicem omnes infirmos ex vehementia infirmitatis & extenuationis.

Accipe locustam citrinam & exsicca ipsam, & tere, & pone in panno exequiarum, & incende ipsum oleo sambucino : in quocunque loco fueris , erit quod tibi dixi, & mirabile.

Quando vis ut videaris totus ignitus à capite usque pedes , & non lædaris : accipe malvaviscum album, confice cum albumine ovorum, deinde line cum eo corpus tuum, & dimitte donec exiccetur, & deinde line te cum alumine : & postea pulveriza super illud sulphur subtile , inflammatur enim ignis in eo , & non lædit , & si facis super palmam, poteris tenere ignem sine læsione.

Si vis, ut res projiciatur in ignem & non comburatur , accipe glutem piscis partem unam & aluminis æquivalens illi , permisceatur totum, & fundatur super ipsum acetum vini & conficiatur cum eo quicquid vis , projice in ignem line , cum hoc linimento non comburetur.

Si vis facere contrarium , scilicet imaginem aliquam hominis aut alterius, & quando ponitur in aqua , accenditur , & si extraxeris eam , extinguitur : accipe calcem non extinctam , & permisce eam cum aliquantulo ceræ , & oleo sisami & naphtha, id est, terra alba & sulphure, & fac ex illo imaginem :

ginem : nam quando tu roborabis aqua ,
accendetur ignis.

Si vis facere , ut quando aperis manus
tuas super lampade , extingatur lumen , &
quando claudis eas super eam , accenditur &
non cessat illud facere. Accipe speciem
quæ dicitur spuma inda , tere eam & deinde
confice eam cum aqua camphoræ , & line
cum ea manus tuas , deinde aperi eas in facie
lampadis , delebitur lumen ejus , & claude
& reaccendetur.

Si vis videre rem submersam & profun-
dam in nocte , & non occultetur tibi plus
quam in die , & legis libros de nocte nigra.
Unge faciem tuam cum sanguine vesperti-
lionis , & erit quod dico.

Si vis albificare aliquid , suffumiga illud
sulphure.

Si vis ut arbor citri projiciat omnes fru-
ctus & cedant. Accipe quinque partes sul-
phuris citrini & quinque nigri & duo albi
& sinabrium : tere omnia & permisce &
suffumiga , & cadent omnes fructus , & for-
te sic est in altis arboribus.

Si vis statim interficere serpentem , acci-
pe ex aristologia rotunda quantum vis , &
tere illam bene & accipe ranam sylvestrem
vel campestrem & contere ipsam & com-
misce eam aristologiæ , & pone cum eo ali-
quid ex incausto & scribe cum eo in charta

aut

aut aliquod quod plus amas, & projice ad serpentes.

Si vis portare in manu tua ignem, ut non offendat. Accipe calcem dissolutam cum aqua fabarum calida & aliquantulum magrunculis, & aliquantulum malvavisci: & permisce illud cum eo bene, deinde line cum eo palmam tuam, & fac siccare & pone in ea ignem, & non nocebit.

Dicunt philosophi, quod calx tale non comburit in igne & glutem piscis salvat ab igne, & alumen jamenum & sanguis salamandræ & fuligo furni vel lebetis: quando igitur ex istis omnibus aut quibusdam fit linimentum, non offendit ignis: albumen ovi, & malvaviscum habent juvamentum in hoc.

Si vis ut tota domus appareat plena serpentibus. Accipe de pinguedine serpentis, & parum salis in ea pone & accipe pannum exequiarū, & incide ipsum in quatuor frustra, deinde pinguedinem, & pone ipsam in omni panno: & sic facias, quatuor lichinia & accende ea in quatuor angulis domus cum oleo sambucino & in lampade nova, & fiet quod dixi.

Lichinium quod cum accenditur in domo, videbis res volantes virides ut passerres, & aves: accipe pannum exequiarum recentem, & pone in eo cerebrum avis & pen-

pennas caudæ ejus, & involvendo fac ex eis lichinium, & pone ipsum in lampade nova viridi, accende ipsam in domo cum oleo olivæ, & quæ res erunt in domo fient virides valde, & videbitur quasi volarent aves virides & nigræ. Ut domus videatur tota viridis & plena serpentibus & imaginibus timorosis: accipe cutem serpentis & sanguinem alterius serpentis masculi & adipem alterius serpentis, & aggrega illa tria & pone ea in panno exequiarum, & accende ipsum in lucerna nova.

Si vis facere candelam vel lichinium quæ cum accenditur, agitatur & ambulat, accipe cutem lupi, & cutem canis, & fac ex utriusque lichinum, & accende ipsum cum oleo olivæ, & statim movebitur.

Quando vis accendere lucernam ex qua valde timet eam. Accipe pannum lini novum album, & fac ex eo lichinium, & pone in concavitate ejus aurem serpentis & salem grossum, & facias ipsum oleum olivæ: da cuivis, & statim cum accenderit ipsum, trepidabit, & timebit valde.

Dicunt Philosophi, quod sinciput est prima pars capitis: & ex sincipite hominis parum post mortem generantur vermes, cumque prætereunt ei dies septem, vermes illi fiunt muscæ, & post quatuordecim dies, fiunt dracones magni, quorum unus si morderit

morderit hominem, morietur statim, quod si tu acceperis ex ea & coxeris illud cum oleo, & feceris ex eo candelam in lucernam æris cum lichinio panno exqueiarum, videbis ex eo rem magnam, & formas quæ narrari non potest cum timore forti.

Experimentum mirabile quod facit homines ire in ignem sine læsione, vel portare ignem vel ferrum ignitum sine læsione in manu. Recipe succum bismalvæ, & albumen ovi, & semen psilii, & calcem, & pulveriza & confice cum illo albumine ovi succum raphani, commisce: ex hac confectioe illineas corpus tuum vel manum, & dimitte ficcari, & postea iterum illineas, & post hoc poteris audacter sustinere ignem sine nocumento.

Si autem velis, ut videatur ardere illud linitum, asperge de sulphure vivo bene pulverizato, & videbitur comburi, cum accendetur sulphure, & nihil ei nocebit: si flammam candelæ quam quis tenet in manu colophoniam vel picem græcam insufflaveris subtilissimè tritam, mirabiliter auget ignem, & usque ad domum porrigit flammam. Ut ignem illæsus portare possis, cum aqua fabarum calida calx dissolvatur, & modicum terræ rubeæ de Missina, postea parum malvæ visci adjicias, quibus insimul conjunctis vel commixtis palmam illinias, & deficcari
per-

permittas, & sic eum ignem quolibet illæ-
sus portare poteris.

Aquam ardentem sic facias: recipe vi-
num nigrum, spissum potens & vetus, &
in una quarta ipsius distemperabis vivæ cal-
cis, sulphuris vivi subtilissimè pulverizati,
tartari de bono vino & salis communis albi
grossi, postea ponet in cucurbita bene lu-
tata & desuper posito alembico distillabis
aquam ardentem quam servare debes, in
vase vitreo.

Ignem Græcum sic facias: recipe sulphu-
rem vivum tartarum, sarcocollam: picol-
lam, sal coctum, petroleum & oleum com-
mune, fac bullire bene: & si quid imponitur
in eo, accenditur sive lignum sive ferrum,
& non extinguitur nisi urina, aceto vell
arena.

Si vis facere quod cesset omne mirabile,
respice alias causas: scilicet agentem suf-
ficiens etiam patientem quoniam si utrum-
que respicis, non miraberis: cum videbis
tantam aptitudinem esse in una sufficientia
alterius, quod non facit admirari, quando
enim vides quod aqua frigida accendit ig-
nem, & non extinguit ipsum: si tu respice-
res causam agentem, miraberis semper:
quia esset efficiens conveniens ad hoc, sed
quando tu respices materiam illius effectus
ut puta. quia est calx & sulphur, quod effi-
valde

valde inflammabile, ita quod minimum agens inflamat ipsum : tu vides, quod nihil est mirabile.

Similiter quando res aliqua si comburitur igne, mirabile est, quando una de causis inspicitur sola. Sed quando scitur natura patientis aut debilitas agentis, nihil mirum, maxima ergo radix experimentorum naturalium est in hoc sc. ut eligant materiam paratissimam ad aliquid, & hoc debile agens aut fortissimum : & materiam valde indispositam : & faciunt similiter homines aspiciere ad illam causam, quæ non videtur posse illud facere, & de illa nihil dicunt, & tu nota istud, quod secundum istum modum incidit multitudo experimentorum mirabilium : & de hoc narrabo tibi quædam istorum, ut ea confirmeris in virtute prædicta, & scias etiam excogitare ingenia experimentorum. Si vis facere carbunculum vel rem lucentem in nocte, recipe noctilucas lucentes quamplurimas & ipsas contritas pone in ampulla vitrea, & claude in fimo equino calido, sepelias & dimitte morari per quindecim dies, postea distilla-
tis ex eis aquam per alembicum : quam re-
ones vase de cristallo aut vitro. Tantam
nim præstat claritatem, quod in loco ob-
turo quilibet potest legere & scribere :
quidam faciunt hanc aquam ex noctilucis,
K felle

218 *Alb. Mag. Libel. de mirab. Mundi.*

felle testudinis, felle mustelæ, felle furonis,
& canis aquatici, sepeliunt in fimo & distil-
lant ex eis aquam.

Aquam ardentem sic facias. Recipe ser-
pentinam quam distillabis per alembicum
velut aqua ardens exhibit, etiam misce vino
aut cuivis, & accenditur si appropinquas ei
candelam.

Ignis volans: accipe libram unam sul-
phuris, libras duas carbonum salicis, libras
sex salis petrosi: quæ tria subtilissimè teran-
tur in lapide marmorco, postea aliquid po-
sterius ad libitum in tunica de papyro vo-
lanti vel tonitrum faciente ponatur.

Tunica ad volandum debet esse longa,
gracilis pulvere illo optime plena, ad fa-
ciendum verò tonitruum brevis grossa &
semiplena.

*Albertus Magnus de proprietatibus herbarum ;
lapidum, & animalium quorundam
explicit.*

MICHAELIS SCOTI

rerum naturalium perscrutatoris
 Procœmium, in secreta Naturæ.

*Ad D. Fridericum Romanorum
 Imperatorem.*

Imperator, inter cætera, quibus te oportet esse sollicitum, est scientia boni & mali, & eam modis omnibus investigare per te ipsum in libris auctorum & omnibus scientiis, & principaliter earum scientiarum, quæ dicuntur artes. Et hæc facies penitus, quando anima tua fuerit in quiete & corpus unum habuerit spacium prætermis-
 negotiis gentium aliquid à majestate tua petentium & ejus respondentium. Debes enim scire quod duo sunt tempora homini viventi; scilicet tempus pacis, & tempus belli, & ita duo sunt cibi, corporalis & spiritualis. Corporalis paratum ad nutrimentum corporis. Spiritualis vero ad nutrimentum animæ. Sciendum quod sicut cibus corporalis conservat corpus in bono statu, si sit factus ratione & assumptus per mensuram ab animali cui convenit & in tempore congruo, eo quod non in omni tempore omnia conveniunt. Ita cibus spiritualis

retinet in bono statu si sit factus ratione & assumptus per debitam mensuram, in tempore congruo utriusque ætatis virtutis in homine. Scriptum est enim quod sicut frigida calidis & calida frigidis temperantur: ita contraria contrariis curantur, & medelam recipiunt ordinate. Similiter est utile inquirere diversos auctores & magistros: propter diversas sententias, eo quod diversi diversa sentiunt: & movent scientia vel ingenio gratiofo naturæ quod diffunditur desuper proficiens multum postea, & est origo scientiæ. Unde ex meo consilio doctores, magistros & homines ingeniosos naturaliter curialiter apud te invenies: & sæpe cum multis sermonem facies coram eis sapienter ac domesticè verba pronuncias. Putabis in diversis propter diversa, & facies eis quæstiones quando tecum erunt: & dicta eorum in corde servabis in posterum & tibi, & cæteris prodesse possint: Nec sis terra inculta & arida: quæ cum sit sterilis, ab hominibus reprobatur. Manu tena studium scientiarum tuo regno, & fac fieri disputationes ante conspectum tuum, & tuus animus in his gloriatur, ut tuum regnum in melius formetur. Tuum studium sit velle regnare diu. Et hoc erit si credideris virtutibus vitando. Et de tali moralitate aliquid dicemus, si Deus voluerit.

rit. Sed hic dicimus, quod des cor tuum cognitioni boni intellectus, secundum discretionis mensuram. Sis amicus Dei fide, spe & opere. Nec omittas amplecti illam scientiam quæ philosophis physionomia naturaliter nominatur. Et hæc scientia est illa inter cæteras qua caute multi homines quondam usi sunt gloriari & exaltari apud magnates secundum imperatores qui transierunt. Similiter apud multos reges, & barones. Et quia adeo præcedunt reliquos homines scilicet propter hanc scientiam & propter hujusmodi plurimas alias quas secreto noverunt. Unde dictum est, Honora hominem propter scientiam. Require amicum propter necessitatem. Apud quosdam enim melius est philosophari, & apud quosdam utrumque nocet, & apud quosdam neutrum debet requiri, scilicet à facientibus veram pœnitentiam in hac vita. Hujus enim scientiæ inquisitio est in pulcherrima natura, cujus perfectio contribuitur physionomo de numero antiquorum Physione summo Doctore in scientia naturali. Unde quidem hæc scientia nomen traxit ab eo, studium ejus grande fuit diu, & diu etiam investigare, ac etiam reprehensibilior congregare. Collecta est enim hæc scientia ex compositione hominis utriusque sexus cum qualitate

possibili modi status personæ inventis. Et ex hac scientia naturæ ingeniosæ quæ cognovi tibi, domine imperator, sub lucida brevitate in hoc libello penitus enarrabo. Dicit enim quidam sapiens. physionomia est scientia naturæ, insinuatione cujus peritus in ea sufficienter agnoscit differentias animalium personarum omnium gradu sui. Et quia omnis scientia est à physionomia: idcirco eam in hoc loco diffiniamus.

Physionomia est doctrina salutis & electio boni & vitatio mali, comprehensio virtutis, & prætermisio vitiorum. Hoc autem inducit verus amor Dei, timor diaboli: fides meritoria, spes præmii imperdibilis æternæ vitæ & iudicium mortis: quia videtur penitus quod hic omnia relinquuntur cæteris quia tenentur. Et nonnulli valet scientia, nec potentia, nec congregatio personarum, nec gratia pulchritudinis, nec voluntas & omne bonum. Unde dixit quidam. Omnia transibunt, nos ibimus, ibitis, ibunt, Chari non chari conditione pari. Et alibi dictum est. Omnia transibunt præter amare Deum. Constituo ergo, ô Friderice Imperator, tibi ex hac scientia physionomiæ regulas & constitutiones abbreviatas: quas tibi pono satis sufficienter. Iugo quarum si te bene adjeceris: dabit tibi magnum præcium laudis ex multa sapientia,

tia, virtute: crescet tibi etiam magnum & grande ingenium sapientiæ ad nobilitatem tuæ naturæ: quam sapientiam si in mente habueris memorem, melius intelliges dicta eloquentium tibi, cautius agnosces tuos sapientes & alios visu & auditu, nec non & alios homines differenter qui tecum habebunt gratiam eloquendi vel ante te aliquid faciendi, quia non est parum. Et ex industria hujus scientiæ in te secreto, habebis grandem partem consiliorum tibi consulentium & exaltationem virtutum, & vitiorum quasi ut semper secum habitasses in factis ubique. Sed antequam hoc tibi recitem ordinate per singula capitula, volo tibi enucleare historiam prius substantiæ, quasi incipiens à fundamento primæ materiæ: quod potest esse tibi multum charum multiplici ratione, eo quod pauci hoc sunt scientes in veritate.

Si prudentiam.

Si cautelam.

Si sanitatem.

Si fiduciam.

Si denique hominum mores ac domesticorum animalium naturalium naturas scire cupis, Michaëlem Scotum legito.

P R I M A P A R S

Secretorum naturalium.

Utilitas Physionomie.

C A P. I.

Nobilis Imperator, vir gratiose, quasi omnium gratiarum & donorum ex grandi amore tibi notifico sacratissimam scientiam naturæ quæ potest appellari consolatio & quæ non multum discitur gentibus idiotis, nec etiam est dicenda. Sciendum quod qui eam bene noverit, & memorem in mente habuerit quotiescunque casus incurret, ipsamque excitando, si incipiat loqui de ipsa cum altero, & ille hanc scientiam ignoraverit, videbitur illi quod ipsi sit propheta vel sanctus, & hic postea te commendabit cum ubique dans ei studiose precium magnæ laudis. Amabitur à gentibus notis & ignotis, quæ audierint loqui de illo, & honorabitur inter eos. Et hoc non est parum videlicet inter universas gentis famam sapientiæ & scientiæ & celebrem obtinere. Scias igitur quod motu superiori & motu inferiori scilicet partim in genere, partim in specie, & motus primus conceptionis ex utroque sexu est amor naturalis viri in mulierem & mulieris in virum

rum caloris uniti genitalibus. Sciendum quod vir est agens, mulier verò patiens: unde ambo habent vim relativi: cum in coitu sit mutua relatio. Eoque semen ejus referetur alteri, & utrunque est animus alterius. Luxuria viri primam radicem habet in lumbis, & libido mulieris, in umbilico, unde Iob. Virtus ejus in lumbis ejus, & fortitudo ejus in umbilico ventris. juxta illud domini in euangelio. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Tempus enim congruum viro est in hyeme & in vere ad coeundum, mulieri in æstate & autumno. Istud autem est propter contrariam complexionem temporum & personæ. Complexio quorum nihil aliud est quam caliditas cum frigiditate, & humiditas cum siccitate. Item dicimus quod neuter non posset agere cum delectu, nisi haberet instrumenta ad hoc deputata tam intus quam extra. Unde vir habet suos testes extra ventrem in pelle. Mulier vero intus, videlicet extra principium vulvæ. Tamen non sint in omni similes testiculis viri. Unde mulier habet suum semen ex testibus velut vir, hoc movetur ad coitum ardentem. Semen verò testiculorum propriè sperma quod descendit ex omni humore corporis, diviso & partito in omnibus membris essentiæ,

cujus est nobilior pars omnium humorum & subtilior. Et hoc semen in se continet omnem naturam & complexionem quarumlibet partium totius corporis, à qua descendit. Sciendum est, quod sperma viri est calidius & fortius illo mulieris. In emissione vero spermatis utriusque à natura superiori tribuitur omnis virtutis effectus, & virtutis augmentabilis pro tempore decurrente. Et secundum cursum corporum superiorum sicut dispositionem corporum concipientium foetus recipit similiter & semel omnia & singula quæ postea discernunt ordinem temporum & naturæ. Quantitas autem embryonis fit secundum quantitatem seminis virtuosi & matricis, quæ matrix si fuerit bonæ complexionis, embryo vadit ad perfectum & è contrario. Unde si semen per matricem in longum foetus erit gracilis & in latum vel quasi rotundum, erit curtus & grossus. Quid autem sit sperma, sic diffinitur Sperma: est prima materia embryonis creandi. Vel sperma est artifex creandorum infantium. Vel sperma est semen animalis sine ph. & nobilioris sanguinis & purioris ad instar vini rubei, quod ex agitatione convertitur in sperma candidum: & cum illa substantia sit nobilior parte remanente ac levior & virtuosior, ideo super ascendit. Et est sciendum, quod

quod si de semine viri plus fuerit quam fœminæ, fœtus erit illi similis in pelle & forte in sexu, verbi gratia: Mulier quædam erat alba & cum coiret cum Æthiope peperit filiam albam. Alia mulier nigra coivit cum viro albo & peperit filium nigrum, ut patet hoc tanto tempore. Verum est quod si mulier sit juvenis cum in coitu sit memor sui vel viri vel alterius & proprie diffundit generativum: genitus erit omnino similis, & jam probatum millies & in animalibus. Cum vero sperma exit in coitu, est maxima delectatio in naturali, corporali & spirituali secundum quantitatem illius & testiculi de quo exit. Sciendum est quod ex parte dextra major dulcedo quam ex sinistro, & ex multo semine quam ex paucis, quia sperma diffunditur completa ætate per causam & unusquisque manu teneat sibi vitam productius. Dicimus quod cibi sunt quibus semen augmentatur in vasis, ut rapæ recentes, carnes, recentes, gallinæ, castrati porci non saliti: ova sorbilia, fabum fractum, cibum depasta, panis recens non candidus, &c. Sunt etiam quibus cibi semen deficiat absque emissionem, ut carnes salitæ: cibi acri vel acerbi panis siccus, tu xv. dierum & bis coctus, &c. Item ciborum quidam inducunt luxuriam ut scinchus, ova sorbilia, caseus dulcis, eruca sicca, vinum

purum : ostraca , saturitas conveniens ciborum & quædam electuaria. Movent autem luxuriam species decoris, alterius corporis ad corpus sibi amore conveniens visu & tactui , verbi gratia ; Si vir bene videat mulierem juvenem & pulchram & è contra. Et per viri similem , ut si adolescens adornetur ad instar puellæ , vel habeat faciem inclitam , ut fœmella qua contingit fortis motus. Sunt etiam quidam cibi quorum comestione castitas conservatur , ut portulaca , lactuca , eruca viridis , acetum compositum , cucurbita , cucumer , jejunium , paucus cibus , portatio jaspidis & topacion , absentia corporis decorati ætate adoratione. Vir habet virtutem calamitæ ad mulierem , & mulier ad virum , quæ visu propinquo tactu ad invicem conjunguntur , & sicut de calibe & filice exit quandoque scientia , ita de spermate exit quandoque conceptio , & matrix est embryo , sicut olla ad coquendum epulum & lar ad frigiam depasta. Et sciendum est , quod raro accidit , quod exeat sperma ex utroque testiculo uno coitu , scilicet utriusque agentis , & patientis , & ob hoc una tantum fit conceptio vel creatio , quando conciditur desuper dono gratiæ , nec aliter. Sed si ex duobus testiculis utriusque coitum facientis sperma exierit , & in duas partes

matricis diffunditur, quæ fiunt creaturæ, vel amplius secundum diffusionem per loca matricis. Unde cum matrix constet ex septem cellulis sive crispaturis, ut patet in ventriculis ovium & porcarum, &c. Mulier potest concipere septem filios & portare. Volens, domine Imperator, quod omnia & singula cognoscas per temetipsum quomodo embryo concipitur sive generetur ex utriusque coëuntibus in congruo tempore, vel coitu factò convenienter inquirenter inquirentibus nobis, aperte dicemus secundum quod nobis per seriem videbitur enarrare.

De tempore coitus masculi & fœminæ: & defectu ipsius.

C A P. I I.

PRincipium temporis coitus, scilicet in quo sperma dulciter exit, vel amare in masculo, est post complementum annorum quatuordecim, & deinceps usque ad annum septuagesimum septimum ad plus, fœmina vero post complementum x i i. annorum, & deinceps usque ad xl. annos vel L. ad plus, & cum hoc spermatis exitu incipiunt pili paulatim oriri in pectine unitas quorum dicitur fœmur. Similiter nascuntur in naribus nasi, in maxillis masculis sub

ascellis, & circa sexum deorsum super brachia manus & crura. Sicut incipiunt oriri in tempore veris frondes in arboribus & in herbis flores & rami: unde pori corporis aperiuntur, & producent aliquid sui generis. Item vox sibi mutatur. Caput virgæ masculi disco operitur: mammæ foeminæ incipiunt tumescere. Uterque naturaliter se movet ad coitum: ex magno delectu pariter in naturalibus membris nisi libido sæpe refrenetur per accidens, ut per jejunium, & per asperam vitam ciborum. Post autem spermatis emissionem utrique mutant figuram principaliter in facie, & virtutem in carne, & consuetudinem in moribus, in cogitationibus & ingenio. De coitu dicimus quod si quis ipsum nimis frequentet, & etiam in diebus contrarii temporis & multa contingunt in contrarium quæ quidem faciunt corpori ista quæ dicemus nunc. Nam coitus continuè factus totum corpus infrigat, & desiccet ab humoribus, & talem actum sentit inconvenienter cerebrum capitis & oculi, quia cum cerebrum plenum liquidetur ut glacies in sequenti die proprie mane oculi lachrymant, contingit dolor capitis qui dicitur sorda sive migranea & proprie circa horam nonæ & deinceps. Diminuit etiam coitus inconvenienter factus vires omnium membrorum, cum sit sperma
cola-

colamentum ipforum. Macro corpore figura fit turpior in aspectu, visus oculorum abbreviatur, vita annihilatur, debilitatur spiritus, appetitus cibi perditur, homo fit obli-
viosus, faciendorum piger, in eundo gravis: in moribus solitis simplicior, in ingenio grossus: in laborando vanus: in credendo alteri velox. Capilli sibi facile cadunt & citius canescunt: & fit calvus in fronte & in summitate capitis. Facile infirmatur ab aëre corrupto. Qui cum patitur non bene memoratur temporis in quo coivit nimis: vel contra documentum consiliorum coivit naturæ. Et de istis omnibus satis patet per contrarium in pueris vel puellis nondum corruptis: quoniam ad talia non incurrunt: quia non canescunt neque calvescunt, immo capilli sibi crescunt ut herbæ in horto. Et hoc patet in triciis puellarum virginum antequam coëant: quæ post multum coitum perdunt capillos & colorem. Et tunc per capillos & colorem valde mirantur causam propriam ignorantes. Idem est de viris: quoniam bene perpendunt de casu capillorum & dolore capitis quem migraneam appellant, sed non cognoscunt quod frequens coitus non est in congruo tempore factus. Unde super hoc quidam dixit & bene & memoriæ firmiter tenendum est. Vere coire juvat: hyemis quoque tempore confert.

Sanus

Sanus in autumnno si vis tu fore coito. Unde qui à contrario ipso sibi non custodierit nimio coitu & phlebotomia & cibis contrariis complexioni suæ secure aspectet infirmitatem periculosam, id est brevi tempore nisi forte adjuvet maximo medicinarum iuyamento. Tamen dicimus quod qui nimis penetraverit mulierem: lavet sibi nates & pulsus brachiorum & pedum bono vino, & comedat bonos cibos, ut restauretur quod deperditum est de semine & de sanguine. Sunt autem multi qui sanitatem præcipiunt ex usu Veneris, & quidem facile infirmantur. Valet enim sanguineis: nocet vero phlegmaticis, cholericis & melancholicis. Et prodest secundum causam intervenientem & statum. Qui enim multum mingit, sæpe recipit nocumentum per coitum, eo superfluitates corporis sufficienter mundantur per urinam: qui si utatur coitu, facile infirmatur & cito moritur, verum est quod quædam faciunt satis urinare, ut volatilium & omne diverticulum ut petrocilium, crocus rapæ, faseola, nuclei cerasorum, &c. Sed in pinguis sanguinitate non utatur coitu & superfluitate seminis quod minus implet visa, solet infirmari, ut patet in domicellis quo nimis conservantur. In virginitate. In viduis & religiosiss mulieribus & masculis.

De occasionibus generandi & non generandi.

C A P. I I I.

Dicit Aristoteles. Cessante causa cessat effectus. Unde multæ sunt causæ generandi. Secunda causa est si status personarum fuerit bonus in sanitate & congruus in usu regiminis ciborum, & potu, & è contrario. Ut vero mulier generat, ista sunt principaliter præscienda: scilicet ut matrix sit sana & in suo loco & non suffocata, & bonæ complexionis in caliditate. Sperma utriusque sit diu reservatum & præcipuè vir ad hoc ut bene viscosum & coctum sua digestionem. Ambo coeuntes mittant semen & commisceantur, virga sit longa: mulier juvenis vel quæ non deficiat menstruo, matrix contineat sperma receptum ad minus per mediam diem: vitet mulier coitum hinc ad tres dies, ne addatur aliud semen, vel ne aperiatur orificum: ne mulier edat tunc cibum frigidaë naturæ: nec phlebotometur, nec recipiat frigus, & sic potest valere coitus. Facit enim ad concipiendum unus coitus tantum. Quando mulier coit volens gravidari, debet stare cooperta cum viro stricta, & tenere anum elevatum, ut semen melius intret, & plicata in uno latere secundum quod gravidari desi-

desiderat: facta gravidatione diu custodiat
 & sedeat in locum ano pedibus & renibuss
 De menstruo dicimus quod si à cane come-
 datur purum fit rabidus, & si aspergatur
 herba virens siccat: infatuat hominem
 certa ratione, & reddit leprosum. Men-
 struum superfluitas ciborum, qui non bene
 digeruntur defectu caloris naturalis. Unde
 est sperma imperfectum, & est ad concipi-
 piendum utile necessarium: ut erat alumina
 in confectioe tincturæ: & si de ipso in cellu-
 lula quicquam non fuerit, generatio non
 valet. Sed si de ipso nimis fuerit in loco
 compositionis, conceptus erit signatus in
 malum. Et si fiat generatio temporis de-
 cursus creatura erit male signata: ut gibbo,
 &c. aut efficietur leprosa, &c. Et si mulier
 sit memor alicujus, cum semen diffunditur
 cum viro, creatura assimilabitur illi in par-
 te. Et ejus memoria sit utilis: debet doceri
 à viro quod non recordetur tunc de tali vel
 tali. Crescit menstruum & decrescit secun-
 dum lunam & mare in simili. Et ita sperma
 utrique sexui unde potest ejus augere re-
 quirat exitum. Sciendum est quod mulier
 multo abundans menstruo, paucò abundat
 spermate: & ideo non curat de coitu & è
 contrario.

*Signa mulieris calidæ naturæ, & quæ
coit libenter.*

C A P. I V.

Signa autem calidæ mulieris & quæ libenter coit, sunt ista: juventus, completis annis duodecim, si ad minus semel corrupta mammas habeat parvas, & illas convenienter plenas & duras, barbata in locis consuetis, & pilosa, ut in cruribus & pectine, axillis. Cujus pili sunt grossi & asperi, capilli crispis & curti: audax in lingua, in loquendo vox subtilis & alta, in animo superba, alteri crudelis & non bene pia: valde curialis receptu & factione servit omnibus personis, & præcipue notis & amicis: boni coloris in facie, tecta in hasta, macra in carne plusquam crassa, ebriosa. Talis enim mulier semper requirit coitum, & complet in actu suum desiderium, paucò abundat menstruo: quandoque non est exitus ejus omni mense ut cæteris, imò transit mensis unus & plus, ut duo vel tres, sed casu ingravidatur: paucum habet hæc mulier lac: & forte gravida & non gravida. Caro ejus non sic fœtet in sudando, ut contrariæ mulieres: cantat libenter: circuit loca, & delectatur solariis & ornatibus suis, si ea potest habere.

Signa

Signa mulieris frigidae naturae, & quae non coit libenter.

C A P. V.

Signa verò frigidae mulieris, & quae non libenter coit, sunt ista, nimia pueritia, mammae grandes & propriè molles, nuditas pilorum in locis, quae solent eis abundare, capilli longi, multi, extensi, cito crescentes, de facili pavida in loquendo, contra alterum non est audax: facile credit omnia quae audit, & ideo convertitur cito ad bonum, & ad malum est condolens alterius miseriae: ac pia, raro desiderium complet, carnes habet undique molles: in statu, loquendo est debilis, & omni membro personae, multo abundat menstruo, & ediscurret omni mense: ad instar maris per lunam, plus tendit ad pinguedinem quam ad macredinem, in facie est pallida vel sine colore, cito ingravidatur, & gravem habet portatum plus & minus secundum virtutem embryonis, & post partum multo lacte abundat.

Signa autem gravidationis in muliere sunt ista & multa, ut est transmutatio stomachi, cessatio menstrui, &c. Ideo debilitatur & transmutatur in aliquo, à statu priore pro eo quod meatus purgationis sunt impediti: & menstrua in ventre multiplicantur:

ad

ad imprægnandum, valet ante conjunctionem phlebotomia pedum, mundicies matricis, & similiter si se excuset de coitu, loquela: & hoc facit sæpe, ingeniose ne videatur esse impia, etiam propter verecundiam citius imprægnatur puella quam fœmina matura propter teneritatem suorum humorum: quia citius commiscentur, & convertuntur in corruptionem, cujus exemplum est in plantis novellis arborum: & mulier parva cum majori parit dolore quam magna: & debilis quam fortis, & frigida quam calida, & pinguis quam macra. Forma autem pedum significat conditionem vulvæ latæ & strictæ, ex qua fit partus.

De menstruis mulierum, & de iis, quæ circa ea superveniunt.

C A P. VII.

Q Uoniam mulieres non habent in se tantum calorem innatum: qui malos humores in eis abundantes valeat desiccare: neque possunt pati tantum laborem, neque tam fortiter, ut faciunt viri: ideo sunt eis debiliores in omni virtute & opere, & maxime cum complent suum coitum. Secundum est quod natura ad hoc sibi tribuit quoddam purgamentum, quod humorem virus naturæ ejicit ab eis omni mense, à 12. anno usque

usque ad annos 40. 50. ad plus nisi sint gra-
 vidæ vel lactantes, aut eis causa interveniat:
 à qua stringatur, vel nisi naturaliter sit quasi
 hermaphrodita, vel minus calidæ naturæ.
 Unde mulieres postquam sunt completæ:
 ætatis mundantur per menstruum vel coi-
 tum, vel per sudorem ut rusticæ. Unde si
 quæ viri virga sæpe coeant, vel virga firisci
 ut quædam viduæ, &c. fiunt macres & in
 facie lividæ. Sciendum quod plus nocet eis
 una expeditio coitus quam septem viro, sed
 si rarò coeant vel non, & bene fluxu pur-
 gentur, cito incrassantur, nisi fœminis fa-
 ciant laborare vel jejunare, & ideo aliquan-
 tulum concupiscunt coitum causa caloris
 naturalis multiplicando semen, sed si bene
 vivant cibis & potibus, & non graviter fati-
 gentur, indigentes coitu ut viduæ morbidæ
 & quædam monachæ: & reclusæ, facile in-
 firmantur, efficiuntur lividæ & reumaticæ,
 & misere vivunt in statu sui corporis, hoc
 est, ignorantes, & de hoc medici non sem-
 per bene perpendunt, & est magnus defectus
 in eis solo errore. Sed cum non sit illis lici-
 tum talia explorare, consulere debet juxta
 honestatem in comedendo vel abstinendo,
 & quod parum comedant: vinum tempe-
 rent, se multum fatigent, & non stent ocio-
 sæ: aut sint in oratione nimia, & eant per
 loca hinc illinc, unde per hanc viam cessant

temptationes carnis & humoris superflui. Si vero mulier fluxum patiat, & vir eam cognoscat: facile sibi virga vitiatur, ut patet in adolescentibus, qui hoc ignorantes vitiantur quandoque virga quandoque lepra. Et si mulier tunc concipiat, conceptus efficitur vitiosus defectu membri, ut digiti vel virtute visus, &c. De flore mulieris est, ut arboris, quoniam fructum non portat nisi prius floreat. Motus vero menstrui est secundum lunam, spermatis vero secundum solem; & donec mulier abundat flore, sic potest concipere sicut vir qui semine virgam erectat, & sicut multis causis contingit fluxus ab arbore: ita potest constructura. Unde pro utraque causa solet mulier graviter infirmari, & ideo valet exitus sanguinis de naso, & de vulva, &c. Dicit enim Hippocrates, quod mulier non potest concipere propter nimiam gracilitatem & maredinem, & propter nimiam pinguedinem. Causa est, quia ex utroque casu os matricis est strictum: strictura cujus semen non intrat repente. Constantinus vult, quod mulier habens vulvam nimis parvam, quæ cognoscitur forma pedum, non coeat: ne parva pereat imprægnata. Sed quia sunt quædam mulieres sanitatem percipientes frequenti coitu: ut quidam viri, dicimus quod omnino coeant licite, aut portent secum jaspi-

jaspidem vel topacion, &c. De embryone dicimus, quod est similis fructui, qui adhuc pendet in arbore: quoniam dum est tener in ramo, cadit levi occasione, & perditur: sed quando plus crescit, firmior efficitur, obstans vitiis quibus cadit: cum autem est maturus, ut pirum & ficus, cadit, & ita de embryone creato: quia donec non est bene ligatus in loco suæ sedis: facile cadit sive per saltum, &c. Unde circa principium sui ortus & circa finem suæ nativitatis facile cadit: in medio vero horum duorum temporum non ita leviter cadit. Tempus vero periculi est primus mensis, secundus, septimus, octavus, nonus. De primo mense dicimus propter nativitatem. Hippocrates dicit, quod foemina prægnans ante mensem octavum, nec post septimum phlebotometur, sed mense quinto & sexto secure, si ei sit necessaria: verum est quod cum timore faciendum est, & paucus sanguis debet extrahi & tutius est se abstinere. Homo non debet dicere studiose coram pregnantem, & præcipuè puella 20. annorum, quæ cupit ardenter imprægnari. Cum jam multæ mulieres perdiderint embryonem. Et sciendum est, quod appetitus ejus transfertur in embryonem. Et ideo pro utroque tacendum est, Si vero mulier gravida omnino gliscit comedere cretam vel carbonem, &c. ne sibi

fit periculum, edat modicum, pro medicina utatur ciceribus affatis, fabis, &c. Cum vero prægnans appropinquaverit partui, & timeat causa motus dolorum, utatur balneis & ungat se oleo oliuæ & pedes oleo rosato si inflaverit eos, vel aceto aqua debilitato: hæ fatuæ voluntates & carbonis, calcis, &c. plus contingunt in prima gravidatione & secunda quam postea. Si prægnans quandoque perdat sanguinem ore vel naso, vel subtus, signum est quod fœtus est nimis debilis, & in periculo, cum non possit recipere solitum nutrimentum, quamvis humoris sint multiplicati in ventre prægnantis. Et cum fluxus contingit ex frigidityte, sibi subveniendum est cibus calidus & siccis natura in primo gradu vel in secundo, aut cibus calidæ & humidæ naturæ, ut zinzibere, cumino, carnibus, ut gallinarum: nitræ petrosilio cum lacte amygdalarum: ovis forbilibus, ciceribus fractis: odoribus musci & thuris, & hujusmodi. Prægnantium quædam facile pertu-
riunt ut bene sanæ, & habentes os vulvæ
atum matricem magnam, & quæ plus sunt
macræ quam crassæ. Graviter vero partu-
riunt puellæ infirmæ: crassæ & debiles ha-
bentes os vulvæ strictum.

*De modo coeundi, & de regimine eorum
qui coeunt, &c.*

C A P. I V.

Item dicimus de coitu virtuoso, & de generatione creaturæ, quod vir non debet coire recenter neque mulier spacio octo dierum. Sciendum est, quod quanto magis sperma utriusque fuerit servatum tanto productum, & si idem sperma ex bonis cibis fuerit generatum, tanto magis erit digestum & viscosum ac virtute plenum. In concipiendo vero mulier non debet esse plena floribus neque omnino vacua, sed noviter mundata: ita quod matrix sit aliquantulum munda. Et quoniam vir effundit semen, & ipsa suum, ut ambo semina misceantur, & cum pervenerit ad punctum exitus, animum teneat elevatum procedendo studiose versus illam partem cujus generationis gliscit concipere, memorando alicujus formosi & semen bene discurrat in cellulam matricis per longum, & embryo recipiat formam laudabilis longitudinis. Completo coitu oportet, ut mulier confestim jaceat super illud latus in quo receperit semen, & multum requiescat: nec vulvam abstergat intrinsecus, nec motum sui faciat: nec urinam effundat, nec se elevet de lecto ea die firmans se dolore caput, &c. Vel ad minus i

eo latere dormiat tribus horis, & si non poterit dormire sic jaceat calida, quando autem de lecto surgere voluerit, planè se moveat, & suaviter vadat, & omnia faciat: à cursu in ea die se abstineat: à saltu, ab alio coitu, à cessatione, à multo cibo & potu. Cibus ejus sit sanus & bonus, & bene coctus, post prandium dormiat aliquantulum stans cooperta, ut sit calida: nec possit recipere frigus, nec se permittat cognoscere à viro, per septem dies vel amplius, ne cella referatur. In latere dextro dicimus quod masculus concipitur, & in sinistro fœmina, ut quidam volunt: nos vero dicimus quod latus non facit ex toto, sed semen testiculi, quia de dextro exit masculus & de sinistro fœmina. Verum est, quod complexio lateris proficit generationi, & cum semen exit de testiculo dextero, sentitur major dulcedo quam de sinistro, & quod prædicta vera sunt jam probatum est, miles qui habebat tantum unum testiculum, quoniam illi qui habent, testiculum dextrum generant masculos, & habentes sinistrum generant fœminas. Sciendum quod in hora offensionis est totum judicium constellationis concepti: licet sit occultum astrologo. Unde mulier debet notare mensem, diem & horam bono arbitrio, quando coit coitu generationis, & tunc esset judicium facile.

Generale est quod conceptus non cessat esse
 toto à prole. Unde dixit Pamphilus : Sæpe
 solet filius similis esse patri , id est , proprio
 femini. Et alius dixit , fructibus ipsa sum
 quæ sit , dignoscitur arbor. Insuper dicim
 mus, quod sicut est impossibile, quod homo
 unum pedem teneat in terra , & alium in
 cælo : ita impossibile est , quod puer natura
 sit similis suo genitori omnino figura corp
 porali vel moribus. Si quis vero his duobus
 careat , ens magis vel minus omnino non
 est generatus ab eo , qui nutrit & tenet pro
 filio , quanquam cognoverit matre. Narratur
 de uno puteo multi possunt aquam haurire
 Qui vero posuit semen in conceptu , illum
 plus amat & plus sibi similatur temporis
 discretionis. Et est regula generalis , quod
 filii quodammodo plus matrificant quam
 patrizant : unde regula generalis est , quod
 quanto plus uterque se abstinet à coitu
 tanto citius generat postea coiens. Ut patet
 in illis qui se diu servaverunt : quia vir ve
 niens ad uxorem cito eam gravidat.

Et est notandum, quod si semen sit mu
 tum & intret in omnes cellulas matricis , &
 ibi debere conservetur, septem filii generantur
 tur , & septimus est hermaphroditus scilicet
 cet qui in medio generatur. Et plus quam
 septem non speret habere in uno partu.

Forma fœtus generati in matrice.

CAP. VIII. & XI.

SCIENDUM est item quod in primis sex diebus post coitum generatur tantum femine diffuso in loco valetudinis matricis : cujus hæc in forma secundum dispositionem divinæ potentiæ fit tanquam lac coagulatum, sive butyrum. Postea in tribus diebus sequentibus removetur à qualitate præfati lactis, & fit tanquam sanguis : in sex diebus sequentibus ille sanguis coagulatur, & durescit multum, & fit parvæ quantitatis ut pellis rotunda : postea in 12. diebus sequentibus formantur membra principalia, quæ sunt quatuor. scil. cor. cerebrum, hepar, & testiculi. Postea in tribus diebus cætera membra generantur : & generata discernuntur in tota massa : postea in sex diebus sequentibus caput distinguitur à spatulis formans faciem super genua, cor & hepar, & testiculi cum suis propinquitatibus. Crescunt postea in quatuor diebus sequentibus quæque membra totius corporis suam habent perfectionem conjunctim & separatim : ut natura requirit. Et sic tota creatura in tempore definito dierum suam habet essentiam, quam ad perfectionem sui debet habere confectam vitam perpetuam, recipiens, id est, ani-

mam viventem Deo creatori similem. Et hoc totum patet ex viro. per hæc tria metra...
 Tres in lacte dies, tres sunt in sanguine tri-
 ni. Biffeni carnem, terseni membra figu-
 rant. Post quadraginta dies vitam capit hicc
 animamque. Cum prædictum germen sic
 se habeat : est parvissimum plus formicæ
 puncto quod est in massa de qua infinitæ
 concreantur, ut ova cancrulorum maris. De
 concreatione scœminæ ita dicimus, quod
 ipsa perficitur in 70. diebus ad plus, & im-
 65. ad minus : unde corpore præfato ejus-
 dem datur ei anima rationalis à Deo suo
 creatore cui est tota similis, & quæ non est
 antiqua, sed nova, ut probatur per Aug.
 Unde sicut corpus est noviter creatum &
 anima est noviter creata, & in humano cor-
 pore locatur, tamen in alio nunquam. Datur
 enim Deus animam novam & liberam cor-
 pori novo tanquam pater suo filio tabulam
 novam politam, immaculatam ut cum ea
 addiscat ; & super eam doctrinam exemplo
 unius magistri vel multorum, habeat etiam
 dictus puer potestatem faciendi de tabula
 quicquid voluerit boni & mali. I. tenend
 mundam & maculatam, quod tempus ei dur-
 rat donec addiderit & nolendo addiscere
 sibi aufertur à patre. Ita est de anima novi-
 ter data corpori novo : quia est quodam
 modo in potestate ipsius & cura obligata est

corpore novo, cum qua & per quam idem corpus potest mereri laudem bene operandi, quo expectat benedictionē æterni patris & benevolentiam angelorum, &c. Similiter potest mereri vituperium male operandi, quo expectat maledictionem æterni patris, & malevolentiam angelorum, &c. Unde adeo repellitur quodammodo furoris iracandens in manus inimicorum sui, qui sunt prædatores animarum fallentium & non observantium mandata solius Dei. Si quæ- ratur, cur infans plene non loquitur, & non vadit quam cito est natus, ut postea tempore procedente, cum anima sit perfecta in corpore. Respondemus, quod duæ sunt causæ. Prima est originale peccatum. Secunda est culpa corporis, & non ejusdem animæ, cum corpus non sit perfectum, nisi secundum tempus, & non secundum naturam. Unde crescente corpore anima viva se virtutibus manifestat.

De notitia nativitatis puerorum, scilicet quando pueri nati evadunt, & quando non.

C A P. X.

DE nativitate infantium dicimus, quod postquam sunt concepti, nascuntur vivi aut moriuntur antequam nascuntur, vel nascendo, unde nativitate multa scitur ope-

ratio inesse propter operationem planetarum. Dispositione quorum inferiora multipliciter disponuntur, & ob hoc dicimus, cum luna in septimo mense multum humectet duriorem humorum quæ tenet quemlibet embryonem in ventre mulieris facta tenuitate, illi humores descendunt, inferius exit fex illorum, qui sternunt in matrice per os vulvæ, aut cum embryone vel post exitum, quod totum fit operatione lunæ, quæ reperit omnem hominem & fœminam. Quare operante luna in artificiosa natura fœtus exit sollicitè de renibus perveniens ad lucem temporalitatis. Unde dicimus quod si quis nascatur ante septimum mensem, penitus non evadit, eo quod omnes planetæ non sunt operati suam proprietatem juxta cursum lunæ, sed ut ratio singulorum plenius habeatur, dicimus de unoquoque mense, ut infra patebit. Si nascitur in primo mense, nihil exit nisi humor commixtus multa varietate congelationis quibusdam filis eo quod tunc regnat Saturnus, quo coagulatur totum, quod ex luna fuit liquidum. Si nascitur in secundo mense, sanguis frustatim exit, eo quod tunc Jupiter regnat, & dominatur, operatione cujus humor aqueus jam conversus erat in sanguinem, & in multa membra licet non sint sic fortia, quod tota creatura possit haberi solida.

folida. Si nascatur in tertio mense quod nascatur vivus propter sui imbecillitatem, cum ex facili laceratur in ventre nec habeat juvamen, licet habeat vitam. Suffocatur etiam nimio calore pro eo quod in eo mense dominatur ei Mars, unde est parvus nancrulus. Si nascatur in quarto mense, exit vivus. Et si vivus statim morietur propter sui tenuitatem, & nimium calorem Solis qui tunc regnat illi. Si nascatur in quinto mense, licet vivus, quandoque non evadit propter dominium Veneris, qui est planeta in genere fœmineo, & in virtute debilis. Si nascatur in sexto mense, non evadit propter dominium Mercurii: qui est planeta communis virtutis. Unde cum separetur à ventre, & sit in coniunctione cum luna quæ dexterior, eo non potest evadere. Si nascatur in septimo mense, bene evadit, potest evadere propter dominium lunæ cum per ejus regimen sit ordo officiorum à planetis completus in tali creatura, completo quidem ordine operationis, septem planetarum, quæ fit in fine septimi mensis, aut embryo nascitur & evadit. Aut si non nascitur prædicti planetæ incipiunt regnare in creatura ordine prætaxato. Sciendum est, quod sentit in primo mense regnat. Saturnus in genere, &c. In octavo mense iterum regnat, &c. Si

nascatur in octavo mense, natus non evadit, licet nascatur vivus congrue fortis, & hoc est propter dominium Saturni qui tunc regnat, & quia sua frigiditate infrigidat eum, & claudit non volentem surgere in animam: unde non vivit ultra diem octavum, Si nascatur in nono mense, bene evadit secundum cursum naturæ: eo quod tunc regnat Iupiter qui est planeta pius, & bonæ complexionis. Si nascatur in decimo mense bene evadit: tunc regnat Mars, & ex suo calore complexionem ejus confirmat in melius cum inveniat creaturam bene complexam & determinatam. Item notandum est, quod propter illud menstruū quod miscetur cum diffuso semine conceptionis in cellula matricis oportet de necessitate, quod quilibet homo natus tempestivè aut tardè habeat quatuor passiones inevitabiles, scilicet variolas, sciuolas, fersas, & scabiem humidam vel siccam: & sciendum est, quod menstruū est ita necessarium ad concipiendum, velut alumen tinctura, & nisi sit aliquid de illo in cellula ubi fit conceptio, generatio non valet, unde si creatura nascatur & diu vivat naturaliter purgatur ab illa immunditia. Sciendum est, quod si erat fluxus quando erat facta conceptio, & de menstruō nimis in cellula creantur, concipitur vitiata in plus aut minus, & tunc vir se debet abstinere

nere

neri coitu & mulier debet ei resistere cum sagacitate, cursus autem huius menstrui est quando luna est media sive rotunda, & iste fluxus quandoque perseverat uno die, quandoque tribus vel quinque plus ad secundum cursum lunæ, & conditionis quantitatis vitiorum hominum. Et sciendum quod Iudæi naturaliter patiuntur fluxum sanguinis, per virgam secundum lunam quibusdam guttis ut mulieres. De menstruo possunt fieri multa maleficia, & de spermate & de capitis pilis, & sanguine & vestigiis pedum in pulvere aut limo. Item secundum est, quod si de menstruo satis fuerit in conceptione, ipsa creatura in sua vita satis habebit de prædictis quatuor passionibus & è contrario. Sciendum, quod unaquæque passio illarum est purgamentum humorum illorum, quibus effectum habuit materia primitiva. Unde variolæ sicut & scariolæ, &c. significant purgamentum sui electi. Sciendum est quod donec infans est in ventre matris, vivit de menstruo, scilicet se pascit de illo, nec recipit situm alimentum per os suum, sed per umbilicum. Unde ista est causa, quia menstruum discurret omni mense solito, quia efficitur cibus embryoni, & habet decursum in stercus genitricis, & hoc sufficienter apparet per mulierem lactantem & per puerum nascentem, quia mulier

lactans non patitur menstruum nisi per causam, imo menstruum convertitur in lac, & quandoque inciditur ligamen infantis ab umbilico, quandoque reperitur in eo cibus, quem mater eo die comedit. Nato infante naturaliter nutritur lacte donec est fortior & manente virgine in tactu pilulæ nasi dignoscitur, quia cartilago est solida & cum est semen corruptis ei sentitur partibus.

De modo nascentis infantis & de ventre matris ejus.

C A P. X I.

DE exitu infantis ita dicimus, quod uterque exit foras per os vulvæ, tamen prius cum capite, si sit bene sanus. Sciendum est, quod masculus nascitur supinus, & si aliqua vice teneatur in aqua balnei, & moriatur, moritur ore inferius, & fœmina nascitur non supina, sed cum ore inferius, si aliqua vice moriatur ore supino. Nascitur enim prius cum capite quolibet, eo quod est sibi quidam introitus ad vitam temporalem, ut videat mundum & eum cognoscat miseris plenum, & suum defectum, & quod per se nihil potest facere, & cum est mortuum naturaliter portatur cum pedibus ad fossam in signum interitus. Et sicut per caput mundum intravit, ita per pedes extra-

hitur

hitur suum finem videns. Sed si aliter nascatur, ut prius exeat pes vel manus, &c. vix evadit. Et potius morietur subito quam evadit, & mater ejus dolores & mortis pericula patitur. Sed si infans versetur in ventre raro contingit quod mulier evadat de illo partu quin moriatur. Et ob hoc tutum est habere bonam obstetricem quæ per scientiam scias succurre mulieri parturienti cum tanto periculo. Nascitur vir cum facie versus terram eo quod prius fuit nocens quam cito exivit de manu Dei. Vir natus voce clamat oa, fœmina verò oe, quasi masculus dicat ô Adam quare peccasti? quia pro te patior miseriam infinitam, & fœmina dicat in suo lamentabili cantu, ô Eva quare peccasti? nam tuo peccato sum passura miserabilem vitam in hoc mundo. Si autem vis scire, quomodo infans possit exire de utero genetricis cum sit magna differentia inter creaturam & januam de qua exit. Aspice lapidem qui cum uno ictu oculi projicitur in aquam fontis vel fluminis, & exit ab ea, quoniam visione oculorum comprehendi non potest apertio aquæ neque clausura, & sic propter lapidem ipsa aqua non aliter movetur de suo loco sive statu quod simile est etiam de coagulatione salis, & de exitu graminis herbæ cujus effectus nequit finaliter comprehendi. Item

dicimus, quod infans si nascitur naturaliter eum consequi debet secundina, id est, illa pellis, in qua stetit involutus, veluti manet vitellum ovi pellicula tenuissima, causa cuius non dispergitur, & tamen est in testa. Hæc autem secundina cum sit multum grossa, non facile partu disrumpitur, & ideo infans dicitur natus veste. Sed cum est subtilis, penitus laceratur, & cruore tegitur, Sciendum est, quod si infante nato mulier bene purgetur, permanet sana & è contra: nec est mulier aptior ad imprægnandum quam post purgationem partus, quæ quam cito fluxu purgata levat se de lecto & potest ire per domum. Solet enim purgari hinc ad quinque vel ad septem aut novem dies ad plus, & donec non est purgata, doloribus affligit. Sed si ultra vix diem differtur purgatio in periculo cadit ægritudinis, quia malè gravatur, citò incurrit ad mortem. Unde debet bonis cibus refici & calida teneri, nec frigus recipiat quo matrix solet suffocari & malignari. Valent sibi stuffæ, quia faciunt sibi cessare dolores, & humores citius deficcantur: Purgamentum vero parturientis occultatur viris & pueris ne si eis horror, quia sanguis est. Unde ab obstetrice absconditur in latenti loco domus, ut sub pede scalarum vel post ostium in obscuro. Si enim sciretur à viris quam turpia fœmina gerit,

gerit, eam taliter haberent fastidio quod eam tangere nollent, & generatio filiorum sæpe cessaret. Item si parturiens non benè purgatur, illud quod tunc remanet, indurescit adinstar frustri carnis secundum de die in diem, quo frustra mulier se credit non diu ingravidatam, cum habeat in se conditiones imprægnationis appetitu & ventris constitutione, donec veniat ad terminum partus præstolati, & cum recipiat quasi omnia signa partus, afflictione tamen nil parit & tunc oritur ægritudo, nisi sibi succurritur beneficio utilis medicinæ. Si quæeratur cur mulier non est barbata sicut vir, dicimus & cum utriusque cibi & potus naturaliter abundet multis humoribus natura eos depellit hoc modo: quoniam in muliere consumitur incremento capillorum & fluxu menstruorum. Et in viro per augmentum capillorum & barbæ. Unde illi humores qui convertuntur in menstruum efficiuntur pili barbæ in viro & è contrario. Sciendum est quod pili mulieris sunt frigidi & humidi, & ideo suo pondere non possunt plus ascendere, quam ad mammas in quibus convertuntur malè. Capilli vero viri sunt calidi & sicci, ideo eorum levitate ascendant per quosdam meatus usque ad fauces, & exeunt fauces porosas sive poros ut fumus de foraminibus camini.

De

*De rebus quæ nocent & profunt embryoni
& mulieri gravida.*

C A P. X I I.

MULTA sunt quæ nocent embryoni, & non genitrici & econverso, & quædam utrique. Unde volentes hoc pandere documentum dicimus, quod herba papaveris & ejus semen nocet utrique. Causa est, quia inducunt somnum utrique & herba attingit pellem embryonis macula cujus nunquam recedit. Sciendum, quod papaver & rosula candida faciunt maculam candidam, & rubeam, unde prægnans in cibo non utatur, ne infans sit somnolentus vel maculatus. Caroleporis & leonis nocent multum embryoni: quia illa semper apertis oculis dormit: similiter acetum nocet & sulfus, id est, nervi pedum boum & lac & cucumen, eo quod nimiam inducunt frigiditatem, unde portat utrique periculum. Cuminum & cafrinum nocent embryoni, & suam tingunt pellem in pallidum colorem. Cæpe, allia, lactucæ & anetum nocent embryoni, quia ex eis perdit visum. Mel & allium, id est, radix magna in cortice nocent embryoni, quia vitatur conjunctione digitorum manus, &c. tardè nascuntur dentes & eos cito perdit. Basilicum, absinthium, sal, & piperum nocent embryoni, quia ex eis fiet siccus &

efficie-

efficietur leprofus omnino, & habebit breves unguis. Vinum purum ei nocet propter epilepsiam. Caro porcæ, ovis & anguillæ propter guttas in medullis ossium, & bavas in ore. Caro salita & caseus rusticus & suffrictus ei nocent, quia ex eis fit siccus in carne. Et glutum, yfopus, caruca, carica, pignolum, ossa in uno non multum potata juvant embryonem, & matricem, quia reddunt pinguem, & in facie colorem: salvia, menta, fœniculum, petrosilium valent utrinque, quia generant bonum flatum. Saturegia, pulegium, & borrago, interficiunt embryonem. Fumus candelæ extinctæ & lucernæ, subtellarium sulphuris & argenti vivi interficiunt embryonem, & nocent cerebro mulieris. Cum vero embryo se movet, habens capillos, præstat ex illis dolorem mulieri in ventre seu puncturas. Item sciendum est quod secundum omnium humorum quantitatem tam temporis quam personæ coeuntis, fit conceptio complexionata: ut ait Galenus in microtegni.

*De conditione lactis & lactantis & de
infante lactante*

C A P. XIII.

Dictum est supra, quod menstruum certa conditione convertitur in lac habens termi-

terminum sui ascensus in mammas pectoris
 & exitum per poros capillorum. Quæ vero
 multiplicat lac & observant præter par-
 tum, sunt multa, sicut potus aquæ frigida,
 ut patet in pauperulis mulieribus brodium
 epuli herbarum & cibi pastæ laganearum,
 pulvis cristalli, semen fenigræci, anisi, ane-
 ti, & dormire, continuatio lactationis, car-
 nes recentes, vinum bene mixtum, &c. Si-
 militer sunt quædam lac deficcantia, sicut
 vinum purum, fortis potentia, nimia vigilia
 noctis, participatio in cibo, & potu cum alia
 lactante, piperatum forte, rosmarinus, sal,
 caro salita, panis siccus, caseus imprægn-
 tis, nimia tristitia, acetum, &c. Sciendum
 est, quod lac melius & pejus secundum na-
 turam eorum quibus generatur. Verbi gra-
 tia. Nutribilius est ex brodio cibi pastæ-
 vam ex aqua pura, &c. Lac mulieris nigræ
 & brunæ est melius semper illo mulieris al-
 bæ & rubræ, nec est lac utilius infanti lacte
 suæ genitricis, & infans citius crescit &
 melius informatur cibis bonis quam malis,
 & naturaliter imitatur vestigia mortalitatis,
 lactantis, ut patet per illum qui diu nutritus
 est lacte porcæ, & per illum qui diu lactavit
 capram, &c.

Quoniam prior libenter intrabat vestitus
 in limum, & comedebat ut porcus, alter ibat
 saltim & libenter corrodebat plantas. Ille

quii

qui diu lactavit nutricem fistulosam, fuit etiam in consimili parte sui fistulosus. Lac prægnantis est quasi virtus infantis, cum faciat eam cito in statum vel senectam intrare. Unde bene cavendum est cui nutrici detur infans ad lactandum propter tanta pericula quæ occurrunt.

De dispositione filiorum ad parentes, & è converso, & de lactato ad nutricem non propriam matrem.

C A P. X I V.

Q Uia nascentium quidam studio malignantur, & nisi naturaliter sint maligni, studio in bonum reformantur per causam voluntatis de singulis aliqua pertractaturi. Unde est, quod quidam semel nascitur, ut homo & bos; quidam bis, ut avis & major pars piscium; & quidam ter, ut multiplex genus animalium velut, apes & papiliones. Pullus vero bis nascitur, scilicet primum ovum, postea pullus, &c. Item animalium quædam generantur coitu, ut homo & bos, quædam sine coitu, ut anguilla, cancer, scorpio, &c. Musca vero & rana coeunt, sed nihil gignunt. Item nascentium omnium, quidam nascitur vivus & videt, ut homo & bos, quidam cæcus ut canis, quidam mortuus ut ursus, quidam in frustum
carnis

carnis ut leo, quidam potens ut aquila & major pars animalium, ut quidam impotens ut homo. Sciendum est, quod sanguis canum & infantium bimestrium & infra, absque dubio liberat lepram per balneum aquæ calidæ factum. De amore vero nutriendi ad nutritum & nutriti ad nutricem, ita dicimus, quod infans qui nutritur in propria domo, & principaliter à matre plus amatur à parentibus & ipse plus amat eos quam qui nutritur extra domum vel ab extranea nutrice. Quia facit hoc lac, labor & usus, unde qui bene nutritur in domo & à matre, plus matrem diligit omni tempore Sed qui extra domum nutritur diu reductus in domum est quasi extraneus respectu alterius, tamen plus & minus secundum locum propinquum & longinquum. Et super hoc dixi quidam bene. Qui procul est à lumine cordis: Cur parentes plus amant, filium, quam filius parentes? Respondeo quia filius est caro & sanguis parentum, sed non e converso, unde illi habent pignus, in eo & non ipse in eis. Cur genitrix plus ardentè diligit filium quam pater, & condolet illius passione eis reddens facta offensa? Respondeo, quia in eo plus habet carnem & sanguinem, plus & diutius conservavit societatem & amicitiam cum eo portatione in ventre & extra ac nutritione:

trititione lactis, &c. Cur pater plus amat filium quam mater? Respondeo, quia semen viri plus fuit in eo & eidem patri est similior quam matri, Cur pater & mater non tam firmiter servant guerram filio, & diu sicut filius facit contra eos? Respondeo, quia eorum est caro & sanguis & non e converso. Unde cum diu sint usi illo usu & tractatu & nutrimento sui laboris & in tantum commodatum, ideo contingit. cur parentes amant plus primum quam cæteros? Respondeo, quia novus est, & nisi esset naturale quod parvi sic amarentur multi perirent. Cur conjugales plus amant unicum filium quando habent plures? Respondeo, quia suum pignus habent in eo, & cum in eo non habeant amplius eo ideo contingit. Cur avus & avia plus cæteris propinquis sic diligunt nepotes? Respondeo, quia ipsi sunt radices germinis hujus. Unde sic videntur recuperatum & renovatum quod perditum erat antiquatum. Cur quidam conjugales ita se diligunt ardentem cum sint extraneo sanguine? Respondeo, quia in complexione sunt similes, & ambo sanguinei, &c. Vel quia se in bona dispositione conjunxerunt, Cur quidam conjugales se semper habeant odio licet ad invicem commorantur Respondeo? quia in complexione naturæ sunt nimis dissimiles,

ut

ut unus sanguineus: alter colericus, vel se junxerunt in mala dispositione planetarum, vel maleficiæ herbarum sunt ligati. Cur fratres carnales ita se diligunt licet habeant odia aliqua offensa, & si quis alterum eorum offendat coram reliquo, ille recurret sibi repente? Respondeo, quia sunt membra unius sanguinis & una caro licet separata, id indicium est in sororibus. Cur propinqui prole plus se diligunt invicem quam extranei quamvis morentur disperse? Respondeo, quia virtus sanguinis non dividitur, ut patet de frustis carnis unius animalis, quoniam ubique est ejusdem virtus. Cur sanguinei ab invicem extraneantur? Respondeo, quia cessavit usus videndi & serviendi vel offensio intervenit. Cur vicinus plus amat vicinum quam longinquum, cum ambo non sunt de una prole? Respondeo, quia sanguis affinis unus ad alium & propter usum se videndi & forte serviendi. Nam sanguis habet vim vultui. Cur duo socii sic diligunt? Respondeo, quia vivunt uno amoris virtutis, quia uterque vult idem. Et indicium est de compatriibus & de artificibus unius artis. Cur Christianus non bene amat Saracenum, & è converso, licet utantur ad invicem & sibi serviant? Respondeo, quia discordes sunt in virtute quæ est major quam alterius an-

tece-

tecedentis. Cur homo plus amat canem quam porcum, & cattum quam leporem, & bovem quam mulum, equum quam asinum, & ita de cæteris? Respondeo, quia quem ex his amat & eis plus affinis in bona virtute usus ac servitiis. Cur homo plus amat bestiam quam lignum vel lapidem? Respondo, quia cum eo homo habet affinitatem propter vitam animale. Cur homo plus diligit lignum quam lapidem, & terram quam aquam & ignem quam aërem? Respondeo, quia magis recipit utilitatem visibiler de prædictis quæ plus amat. Cur pueri plus cito ad invicem congregantur & libentius commorantur quamvis sint diversæ proles? Et ita de senibus & de masculis, &c. Et de avibus cum avibus, & non cæteris animalibus terræ, & e converso? Respondeo quia virtus ætatis in similitudine vincit eos sic facere, unde dictum est, omne simile appetit suum simile. Cur frater non sic inamoratur in sororem quæ est pulchra & delectabilis sicut in aliena? Respondeo quia soror est eadem caro: & idem sanguis, ut probatur de manu ad manum solo tactu: quia de tactu propriæ manus non capitur delectatio seu voluntas, & ita est de sorore & de omnibus de prole: tamen plus & minus secundum vicinitatem lineæ & sensuum discretionis,

Signa

C A P. X V.

Signa autem mulieris grævidæ sunt multa, inter quæ aliqua dicemus hoc loco. Unde sciendum est, quod mulier quando est facta prægnans, non in ea die nisi præsumptione coitus facti: sed antequam sit unus mensis completus, satis potest dignosci ab ea & ab altero, quia quandoque stomachus mulieris ejusdem transmutatur à statu in statum, ut à recto in curvum, & à sano in non sanum gutta vel calore, &c. Nam quandoque mulier in voce fit rauca, quandoque inflatur suum crus vel coxa, & quandoque transmutatur à solitis moribus, ut si solita erat esse humilis efficitur superba, &c. Item dimidio lunæ non patitur menstruum, nec in toto tempore gravidationis, nisi ex magno accidente. Quod si sic contingat aut floribus abundat, embryo patitur infirmitatem. Et cum istud contingit ipsa mulier credit perdere fœtum, verum est: quod bene est in periculo moriendi. Oculi prægnantis diminuuntur, id est prægnantis oculi coevantur? cito fit fessa multo itinere vel alio labore, acute intuetur. Pupillæ oculorum sunt clariores, albugo oculorum inalbatur, id est, spissior apparet, capita mammarum extenduntur, ubera conflantur &

induc

indurescunt à dolore. Sputus fit fiscofior & forte sputat spiffius, Prædicta enim signa magnis contingunt in puella quam in maturatione annorum & in priori gravitatione & secunda quàm postea. Sciendum est, quod signa in gravida vel majori parte & qua patitur fluxum, tempestivè se cognoscit esse gravidam. Et ab illo termino connumerat menses, venter etiam tumescit, dolorem quandoque in renibus sentit in urina rotunda, circa fundum apparet hypostasis eadem ut nebula campi velut bombix & omnino macrior quam pinguior, & incessu aliquantulum gravior post quartum mensem.

Signa masculi concepti in muliere gravida.

C A P. X V I.

Signa masculi concepti in muliere gravida sunt ista. Mamma dextra fit grossior & durior paulatim, id est, de die in diem, verum est quod post duos menses fortius patet & deinceps donec latet, grossior manet, si sinistro sit grossa, unde qui hoc novit si nutricem inveniat lactantem & videat diffringere ambas mammas, potest ei tute dicere, quid quod peperisti, & notata mamma ei dicat tunc audientes valde mirabuntur. Volens dicere iudicium pro majori parte dicat si dextra fuerit dicit masculum, & sinistra.

M

nistra.

nistra foeminam. Idem fiet in facie colorata plus solito, pellis in facie clara & munda & delectabilis. Fit etiam macrior solito ac bene comedit: & bibit, livis incedit ac se sentit in pedibus, nisi sit per accidens. Uenter fit rotundus & in pelle extensus ac durus, sentitur tactu, nec turbatur multum levi occasione. Motus in ventre fit frequens, id est, de die & de nocte. Sciendum est, quod si mulier concipiat masculum in sinistra parte conceptus non est tam bonae complexionis velut in dextra.

Signa foeminae conceptae in muliere gravida.

C A P. X V I I.

Signa foeminae conceptae in muliere gravida sunt ista. Mamma sinistra efficitur grossior dextra plenior & durior, tamen est quodammodo mollis ad instar pulmonis habens frustula cujusdam duricie in eadem, hoc est, post tres menses de die in diem paulatim. Venter plus longus quam rotundus & parum extensus ac durus, in facie fit panicula, & in corpore pallida, nisi fiat per accidens. Fit etiam pinguis in carne plus solito, cito debilitatur levi labore & ingressu viarum, & se frequenter sentit gravem, nec habet bonum appetitum edendi, debiliior est & pavidior solito occasione

sputum

sputum facit viscosum, & flatus ei minoratur voce, cito perturbatur exagitatione contrarii cibi, gravem habet portatum ex fœmina respectu masculi: quæ si conceperit in dextro latere quod raro contigit: puella erit melioris complexionis, & mater se melius habebit & econverso. Raro etiam ei movetur venter.

Signa probabilia, quibus ad oculum & intellectum scitur, an mulier sit gravida masculo vel fœmella.

C A P. XVIII,

MULTA sunt signa in genere & specie, quibus omnis homo sagax potest perpendere in muliere gravida utrum habeat in ventre masculum vel fœminam, ultra illa quæ supra diximus, & hæc accidunt. Lac prægnantis immissum palmæ manus prius munda, quam stringas palmis ambabus, & tunc aperi & vide illius dispositionem. Nam si fuerit in substantia spissum & non aquaticum, signum est masculi. Si vero fuerit aquaticum, & non bene tenax tunc est signum fœminæ. Alius modus, mulgeatur lac super speculum & ibi permittatur siccare ad solem, quod si siccatum fuerit in modum per se, parifimiliter est signum masculi. Et si fuerit extensum ex latere siccatum, signum

est fœminæ. In chiromantia est illud experimentum, fac tibi ostendere unam manum à gravida quam volueris, & tunc considera manum & ejus monstrum, quæ si fuerit: dextra, est signum maris, & sinistra, est signum fœmellæ conceptæ.

Quomodo cognoscatur quot filios unaquæque mulier debet habere viso prima partu.

C A P. XIX.

UT quilibet sciat, quot filios unaquæque mulier debeat habere viso primo partu, dicimus, quod si infans exierit de ventre matris suæ, ac ceciderit deorsum levatus que fuerit de loco per obstetricem, aspiciendi sunt nodi illius umbilici, qui interrogatur matrici & quotquot fuerint, tot filios potest adhuc habere & portare propter quid non amplius. Sed si nullus fuerit, culpa erit sua & non viri: si deinceps non generabit. Sciendum, quod si mulier nullum nodum habuerit, in se nullum filium potest generare, dato quod omnia bene faciat & quæ sunt necessaria ad concipiendum. Et omni vice mulier perdit nodum unum qui incidit quoties parturit radicem. Quæro quot masculos sit quæque mulier conceptura primo filio hoc modo nato, quin quot coronas capillorum habebit, vel ha-

buern

buerit in capite quadam similitudine tot masculos est paritura. In secundo verò partu una corona significat unum partum masculum nullum autem fœminam, vel neminem alterius generis. Signum geminorum est istud in una gravida, quoniam si ambo fuerint masculi, ambæ mammæ crescunt æqualiter & mulier est macra plurimum, & bene colorata. Et si unus est masculus, & altera est fœmina, dextra mammilla est dura, & mulier in facie illius partis est macra & colorata, & in altera parte est epinguata aliquantulum & pallida, vel panicolata, venter multum tumescit, & in dextero latere semper fit motus, & fortis, in sinistro verò rarus & debilis.

Signa, quomodo cognoscatur in gravida si embryo est sanus, vel infirmus, victurus satis, vel moriturus citò, tam in ventre matricis quam extra.

C A P. XX.

Signa sanitatis & infirmitatis embryonis sunt multa, de quibus volumus hic aliqua denotare. Verbi gratia, dum cognitum est, cujus generis sit embryo, sic dicimus, quod si mammilla significans embryonem prius fuerit plena & dura, convenienter, & postea efficiatur mollis, embryo est infirmus:

si vero nimis fuerit mollificata, & prius erat multum extensa & plena: mulierque doloribus tormentetur: embryo penitus morietur ante partum vel in partu, juxta convenientiam ætatis conceptæ, & è converso, exitus lactis à mammilla prægnantis est signum brevis vitæ in embryo & tunc patitur ægritudinem. Si vero cum prægnatur, est bene sana, & gravidatione sua moratur, & mammillæ non refranguntur à virtute sui augmenti, & duricie, nec lac diffundat absque violentia; signum est sanitatis & vitæ embryonis: per contrarium desuper fluxus menstrui vel sanguinis in gravida, est signum infirmitatis embryonis, potus aquæ frigidæ. Similiter gravida si nimis gravetur sui, & pavida efficiatur, & diffidat, est signum ægritudinis in embryo, & parvæ vitæ, sive non: huic sermoni addimus istam doctrinam, quod gracilitas mammillarum in muliere significat paucitatem lactis. Sed tale bonum est, & pingue, ut patet, in lacte ovis respectu illius capræ, vel fructus, item caseo utriusque. Lac etiam dextræ mammæ melius est illo sinistro. Nato infante, si visitetur à persona signum Salomonis habente, ante nonum diem puer moritur aut penitus in brevi. Si etiam prægnans supertransseat signum Salomonis, abortitur cito. Et si plus nascatur super ali-

quam

quam mammillarum embryo infirmatur, & forte ipsa mulier. Si mamilla lactantis in ore infantis multum teneatur, ei dentes cito nascuntur, & sine dolore. Et si gingivarum inflationes sunt, lac mulieris nigræ, & brunæ, & macræ quam crassæ est melius infanti ad eum nutriendum.

De animalibus in genere & in specie.

C A P. X X I.

Differentia animalium tam in genere, quam in specie multiplex est: scilicet natura, proprietate nutrimento ciborum ac dissimilitudine sui membraliter, & quod sic implicat ad multa & ad diversa. Unde sciendum est, quod animalium bipedum quadrupedum, & deinceps quædam nascuntur semel, ut homo & bos. Quædam autem bis: ut gallus, & columbus scilicet primò ovum, postea pullus, quædam ter, ut papilio, quia primò generat, & eruca facis ovum in folliculum, & ex illo nascitur vermis, qui conversus in papilionem rumpit folliculum & volat. Item nascuntur parva & stant parva, & efficiuntur magna, ut canis, felis, agnus, porcus, homo, bos: quædam efficiuntur maxima, ut elephas. Item quædam sunt domestica, & quædam mediocria, inter utraque. Sciendum est, quod

aliqua sunt, quæ cito domesticantur, & quædam tarde, & difficulter. Quæ nascuntur domestica, sunt homines, canes, & oves. Quæ verò silvatica, sunt pulices, lepores, & cancri. Quæ vero nascuntur partim domestica, & partim silvestria, sunt pulli, capræ, &c. Item animalium quædam continent unam naturam & complexionem sui: ut homo & bos. Quædam efficiuntur menstruosa propter diversitatem complexionis naturæ, ut minotaurus, hypocentaurus, lamina & sirena: Item animalium quædam morantur simpliciter in uno elemento, ut salamander in igne, talpâ in terra: cameleon in aère, halec in aquis. Quædam verò morantur commixtè inter cætera elementa, ut formicæ alatæ, lacertæ, & aves. Item animalium quædam generantur per coitum, ut homo, bos, equus, quædam sine coitu, sed ex sola corruptione elementorum, ut scorpio, anguilla & rana quædam in ovo, ut gallus & pavo, & major pars piscium. Sciendum est, quod secundum significationem animalium ab elementis, omne animal illo utitur, & requirit in suo nutrimento, unde quia pisces plus sunt ex aqua quam de cæteris elementis vivunt in ea & eam appetunt, aves de aère, homo de terra, &c. Sciendum est, quod quanto plus avis est volatrix & est majoris volatus in altum, tanto

tanto plus est in aëre, & propinquans aquæ ex aqua, ut patet de aquila, falcone, grotto, & de conchili. Et si animal aliqua occasione cesset à nutrimento sui elementi, cito mutatur in statum pejorem, & ægrotat. Item animalium quædam sunt mollis substantiæ, & quædam duræ: quædam longæ, quædam brevis, quædam grossæ, quædam, subtilis, quædam latæ, quædam strictæ. Quædam parum vivunt, quædam multum vivunt, quædam facile moriuntur, & quædam difficile. Item animalium quædam habent corium cum pilo, ut equus, quædam lanam, & partim pilum, ut asinus, & quidam pisces. Quædam habent pellem sine pilo, & sine lana, ut vermis terrestris, Quædam habent pilos & capillos, ut homo tantum. Quædam habent setas & pilos, ut porcus. Quædam spinas, ut chius, & porcus spinosus. Item avium quædam habent in pelle pennam, quædam squammam, quædam spinam, quædam grossam & asperam, quædam subtilem & mollem. Item omnium animalium, quædam habent labia, ex quibus dicitur os: quædam non labia, sed aliquid loco oris, & tunc dicitur muscum vel grugnum, vel rostrum, vel fistula. Et sic quædam habent os, ut homo: quædam muscum, ut canis, quædam rostrum, ut aquila, quædam foramen, ut elephas.

Item animalium quædam habent dentes in ore, ut homo, & canis, quædam scripturam, & non dentes, ut anser. Item animalium, quædam habent in capite cornua: quædam nares, quædam baiffas. Item animalium quædam habent duos pedes, quædam quatuor, quædam sex, quædam octo, &c. Item animalium quædam vadunt, & non volant, quædam volant, & non vadunt, & quædam quandoque vadunt & quandoque volant. Item animalium quædam longum, quædam breve, quædam habent rostrum subtile, quædam grossum, quædam rectum: quædam tortum, quædam latum, quædam strictum, quædam acutum, quædam summum. Item animalium quædam habent in corio sine pelle multam superfluitatem, & quædam paucam, ut pili, lanæ, plumæ, spinæ, mucilagines, & squamæ. Item quædam habent cristam: ut gallus, & quædam galeam, ut upupa, alaudula & pavo. Item omnium habentium caudam, quædam habent brevem, quædam longam pilorum vel setæ, vel carnis, vel pennæ, homo & simia carentes cauda loco ejus habent musculos in cruribus. Quædam verò habent caudam, & habent pulpas carnis elevatas in cruribus. In animalibus crescunt cornua, unguæ, pili, lanæ, sera, capillus, penna, squamina, pinguedo, medulla, & spina. Item animalium
quæ-

quædam vivunt in societate libenter sui generis: ut apes, grues, columbi, formicæ, oves, &c. Quædam vero solitariae, ut scorpio, & aranea. Item animalium quædam sunt multi coitus, ut vir, avis, perdix, columbus, gallus, passer, & musca. Quædam verò pauci coitus: ut mulier, ovis, catta, turtur, vespa. Item animalium quædam sunt multi clamoris, ut homo, canis, porcus, columbus rana, passer, &c. Quædam vero pauci, ut grues, lepus, mulus, &c. Item animalium quædam naturaliter sunt pacifica: ut oves, formicæ, agni, & hirundines. Quædam verò bellicosa, ut grues, ciconiæ, galli, hædi, &c. Item animalium quædam recipiunt doctrinam bonorum morum cito, ut homo canis, simia, &c. quædam tarde, ut bos, equus, quædam nunquam, ut serpens, rana, musca, &c. Quædam sunt pacifica & timida, ut ovis, & cerva, quædam simplicia, ut asinus, quædam sapientiâ, ut equus & canis, quædam astuta, ut draco, & serpens, quædam fraudulosa in malo, ut vulpes, lupus, & scorpio, quædam fortia & audacia, ut leo, ursus, draco, canis ligorius, &c. quædam ingeniosa, ut homo & simia, quædam verecunda, ut anser, & homo: quædam inverecunda, ut rana, musca, asinus, porcus, & quædam velocia, ut leo, lepus & cervus, quædam vero pigra, ut asinus & porcus.

Divisio capituli de animalibus.

C A P. X X I I.

OMne animal habens pulmonem, habet vocem, & è converso. Omne animali habens sanguinem, habet cor & hepar, & è converso. Omne animal carens sanguine est parvi corporis valde timidum & debile, ut musca, vibio, cancer, & aranea, & è converso, ut patet de viro, bove, leone, &c. Omne animal carens sanguine est pauci cibi, & è converso: Omne animal longorum crurium est longi colli: ut sunt grues, ciconiæ, cochales, & è converso: gallinæ, passeris, columbi, &c. Omne animal non lactans non mingit, ut anser, columba, gallina, & è converso, ut homo, bos, ovis, &c. Omne animal carens pulmone caret gula, & collo, ut piscis, cancer, graneus, cimex, &c. Omne animal carens pedibus, caret gula: ut piscis, serpens, ruxa, lumbricus, & vermis terrestris. Omne animal ovans caret vesica, ut gallina, pavo, &c. Omne animal generans habet vesicam, ut homo, porcus, & è converso, ut rana, & musca. Omne ovum longum & acutum in puncta reddit genus masculinum, & è converso, ut rotundum. Omne ovum duorum vitellorum est duorum pullorum. Omne animal sæpe spargens semen suum cito canescit:

canescit : si diu vivit, cito moritur frequen-
ti turbatione afflictus, ac citius moritur
non spargente, ut patet de viro respectu fœ-
minæ. Omne animal quanto plus est cali-
dæ naturæ, tanto magis crescit longitudi-
ne & crassitudine, ac etiam est fortius &
audacius, ut patet de viro respectu mulie-
ris. Omne animal multum calidæ naturæ
grossam vocem habet, ut patet de viro re-
spectu mulieris. Omne animal habens
umbilicum cibatur per illum donec est in
ventre matris suæ & non per os. Omne ani-
mal pingue est incessu tardius macilento,
& est grossioris intellectus in omni, ut pa-
tet in viro panciato, & porco bene pingui,
respectu macilentorum. Omne animal est
calidius in dextro latere, quam in sinistro :
& ad comedendum plus delicatius, plus eti-
am est in carne, & minus in adipe. Omne
ovum longum est calidius ac delicatius ro-
tundo, causa est, quia masculum. Omne
animal fœmininum nimis crassum non po-
test concipere : causa est propter frigiditatem
matricis & sui clausuram, cum fit
parum aperta propter adipem. Omne ani-
mal fœmininum habens matricem suffoca-
tam, vel cadentem extra, non potest conci-
pere. Omne animal nimis sanguineum ci-
to ex facili putrescit prope ossa, & aposte-
matur vel infirmatur. Omne animal be-

ne grossum, paucum habet sanguinem & curabilem, & libenter bibit & fatis, ut patet de porco. Omne animal habens sanguinem habet cerebrum & nervum, & è converso. Omne animal volatile habens ungues curvos & rostrum, vivit de rapina: coxas habet pulposas: & pectus grossum ac forte. Omnes pisces corticales ovant præter anguillam & ranam. Omne animal habens pellem grossam, pilos habet grossos, & asperos, & squammas, si est piscis, præter anguillam & tencam, quæ loco squammarum habent exugiam & mucillagines: ut patet de porco: cane & bove, &c. respectu felis, &c. Omne animal ovans parum dormit: & curtos facit somnos. Omne animal habens plus quatuor pedibus, caret sanguine: ut patet in cancro aquæ dulcis: & falsæ, qui habet decem, sed loco sanguinis habet alium humorem: ut patet in ape, musca, aranea, &c. Omne animal rugosum caret sanguine & cito moritur oleo pennas & squammas vel aliud loco prædictorum: ut formica alata. Omne animal habens mammillas eas habet sub ventre vel prope coxas præter mulierem quæ habet eas in pectore. Omne animal generans omnino habet aliquot pilos, & è converso. Omne animal habens cornua habet pedes scissos: ut capra, bos, &c. Omne animal habens dentes acutos habet labium

supe-

superius scissum, ut canis & catta respectu aliorum, videlicet bovis, equi, &c. Omne animal habens dentes spissos & fortes in opere est sanæ vitæ & longæ: ut equus, asinus, &c. Omne animal habens dentes acutos vel rectos est magnæ iræ, & libenter comedit carnes crudas, ut leo, canis, ursus, & è converso: ut homo, equus. Omne animal volatile & natans caret medulla multa in ossibus, ut anser respectu gallinæ. Omne animal multi sanguinis est bonæ dispositionis respectu cæterorum humorum. Omne animal volans caret mammillis: ut patet in gallina, ave, & formica, &c. Omne animal parvi corporis plus cantat, quam magni corporis: & maxime tempore sui coitus: ut patet in philomela, & columba. Omne animal & omnis avis diligit suum fructum & gerit curam sollicitam de illo præter cuculum, quæ facit ova in alieno nido: & ea non alit: & præter corvum, quæ deserit pullos usque in tertiam diem: causa est, quia pluma est alba. omne animal naturaliter cognoscit suos filios & primum & secundum, & eis præbet prius cibum & nutrimentum, &c. Omne animal generans plus dormit ovante. Omne animal aquosum minus dormit aëreo: ut pater in pisce respectu avis. Omne animal dormiens, somniat in suo gradu. Omne animal masculinum est in mem-

membris suis quodammodo minus fœmi-
 nino, ut patet in cancris, & anguillis, quoni-
 nam caput masculi est minus capite fœmel-
 læ & pinguis fœmina est major masculi.
 Omne animal carens sanguine fugit ipsum
 libenter propter ejus dulcedinem, ut patet
 de musca, serpente, &c. Omne animal ha-
 bens cor est sapientius non habente, ut pa-
 tet de viro & vulpe. Omne animal magni
 pulmonis satis bibit respectu habentis par-
 vum. Omne animal non habens, parvum
 bibit omne vice, & è converso. Omne ani-
 mal vivens de rapina parum bibit, ut patet
 de falcone, &c. Omne animal generans ani-
 mal habet fœmineum sexum præter leo-
 pardum. Et hæc de animalibus in eorum
 differentiis ad præsens dicta sufficiant.

INCIPIT SECUNDA.

Pars Secretorum Naturæ.

C A P. XXIII. & XXIV.

REvertentes autem ad doctri-
 nam physionomiæ in homini-
 bus & bestiis dicimus quod ani-
 mæ sequuntur corpus, & ipsæ
 animæ secundum se ipsas non sunt passibi-
 les à motibus corporis in quibus morantur
 certo spacio vitæ temporalis, in cujus ul-
 timo separantur & corpus manet hoc au-
 tem

tem manifestum est de motibus excessivis per ebrietatem vini vel amoris vel tristitiæ laboris & ægritudinis. Causa est, quia corpus & anima sunt unius compositionis. Unde agunt & patiuntur. Sciendum est quod inter cætera animalia non est turpius animal ad videndum sine ornatu alterius, quam homo, dum est nudus, neque pauperius. Nam bestiaæ terræ nutriunt ipsum donec vivit, ut aves cœli, &c. verbi gratia, sol dat ei lucem, bos ei conterit & colit terram, & ei omnia ducit de loco ad locum, ovis dat ei lanam, & terra lignum, avis dat sibi pennam, &c. Sunt enim multa animalia, quibus per consuetudinem multi homines & multæ mulieres appropriamur propter bestiales mores, quos habent & trahere videntur extra usum humanæ naturæ, se applicantes moribus bestiarum, non tamen dicimus, quod ipsi homines sunt ipsa animalia. Sed in tantum appellamus bestiales, in quantum videntur aberrare ab humana sapientia. Et sæpe dicuntur ac proprie appellantur ab his hominibus, qui habent odio mores bestiales uti hoc exemplo, vide hunc leonem: hunc porcum, hunc asinum, hunc canem, hunc vulpem, hunc lupum: hunc imperatorem, hunc abbatem, hunc monachum, hunc sanctum, hunc angelum, Item audiatis illum leonem,

leonem, scilicet quia rugit ut leo, & clamatur
 fortiter, sicut leo, & ita de cæteris similibus.
 Mores enim hominum non sunt, nisi pas-
 siones compositi corporis & animæ. Et tales
 non conveniunt alicui semper, nisi quan-
 tum disconveniunt ab usu gentium in loco
 regionis cohabitantium. Sunt autem mul-
 ta signa physonomiæ, quæ penitus sunt
 communia tam in hominibus, quam in aliis
 animalibus: ut timor, fortitudo, audacia,
 gaudium, tristitia, amor, odium, sanitas &
 ægrotitudo. Tamen sciendum est, quod
 physonomia non est recta in bestiis sicut in
 hominibus, quorum iudicium est solo visu
 sapientis in membris paucibilibus, verum est
 quod auditu & tactu habetur certa cognitio
 hominis. Nam videndo virum convenien-
 ter habemus iudicium de illo, & sic simili-
 ter de muliere: verbi gratia, in visu nasus
 longus & grossus significat præputium ma-
 gnum, & è converso, & super hoc dicit qui-
 dam & bene. Ad formam nasi dignoscitur
 hasta priapi. Et in muliere pes est signum,
 quia si fuerit ei pes longus, & strictus, ac
 macer, significat vulvam longam, strictam
 ac macram, & è converso. Item mensura
 mediæ pedis nudi est mensura longitudinis
 vulvæ totius unicuique. Unde dicit quidam,
 ad formam pedis cognosces vas mulieris.
 Subtilitas pellis in vulva & virgine cogno-
 scitur

scitur per conditionem labiorum oris in unoquoque : quia grossa labia oris, significant pellem grossam, & subtilia subtilem. Nares nasi significant testiculi hoc modo : quia grossæ : & latæ significant grossos & latos testiculos : subtiles verò strictos, & parvos in omni : quorum officium dixit quidam : Testiculi nudi feriunt ad labia culli : nec tantum feriunt, possunt saturare foramen. Semen conservant, ipsum quoque spandere curant. Cognoscitur enim omnis juvenis de virginitate & corruptione per multa signa uterque ad pirulam nasi, quia manente virginitate cartilago pirulæ nasi sentitur indivisa. In masculo virga erecta discooperitur, & è converso. Et in muliere os vulvæ insinuat. Item dicimus, quod signa communia pro scientia non reputantur, ut visus oculorum, &c. Causa est, quia omnes gentes bene sciunt, quod per oculos est visus, & per aures auditus. Unde si quis diceret, talis videt, quia habet oculos, jam deridetur, & ita de sene propter signa publica senectutis. Aves ad pennam cognoscuntur & ad ungues, equi ad dentes, & capræ ad oculos, &c. Unde si dicatur, leo est fortis bestia, porcus immundus, serpens audax, felis timida, &c. Prædicta enim & similia si voce aliqua dicerentur ab aliquo, pro scientia non reputaretur, eo quod talia
lingua

lingua sunt communia & omnibus nota : : unde in his nemo dubitat, ut visu vel communiter auditu. Item dicimus, quod nullus homo vidit unquam hominem veraciter ex toto esse similem bestiaë, licet dicatur de simiis, sed assimilatur comparatione naturæ in aliquibus, ut in menstruosis; in quibus non contradico, imo possibile est per artem & per naturam ut fiat hypocentaurus & minotaurus. Unde nemo potest physiognomicare per signa communia sive signa propria tantum; quæ licet omnes possent homines, tamen non omnia habent in se. Quis enim dubitat de signis communibus, & ea quæ quis non novit, & ideo homini sapienti non convenit quod coram aliquo dicat aliquod signum de communibus, ut videns hominem fortem ex experientia, dicat ille est fortis ut leo, bene quidem scitur quod ille est fortis ut leo, &c. Oportet enim nos determinare sapienter omnia & singula quæ proprie dant scientiam physiognomicandi, ut ex hac scientia quisq; eam scientiam, ut dicemus a parte insequentibus, valeat inter gentes, omnem reverentiam & honorem famæ cum proficuo adipisci, singula enim illorum quæ dant physiognomiam in hominibus sunt ea quæ in eis ex motibus corporis, scilicet ex forma vel figura, à similitudine cujuslibet membri,

bri, etiam ex colore in ejus levitate & gravitate incessus: flatu & voce, &c. Sciendum est igitur quod membrorum corporis hominis, ad quæ proprie pertinet scientia physiologiæ, aliud est simplex, ut lingua, hepar. Aliud vero compositum, ut pes & manus. Quomodo autem hæc omnia sint & habeantur in unoquoque hominum cui tradimus prænominatam scientiam, & non alterius animalis per ordinem capitulorum sub suis rubricis, velut nobis videbitur, sicut & quibusdam aliis visum fuerit, ut Hippocrati, Galeno, Alminfori sufficienter dicemus. Sed antequam veniamus ad totam intentionem nostri sermonis ex prærogativa dicimus, quod valde cavendum est in omni tempore ab obviatione & societate hominis infortunati, opus naturæ superioris, ut ab homine cui diminutum sit aliquod membrum, ut oculus, manus, &c. Causa est, quia quilibet talium est factus infelix & sua in felicitate obstat felici. Et hoc præstat in multis nocumentum quod est occultum homini ignaro, cum ipse non possit perpendere de hoc, nisi per viam hujus doctrinæ, vel per experientiam sui mali. Nam omnis homo se melius potest custodire à suo publico inimico jam facta offensa, quam ab homine infortunato. Causa est, quia nocumentum in fortuna
est

est occultum, inimici vero publicum. Et est sciendum, quod non est creatura tam bonæ complexionis, quæ si membro diminuat, quod non mutet statum suum aut in pejus solito vel multo in melius, quod raro contingit, si diu vivit. Unde dictum est, Cavete à signatis. Et alibi, in homine signato in aliquo membro non confidas.

Signa complexionis ratione caloris in facie.

C A P. X X V.

Color albus in facie, vel fuscus intermixtus quasi albedine & glaucedine, sive color gipseus & plumbeus naturaliter significat frigidam complexionem. Color rubeus & ruffus in facie compositus albedine cum multis lentiginibus significat calidam complexionem. Color albus in facie cum mollis moribus, ac intermixta rubicunditate significat temperatam complexionem. Color in pelle lividus & etiam in unguibus significat malam & frigidam complexionem.

Signa complexionis ratione coloris in corpore.

C A P. X X V I.

Corpus in pelle album & siccum in carne habens aliquod vel multum rubei coloris in locis congruis, significat dominium cholerae.

cholerae rubæ. Corpus in carne crassum & in pelle album & convenienter coloratum significat dominium sanguinis. Corpus in colore brunum & in carne crassum, cum aliquantulo colore rubei significat dominium sanguinis cum melancholia. Corpus gracile sive macilentum significat dominium cholerae rubæ. Corpus mediocre, scilicet inter macrum & crassum, & inter album & brunum, significat dominium sanguinis cum phlegmate & aliquantulum melancholiæ. Corpus quod tactu sentitur valde calidum, significat complexionem calidam. Corpus quod sentitur frigidum magis quam calidum, significat complexionem frigidam. Corpus quod tactu sentitur asperum, significat siccam complexionem. Corpus quod tactu sentitur molle, significat complexionem humidam. Corpus quod sæpe sudat, significat frigidam complexionem. Corpus leve & subtile incessu significat bonam complexionem. Corpus grave ac pigrum accessu significat malam complexionem.

Signa corporis calidæ complexionis.

C A P. X X V I I.

CORPORA naturaliter calida citò crescunt & benè, ut patet in infantibus, ac impin-
guan-

quantur vel desiccantur, nec apparent sibi in
per loca, anhelitus eis est manifestus, vox
firma, fortis & grossa. In coitu sunt fortia
& eorum appetitiva. Bene comedunt, &
digerunt ac gestant, multis abundant capil-
lis, & pilis per loca qui partim sunt grossi,
& ericii quod contingit à multo calore cor-
dis, ut patet in leone, gallo, &c.

Signa corporis frigida complexionis.

C A P. X X V I I I.

CORPore natura frigida, tardè crescunt,
parum impinguantur. Venæ apparent
sibi manifestæ, & magnæ, anhelitus ejus
parvus vel quasi ad conditus. Vox in auditu
subtilis vel acuta: in coitu sunt debilia &
rarè eorum appetitiva, parum comedunt,
male digerunt, & gestant, in pelle sunt albo
sive roseo calore. Capilli eorum sunt ex-
tensi & longi, sive sint nigri sive albi, &
sunt subtiles, facile timent, & expavescent,
& ad laborandum sunt debilia.

Signa corporis humida complexionis.

C A P. X X I X.

CORpora naturaliter humida in carne sunt
mollia & levia, eorum juncturæ sunt
occultæ, & pauca fortitudinis. Unde pa-
rum

rum possunt durare laborem, timida sunt & pavida quasi ab omni, male dormiunt. Sæpe moventur ad luxuriam, nuda sunt pilis. Ejus oculi semper lachrymant. Pili & capilli eorum sunt extensi & subtiles, & boni ingenii ad discendum.

Signa corporis sicca complexionis.

C A P. XXX.

CORPORA naturaliter sicca, in tactu sentiuntur aspera, in carne sunt macra, in labore fortia & durabilia, libenter & convenienter comedunt, juncturæ membrorum sibi sunt manifestæ. Capilli & pili sunt grossi, asperi & crispi.

Signa corporis temperati & sani.

C A P. XXXI.

CORPORA temperata & sana bene comedunt & bibunt juxta convenientiam sui digerunt, & disponunt res & sapiunt bene, & famescunt in horis convenientibus, gaudent cum gaudentibus, bene dormiunt suos somnos, levia sentiunt & vadunt leviter, cito sudant, rarò vel nunquam sternutant, mediocriter impinguantur, in facie sunt colorata, in tactu sunt calida, in eis quinque vigent sensus convenienter juxta convenientiam ætatis corporis & oris.

N

Signa

Signa corporis distemperati & male sani.

C A P. XXXII.

CORPORA distemperata, & male sana im-
omni sunt dissimilia corporibus tempe-
ratis & bene sanis. Unde malè comedunt &
non curant bibere, male digerunt, & dispo-
nunt res suas, non bene sapiunt in horis
convenientibus, non se plenè tribuunt gau-
dentibus, imò quasi tristificantur & manent
tristes, male dormiunt suos somnos, grave
se sentiunt & graviter vadunt & rarò su-
dant vel non sudant: oscitant sæpe vel sterru-
nutant, brachia extendunt, facie sunt palli-
da vel nimis colorata, quinque sensus malè
vigent, non possunt diu sufferre laborum
cito rerum obliviscuntur, multum sputant
in naribus abundant superfluitatibus, quatuor
ad omnia sunt pigra, quandoque pedes &
manus & oculi lachrymantur.

Signa complexionis cerebri.

C A P. XXXIII.

PARVUM caput naturaliter habet parvum
cerebrum, & multitudo capillorum est
maxima defensio capitis. Unde de complexio-
ne cerebri ita dicimus.

Si cerebrum fuerit calidæ complexionis
homo ipsum habens in tactu sentit multum
abundans, & hi multum sunt grossi, oculi

ejus longe vident, & videndo discernit, pervigil est sensus, celer argumento, color capillorum diu durat, rarò abundat superfluitatibus in naso, vix ei oculi lachrymantur, & est homo magnæ vigiliæ, cupidus quasi omnium pulchrorum & corde tendit ad nobilia.

Si cerebrum fuerit humidæ complexionis, homo ipsum habens in tactu sentitur mollis & lascivus, & capillis abundat subtilibus, & ei citò color transmutatur, & est etiam luxuriosus, sæpe sibi lachrymant oculi, & forte aliter infirmatur ut sanguine, &c. vivit breviter, in naso ei abundat multa superfluitas, vox ei sonat aliquantulum impedita, caput sæpe dolet, in persona est debilis, ex facili est pavidus, teneri est ingenii, plus est condolens alterius mali, & plus simplex quam sapiens, & vani propositi.

Si cerebrum fuerit frigidæ complexionis, homo ipsum habens est sæpe piger, tardi intellectus, dum capacitatis, grossi ingenii, ejus capilli sunt leves & extensi, tarde crescunt, & in colore sunt albi vel quasi columbei. Ejus oculi rarò moventur, & breviter viderit, magnus vigilator de nocte, stabilis propositi, in labore tenax & largus oculum ratione, in tactu sentitur frigidus & mollis, & est subtilis ingenii, aliquantulum ad discendum sagax.

Si cerebrum fuerit siccae complexionis, homo ipsum habens capilli ejus tarde & tempestivæ crescunt, unde in longum non cito crescunt ad breves morantur & rari sunt in cute ac grossi in substantia, & plus curti quam extensi, cito in canitiem convertuntur & de facili cadunt de capite, frondes de arboribus, oculi longe videntur & est homo temperati incessus & motus, in naso non multum abundant superfluitate nisi sit exigendi causa, caput sæpe dolet homo est duri ingenii, vanus, & malae capacitatis.

Si cerebrum fuerit calidæ & siccae complexionis, capilli nascuntur flavi, fortes & curti: vel nigri, vel crispi: homo est multum luxuriosus & ideo cito canescit, parum dormit noctu, est magni ingenii & repertivi intellectus, apprehensione, levis in eundo & saliendo, videt procul, & est vanus in agendis, ac ei est raro superfluitas in naso.

Si cerebrum fuerit frigidæ & humidæ complexionis, homo libenter dormit quamvis male dormiat, hebes est in factis sæpe aggravatur passionibus reumaticis, principaliter in capite, & in oculis frequenter: abundat superfluitatibus in naso, parum comedit & bibit.

Signa complexionis cordis.

C A P. X X X I V.

CORDIS complexio si fuerit calida, pulsus est velox, pectus aliquantulum est pilosum, ultra ætatem adolescentiæ, in carne est calidus, est boni appetitus, in factis audax, in verbis asper, in dando tenax, obstinatus, superbus, iracundus, luxuriosus. Si cor fuerit frigidæ complexionis, pulsus est ei tardus, pectus nudum à pilis, tactus carnis frigidus, duri appetitus, debilis fortitudinis, anhelitus arctus, vox subtilis & debilis quasi piger in factis, in verbis non bene placidus, leviter pavidus, non bene comedit, & rarò luxuriatur, nisi sit per accidens. Si cor fuerit humidæ complexionis, homo abundat capillis multis, qui fiunt longi cito & extensi, in calore albi, vel blandi, multis abundat pilis, excepto in pectore, in tactu carnis mollis, & est in colore albus vel fuscus & aliquantulum est pinguis, multum timidus, pavidus, hebes, & debilis in laborando. Si cor fuerit siccæ complexionis, pulsus est ei durus, corpus totum est musculosum, in carne macrum, venæ sunt manifestæ, pili sunt grssi & breves per loca aliquantulum pili aspera & grossa. Si cor fuerit calidæ & siccæ complexionis, pul-

sus est velox, durus & fortis, pectus aliquantulum pilosum pilis tortis, anhelitus magnus, totus in carne calidus, cito movetur ad iram, iracundus manet, & obstinatus. Si cor fuerit frigidæ complexionis, pilosus est tardus, & debilis, pectus nudum à pilis, anhelitus parvus & tardus, tactus in carne mollis, & frigidus, non facile irascitur, & citò iram remittit.

Signa complexionis hepatis.

C A P. XXXV.

Hepatis complexio si fuerit calida, cognoscitur ex amplitudine venarum & siccitate, urina ejus est multum tineta, & comestio calidi cibi nocet ei, quia ipsum inflammatur, & etiam abundat in eo humor cholericus, multitudo pilorum sub hypochondriis. Si hepar fuerit frigidæ complexionis, venæ apparent arctæ, noxa semper erit tenera, & in multitudine homo est debilis, multo phlegmate abundat, ut sputum & mucilagine in naso, urina est alba, venter quasi egestio, id est, sæpe abundat ventositate, & multum deficient sibi pili sub hypochondriis. Si hepar fuerit humidæ complexionis, ejus sanguis est turbidus, corpus est pingue, venter fit facilè conflat, caro sentitur mollis, in facie est pallidus. Si hepar fuerit

fuerit siccæ complexionis, paucò abundat sanguine, totum corpus manet macrum, venter gracilis, in facie est paucus color.

Signa complexionis pulmonis.

C A P. X X X V I.

PULMONIS complexio si fuerit calida, vox est grossa, anhelitus magnus, pectus amplum & grossum. Si pulmo fuerit frigidæ complexionis, vox est subtilis, anhelitus parvus, pectus strictum & subtile. Si pulmo fuerit siccæ complexionis, vox est clara, os siccum, & pauca saliva. Si pulmo fuerit humidæ complexionis, vox est clara, unde homo hoc habens est naturaliter fortis, plenus saliva & raro bibit.

Signa complexionis stomachi.

C A P. X X X V I I.

STOMACHI complexio si fuerit calida, digestio est fortis, appetitus magnus, sæpe famescit & frequenter, & ei dolet caput, oculi patiuntur, cito irascitur & cito ab ira revertitur. Si stomachus fuerit frigidæ complexionis, digestio est debilis, parvus appetitus, rarò famescit & sitit, capite & oculis sanus est. Si stomachus fuerit humidæ complexionis, rarò sitit, sputo abundat, in naso multa superfluitas, nausea vomitus & ver-

tigo sibi eveniunt. Si stomachus fuerit sicca complexionis, saepe sitit, lingua aspera, noxa, sicca cum pruritu vel debili exitu, gula aspera, & cibi asperitatem ingluturantur.

Signa complexionis testiculorum.

C A P. XXXVII.

Testiculorum complexio si fuerit calida, partes propinquæ vestiuntur pilis nigris & cricis, virga virtuose erigitur, sperma exit in substantia multum grossa & viscosa, & cito exit cum fricatione coitus, etiam ante complementum ætatis contingit grande desiderium coitus, unde super virga manifesta apparent venæ, nervi eorum sunt fortes & pellis grossa. Si testiculi fuerint frigida complexionis partes vicinae sunt multum nudæ à pilis, & illi qui ibi sunt, extensi sunt, virga rarò erigitur & debile sperma exit, liquidum & tarde, venæ ipsorum sunt occultæ, nervi debiles, pellis subtilis & mollis. Si testiculi fuerint humidæ complexionis multum spermate abundant, & ejiciunt coitu tum aqueum & album ut lac, & bene utile ad concipiendum, tardant multum semen ejicere, pellis est multum nuda à pilis & subtilis. Si testiculi fuerint humidæ complexionis, sperma

in

in eis generatur paucum, tamen illud est spissum & viscosum, & utile ad concipiendum, virga debilis extenditur, pili eorum sunt breves & ericii, asperi & grossi, pellis verò grossa magis quàm subtilis. Si testiculi fuerint calidæ & humidæ complexionis virga potenter erigitur, & erecta manet viriliter, & etiam movetur ad coitum, & multum feminis emittit. Si testiculi fuerint frigidæ & siccæ complexionis, virga tardè erigitur & citò perdit virtutem, parum feminis emittit & quandoque non potest exire coitu completo.

De notitia partium corporis in omni animali.

C A P. XXXVIII.

COr omnibus aliis membris corporis est calidius naturaliter, & calore ipsius totum corpus vivificatur & tenet calorem in cæteris partibus suis, ipsum recipit à superiori influxione, quo si corpus manet compactum, unde à calore cordis cæteræ partes corporis calefiunt, & sic possumus dicere quod cor est fons innati caloris & origo, postea hepar: & post illud sunt cæteræ partes carnis & puppæ. Cerebrum est omnibus partibus corporis frigidius & humidus ad contrarium caloris

N 5 cordis.

cordis. Unde unum comtemperat aliud. Adeps naturaliter est frigidior & siccior: quadam humiditate coagulata. Os naturaliter est calidum & siccum. Medulla est naturaliter calida & humida. Omnis cartilago, vena, nervus, & panniculus veterinus est frigidae, & siccae naturae: tamen est minus quam os. Cujus est temperata & proprie est illa quae est in volis manuum. Nervorum quoque complexio multum diversificatur, quoniam qui à cerebro progrediuntur, humidiores sunt quam illi qui à nuca nascuntur, cum in sua complexione vicinentur complexionì cutis, quae dicitur temperata. Glandulae sunt frigidae & humidae, & omnia membra quae generant lac, ut mammae, sperma, testiculi, saliva, pulmo. Caro multum diversificatur, eo quod secundum complexionem membrì est calidior & minus calida, tamen omnes carnes recentes absque sale sunt calidae & humidae, salitae verò calidae & siccae, diversificantur tamen secundum locum partis animalis, & quantitatem salis. Caro mediocris, i. macra & crassa est temperata in omni qualitate, unde secundum veritatem caro bene macra impinguat & crassa macrat. Caro porci castrati, hœdi, agni, vituli, gallinae, pullorum, caponis, &c. bona est laudabilis, eo quod facile digerit, &
bonum

bonum generat sanguinem. Caro volatili-
 lium facilior est ad digerendum quàm
 gradientium, & quicquid ex eis melius
 sunt lacerti, lingua, pes, os, & hepar.
 Omne frixum & assatum calidum est sic-
 cum, unde durum est ad digerendum, &
 personam reddit macram. Oleum est hu-
 midum & calidum, ova forbilia sunt sana
 & ex eis melior est vitellus albumine. Ca-
 feus malus est in cibo tam dulcis quam fa-
 litus, tamen utilis est dulcis post reliquos
 cibos: quia tunc assumptus facit digerere.
 Butyrum bonum est & sanum. Lac plus
 malum est quam bonum, & in æstate me-
 lius. Omne membrum animalis quanto
 plus est nervosum, tanto frigidioris est na-
 turæ, ut pes.

Signa repletionis malorum humorum.

C A P. XXXIX.

REpletio malorum humorum, qua solet
 infirmitas generari, ostenditur per hæc
 signa, nimia rubedo in facie, palliditas in
 pelle & unguibus, frequens extensio bra-
 chiorum, plurima oscitatio, sputatio, gra-
 vis somnus, plenitudo venarum, exitus
 sanguinis de naso ex facili, sæpe gravitas
 capitis, ut dolor frontis, tinnitus aurium,
 lachrymatio oculorum, & pruritus in eis

timor, de plano, inertia corporis ad eundem & laborandum, magnitudo pulsus, dissolutio ventris, urina turbida, non voluntarius appetitus comedendi, & debilitas in tota persona.

Signa nimii sanguinis.

C A P. XL.

CUM sanguis nimis abundat, accidit pruritus quasi ubique carnis, & principaliter in brachiis, in facie abundat rubedo, continuò oris dulcedo sentitur, præter solitum, fiunt vesiculæ in ore & labiis, quidam ardores sentiuntur in pectore, quos carbunculos appellamus, quibus persona perdit appetitum & suum somnum, urina rubea, & aliquantulum spissa, corpus pinguescit, cibi sapiunt bene in esu, unde appetit, digerit & disponit.

Signa nimie Cholerae.

C A P. XLI.

CUM cholera nimis abundat, accidit in facie color citrinus, amaritudo in ore, asperitas in gula, sitis multa, pauca saliva, lingua sicca & aspera, caput sæpe dolet, os siccum, debile, appetitus tardus, vomitus citrinus, vel viridis cum multa amaritudine, egestio erit sicca, dura & pauca quasi
adusta

adusta & foetulenta cum multo premitur labore, urina tenuis, citrina, ignea, & clara, vigilia multa, dormitio pauca, caro macra, & cor instabile.

Signa phlegmatis.

C A P. XLII.

CUM phlegma nimis abundat, in ore accidit multitudo salivæ, id est, sputus multus, qui si fuerit albus & fluidus, est bonus, si viscosus, malus, paucitas sitis, os madidum, gula mollis & lingua, raro bibit vel nunquam, nisi in prandio vel cœna, urina exit alba, in medio piger, & in laborando debilis, superfluitates abundant in naso, oculi fiunt graves & somnolenti, somnus fit longus: caro undique sentitur mollis & lasciva, appetitus debilis, paucus, acerbus, digestio tarda, in facie calor albus sine rubeo calore: egestio mollis & pauca frigiditatis, in addiscendo est græ capacitatis, oculi sæpe lachrymantur, & præsertim mane, pili cito crescunt & unguis.

Signa nimie melancholie.

C A P. XLIII.

CUM melancholia nimis regnat, accidit ardor stomachi, multitudo appeti-

tus canini, calor fuscus in facie, sanguis effusus
 niger & spissus, urina nigra, vel aliquantulum
 lum ruffa, tendens aliquantulum ad viriditatem
 tatem vel palliditatem, corpus in tactu sentitur
 titur frigidum, hebes est in labore, pedes
 frigidi sunt, multum cor suspiciosum
 persona ex cogitatu tristis, facile iracundaa
 tenax, amans stare in solitudine, pauci est
 & cibi & potus.

Notula doctrinalis.

C A P. X L I V.

Natura nihil facit frustra, & in unoquoque
 que semper facit quod melius est, & ideo
 ideo nulla qualitas est ociosa in corpore
 Sciendum est, quod homo à nativitate sua
 usque ad senium desiccari non cessat, na
 scens ut moriatur. In calida regione sunt
 homines natura brevi, in pelle, ut patet
 de Aethiopibus, vel rubei albidine inter
 mixta aliquantulum, & in carne sunt sicci
 crispi, capillos habent ut grossos, asperos
 Et in frigida regione nascuntur homines
 longi, in pelle, multum albi & blandi, nu
 di à pilis vel quasi qui in suo esse sunt ex
 tensi albi & blandi. Nota quod regio e
 multiplex in provincia & in matrice mulie
 ris, quæ si utraque fuerit calida creatura
 ra generatur, & generata manet nigra vel
 bruna

bruna, & si fuerit frigida, efficitur alba plus vel minus secundum regionis complexionem.

*De notitia nimie abundantie humorum
per somnia.*

CAP. XLV.

DE iudicio cogitationis somniorum ita dicimus, quod eorum aliud est verum, aliud est falsum. Item somniorum aliud significat de præteritis, aliud de præsentibus, & aliud de futuris, & aliud significat nisi fantasiam. Et omnia ista attenduntur esse à quibusdam propter ætatem, propter cibum & proptet tempus lunationis, quia aliter videt in somnis puer, & aliter juvenis, aliter & aliud senex, & aliter & aliud mulier in quolibet sui statu. Item omnium atque digestionem cibi sumpti vel nihil significat aut de præteritis. Somnium in digestionem facta, sed nondum perfecta significat de præsentibus factis, licet fiant cum intervallis. Somnium post completam digestionem cibi assumpti significat de futuris omnino. Unde cum quis dormiendo somniaverit aliquid & in excitatione somni sibi videtur extraneum & magnæ significationis, & cupit scire quid significat, confestim surgat, & illud notet, aut non dormiat plus
super

super latus, super quod somniavit, & tunc recordabitur in die, nisi multa somnia viderit longa dormitatione. In die autem si aliquid illius somnii oblitus sit, creat sibi caput retrorsum, ubi est virtus memoriæ, & tunc cum præjudicationis auxilio facilè erit memor. Item somniorum quædam significant lucrum, quædam damnum, quædam gaudium, quædam tristitiam, quædam ægritudinem, quædam sanitatem, quædam bellum, quædam laborem, quædam requiem, quædam solummodo explicationem somnii. Verbi gratia. Cum homo somniat in hora debita sui status avem capere, lucrum significat, avem perdere damnum significat, plorare gaudium significat, ridere tristitiam significat, velle currere & non posse, impedimentum significat & sic de cæteris.

Somnia significantia dominium sanguinis.

C A P. XLVI.

CUM sanguis regnat, homo somniat si videre rubeum colorem, ut minium, cinabrium, tinctam scarlatam, sindonem rubeam, vel violaceam, morellam, rosam migranatam, sanguinem, festum facere nuptias vel sponsalia, vel adesse in talibus.

Comedere cibum dulcem & rem sapidam

femina

sentire ventum, ponere ventosum in carne, aliquem videre, carnem sanguinolentam & hujusmodi res rubeas aut rubicundo colore.

Somnia significantia dominium cholerae rubeæ.

C A P. XLVII.

CUM cholera rubea regnat, homo somniat se videre ignem ardentem, carbones vivos, prunas accensas, scintillas, clibanum, fornacem, cereum, fulgur, audire tonitrua, cœlum rubeum, inflammatum lapidem, litem verborum inter aliquos, pugnam, percussionem, rumorem, calorem, callum, lothonem, aut chalcum, aurum, ramum, auripigmentum, capillos blandos, amare, comedere.

Somnia significantia dominium phlegmatis.

C A P. XLVIII.

CUM phlegma regnat, homo somniat se videre pluviam, mare, flumen, fontem, aquam, canale, puteum, lacum, navem euntem, piscem, rete, linum, abluere aliquid, ut manus, pannum, videre colorem album, cesuram, calcem, caseum, bombicem, cadere in aquam, fugulos lachrymas, sputum, syrupum, aquam
hau-

haurire, lixivium natare, capillos tegulaas
filare & hujusmodi similia.

Somnia significantia dominiam Melancholiae.

C A P. X L I X.

CUM melancholia regnat, homo somniat
at se videre colorem nigrum & fuscum
ut fumem, tenebram, sepulturam, infir-
mum hospitale mortuorum, cadaver, tri-
morem, tristitiam, impotentiam, esse in
carcere ligatum, vestem esse stercoreatam &
similia.

Somnia significantia caliditatem.

C A P. L.

COnstat quando calida est complexio
homo se videt in somniis stuffare, ball-
neare, ad solem stare, incedere per ignem
se igne ostendi vel ferro vel calida & simi-
lia.

Somnia significantia frigiditatem.

C A P. L I.

COnstat quando frigida est complexio
homo in somniis videt se esse in loco
frigido, glaciem videre, tangere nivem
ferrum, pruinam, plumeum lapidem, ex
frigore tremere, cristallum, albumen ovi
lac coagulatum, & similia.

Somnia

Somnia significantia humiditatem.

C A P. L I I.

C O N S T A T quando humida est complexio, homo videt in somniis se tangere rem mollem & levem, sive teneram, comedere panem recentem, bibere brodium, mingere, aquam palpare.

Somnia significantia siccitatem.

C A P. L I I I.

C O N S T A T, quando sicca est complexio, homo somniat se volare, in se fieri insultus, aliquid levitatis capere, avem volare, pennam, folium arboris, vibrare scolas, montem, turrim, exprimere aliquid vel distillare, & hujusmodi & similia.

Somnia significantia repletionem humorum.

C A P. L I V.

Q U A N D O repletio humorum est in corpore, homo somniat se gravari ab aliquo vel onerari per voluntatem aut violentiam, velle ire nec posse, aut se levare nec ex debilitate valere.

Somnia significantia malos humores.

C A P. L V.

Q Uando in corpore sunt mali humores
& nimis regnant, homo videt in somniis
se ire per loca cœnosa, fœtida, menstruum
rem turbulentam & similia.

D E N O T I T I

Auguriorum.

C A P. L V I.

Auguria sunt in canonibus ecclesie
sua inventa, tamen dicimus
quod quædam accipiuntur per
obviationem hominis vel alterius
us animalis, vel auditum vocis, & hic
hæc augur, auguris, est, qui vel quæ per
ralem scientiam indicat res futuras, & si
per signa hujus scientiæ singula in genere
judicare scit & novit. Unde sciendum est
quod auguriorum quædam significant bonum
eventum, quædam malum eventum,
quædam medium inter utrunque. Sunt
enim quædam notabilia, quibus proprie
auguria considerantur, ut sternutatio osci-
tantis, obviatione volatus avium, cantus
avium, vox audita locutionis, circa pro-
positum negotii ut somnium antecedens,
unde homo facit augurium homini sicut
cætera

cætera animalia faciunt, ut aquila, cornicula, niſticorax, corvus, bubo, picus, felis, canis, porcus, equus, &c. ut habetur in libro auguriorum. Item auguriorum quædam, poſt quædam dextre, quædam ſiniſtre, & cum diverſa ſunt in ſua diſpoſitione quodlibet ſuorum proprie nominatur, & proprio nomine cognoscitur interpretandum. Tamen dicimus quod auguria ſunt numero XII. ad inſtar XII. ſignorum cœli, & ſunt hæc. Fernova, fervetus confert emphonentſci, moſarnova, ſima fervetus, & hæc ſunt in dextro latere. In ſiniſtro vero latere ſunt. Confernova, confervetus, variamhariam, ſcaſarnova, ſquaſſarvetus. Cum autem iſta nomina ſint gravia & multæ ſignificationis, ideo placet nobis ea exponere ſufficienter. Fernova eſt augurium quando tu exiveris domum tuam cauſa faciendi aliquid, & eundo vides hominem vel avem eundo vel volando ita quod te ponat ante in ſiniſtra parte tui, & iſtud eſt tibi ſignum bonæ ſignificationis ſuper negotio. Fervetus eſt augurium, quando tu exiveris domum tuam cauſa faciendi aliquid & eundo prius invenis, vel videt avem vel hominem pauſantem ante te in ſiniſtra parte tui & iſtud eſt tibi malum ſignum ſuper negotio. Varium eſt angurium, quando homo vel
avis

avis suo itinere vel volatu ante transit ve-
 niens à dextra parte tui, & tendens in fini-
 stram evanescit, istud est tibi bonum sig-
 num super negotio. Confernova est augu-
 rium, quando prius invenies hominem ve-
 avem euntem vel volantem, & se repause-
 ante te in dextra parte tui, vidente te, &
 istud est tibi bonum signum super negotio.
 Confervetus est augurium quando prius
 invenis vel vides hominem vel avem se re-
 pausantem in dextera parte tui te vidente, &
 istud est tibi malum signum super negotio.
 Scismafarnova est augurium, quando tu vi-
 des hominem vel avem post te, & te conse-
 qui & transire ante: & antequam perveniat
 ad te, vel tu ad eam, alicubi se repauset te
 vidente in dextro latere tui, & tunc est tibi
 bonum signum super negotio. Scismarve-
 tus est augurium, quando tu vides homi-
 nem post te vel avem pausantem, ita quod
 sit tibi dextro à latere, istud est tibi malum
 signum super negotio. Scassarnova est au-
 gurium, quando vides post te hominem vel
 avem & antequam perveniat ad te & tu ad
 eam, in loco repauset te vidente, significat
 bonum signum super negotio. Scassarveruss
 est augurium, quando vides hominem præ-
 terire, vel avem in loco pausantem, ita quod
 sit tibi in sinistro latere tui, est tibi malum
 signum super negotio. Emponenthisci est

augu-

augurium, quandò homo vel avis venit à latere sinistro tui & transit ad dextram, nec eam vides repaufare, sed evanescit ad te: tunc est tibi bonum signum super negotio. Hertenam est augurium, quando homo vel avis à dextro latere tui vidit in sinistrum transiens post tergum tui, & eam vides alibi repaufare, tunc est tibi malum signum super negotio. Ut autem singula quæ diximus evidentius intelligantur, libri auguriorum hoc ponimus in exemplo.

De notitia sternutationis.

C A P. LVII.

STernuto, as, verbum est: & significat sternutare. Et hæc sternutatio ipse idem actus est qui dicitur sternutatio. Nec aliud sternutatio quam fumositas eorum, quæ ascendunt in caput usque ad cerebrum. Et cum ibi sæpius abundant nociva quam juyativa à natura depellit, & cadendo exit in ictu per nares & per os. Potest autem vetari sternutatio, ne fiat quin sentitur contingere. Si oculi parum fricentur, confestim cessat, & animali tunc caput purgatur à malis vaporibus: ut domus à fumo quando expellitur à vento, quid autem una sternutatio vel duæ boni vel mali significant, hic pono exemplum. Dum enim aliquis negotio
emptio-

emptionis, venditionis, ut intellectus, &c. fecerit duas sternutationes, vel quatuor, aut alibi per alteram factæ fuerint, & confestim se levat, si sedeat & si statim pedibus se moveat, & incipiat ire eum complendi negocium sive intromittendi qui prosperabitur in eo. Et si fecerit ultra quatuor sternutationes. non pertinet sibi super facto, cum sit sub dubitatione sciendi veritatem, nisi illud videat adhuc per aliud signum, ut oblationis signo, &c. Si vero fecerit unam sternutationem vel tres, omnino delinquat omnia tam dicendo, quam in faciendo, eoque quod de facto non posset pervenire ad bonum finem, nec cito, nec facile. Item si duo homines quasi in uno momento fecerint duas sternutationes, id est, quilibet eorum fecerit suam sternutationem, tunc ei est bonum signum faciendi aliquid propositum in certo facto, unde statim incipiat negocium & prosperabitur in ingressu maris causa negociationis & etiam per terram. Duæ sternutationes ei bonum signum significant, & è converso, ut de una vel tribus. Item cum quis recenter venit in locum una sternutatio ei bene significat & è converso, ut duæ vel quatuor, &c. Item una sternutatio in aliqua nocte facta per quemquam de familia domus, bonum significat, ut lucrum, &c. duæ vero malum ut damnum, &c. Verum etiam

quod ille qui sternutat, recipet partem significationis hac conditione, quod cætera participabunt cum eo de illo eventu. Item si duæ sternutationes fiant omni nocte ab aliquo, & illud continuetur per tres noctes, signum est quod aliquis vel aliqua de domo morietur, vel aliud damnum domui continget, vel maximum lucrum. Item in introitu domus si quis noviter habeat unam sternutationem tutè intret hærediturus. Si verò duas, exeat, & eam non habitet. Item homine jacente in lecto suo, si vigilaverit & fecerit unam sternutationem, est sibi signum malum infirmitatis, vel damni. Si vero dormiat, & fecerit unam sternutationem, pejus significat, ut magnam tribulationem, mortem personæ, vel impedimentum gravissimum, aut magnam rerum perditionem. Si vero aliquis in lecto jacendo duas fecerit sternutationes & vigilet, signum est bonum, si lucri, vel sanitatis, &c. Sed si dormiebat tunc est melius, & si omni nocte duæ fiant sternutationes usque in tertiam noctem, tunc est signum optimum aut in lucro, aut in alio honore, &c. Item si aliquis tota die verit, ut mercator & peregrinus, aut partim in die, & repaverit in aliquo hospitio, & ibi repente faciat duas sternutationes, locum mutet: & vadat in aliud hospitium, eo quod prosperabitur, alioquin adversabitur. Item

O

cum

cum quis petendo aliquid causæ operando
 eam rem vel tetigerit, habuerit una sternu-
 tationem confestim discedat de loco illo &
 immittat omnia illic & alibi tentet, & tunc
 inde prosperabitur aliquantulum. Et si ha-
 buerit duas sternutationes, tollat ipsam se-
 cure & eam rem non permittat nec amplius
 differet. Item si quis post factam nuper de
 aliquo unam sternutationem fecerit, tunc
 significatur quod omnia in pacto stabunt
 firma. Si vero tres fecerit pactum non ser-
 vabit. Item si quis summo mane in die lunæ
 cum se de lecto levaverit, unam habue-
 rit, significat, quod totam hebdomadam
 habebit prosperam lucro vel alia consolati-
 one. Si vero duas habuerit, totum contrari-
 um erit, si quis perdidit equum, annua-
 lum, &c. & exiens domum suam causa qua-
 rendi, & in exitu nuper habuerit unam sternu-
 tationem, significatur ei rem suam recupera-
 perare. Si vero duas habuerit, nunquam
 rem inveniet. Item die dominico summo
 mane cum quis surgit de lecto si tres ste-
 rnutationes habuerit, ei bonum significat.
 Una verò malum significat. Item ante pran-
 dium vel cœnam quasi volens incipere co-
 medere, duas sternutationes si fecerit, bonum
 significat, una vero malum. Vir in-
 firmus jacens in lecto si timeat, & diffidat
 & habeat unam sternutationem, signum est
 mortis.

mortis : si vero duas, evadet , mulier gravi-
ter infirma , si in lecto habuerit unam ster-
nutationem est sibi signum liberationis ,
quæ vero mortem significant.

I N C I P I T T E R T I A
P A R S ,

*In qua continentur capitula physionomie in specie
utriusque sexus viri & mulieris.*

C A P. LVIII.

D particulas quidem corporum
utriusque sexus videlicet viri &
mulieris plenius revertentes , se-
cundum seriem ferme cujuslibet
personæ in omni statu sui dicimus , quod
physionomia est ingeniosa scientiæ naturæ,
per quam cognoscitur virtus cujuslibet ani-
malis. Et quoniam membrorum quædam
sunt simplicia, ut lingua, cor, &c. quædam
vero composita, ut oculus, nasus , &c. Id-
circo dicimus quod multa sunt signa quæ si-
mul vivunt, somnia quorum dant iudicium
sapienti & ideo sciendum est , quod multi-
plex est differentia inter virum & mulierem
adens in iudicio scientiæ quæ dicitur phy-
sionomia. Quare accipienda est proprie in
viro & improprie in muliere. Causa est ,
quia vir in omni compositione ipsam ple-

nius apprehendit quam mulier, ut evidenter
 ter appareat scientia canonum qui sunt im-
 fra per modum capitulorum, & ob hoc dili-
 gimus, quod pro viro intelligatur proprium
 iudicium uniuscuiusque capituli, & pro
 muliere improprie, comparato tamen inter
 lectu ipsorum ad idem. Quare magnum
 ingenium debet adhibere comprehensione
 bus omnium quæ sunt necessaria huic, sum-
 vi collectionis priusquam iudicium profecto-
 ratur utriusque sexus, si casus evenerit in
 aliquo iudicandi, videmus enim virum in
 facie consimilem mulieri, quem tunc sagaci-
 citer aspeximus, iudicamus de illo, & ita con-
 cæteris partibus corporis ut manus. Videmus
 mus etiam mulierem in facie, & hæc error
 carnaliter similis viro, sola dispositione
 membrorum scilicet tam alienam partem
 tium corporis, ut manus, &c. quam facie
 nunquid iudicamus de illa quemadmodum
 de viro possumus iudicare? nequaquam
 sed aliter & debilius pro eo quod complexio
 xio mulieris valde distat à mera ratione
 complexione viri in omnibus modo qui
 citur communis esse. Sed de communi de
 partes attribuuntur viro, & tertia mulier
 Unde volentes ordinem omnium & singu-
 larum partium membrorum retinere. A
 pite nunc incipiemus, principaliter ponemus
 mus rubricam unicuique parti corporis
 humanæ

humani & non alterius animalis, ut opus nostrum sit facilius omni lectori. Et connumeratis omnibus membris particulariter à summo capite ad plantas pedum, finiemus ut ipsum opus cum auxilio Dei, qui de nihilo cuncta creavit solus gubernans omnia, disponens magno regimine sapientiæ, qui non fallitur.

De Capillis.

C A P. L I X.

Capilli plani & extensi in colore albi, vel blandi si sint subtiles, & molles significant hominem naturaliter timidum corde, debilem viribus, pacificum in societatibus, ubique convenientem & mansuetum. Capilli grossi & ericii, ac breves, significant hominem naturaliter fortem, securum, audacem, inquietum, vanum, sæpe fallacem, cupidum pulchrorum, & plus simplicem quam sapientem, licet fortuna ei faveat. Cujus capilli sunt mixtim crispi, significant hominem duri ingenii, aut multæ simplicitatis sive utrunque. Cujus capilli sunt multi super tempora faciei, & super frontem quibus frons valet judicare vilosa, significant hominem simplicem, vanum, luxuriosum, cito credentem alteri, a moribus & loquela rusticali, grossi ingenii.

genii. Cujus capilli sunt multum ericii & elevati & cæsareæ ex sua formositate significant hominem valde simplicem, audacem, superbum, duræ capacitatis, velocis iræ: mendacem, luxuriosum, malitiosum in malo præsumptiosum. Cujus capilli in angulo frontis, sunt valde ericii, & omnes elevati vel parum ex eis, sitque frons clava, significant hominem simplicem & partim malitiosum cum sagacitate modorum. Cujus capilli sunt multi, id est, spissi per totum caput, significant hominem luxuriosum, & bonæ digestionis, vanum, velocis credulitatis, pigrum in agendis, malæ memoriæ: cupidum multorum, ac infortunatum. Cujus capilli sunt rubei, significant hominem invidum, venenosum, fallacem, superbum & maliloquum. Cujus capilli sunt valde blandi, significant hominem convenientem ad omnia, amantem honorem & vanam gloriam habentem. Cujus capilli sunt valde nigri, significant hominem convenientem ad omnia plus ad bonum, quam ad malum, in officio & opere studiosum, secretum & bene fortunatum. Cujus capilli sunt quasi albi vel glauci, significant hominem bonæ conditionis, & convenientem ad omnia, timidum, verecundum, debilem, boni ingenii, teneræ capacitatis duram ac crudelem habentem. Cujus capilli sunt medicorum

res inquantitate & colore, significant hominem convenientem, & plus tendentem ad bonum quam ad malum, amantem vitam pacificam, mundiciam, & bonos mores. Cujus capilli tempore juventutis sunt canicies, significant hominem moventem ad luxuriam, vanum, mendacem, inflabilem, loquacem.

De Fronte.

C A P. LX.

FRONS multum elevata in rotundum significat hominem liberalem amicis & notis, lætum, boni intellectus, alteri tractabilem & multis gratiis virtuosum. Cujus frons est plena pelle, & osse, & non continens rugas, significat hominem ex facili litigantem, vanum, fallacem plus simplicem quam sapientem. Cujus frons est nimis parva ex omni parte, significat hominem boni ingenii, & clari intellectus, multæ audaciæ in malo, magnanimum, cupidum, pulchrorum, & honoris. Cujus frons est cuspidata in angulis temporum, ut ossa quasi foris permaneant, significat hominem vanum & instabilem, in omnibus debilem, simplicem, & teneræ capacitatis. Cujus frons est in temporibus quasi conflata grossitudine carnis, scilicet quod habeat maxillas carne plenas, signifi-

cat hominem multi animi, superbum, iracundum, & grossi ingenii. Cujus frons est rugosa, & declivis à medio ut sit quasi duplex, in facie nasi habeat vallem sive non, significat hominem simplicem, magnanimum, magni ingenii, & crudelis fortunæ. Cujus frons est magna ex omni parte, & aliquantulum rotunda, nuda pilis vel calva, parum vel satis, significat hominem audacem, boni ingenii & intellectus, sagacem, malitiosum, magnanimum, magnæ iræ, non benè legalem, & ideo facile mendacem: Cujus frons est valde longa, & alta in rotundum, & facies, versus mentum sit figurata in acutum, significant hominem simplicem, debilem, convenienter legalem & crudelis fortunæ.

De Ciliis

C A P. LXI.

Cilia arcuata multum, & quæ frequentiori motu elevantur in altum significant hominem superbum, animosum, vanum, gloriosum, audacem, minacem, cupidum pulchrorum & convenientem ad utraque. Cujus cilia sunt deorsum declinata cum alteri loquitur, vel alterum intuetur, quasi latenter sub eis, significant hominem valde malitiosum vel fallacem, mendacem, proditorem,

torem, tenacem, pigrum, secretum, pauciloquum. Cujus cilia sunt rara pilis, significant hominem simplicem, vanum, debilem, cito credulum, & in societate satis convenientem. Cujus cilia sunt naturaliter plicata deorsum, ut quasi sine crispa, significant hominem ineruditum, pigrum, suspiciosum, tenacem, invidum, in multis facile seductorem. Cujus cilia sunt valde breviva, & in colore alba, vel plumbea, significant hominem, quasi ad omnia convenientem timidum, facile cito alteri credentem, & è converso.

De Interciliis.

C A P. L X I I.

Intercilia significant hominem tenacem, invidum, secretum, sagacem, valde cupidum pulchrorum, vanæ fortunæ, plus crudelis quam delectabilis. Cujus intercilia sunt longa valde, significant hominem aliquantulum duræ capacitatis, subtilis intellectus, magnæ audaciæ, multæ felicitatis & amicitia claræ & perfectæ.

De Oculis

C A P. L X I I I.

OCuli magni, id est, grossi significant hominem frequenter pigrum quando-

O 5

que

que audacem, invidum, partim verecundum & partim non secretum, convenientem, tenacem, vanum, leviter mendacem, magnæ iræ, malæ memoriæ, grossi ingenii & parvi intellectus, & minus sapientiæ, quod se reputet scire. Cujus oculi sunt in capite concavi intus & longinqui visus, significant hominem suspiciosum, malitiosum, magnæ iræ, perversum moribus, valde memorem, audacem, crudelem, facile mendacem, minacem, vitiosum, luxuriosum, superbum, invidum & seductorem. Cujus oculi foris valde prominent, significant hominem simplicem aut stultum, parum verecundum, aliquantulum largum, facile servitalem, grossi intellectus & ingenii, citò convertibilem ad utrumque. Cujus oculi acute intuentur & studiose ciliis declinatis, significant hominem malitiosum, & multoties seductorem, falsarium, sæpe mendacem, invidum, tenacem, secretum, impium, nec bene legalem. Cujus oculi sunt parvi & rotundi convenienter, significant hominem verecundum, debilem simplicem, citò credentem dicta alterius, grossi ingenii, tardi intellectus, & frequenter crudelis fortunæ, liberalem alteri, & convenienter verecundum. Cujus oculi sunt obliqui, significant hominem fallacem, legalem, tenacem, invidum, iracundum, men-

mendacem, & in multis malitiosum. Cujus oculi sunt varii & intuitu vagi, significant hominem sæpe mendacem, vanum, simplicem, luxuriosum, seductorem, citò alteri credentem, invidum, animosum, cupidum pulchrorum, & facilè convertibilem ad utrumque. Cujus oculi sæpe connivent & moventur ante & retrò, significant hominem luxuriosum, instabilem, sæpe mendacem, sæpe falsarium, proditorem, infidelem, præsumptuosum, & durum ad credendum alteri. Cujus oculi in albedine sunt citrini, significant hominem simplicem, sæpe mendacem, vanum, fallacem, sæpe luxuriosum, infidelem alteri, & convenienter secretum valde sui sensus & magnæ iræ. Cujus oculi sunt multi motus aut duri sive tardi intuentes tamen acutè cum reclinatio-
ne carnis oculorum, significant hominem valdè malitiosum, in multis vanum, pigrum, mendacem, infidelem, invidiosum & rixosum. Cujus oculi sunt quasi rubei, vel vitiosi lacrymis vel sanguine, significant hominem iracundum, superbum, dedignosum, crudelem, inverecundum, infidelem, mendacem, vanum, simplicem, teneræ capacitatis, seductorem, & ex facili pium. Cujus oculi sunt valdè grossi, quasi similes oculis boum, significat hominem simplicem, tardi intellectus, malæ memoriæ, &

grossi nutrimenti. Cujus oculi sunt in forma mediocris, tendentes ad nigredinem, significant hominem convenienter pacificum, mansuetum, legalem, ingenii boni, magni intellectus, & convenienter alteri servitalem.

De Naso.

C A P. L X I V.

NAsus longus aliquantulum subtilis, significat hominem audacem, curiosum in factis, iracundum, vanum, cito convertibilem, ad utrumque debilem, & ex facili credentem. Cujus nasus fuerit longus & extensus, habens punctum deorsum declinatum, significat hominem sagacem, secretum, servitalem, & convenienter fidelem probum, in agendis supplantaneum. Cujus nasus fuerit simus, significat hominem impetuosum, vanum, mendacem, luxuriosum, debilem, instabilem, citò alteri credentem & convertibilem ad utrumque. Cujus nasus fuerit in medio latus, & declinet ad summitatem sui, significat hominem facile mendacem, vanum, luxuriosum, verbosum, & crudelis fortunæ. Cujus fuerit undique grossus & bene longus, significat hominem cupidum omnium pulchrorum, in bonis simplicem, in malis sapientem

con-

convenienter, bene fortunatum, fervosum in eis quæ cupit, secretum & valdè minus scientem quàm se scire reputet. Cujus nasus fuerit valdè acutus in puncta & mediocris inter longum & curtum, grossum & subtilem, significat hominem citò irascibilem, valde sui sensus, facile rixosum, sagacem, debilem, malitosum, seductorem, minacem & memorem. Cujus nasus fuerit valde rotundus in extremis, & cum parvis naribus significat hominem superbum, grossi nutrimenti, citò credentem, vanum, largum & fidelem. Cujus nasus fuerit nimis longus, & in puncta plus subtilis quam grossus, & convenienter rotundus, significat hominem in loquendo audacem in agendis probum, facile injuriosum, fallacem, invidum, tenacem, in fide secretum, cupidum alieni, & multis modis latenter malitosum. Cujus nasus fuerit retortus & curvatus in sursum, & longus, convenienter habens punctam grossam, significat hominem audacem, superbum, tenacem, invidum, cupidum, luxuriosum, mendacem, seductorem, vanum, gloriosum, infelicem, rixosum. Cujus nasus fuerit in medio valde elevatus, significat hominem sæpe mendacem, vanum, instabilem, luxuriosum, citò credentem, importunum, ingenii boni, grossi

nutrimenti, & plus simplicem quàm sapien-
 tem, & malitiosum. Cujus nasus fuerit
 qualitate rubicundus ultra omnem speciem
 cæterorum, significat hominem avarum,
 impium, luxuriosum, supplantantem boni-
 tatis grossi nutrimenti & ingenii, teneræ ca-
 pacitatis. Cujus nasus fuerit convenienter
 grossus, undique super punctum planus ali-
 quantulum, significat hominem satis pacifi-
 cum, fidelem, laboriosum, secretum, & boni
 intellectus. Cujus nasus fuerit in summita-
 te aliquantulum pilosus & undique grossus
 convenienter & in junctura frontis parum
 subtilis, significat hominem bonæ conditio-
 nis in omnibus, & convertibilem facile ad
 utraque. Cujus nasus fuerit ubique grossus
 nares habens latas, significat hominem gros-
 si ingenii, & plus simplicem quam sapien-
 tem, mendacem, fallacem, subdolosum,
 rixosum, invidum, & vanum gloriosum.

De naribus.

C A P. L X V.

NAres nasi strictæ ac subtiles, significant
 hominem habentem parvos testiculos,
 sagacem, dedignosum, mendacem, fide-
 lem, vanum, gloriosum, cupidum pulchro-
 rum, in agendis modestum. Cujus naribus
 fuerint magnæ & amplæ, significant homi-
 nem

nem habentem magnos testiculos, luxuriosum, proditorem, vanum, falsum, audacem, mendacem, invidum, cupidum, grossi ingenii, tenacem, parum timidum. Cujus nares fuerint valdè obtusæ, significant hominem insipientem, vanum, mendacem, superbum, asperæ fortunæ & bellicosum.

De Ore.

C A P. L X V I.

OS magnum & latum ex clausura & apertione, significat hominem audacem, inverecundum, facile bellicosum, mendacem, verbosum, novigerulum, commestorem, grossi ingenii, tenacem & valdè insipientem. Os cujus fuerit parvum clausura & apertione, significat hominem pacificum, timidum, fidelem, secretum, tenacem, largum, verecundum, doctrinalem, & parum comedentem. Cujus os fœtet flatu, significat hominem in hepate vitiosum, sæpe mendacem, vanum, lascivum, fallacem, teneræ capacitatis, grossi intellectus, seductorem, invidum, cupidum, & convenienter alteri largum, novigerulum, citò recedentem, & plus simplicem quam sapientem. Cujus os redolet flatu, significat hominem convenientem in dando & retinendo, sagacem, secretum, pulchrum, citò credentem & convertibilem ad utraque.

De

De Labiis.

C A P. LXVII.

LAbia oris valde grossa vel nimium revoluta foris significant hominem plus simplicem quam sapientem, citò credentem, grossi nutrimenti, & convenientem ad utraque, Cujus labia fuerint convenienter subtilia non multum foris retorta, significant hominem discretum, in omnibus secretum, sagacem, iracundum, & multi ingenii. Cujus labia fuerint bene colorata & subtilia quàm grossa, significant hominem bonæ conditionis, in omnibus & citò convertibilem ad utrunque & citius ad virtutes quàm ad vitia. Cujus labia non sunt benè æqualia in omni, ita quod unum sit majus altero, significant hominem plus simplicem quàm sapientem, grossi ingenii, tardi intellectus, & variæ fortunæ.

De Dentibus.

C A P. LXVIII.

Dentes parvi & debiles in opere, rari & curti significant hominem debilem, boni ingenii, teneræ capacitatis, mansuetum, legalem, fidelem, secretum, timidum, vitæ brevis, & ad utraque convenientem. Cujus dentes non sunt sibi æquipollentes

tess

tes quantitate, & situ gingivarum, ita quod quidam sunt stricti, quidam lati, quidam rari, quidam spissi, significant hominem sagacem, boni ingenii, audacem, dedignosum, invidum & facile convertibilem ad utraque. Cujus dentes sunt valde longi, & quasi acuti & aliquantulum rari & fortes in opere significant hominem invidum, gulosum, audacem, quasi inverecundum, mendacem, falsum, infidelem & suspiciosum. Cujus dentes sunt citrini, vel pruni, sive sint curti sive longi, significant hominem plus stultum quàm sapientem, grossi nutrimenti, citò credentem, turbidi intellectus, sæpe fallacem, mendacem, invidum, cupidum alieni, & suspiciosum. Cujus dentes sunt grossi & lati, sive declinent foris sive sint rari sive spissi, significant hominem vanum, lascivum, grossi nutrimenti, citò credentem, simplicem, fallacem, mendacem, & teneræ capacitatis. Cujus dentes sunt fortes & spissi, significant hominem longæ vitæ, cupidum pulchrorum, duræ capacitatis, grossi ingenii, magnanimum, multum sui sensus, novigerulum, & citò credentem. Cujus dentes sunt debiles, parvi, rari & exiles, significant hominem debilem, brevis vitæ, sagacem, capacitati bonæ, citò credentem, communiter verecundum, tractabilem, mansuetum & legalem.

lem. Cujus dentes sunt fortes & spissi, significant hominem longæ vitæ, luxuriosum, bene comedentem, audacem, fortem, discretum, & sui sensus.

De Lingua.

C A P. LXIX.

Lingua nimis velox ad loquendum, significat hominem plus simplicem quàm sapientem, grossi ingenii, mali intellectus, citò credentem, & facile convertibilem ad utraque. Cujus lingua balbutit loquendo, significat hominem valde simplicem, vanum, instabilem, iracundum, cito ab ira convertibilem, servitalem & debilem. Cujus lingua est valde grossa & aspera, significat hominem sagacem, malitiosum, convenienter servitalem, vanum, dedignosum, secretum, proditorem, novigerulum, timidum, impium convenienter. Cujus lingua est subtilis significat hominem sagacem, ingeniosum, facilè timidum, cito credentem, atque convertibilem ad utrumque.

De Flatu.

C A P. LXX.

Flatus multus significat hominem multum spiritus & è converso, cujus defectus est duplex aut ex parvitate pulmonis, aut ex vitio

vitiositate thoracis. Et ideo animal multi flatus est multæ fortitudinis, & multi potus.

De Voce.

C A P. LXXI.

VOx grosso in sono significat hominem fortem, audacem, superbum, luxuriosum, helluonem, ex facili bellicosum, valde sui sensus, mendacem, fallacem, secretum, iracundum, clamosum, invidum. Cujus vox est subtilis & debilis parvo flatu, significat hominem debilem, timidum, intellectus boni, sagacem, pauci cibi. Cujus vox est clara & bene expedita in sono, significat hominem convenienter providum, veracem, sagacem, ingeniosum, mendacem, gloriosum & cito credentem. Cujus vox est solida in cantu: significat hominem convenienter fortem, intellectuatum, tenacem, cupidum alieni & ingeniosum. Cujus vox est tremula, significat hominem invidum, suspiciosum, gloriosum, pigrum, debilem, & timidum. Cujus vox est valde alta in sono, significat hominem fortem, audacem, injuriosum, & sui sensus. Cujus vox est valde aspera, sive in cantu sive in loquela, significat hominem grossi ingenii, intellectus & nutrimenti. Cujus vox nimis resonat vel impediatur, cantarix, &c. significat hominem plus

plus simplicem quàm sapientem, grossi nutrimenti, vanum, instabilem, facilè timidum, mendacem, & citò credentem. Cujus vox est miris & plena, & grata auditori significat hominem pacificum, secretum, timidum, tenacem, iracundum, & valde sensus. Cujus vox incipit à gravi, & finit in altum, significat hominem iracundum & impetuosum, audacem & tutum. Cujus vox in vocatione alterius mollis, significat hominem debilem, mansuetum, tenacem & sagacem. Cujus vox in vocatione alterius est acuta & alta, significat hominem tutum, iracundum, audacem, sagacem, malitiosum, & satis superbum. Cujus vox est dirupta, alta & placabilis, significat hominem timidum, & ex facili vanum, animosum, citò credentem & luxuriosum.

De Risu.

C A P. L X X I I.

Risus abundat in ore stultorum habentium splenem magnum & è converso. Cujus bucca ex facili ridet, significat hominem simplicem, vanum, instabilem, cito credentem, grossi ingenii & nutriti, servitalem & non secretum. Cujus bucca raro ridet & breviter, significat hominem stabilem, tenacem, sagacem, clari intellectus, & secre-

secretum, fidelem & laboriosum. Cujus bucca durè movetur ad ridendum, significat hominem sapientem, valde sui sensus, sagacem, ingeniosum, patientem, tenacem, studiosum suæ artis, iracundum, supplantaneum. Cujus bucca facile ridet, & ridendo sæpe tussit, vel oscitat, aut torquet caput, significat hominem varium, invidum, cito credentem, & convertibilem ad utrunque. Cujus bucca ridendo torquetur cum decisione alterius, significat hominem arrogantem, falsum, tenacem, iracundum, mendacem, & aliquantulum proditorem.

De Mento.

C A P. LXXIII.

MEntum amplum & grossum carne multa significat hominem pacificum, mediocris capacitatis, grossi ingenii, legalem, secretum & facilè convertibilem ad utrunque. Cujus mentum est acutum & convenienter plenum carne, significat hominem boni intellectus, alti cordis, & satis laudabilis nutrimenti. Cujus mentum est quasi duplex quadam valle, significat hominem pacificum, grossi ingenii, vanum, cito credentem, convenienter alteri servitalem & valde supplantaneum, & secretum factorum.

rum. Cujus mentum est acutum & subtilee carne, significat hominem audacem, bellicosum, irascibilem, dedignosum, timidum, debilem & aliquantulum servitiale. Cujus mentum est recurvum, cum valet in junctura maxillarum, & carne macer quasi acutum, significat hominem pessimum; simplicem; audacem, superbum, minacem, invidum, tenacem, fallacem, cito irascibilem, iracundum, proditorem, & furem & supplantaneum.

De Barba.

C A P. LXXIV.

BARBA nascitur viro ultra 14. annum paulatim de die in diem, & tunc nascitur femur extra sexum. Et est sciendum quod tales pili procreantur de superfluitatibus ciborum, fumositas quorum superascendit usque ad partes maxillarum velut fumus ad foramina camini. Et cum amplius non inveniat meatus apertos, quibus bene valeat superius ascendere, sic inde exeunt in modum pilorum qui dicuntur pili barbæ. Mulieres pene omnes carent barba in maxillis. Et est sciendum quod omnes humores quibus in viris barba generatur, in mulieribus menstruum, quod est eis quodam meatu & motu ætatis lunæ, quandoque semel in mense:

menſe, & quandoque bis. Cujus exitus dicitur eſſe fluxus ſive ſuperfluum. Iſtud vero contingit quando mulier non eſt gravida jam tranſacta 12. annos: & hoc menſtrum quandoque ei in lac tranſmutatur intra mammas. Verum eſt quod hi humores ita ſubtiles ex natura calidi ſunt, quod ex eis quaſi oriuntur pili aliquando in maxillis mulieris, & propriè circa os ubi magis abundat calor, & hæc mulier dicitur eſſe barbata. Sciendum quod talis mulier eſt valde luxurioſa, propter calidam ſui complexionem. Eſt ergo fortis naturæ & virilis conditionis. Mulier verò bene mundata à pilis, & præcipuè circa os, ſecundum phyſionomiam dicitur eſſe bonæ complexionis, ſcilicet timida, pavida, verecunda, debilis, mitis, & obediens, & econverſo barbata. Item dicimus quod in maxilla faciei, aut habet jam barbam aut non habet, quæ ſi habet, dictum eſt, ſed ſi non habet, aliquid barbæ hoc perdicendum eſt pro non habente, aut non eſt adhuc in ætate habendi, aut eſt propria cauſa, qua nunquam poteſt exire. Puer non habet barbam, eo quod non eſt natura tam potens adhuc, neque quod poſſint pori maxillarum aperiri, & idem intelligendum eſt de puellâ ratione menſtrui propter lunam, loco barbæ. Cujus barba eſt bene ordinata ſive compoſita & ſpiſſa pilis,

pilis, significat hominem bonæ naturæ, & rationalis conditionis ad omnia secundum conjunctum, & datos mores producte & econverso. De illis qui habent eam male compositam, ut patet in eunuchis, qui postquam perdiderint ambos testiculos valde transmutantes à natura virorum in naturam mulierum.

De Facie.

C A P. L X X V.

FACIES quæ sæpe sudat ex facili motu, significat hominem calidæ naturæ, vanum, luxuriosum, benè comedentem & grossi ingenii ac nutrimenti. Cujus facies est valde carnosâ, significat hominem timidum convenienter lætum largum, discretum, luxuriosum, malæ memoriæ, cito credentem audita, & bene legalem alteri importunæ voluntatis, in optato invidum, & satis convertibilem ad utraque & valde præsumptuosum. Cujus facies est macilentâ, significat hominem sagacem, fatigabilem, intellectus boni, plus crudelem quam piûm, teneræ capacitatis & dedignosum. Cujus facies est minuta, valde & rotundâ figuraliter, significat hominem simplicem, timidum, debilem, grossi nutrimenti, malæ memoriæ. Cujus facies est similis ebrioscæ signum

significat hominem bibentem vinum bonum luxuriosum, vanum, fortem, facile inebriatur. Cujus facies irascibilis assimilatur cito & facile, irascitur & tenet tamdiu iram. Cujus facies est longa, & macra, significat hominem valde audacem lingua & facto, simplicem, rixosum, superbum, injuriosum, fallacem, durum, moribus pium, convenienter luxuriosum. Cujus facies est communis inter longam & rotundam, macram & crassam, significat hominem convenientem ad omnia, tamen citius in bono quam malo. Cujus facies est valde crassa & lata, significat hominem plus simplicem, quam sapientem, grossi ingenii, tardum intellectum habentem in agendis, sæpe vana gloriosum, credentem, convertibilem ad omnia luxuriosum, vanum, obliviosum in malo, falsum detrectorem & supplantaneum. Cujus facies est valde plana sine timore, valde elevata, significat hominem bonæ conditionis ad omnia & satis amabilem, cito credentem, sagacem, satis fidelem, & plus simplicem quam sapientem ac patientem ut adversa fortuna. Cujus facies aliquantulum vallant, & plus macra, quam crassa, significat hominem injuriosum, invidum, fallacem, mendacem rixosum, laboriosum, grossi ingenii, vanum, valde simplicem, & tardi intelle-

etus. Cujus facies est mediocris ad quam
 libet dispositionem & cæterarum, tamen
 plus pinguis quam macra, significat hominem
 nem in sermone veracem, facilem, servitia
 lem, communiter ingeniosum, sagacem &
 memorem. Cujus facies est valde curva &
 longa, ac macra, significat hominem grossi
 ingenii, quasi ad omnia bona simplicem
 tardi intellectus, & non legalem, & ex lev
 occasione malitiosum. Cujus facies est la
 tior à fronte inferius usque ad juncturam
 maxillarum, & altior quam postea, signifi
 ficat hominem simplicem in agendis & i
 loquela invidum, partim timidum, partim
 audacem, tenacem, mendacem, vanum, fa
 lacem, animosum, rixosum, grossi nutr
 menti & mali ingenii. Cujus facies est bene
 disposita carne, colore, & suis partibus
 oculi, cili &c. quibus sit delectabilis,
 placida, significat hominem generaliter
 bene dispositum ad agendum vitia & virt
 tes. Cujus facies est in colore pallida,
 gnificat hominem non bene sanum, valde
 malitiosum, proditorem, mendacem, inf
 perbum, luxuriosum, tenacem, invidum
 præsumptuosum, grossi nutrimenti, nec
 bene fidelem neque legalem. Cujus facies
 est bene colorata, significat hominem la
 dabilis dispositionis, in sua complexio
 lætum, cito credentem alteri, convenientem

servitiam, intellectus boni & ex facili ad omnia convertibilem.

De auribus.

C A P. LXXVI.

AVris est hominis, auricala cæteri animalis, & unguis est hominis, ungula cæteri animalis. Cujus aures sunt magnæ & grossæ, significant hominem simplicem, vel stolidum, pigrum, grossi nutrimenti, malæ memoriæ, duræ capacitatis. Cujus aures valde sunt parvæ & subtiles, significant hominem boni ingenii, intellectus, sapientiæ, secretum, pacificum, sagacem, timidum, tenacem, verecundum, vanum, gloriosum, animosum, memoriæ bonæ, satis alteri servitiam. Cujus aures aliquantulum sunt longæ, id est ultra communem formam, vel amplæ ex transverso, significant hominem audacem, inverecundum, vanum, pigrum, insipientem, alteri servitiam, pauci laboris & multæ commestionis.

De Capite.

C A P. LXXVII.

CApud magnum & bene rotundum ex omni parte significat hominem secretum, sagacem in agendis, ingeniosum, discretum magnæ imaginationis, laboriosum,

sum, stabilem & legalem. Cujus caput est
habens gulam grossam cum collo, quod de-
clinat versus terram, significat hominem ffran-
gacem, tenacem, pacificum, secretum, vaa-
de sui sensus & stabilem in agendis. Cujus
caput est longum habens faciem longam,
magnam ac deformem, significat hominem
fatum, malitiosum, vel valde simplicem
vanum, cito credentem, novigerulum,
etiam invidum. Cujus caput est valde v-
lubile hinc & illinc, significat hominem ffran-
tuum, simplicem, vanum, mendacem, ffa-
lacem, præsumptuosum, instabilem, tarna-
intellectus, mali ingenii, teneræ capacitat-
aliquantulum prodigum, novigerulum.
Cujus caput est grossum habens latam ffran-
ciem, significat hominem suspiciosum, vaa-
de animosum, cupidum pulchrorum, sim-
licem, sagacem, grossi nutrimenti, secre-
tum, audacem, & non bene verecundum.
Cujus caput est grossum & non convenien-
ter formosum, habens gulam curvam
collum grossum, significat hominem in-
fatis, sapientem, sagacem, secretum, ing-
niosum, stabilis imaginationis, fidelern-
veracem, & multis tractabilem. Cujus
put est parvum, habens gulam subtilem
longam, significat hominem valde debilem
insipientem, pauci cibi, doctrinalem & non
bene fortunatum

De Gula.

C A P. LXXVIII.

Gula candida sive macra aut crassa significat hominem vana gloriosum, vanum, timidum, lascivum, facile mendacem, convenienter sagacem, magnæ iræ & diu dedignosum. Cujus gula est macra & subtilis, & in qua venæ apparent, significat hominem malæ fortunæ, debilem, timidum, pigrum, grossi nutrimenti, cito credentem & convertibilem ad utraque.

De Collo.

C A P. LXXIX.

Collum longum significat pedes & longos & graciles, etiam significat hominem simplicem, & non secretum, timidum, debilem, invidum, mendacem, fallacem, indoctrinalem & cito convertibilem ad utraque. Cujus collum est curtum significat hominem sagacem, tenacem, fallacem, secretum, stabilem, discretum, iracundum, ingeniosum, magni intellectus, convenienter fortem, amantem pacem dominium & omnia timida.

De Spatulis.

C A P. LXX.

Spatulæ macræ & minutæ significant hominem debilem, timidum pacificum, paucum laboris, cito credentem, & ad omnia convertibilem. Cujus spatulæ sunt raræ & grossæ, significant hominem fortem, tenacem, fidelem, grossi ingenii & nutrimenti simplicem, multi laboris, satis comedentem & libenter stantem in pace. Cujus spatulæ sunt curvæ ad interius, significant hominem pigrum, sagacem, secretum, ingeniosum & supplantaneum. Cujus spatulæ sunt abrasæ, significat hominem simplicem, tenacem laboriosum, modestum in omnibus, ut lingua & comestione, pacificum, cito credentem & convertibilem ad utraque. Cujus spatulæ sunt in æquales, ut una earum sit altera major, significant hominem pigrum, tardi intellectus, grossi ingenii & nutrimenti, simplicem, duræ capacitatis, fidelem, audacem, tenacem, proditorem, falsum & non credentem. Cujus humeri spatularum sunt valde elevati, significant hominem apertæ vitæ moribus, invidum, simplicem, vanum, mendacem, instabilem, audacem, inverecundum & rixosum.

De Brachiis.

C P P. L X X X I.

BRachia longa, quæ extensione attingunt genua, licet raro contingat, significant hominem, liberalem, audacem, superbum, impetuosum desiderii, debilem, simplicem, cogitaminis pauci, & vana gloriosum. Cujus brachia sunt valde curta respectu stature corporis, significant hominem bellicosum, ingratum, audacem, invidum, superbum, fatuosum, tenacem. Cujus brachia sunt grossa ossibus nervis & multa carne, significant hominem convenienter fortem, superbum, cito præsumptuosum, invidum, cupidum pulchrorum, & cito credentem. Cujus brachia sunt pinguia & musculosa, significant hominem vana gloriosum, cupidum, quorundam delectabilem & plus insipientem quam sapientem in agendis. Cujus brachia sunt valde pilosa sive sint macra, sive crassa, & mollis carnis, significant hominem luxuriosum, teneræ capacitatis, debilem, multæ suspicionis, & sagaciter malitiosum. Cujus brachia sunt valde nuda pilis, significant hominem teneræ capacitatis, magnæ iræ, cito credentem, vanum, lascivium, mendacem, facile fallacem, sagacem in malo & debilem.

De Manibus.

C A P. LXXXII.

MANUS mollis carnis macræ & longæ significant hominem boni intellectus, teneræ capacitatis, ex facile timidum, libenter pacificum, satis legalem, discretum, servitiam, domesticae conversationis & doctrinalem. Cujus manus sunt valde grossæ ac breves, significant hominem grossi ingenii, simplicem, vanum, mendacem, fortem, laboriosum, fidelem, cito credentem, & brevis iræ. Cujus manus sunt pilosæ & grossorum pilorum ac digitorum & curvorum, significant hominem luxuriosum, vanum, mendacem grossi ingenii, & plus simplicem quam sapientem. Cujus manus in digitis curvantur sursum, significant hominem liberalem, & servitiam, capacitatis bonæ, sagacem, pravum, invidum, longæ iræ, intellectus boni, & mediocrem inter secretum, & non secretum. Cujus manus sunt implicabiles versus extremam partem digitorum, significant hominem tenacem, cupidum, cotaminosum, laboriosum, duri propositi non cito convertibilem ad credendum laudata.

De Pectore.

C A P. LXXIII.

PECTUS grossum & amplum significat hominem fortem, audacem, superbum, tenacem, iracundum, rapacem, cupidum, invidum, & sagacem. Cujus pectus est strictum, & in medio aliquantulum elevatum, significat hominem subtilis spiritus & alti intellectus, consilii boni, veracem, mundum, ingeniosum, sagacem, sapientem, magnæ iræ, cito irasum, & convenienter secretum. Cujus pectus est aliquantulum pilosum, significat hominem luxuriosum, valde sagacem, paululum duræ capacitatis, liberalem, laboriosum & alteri servitiale. Cujus pectus est mundum à pilis, significat hominem debilem, & teneræ capacitatis. Cujus pectus est planum, & macrum, ac mundum à pilis, significat hominem timidum, laudabilis vitæ & ingenii, teneræ capacitatis, pacificæ vitæ, secretum, & duræ conversationis ad plurima.

De Dorso.

C A P. LXXXIV.

DORsum sive spinale pilosum, macrum & valde elevatum ab æqualitate partium, significat hominem inyrecundum,

malitiosum, bestialem, mali intellectus, debilem, parvæ fatigationis & pigrum. Cujus dorsum est magnum & pingue, significat hominem fortem, grossi nutrimenti, vanum, tardum, pigrum & multæ fallaciæ. Cujus dorsum est subtile & extensum, plus macrum quam crassum, significat hominem debilem, ex facile pavidum, vanum, rixosum, & cito credentem quæ audit.

De Ventre.

C A P. L X X V.

Venter panciatus significat hominem leviter dedignosum, comedonem, bibonem, tardum, magnanimum, vana gloriosum, falsum, luxuriosum, mendacem, partim legalem & partim proditorem. Cujus venter est parvus & extensus, significat hominem laboriosum, & convenienter stabilem, sagacem, intellectus boni & teneræ capacitatis. Cujus venter est valde pilosus, scilicet ab umbilico inferius, significat hominem loquacem, audacem, sagacem, intellectus boni, teneræ capacitatis, & convenientem ad utraque eloquentem, ex facili pavidum, tractabilem pro amicis, alti cordis, & non bene fortunatum.

De Carne.

C A P. LXXXVI.

CARO mollis ubique corporis significat hominem debilem, luxuriosum, ex facile timidum, intellectus boni, teneræ capacitatis, pauci cibi, fidelem, variæ fortunæ & plus adversæ quam prosperæ. Cujus caro est dura vel aspera, significat hominem fortem, audacem, duri ingenii, vanum, superbum, plus insipientem quam sapientem, & crudelis fortunæ. Cujus caro est pinguis & alba, significat hominem vanum, vana, gloriosum, hebetem, obliviosum, curiosum, ad omnia aliquantulum timidum, verecundum, sagacem, malitiosum, mendacem, durum ad credendum omnia.

De Costis.

C A P. LXXXVII.

COSTÆ crassæ & carnosæ, significant hominem fortem, tardum, & valde simplicem. Cujus costæ sunt subtiles & particæ ac nudæ à multa carne, significant hominem debilem, pauci laboris, sagacem, malum, & justum ad bonum.

De Femore.

C A P. LXXVIII.

FEmur valde spissum pilis ac bene ericiis significat hominem luxuriosum, fortem ad coeundum, & ejus semen valet ad concipiendum. Cujus femur est rarum pilis subtilibus & extensis, significat hominem convenienter castum, id est, raro luxuriosum, & ejus semen non est bene virtuosum ad concipiendum. Cujus femur est rarum sive male dispositum significat hominem debilem, timidum raro coeuntem, & cito convertibilem ad utrumque.

De Coxis.

C A P. LXXIX.

COxæ bene pulposæ, significant hominem fortem, audacem, superbum, ut patet de gallis & falconibus & è converso.

De Genubus.

C A P. XC.

Genua pingua significant hominem timidum, liberalem, vanum, pauci laboris. Cujus genua sunt macra, significant hominem fortem, audacem, fatigiosum, secretum & boni itineris.

De

De Cruribus.

C A P. X C I.

CRura hominis habent magnas pulpas retrorsum, eo quod caret cauda. Sciendum est quod Aristoteles dicit in libro animalium, Omne animal carens pulpa magnæ cruribus habet caudam alicujus substantiæ, ut pilorum, &c. Cujus crura sunt grossa ossibus & carne, ac pilosa, significant hominem fortem, audacem, sagacem, securum, grossi ingenii, pigrum, tardum & duræ capacitatis. Cujus crura sunt subtilia, & non bene pilosa, significant hominem debilem, timidum, intellectus boni, fidelem, servitalem, & raro luxuriosum. Cujus crura sunt omnino nuda pilis, significant hominem, castum, debilem, & cito pavidum. Cujus crura sunt valde pilosa, significant hominem pilosum circa genitalia, & luxuriosum, sæpe num, simplicem, & instabilem, abundem in malis humoribus.

De claviculis pedum.

C A P. X C I I.

CLaviculæ pedum grossæ & crassæ & valde fortis præeminentes, significant hominem verecundum, timidum, pavidum,

debilem parvi laboris, sagacem, fidelem, & tractabilem. Cujus claviculæ pedum habent nervos valde manifestos, & veniales; significant hominem audacem, fortem, superbum, & animosum.

De Pedibus.

C A P. XCIII.

PEdes magni, id est, grossi in carne & longi in figura ac duræ pellis, significant hominem simplicem, fortem, grossi nutrimenti, tardi intellectus & vanum. Cujus pedes sunt tardi, subtiles, macri ac pellissimolli, significant hominem boni intellectus, alti ingenii, timidum, debilem, sagacem, fatigabilem, parvi laboris, & cito credentem.

De Unguibus.

C A P. XCIV.

UNguis est hominis, ungula vero cujuslibet cæteri animalis, unde ungues subtiles ac boni coloris & longæ formæ, significant hominem bonæ conditionis ad dispositionem sui in sanitate, & quod mater tempore gravidationis non comedit res valde salitas imo insipidas, & è converso, ut patet de unguibus avium raro cum respectu cæterarum. Cujus ungues sunt in colore

colore pallidi, significant sanitatem, &c. nisi sint sic è natura, ut patet de illis accipitrum & falconum.

De Calcaneis.

C A P. X C V.

CAlcani pedum parvi & macri significant hominem facile timidum, & pavidum, & debilem. Cujus calcanei sunt magni & crassi, significant hominem secretum, fortem, audacem, fatigabilem, & plus insipientem quam sapientem.

De plantis pedum.

C A P. X C V I.

PLantæ pedum continent signa cavallium veluti manus vinculis, quibus facile potest cognosci tota fortuna animalis, & infortunium, vita & mores tempus, ut patet sufficienter in arte, quæ dicitur Chiromantia, quam plene scivimus in nostris diebus, velut acromantia & piromantia & quædam alias. Nam illorum signorum quædam significant bonum, quædam malum, & quædam inter utrumque cum dubio. Unde sciendum est, quod fixuræ multæ, & longæ significant multæ impedimenta vitæ, & laborem & paupertatem & miseriam. Curtæ vero significant pejus omni gradu. Cujus
pellis

pellis plantarum est grossa, significat hominem fortem, firmum, subtilem vero & debilem.

De passibus pedum eundo.

C A P. XCVII.

PAssus pedum eundo si fiant tardi & amplii, significant hominem habentem malam memoriam, grossi ingenii, turbidi intellectus, tenacem, pauci laboris & non facile credentem omnia. Cujus passus eundo, fiunt veloces, & curti, significat hominem velocem in agendis, cito imaginantem vicem & teneræ capacitatis. Cujus passus fiunt amplii & discordati, viam rectam non tenentes, significant hominem simplicem, & grossi nutrimenti ac sagacem in malo, ut patet de vulpe

De motu personæ.

C A P. XCVIII.

MOtus personæ: festinus cum debeat esse rationabiliter firmis, sive loquatur, sive sedeat, sive stet in pedibus, ut movendo manu vel pedes caput, nec sit ei necesse, significant hominem immundum, indiscretum, male loquentem, vanum, instabilem, mendacem, & non bene fidelem.

Cujus

Cujus motus fit raro quando loquitur, significat hominem satis convenientem ad singula, ut sagacem, tenacem, servitiam, stabilem, & boni intellectus. Cujus motus fit velox & sine causa vel ante vel post, significat hominem simplicem, grossi ingenii & valde malitiosum. Cujus motus est claudicus, significat hominem malitiosum, mendacem, falsum, invidum, cupidum alieni, & aliquantulum convenientem ad omnia, ad quæmoveretur vel moveri debeat alter.

De Gibbosis & strumosis.

C A P. X C I X.

Gibbus, id est, struma, significat hominem sagacem, valde ingeniosum, malæ memoriæ, fallacem & satis malitiosum. Cujus gibbus est tantum ante, significat hominem in animo duplicem, & plus simplicem quam sapientem.

De statura hominis.

C A P. C.

Statura hominis multum nunciat de illo, unde si hasta fuerit longa & benè recta, ac plus macra quam pinguis, significat hominem audacem, crudelem, superbum, clamor-

clamosum, vana gloriosum, duræ iræ, te-
 nacem, sumptuosum, non citò credentem
 audita, sæpe mendacem, & in multis ma-
 litiosum. Cujus hasta est longa & crassiss-
 convenienter, significat hominem fove-
 tem, facilè infidelem, falsum, grossi inge-
 nii, tenacem, ingratum & supplantan-
 neum. Cujus statura est valde longa, macra
 & subtilis, significat hominem insu-
 pientem, vanum, mendacem grossi nutriti-
 menti, importunum ad optata, cito cree-
 dentem, debilem, in agendis tardum, &
 valde sui sensus. Cujus statura est curta &
 crassa, significat hominem vanum, inviri-
 dum, suspiciosum, plus simplicem quàm
 sapientem, grossi ingenii, & convenienter
 alteri servitalem & credentem, longæquæ
 iræ. Cujus statura est macra & curta ac
 bene recta, significat hominem naturalite-
 sagacem, ingeniosum, tenacem, super-
 bum, audacem, secretum, fatigabilem,
 vana gloriosum, convenienter sapientem,
 intellectus boni, & valde supplan-
 tantem. Cujus statura est declivis ante-
 rius, non tamen vetustate, sed natura, si-
 gnificat hominem sagacem, secretum, he-
 betem, grossi nutriti, severum, tena-
 cem, laboriosum, duræ iræ & non citò
 credentem. Cujus statura est versa in po-
 steriorem parte, significat hominem stoli-
 dum,

dum, modici intellectus, grossi nutrimenti, vanum, malæ memoriæ & cito convertibilem ad utraque.

Notula Doctrinalis.

CAP. CI.

CUM videris hominem, rubeum, fidelem, longum, sapientem, pinguem, velocem, macrum, simplicem, bonum, pulchrum, non vana gloriosum, pauperem, non invidum, album, sapientem, cum naso sonantem, bene loqui, industrium, non mendacem, rectum in hasta, non audacem, non credulum etiam ex facili damnosum, album, non facile timidum, loquentem modesto usu, non supplantantem & sagacem, non calidum in carne ac pilosum in cruribus, & in mento & non sæpe luxuriosum innuentem oculo, non fallacem & mendacem ac vanum, non subdolum, bene sapientem suæ artis, bonitate utentem, bene divitum, & non tenacem contra miseriam alterius, bene pauperem, non pium & misericordem, morbidum venditorem, non mendacem ac laudatorem suæ mercis, emptorem non in aliquo mercem optatam, calumniantem habere bonum forum, & volentem esse bonum quo ad Deum, non multipliciter adver-

adversarium. Redde speciales gratias soli Deo & ejus matri, & tunc est operatio divina contra cursum communem naturæ mundi transitorii.

Capitulum ultimum libelli physionomie in quo comprehenditur intentio singulorum capitulorum ejusdem scientie.

C A P. C I I.

Physsionomia oportet te scire sapienter omnia quæ prædiximus in uno quoque capitulo judiciorum particularium, ne iudicando, quenquam præcipites in eandem scientiam, cum iudicium in uno istorum non solummodo sit attendendum, sed quilibet physionomista debet cautè colligere in seipso testimonia illa universi corporis, quæ non aliquo de accidenti aliter transmutantur, ut de sanitate in sanitatem, & veluti sunt testimonia oculorum, frontis, nasi, aurium, dentium, &c. Et cum diversa testimonia hujus præbeant iudicium dignitatis Physionomiæ semper declinandum est ad universale & iudicium majoris partis omnium membrorum, quæ supra diximus ordinare. Et qui aliter fecerit, cadet leviter in errorem. Causa est, quia omne membrum in se habet certa iudicia, ut patet in præ-

prædictis capitulis, & ideo nullus homo est, qui solummodo sit unius iudicii propter certum membrum, cum unum contradicat alteri. Et majus vincens devincat minus. Et quia membra sunt multa, & quodlibet habet sua iudicia, non videnter capitula errare, cum non sit ex toto unum in unoquoque homine de his, quæ prædiximus, imo videbitur multum diversificari à toto, quod si esset, non esset iusta probatio. Oculi habent sua iudicia, & homo causa oculorum debet esse sic dispositus. Sed alia membra ad quid erunt. Ergo cum tot membra sunt, ideo sunt multæ diversitates in homine. Et sic nullus homo cadit in iudicium unius membri, sed omnium. Quare discretionem sunt investiganda capitula & commiscenda. Insuper credendum est, quod multa accidentia, quæ veraciter laxant, quando huiusmodi rei veritatem considerare voluerimus in omnibus, scilicet ætas personæ, temporis ætas ad personam, longa permanentia in loco, longus usus doctrinæ: longus usus certæ societatis, nimia regnatio humorum complexionis præter solitum ægritudo accidentalis, violentia, accidentia contra naturam, & defectus alicujus sensus naturalis ex quinque. Quare finaliter cum grandi industria hujus omnia quæ supra diximus atten-

tenduntur commixta. Et sic aliquis iudicium de præteritis modo aliquo non errabit, & non erratum non fallat Deo volente. Et de physionomia quæ prædiximus dicta sufficiant.

*Michaëlis Scoti de procreatione & hominis
physionomia opus sæliciter finit.*

I N D E X

Materiarum utriusque opusculi secre-
torum mulierum ac naturæ, ordine
Alphabetico locupletissimus.

A.

A Baston lapis.		Fol. 145
Achaton sive Iusquiamus herba.		139
<i>Adamas lapis.</i>		145
<i>Affodilius herba.</i>		136
<i>Agathes lapis.</i>		145
<i>Alodricus lapis.</i>		162
<i>Alectorius lapis.</i>		146
<i>Amethystes lapis.</i>		146
<i>Anguilla, piscis.</i>		161
<i>Aqua ardens.</i>	216	218
<i>Aquila avis.</i> 175	<i>ejus penna.</i>	197
<i>Aquileus lapis.</i>		154
<i>Arnoglossa herba.</i>		138
<i>Aves ut manu capiantur.</i>		201
<i>Aurium physionomia.</i>		339

Barba

INDEX.

B.

<i>Barba physionomia.</i>	331
<i>Bena lapis.</i>	154
<i>Beratides lapis.</i>	166
<i>Beryllus lapis.</i>	146
<i>Brachiorum physionomia.</i>	34
<i>Bubo avis.</i>	158

C.

<i>Calcaneorum physionomia.</i>	351
<i>Chalcedonius lapis.</i>	149
<i>Camelus. 159 ejus zelotypia.</i>	196
<i>Capillorum physionomia.</i>	317
<i>Capitis physionomia.</i>	339
<i>Carnis physionomia.</i>	347
<i>Casso animal.</i>	157
<i>Cavitatis pedum physionomia.</i>	349
<i>Celonites lapis.</i>	147
<i>Centaurea herba.</i>	133
<i>Chelidonium lapis.</i>	149
<i>Chynostites herba.</i>	137
<i>Chry-</i>	

I N D E X.

<i>Chrysolitus lapis.</i>	150
<i>Cibi luxuriam provocantes.</i>	227
<i>Ciliorum physionomia.</i>	322
<i>Coitus quibus utilis & quibus noceat.</i>	228
<i>Colli physionomia.</i>	341
<i>Conceptionis impedimenta.</i>	193
<i>Conditiones lactantis ac lactis.</i>	260
<i>Corallus lapis.</i>	147
<i>Corvus avis.</i>	162
<i>Costarum physionomia.</i>	347
<i>Coxarum physionomia.</i>	348
<i>Cristallum.</i>	147
<i>Crurum physionomia.</i>	349

D.

<i>De animalibus in genere.</i>	277
<i>De astris & planetis.</i>	169
<i>De influentiis planetarum.</i>	51
<i>Dentium physionomia.</i>	328
<i>Domus ut videatur plena serpentibus.</i>	208
<i>Dorsi physionomia.</i>	345

Q

Dra-

INDEX.

Draconites lapis. 195

E.

Echites lapis. 155
Elitropia herba. 122
Eluropia lapis. 122
Embryonis generatio. 11
Embrionis nocumenta. 255
Embryo an sit sanus an non. 266
Epistites lapis. 144
Esmundus vel Asmadus. 144
Experiolus animal. 165

F.

Faciei physionomia. 339
Feripendanus lapis. 14
Femoris physionomia. 34
Flatus physionomia. 339
Foco piseis. 160
Fœtus formatio. 2
Fœtus exitus de utero. 7
Fœtus forma in utero. 24

From

I N D E X.

Frontis physionomia. 319

G.

Gagates lapis. 149

Gallasia lapis. 153

Gallerites lapis. 153

Gemma Babylonica. 148

Genuum physionomia. 348

Generatio animalium imperfectorum.

65

Gibbosorum physionomia. 353

Gula physionomia. 34^r

H.

Hierobota herba. 139

Hircus animal. 158

Homines ut videantur sine capite. 242

Homines ut habeant capita animalium.

243

Homines ut habeant capita varia. 203

Homo ut semper Eunuchus sit. 205

Hora dei & noctis. 166. 168

Q 2

Iacyn-

INDEX.

I.

<i>Iacynthus lapis.</i>	1544
<i>Ignis Græcus quomodo fiat.</i>	2166
<i>Impedimentum ne mulier corumpatur.</i>	2011
<i>Infans quomodo nascatur.</i>	2522
<i>Infans quomodo nutriendus.</i>	2559
<i>Interciliorum natura.</i>	2300
<i>Iris lapis.</i>	1527
<i>Istmos lapis.</i>	1500
<i>Iuperius lapis.</i>	1622
<i>Iusquiamus herba.</i>	139. 1322

L.

<i>Labiorum physionomia.</i>	3283
<i>Lampades mirabiles.</i>	2165
<i>Lazuli lapis.</i>	1522
<i>Lepus animal.</i>	1590
<i>Leo animal.</i>	1600
<i>Lichinia diversa.</i>	2071
<i>Lilium.</i>	1322
<i>Lin-</i>	Lin-

INDEX.

<i>Lingua canis, herba.</i>	131
<i>Linguae physionomia.</i>	330
<i>Littera ne legatur nisi nocte.</i>	201

M.

<i>Magnes lapis.</i>	141
<i>Manuum physionomia.</i>	344
<i>Matricis defectus.</i>	111
<i>Medor lapis.</i>	144
<i>Melisophylos herba.</i>	135
<i>Memphites lapis.</i>	144
<i>Menstrua muliebria.</i>	129
<i>Menti physionomia.</i>	333
<i>Merula avis.</i>	163
<i>Milvus avis.</i>	162
<i>Mirabilia mundi.</i>	170
<i>Modus faciendi aquam ardentem.</i>	216
218.	
<i>Modus coeundi & de regimine adhibendo in coitu.</i>	242
<i>Monstrum in natura.</i>	88
<i>Motus personae physionomia.</i>	352
<i>Mulier ne adulteret.</i>	193. 191

Q 3

Mu-

INDEX.

Mulier ut confiteatur acta dormiendo.

199

Mustela animal.

161

N.

Narium physionomia.

326

Nasi physionomia.

324

Nepta herba.

131

Nichomar lapis

151

Notitia nativitatis puerorum.

247

Notitia partium corporis in omni animal.

297

Notitia abundantie humorum per somnia.

300

Notitia anguriorum.

308

Notitia sternutationis.

311

Notula doctrinalis.

300. 355

O.

Oculorum physionomia.

321

Occasiones generandi.

233

Onyx lapis.

142

Oriss

I N D E X.

Oris physionomia. 327
 Orithes lapis. 155

P.

Passuum pedum Physionomia. 352
 Pectoris physionomia. 345
 Pelicanus avis. 161
 Pedum physionomia. 350
 Pentaphilon herba. 138
 Pisteriona herba. 139
 Planetarum hora. 158. influenza. 51
 Planetarum pedum physionomia. 350
 Poligonia sive corrigeola herba. 130
 Provincialis herba. 130

Q.

Quirin lapis. 151

R.

Radianus lapis. 141
 Regulus serpens. 189
 Q 4 Risus

I N D E X.

Risus physionomia. 332
Rosa flos. 131

S.

Salvia herba. 134
Saphyrus lapis. 159
Sannus lapis. 159
Serpentina herba. 136
Silonites lapis. 143
Signa conceptionis. 100
Signa an masculus aut foemella sit in utero
re. 102. 265. 266.
Signa corruptionis virginitatis. 106
Signa castitatis. 107
Signa mulieris calidae aut frigidae natu-
rae. 236
Signa mulieris gravidae. 264
Signa utrum mulier plures liberos habe-
re debeat, viso primo partu 26
Signa complexionis ratione coloris in fa-
cie. 286
Signa complexionis ratione coloris in
pelle. 286
Signa

I N D E X.

332 135	Signa calida aut frigida complexionis	287. 288
	Signa sicca aut humida natura.	288. 289
	Signa corporis temperati & sani, & contra.	289. 290
134 135 135 136 143 100	Signa complexionis cerebri.	290. cordis. 293. hepatis. 294. pulmonis. 295. stomachi. 295. testiculo- rum.
	Signa repletionis humorum.	289. nimii sanguinis. 283
	Signa nimia cholera.	300. phlegmatis 301. nimia Melancholia. 301
106 107	Smaragdus lapis.	152
	Spatularum physionomia.	342
236 164	Spermatae humani natura.	120. mate- ria. 125
	Spermatis definitio.	120
260 100 286 100 286	Somnia significantia dominium sangui- nis.	304. dominium cholerae. 305. dominium phlegmatis 301. do- minium melancholiae. ib. signifi- cantia caliditatem & frigidita- tem.

I N D E X.

<i>tem. 306. 312 humiditatem siccitatem & siccitatem.</i>	307
<i>Significantia repletionem humorum.</i>	307
<i>Significantia malos humores.</i>	308
<i>Statura hominis physionomia.</i>	35
<i>Suffumigationes mirabiles.</i>	209

T.

<i>Tabrices lapis.</i>	150
<i>Talpa animal.</i>	167
<i>Tempus coeundi opportunum.</i>	227. 229
<i>Terpistrites lapis.</i>	152
<i>Topasian lapis.</i>	143. 207
<i>Turtur avis.</i>	167

V.

<i>Ventris physionomia.</i>	340
<i>Verbena herba.</i>	134. 139
<i>Virtus cordis canis.</i>	167
<i>Virtutes barbarum unde.</i>	130
<i>Virga pastoris herba.</i>	130
<i>Viscus querci.</i>	133
	Vr

I N D E X.

<i>Vnguium physionomia.</i>	350
<i>Vnices lapis.</i>	152
<i>Vocis physionomia.</i>	331
<i>Vpupa avis.</i>	161
<i>Vrtica herba.</i>	129
<i>Vtilitas dentium serpentum.</i>	198
<i>Vtilitas physionomia.</i>	224

F I N I S.

320
321
322
323
324
325
326
327

FINIS

